Klaus Mann

Fuga spre NORD

396.3

Scris în exil, romanul FUGA SPRE NORD (publicat în 1934) ar putea fi povestea de dragoste dintre o tînără germană aflată în exil şi un aristocrat finlandez—dar, aşa cum arăta autorul însuşi, aici „se mai adaugă ceva, ceva ce aruncă lumini şi umbre, deranjează şi potenţează în acelaşi timp desfăşurarea destinului individual. Aici se adaugă: imperativul zilei. Dacă acesta nu s-ar manifesta mereu în cartea mea nici n-aş mai îndrăzni să o numesc «interesantă».“

EDITURA UNIVERS
GLOBUS

Lei 11,50

KLAUS MANN
Fuga spre NORD

1983

KLAUS MANN

Fuga spre NORD

COPERTA COLECȚIEI : ION STATE
Grafica : Nicolae Sîrbu. Ilustrația : Dan Stanciu

GLOBUS

Klaus Mann

Fuga spre NORD

Traducere
de
ION HERDAN

EDITURA UNIVERS

BUCUREȘTI
1983

În amintirea lui
WOLFGANG HELLMERT,
decedat în emigrație

Paris, mai 1934

I

VAPORUL SE OPRISE de cîteva minute. Oamenii se îmbulzeau, coborînd pasarela îngustă ; jos, pe chei, erau întîmpinaţi cu strigăte de veselie, îmbrăţişări şi sărutări. Noii sosiţi se contopeau numaidecît cu cei care îi aşteptaseră ; în învălmăşeala zgomotoasă, se iveau mîini şi făceau semne ; pretutindeni, zumzet de voci şi rîsete ; ici şi colo, curgeau lacrimi de bucurie, căci unii călători zăboviseră multă vreme în ţări îndepărtate ; acum se întorceau în nord, în patrie. Plăcerii aproape furtunoase, ce o trezeşte de fiecare dată sosirea unui vapor, i se asocia bucuria generală prilejuită de o strălucitoare zi de vară. Cerul şi apa erau deopotrivă de albastre, iar ochiul se bucura urmărind zborul pescăruşilor, al căror penaj mişcător reflecta lumina cu irizări orbitoare.

Fata, numită Johanna, nu se putea hotărî să coboare. De pe puntea superioară, cerceta din ochi mulţimea, căutîndu-şi prietena, fără să o dibuiască. Karin nu pare să fi venit, îşi spuse ea, resimţind o asemenea dezamăgire încît nici nu-i mai venea să se mişte din loc. Deodată însă o descoperi pe Karin printre mîinile ce se agitau. Cu aerul ei calm, plin de seriozitate şi gingăşie, aştepta, în îmbulzeală şi larmă ; pe Johanna o zărise poate de mai multă vreme printre călătorii de pe punte, dar zîmbi numai în clipa cînd privirea prietenei se aţinti asupra ei. Zîmbetul acela blînd şi plin de seriozitate, cît de familiar îi era Johannei ; îl recunoscu din depărtare şi inima i se topi de duioşie şi căldură.

Străbătu puntea cu paşi repezi, coborî pe interpunte, întinse biletul controlorului şi fugi atît de repede pe pasarela îngustă încît se poticni, gata să cadă. Fugea ca un băieţel prea-bucuros să scape în sfîrşit de şcoală. Părul ei, pe care vîntul acum i-l lipea de frunte, era tuns băieţeşte. Din depărtare arăta ca un licean. Sub fusta scurtă de pînză, picioarele erau goale. Era încîntată că părăsea vaporul. Fugind spre chei cu atîta entuziasm, nu lăsa în urma ei doar un vapor. În neţărmuita ei bucurie se strecura şi un vag simţămînt de teamă : ce avea să se întîmple acum ?

Karin o cuprinse în braţe, oprind-o din zbor :

— Ai sosit ! zise cu vocea ei joasă, blîndă, uşor răguşită. Johanna o îmbrăţişă şi o sărută :

— Ce drăguţă eşti că ai venit ! îi spuse, ţinînd-o strîns. Apoi, ca ruşinată de această manifestare de tandreţe, atît de neobişnuită între ele, adăugă : Aş fi putut să vin pînă la voi şi cu trenul ; mi-am notat toate legăturile.

Karin se interesă de bagajele Johannei. Hamal era greu de găsit. Cele două geamantane modeste trebuiau duse la vamă ; Johanna fiind ameţită şi complet neajutorată, toate formalităţile au rămas în seama lui Karin. Deşi blîndă şi oarecum indolentă, era totuşi plină de energie şi descurcăreaţă. Cu vameşii vorbea acea limbă atît de străină şi de încîlcită pe care Johanna nu-şi putea închipui că va fi vreodată în stare s-o înţeleagă, ba chiar să o şi folosească. În timp ce Karin îndeplinea formalităţile cu calmul ei obişnuit, ştiind perfect tot ce avea de

făcut, Johanna stătea lîngă ea, stîngace, zăpăcită. În cele din urmă, își redobîndi geamantanele și Karin îi indică hamalului mașina în care trebuia să le transporte. Era același automobil cu care fusese în Germania cu un an în urmă : o limuzină verde nearătoasă, cu patru locuri, acoperită cu noroi și praf.

— Harnica vechitură ! spuse Johanna cu recunoștință, pe cînd se urca în mașină. Ce fericire de-a o avea iar pe Karin la volan, lîngă ea ! Nimeni nu conducea cu mai multă siguranță. De alături, Johanna îi aruncă o privire plină de plăcere și admirație ; această dezinvoltură și concentrare îi inspira mult respect ; ce dragă îi era figura aceasta cu tenul mat, expresia ei plină de sensibilitate și hotărîre, și ochii ei blajini de o culoare nedefinită. (Erau oare cenușii cu o nuanță maronie ? Sau castanii cu irizări de un albastru foarte închis ?). Johanna nu-și mai simțea istovirea, nu-și mai dădea seama că își ieșise din fire, că era la pămînt cu nervii. Prezența prietenei o împrospăta și o îmbărbăta ; cu ochii ațintiți asupra ei, nu dădea nici o atenție orașului străin ce-l străbăteau.

— Unde mergem ? — întrebă — la un hotel ?

Karin dădu din cap dezaprobator.

— Doar avem o locuință, zise.

Fapt neștiut de Johanna.

— O locuință în oraș ? Dar voi vă petreceți veacul la moșie.

Karin rîse fără a o privi pe Johanna, atentă la drum.

— Într-adevăr, mai tot anul sîntem la țară, și apartamentul nostru stă închis. Totuși îl folosim timp de cîteva săptămîni, în fiecare iarnă. Dealtfel, cîte unul dintre noi vine cu regularitate

în oraș, o dată pe săptămînă, adăugă gînditoare, după o scurtă pauză.

Johanna, care nu-și dezlipea privirea de Karin, ca și cînd aceasta ar fi fost singura cale pentru ea de a-și menține oarecum echilibrul, se uită acum la stradă. Înaintau de-a lungul unui bulevard larg și luminos ; trecură pe lîngă o biserică a cărei zugrăveală albă și severă contrasta ciudat cu stilul bizantin al cupolelor. Abia acum observă Johanna liniștea ce domnea în oraș, în ciuda traficului intens. Mașinile treceau fără zgomot unele pe lîngă celelalte. Lipsea ceva. Anume ce ? o întrebă Johanna pe Karin.

— La noi, claxonatul este interzis, o lămuri aceasta. Nu e voie nici măcar să dai un semnal. O măsură perfect rațională, căci ne obligă să conducem prudent.

Karin însă conducea destul de repede. Deodată opri brusc ; se aflau acum pe o stradă liniștită și elegantă. În dreptul unui șir de vile și de imobile arătoase se întindea un parc.

Karin parcase mașina în mod foarte îndemînatec, dintr-o singură manevră, paralel cu trotuarul.

— Bravo mie ! zise cu un zîmbet de mulțumire.

Cele două prietene coborîră din mașină și făcură cîțiva pași pe trotuar. Strada era pustie ; doar în fața porții la care se opriră, o fetiță cu ochișorii oblici și negri ca de șoricel și cu fața galbenă sărea sprinten coarda. Era îmbrăcată cu un halat galben aprins și în picioare avea sandale maronii care, la fiecare săritură, scoteau un clămpănit pe pavaj. Johanna îi adresă un zîmbet, la care însă fetița răspunse cu o privire rece și lipsită de voioșie.

— Ce trăsături mongole au oamenii de aici, îi zise Johanna lui Karin, care între timp își găsise cheia. Fetița asta ar putea fi chinezoaică.

— Eu însă sînt japoneză, răspunse fetița cu accentul berlinez cel mai pur, dar pe un ton îmbufnat, ba chiar supărat și strîmbîndu-se.

Johanna se sperie ca și cînd o păsărică s-ar fi apucat să vorbească și — culmea ! — în dialect berlinez, fapt ce nu-i putea trezi amintiri plăcute.

— Este fiica consulului general al Japoniei, zise Karin rîzînd — iar fetița dădu din cap cu o expresie cît se poate de serioasă — tatăl ei a fost transferat la noi venind de la Berlin. Haide, vino !

Și Karin începu să urce scara, în timp ce Johanna o mai privi o clipă pe mica săritoare cu coarda.

Se aflau în fața unei scări pompoase, într-un vestibul răcoros, foarte plăcut după căldura de afară. Abia acum, resimțind cu nespusă plăcere prospețimea aerului, își dădu Johanna seama de zăduful ce domnea pe stradă.

— Cît de cald este la voi, în nord ! exclamă ea.

Karin urca scara, deși nu în pas alergător, totuși într-un ritm rapid și susținut.

— Vara, este ! îi răspunse Johannei rîzînd, întorcînd capul către ea, fără a-și încetini pasul.

Deodată, Johanna se simți obosită ; înainte de a urca scara, se mai uită o dată cu tandrețe și admirație la suplul mers al prietenei. Își luă apoi avînt și urcă cîte două trepte odată, dar nu se aștepta ca pașii ei să trezească un ecou atît de sonor ; (pașii Karinei făceau mult mai puțin zgomot). Pe treptele de piatră lipsea covorul, și de aceea vestibulul vast și fastuos îți dădea impresia de răceală și pustietate, ba chiar de delăsare plină de grandoare, dar destul de gravă ; vestibulul cu scara sa maiestuoasă părea a aparține unui castel pe care posesorii nu mai sînt în stare să-l întrețină așa cum s-ar cuveni ; deși impunător, prin lipsa de confort și căldură el trădează înfricoșătoarea apropiere a declinului.

Apartamentul folosit de membrii familiei drept locuință ocazională în capitală era foarte vast. Karin o conduse pe Johanna pe un coridor și prin mai multe odăi spațioase, în care se aflau fotolii, mese rotunde, canapele și lustre îmbrăcate în huse albe.

— Iată salonul, explică ea, luînd-o înainte. Aceasta e sufrageria. Aici a fost biroul tatii.

În odăile răcoroase și cam întunecoase mirosea a praf și insecticid ; jaluzelele erau trase. Într-una din odăi — desemnată de Karin drept „biroul tatii" — oblonul întredeschis lăsa să pătrundă o rază de soare lată, asemănătoare cu lumina galbenă a unui reflector. În această dîră strălucitoare, firicele de praf jucau precum insecte. Pe peretele opus ferestrei, lumina înviora în mod surprinzător un peisaj : o livadă, pictată de un artist mediocru, pe care o păstoriță îmbrăcată în roșu își păștea oile. Tabloul devenise deodată unicul punct viu, singura realitate din lăcașul acela cuprins de moarte și de pustietate.

Karin deschise o ușă mare cu două canaturi și pătrunse cu Johanna într-o odaie mai mică și luminoasă.

— Camera mea, zise, adăugînd : da, aveam camera lîngă biroul tatii.

Camera Karinei era mobilată cu o extremă simplitate : un pat, un scrin alb, un șifonier cu

oglindă, cîteva scaune. Karin se așeză pe pat și își aprinse o țigară.

— Vrei un ceai ? întrebă cu un zîmbet. Îți fac numaidecît.

Fără a-i răspunde, Johanna luă loc lîngă ea.

— Sînt îngrozitor de obosită, zise, închizînd ochii.

— Din cauza călătoriei ? întrebă Karin.

Johanna nu răspunse imediat ; după cîteva clipe, deschise ochii, speriată, ca și cum ar fi fost în pericol să adoarmă pe loc sau să-și piardă cunoștința.

— Nu numai din cauza călătoriei, zise în cele din urmă, de parcă i-ar fi fost greu să facă această mărturisire.

— Știu, zise Karin cu vocea sa joasă, plină de tandrețe.

Mîngîie ușor umerii Johannei, lăsați în jos, copleșiți parcă de oboseală și tristețe. Johanna se ridică în picioare. Simt că am să plîng, gîndi, și se îndreptă repede spre fereastră. Contempla atent frumoasa stradă din parc. Încerca din răsputeri să-și concentreze gîndurile asupra acelei plăcute priveliști. Dar în fața ochilor i se înfățișa cu totul altceva. Își încleștă mîinile.

— A fost cumplit, nu-i așa ? întrebă Karin de pe pat.

— Să nu vorbim de asta, răspunse Johanna pe un ton aproape mînios.

Trecuse cam un an încheiat de cînd nu se văzuseră ; își scriseseră numai rare scrisori în acea perioadă atît de tulbure a vieții Johannei. Dar atît una cît și cealaltă păstrau amintirea unei prietenii temeinice și profunde, deși acestei prietenii nu-i fuseseră date decît șase luni pentru a se desfășura și adînci. Cele șase luni pe care

Karin le petrecuse la Berlin la studii. Pe Johanna o cunoscuse la universitate. Johanna făcea studii de economie politică, iar Karin de istoria artei. Se întîlniseră la cursurile de filozofie și se așezaseră de mai multe ori — mai din întîmplare, mai intenționat — una lîngă alta, înainte de a schimba cîteva vorbe. Urmă perioada nedespărțirii, pînă cînd, într-o bună zi, o telegramă o rechemase pe Karin acasă, în nord. Tatăl ei murise într-un accident, și această împrejurare avea să aducă schimbarea cea mare. Johanna își însoțise prietena împietrită de durere pînă în portul din Germania de nord de unde pleca vaporul. Atunci, în tren, povestise Karin pentru prima oară despre familia ei : despre moșia unde trăiau, despre frații ei și mama sa. Pînă atunci nu atinsese niciodată acest subiect, cu excepția unor remarci impersonale despre patria ei atît de întinsă și pustie, și a unor cuvinte prin care îl descrisese cu tandrețe pe tatăl ei. Pierderea acestuia îi pricinuise o durere sfîșietoare, care răsună un an întreg în rarele și scurtele ei scrisori.

În ziua cînd cele două prietene se despărțiseră, nu bănuiau nici ele cît de temeinică devenise legătura lor. De acest fapt își dădură seama abia atunci cînd nu se mai văzură. Se gîndeau mult una la alta, deși fiecare era solicitată intens de evenimente grave ce se petreceau în preajma lor. După plecarea Karinei, Johanna începu să desfășoare o activitate tot mai hotărîtă și mai curajoasă pe un tărîm pentru care nu nutrise pînă atunci decît un interes cu totul superficial și de ordin general : politica. Aderase la o mișcare de studenți comuniști, lucra la secția de propagandă, lua cuvîntul la întruniri. Faptul se datora

nu numai evoluţiei ei morale şi intelectuale, ci mai ales unei legături noi, şi extrem de strînse cu un prieten al lui Georg, fratele ei mai mare.

Pînă atunci se ţinuse departe de cercul radical şi intolerant, al cărui centru era fratele ei, scriitor-filozof şi socialist militant. Pe Bruno, reporter şi sportiv, care vorbea la întruniri, îl întîlnise în afara acelui cerc politic. Împrietenindu-se cu el, se apropie atît de tovarăşii lui cît şi de propriul ei frate. După cîteva săptămîni, făcea şi ea parte, trup şi suflet, din grupul lor şi se dedică muncii cu o energie şi o abnegaţie crescîndă.

Astfel, catastrofa ce se abătu asupra patriei sale în primele luni ale anului următor o lovi crunt. Fratele ei şi cîţiva dintre prietenii săi — printre care şi Bruno — reuşiră să fugă în străinătate ; alţii fură arestaţi, iar alţii ucişi. Ea se ascunsese, dar fu arestată, apoi eliberată. Nu voia să-şi părăsească ţara, să dezerteze ; dar se afla în preajma unei noi arestări ; prevenită, se văzu silită să folosească acte false şi părăsi Germania. Un camarad al ei îi trimise Karinei, din Stokholm, scrisoarea ce-i anunţa sosirea.

— Să nu vorbim despre asta, zise Johanna. Nu acuma, mai tîrziu.

Karin nu insistă. Din spate îi puse blînd ambele mîini pe umăr.

— Acum culcă-te.

O obligă pe Johanna să se întindă pe pat, o acoperi cu o pătură şi îi puse o pernă sub cap, apoi se aşeză lîngă ea.

— Fratele meu Jens vine azi în oraş. E fratele meu mai mic, care studiază agronomia la

moşie. Ce vrei, unul măcar trebuie să se priceapă, iar Ragnar habar n-are.

Rîse uşor, cu un rîs lipsit de tandreţe.

— Unde e Ragnar, întrebă Johanna cu vocea adormită, închizînd ochii.

— Şi el ar fi vrut să vină în oraş, dar maşina lui i-a făcut figura ieri. A cam intrat cu ea într-un şanţ, întîmplare cîtuşi de puţin neobişnuită. E teribil de caraghios cînd conduce !

Karin rîse. Johanna rîse şi ea.

— De ce nu vine cu tine, cu maşina ta ? întrebă ea fără să deschidă ochii.

Karin se mulţumi să dea din umeri, fără a răspunde.

Se ridică de pe pat pentru a se apuca de treabă, mai întîi în odaie, apoi în celelalte camere, şi probabil şi în bucătărie. Johanna o auzi făcînd zgomot şi îşi dădu seama că pregătea ceai şi aşeza prăjituri pe farfurii. În timp ce Karin umbla încoace şi încolo, fredonînd încet cîte o melodie, deschizînd un dulap, întinzînd o faţă de masă, Johanna o urmărea cu ochii închişi. Nu dormea, dar avea aceeaşi senzaţie ca cea care precede un somn liniştit. În preajma Karinei se simţea la adăpost. Era minunat. În toate cuvintele şi gesturile Karinei se afla o siguranţă aproape misterioasă, o linişte hotărîtă şi blîndă ; aici nimeni nu-i putea face nici un rău ; aici era ferită de orice lovitură, datorită unui talisman secret şi atotputernic.

În vreme ce îşi luau ceaiul, sună la uşă. Karin se ridică.

— O fi Jens, zise ea. Avea intenţia să vină după noi.

Karin ieşi din odaie pentru a-i deschide fratelui său. De cum intră, i se auzi vocea voioasă

și sonoră. Cu Karin vorbea suedeza. Johanna, încă întinsă în pat — Karin îi așezase ceașca cu ceai și farfurioara cu prăjiturile pe o măsuță, lîngă pernă — se ridică în capul oaselor, pentru a nu-l primi pe fratele Karinei ca o bolnavă. Jens intră vorbind și rîzînd. Purta un costum din aba de culoare deschisă, avea umerii lați, era înalt și voinic. Primul lucru pe care Johanna îl remarcă fu mustăcioara lui blondă, tăiată englezește. Dezinvoltura sa trăda cochetărie ; nu-și scoase mîinile din buzunar decît în clipa prezentărilor.

— Iat-o pe prietena mea Johanna ; zise Karin, mîngîind-o ușor pe păr cu vîrful degetelor.

— Îmi pare bine, am auzit multe despre dumneata, spuse Jens.

Se înclină cu voioșie. Vorbea germana cu un accent ușor american. În clipa aceea, Johanna se simți pentru prima dată stingherită de faptul că prezența ei impunea folosirea unei limbi străine. În conversațiile ei cu Karin, lucrul acesta i se păruse întotdeauna firesc, deoarece nu o auzise mai niciodată vorbind altă limbă decît germana. Johanna nu știa suedeza, cu atît mai puțin limba țării, cu totul fantastică, ce aducea cu maghiara ; dealtfel, aceasta nici nu era limba maternă a Karinei și a familiei ei, de origine suedeză.

Jens, căruia Karin îi oferi o ceașcă de ceai, îi ceru rîzînd Johannei permisiunea de a se așeza pe pat, lîngă ea. Era un bărbat frumos și i-ar fi plăcut Johannei, de n-ar fi fost atît de gălăgios și de familiar. Dealtfel, punea prea multe întrebări directe, cam lipsite de tact.

— Va să zică nu este vorba de o călătorie de plăcere ! Ai fugit din Germania ? o întrebă cu voie bună.

Johanna îl privi uimită ; expresia lui i se părea de o naivitate dezarmantă. Jens avea ochi albaștri proeminenți, sub sprîncene subțiri de culoarea spicului de grîu. Părul blond și ondulat îl purta din păcate într-o frizură ordonată, despărțit cu o cărare ; deasupra urechilor și pe ceafă era tuns cu mașina (de fapt, o tunsoare germană, reflectă Johanna). Jens avea trăsături armonioase și virile. Tenul ușor aprins, un nas perfect drept, buze foarte roșii și o bărbie energică, cam greoaie. Cînd puse ceașca pe măsuță, Johanna observă că avea brațe prea lungi.

— Da, zise ea, într-adevăr, am fost silită să fug.

— Aveai, așadar, un pașaport.

— Am venit cu un pașaport fals.

— Ești evreică ? întrebă Jens cu o expresie suspicioasă.

Karin, care tocmai strîngea masa, chicoti ; Johanna însă nu-i împărtăși ilaritatea.

— Poate nu sînt ariană pură.

— Adică ? întrebă Jens fără urmă de ironie, ci dornic de a se instrui.

— Nimeni nu știe cu precizie, îl lămuri Johanna. Este ceva ce se poate întîmpla oricui.

— Dar ai fost crescută în religia creștină ? se interesă Jens cu severitate.

Johanna îi răspunse afirmativ.

— Păi atunci ești creștină ! declară Jens.

— Totul depinde de rasă, răspunse Johanna, întorcîndu-și privirea cu o expresie de oboseală și de ușor dezgust. Depinde de sîngele ce-ți curge în vine.

Timp de cîteva clipe Jens tăcu, reflectînd parcă respectuos.

— Dar ești blondă, zise apoi cu oarecare insistență.

— Dacă totul ar depinde doar de culoarea părului... răspunse Johanna, care nu se putu împiedica să rîdă.

— Am fost odată în Germania, explică Jens serios și apăsat. Acum doi ani. Am fost la Berlin, la Heidelberg și la Nürnberg. O țară frumoasă, demnă de stimă ; romantică și totodată demnă de stimă. Da, da, eu sînt hotărît *pentru* Germania, pe cîtă vreme Ragnar a fost dintotdeauna *împotriva* Germaniei, adăugă, dînd din umeri. În tot cazul, tot ceea ce se petrece acum în Germania nu poate fi lipsit de o anumită *semnificație*. În Germania nu se poate întîmpla nimic lipsit de sens și rațiune.

Johanna nu știa ce să răspundă ; pe de o parte, era consternată, mînioasă ; pe de alta, îi repugna să înceapă o discuție. Karin salvă situația, spunîndu-i fratelui său cîteva cuvinte în suedeză, la care Jens schiță un zîmbet stingher ; apoi spuse că era timpul să iasă la plimbare prin oraș. Acum Jens deveni extrem de amabil, ba chiar curtenitor.

— Doamnele germane mi s-au părut dintotdeauna fermecătoare ; și dumneata, domnișoară Johanna, ești fermecătoare. Îmi dai voie, nu-i așa, să-ți spun astfel ? — zise Jens cu căldură în voce, ajutînd-o pe Johanna să-și îmbrace jacheta.

Zîmbetul său era cuceritor și chiar mișcător. Ochii săi blajini luceau.

Pe scară, o întrebă pe Johanna cîtă vreme intenționa să petreacă în țara lor. Ea tresări și dădu un răspuns foarte vag.

— Nu știu exact, zise, destul de puțin, probabil cel mult o săptămînă. Prietenii mei sînt la Paris, adăugă ea cam prea repede.

În fața casei, un Ford decapotabil, destul de obosit dar încă solid, era parcat în spatele limuzinei cu care veniseră cele două prietene. Karin declară că nu avea chef să conducă, și se hotărîră în favoarea Fordului lui Jens.

— Fiecare are mașina lui ? întrebă Johanna, pe cînd urcau în automobil.

Jens și Karin zîmbiră ; Jens cu mîndrie, Karin cam rușinată.

— Ca să evităm certuri neîncetate, zise aceasta.

— Fiecare dintre noi își duce propria sa viață, adăugă Jens cu un aer demn. Eu, de pildă, muncesc pe moșia unor străini pentru a fi în stare mai tîrziu s-o asanez pe a noastră. Acum însă vreau să-ți arăt orașul. Este un oraș frumos, zise el cu mîndrie.

Karin stătea în spate, iar Johanna lîngă Jens pentru ca el să-i poată arăta tot ce era interesant. Înaintau destul de repede de-a lungul unor bulevarde luminoase și largi ; circulația, foarte intensă, nu era însoțită de nici un zgomot. Trecură pe lîngă mai multe biserici cu cupole bizantine, precum și pe lîngă o instituție publică construită într-un stil extrem de modern. Jens îi arătă Johannei un mare magazin, o poștă nouă, în stil american, o statuie ecvestră și o librărie, despre care afirmă că era cea mai mare din Europa.

Johanna privea acest oraş, această capitală străină a unei ţări străine, cu un interes mediocru. Aşa îşi închipuise ea dintotdeauna îndepărtatele centre administrative ale Rusiei ţariste : pieţe prea vaste, clădiri oficiale imense, un guvernator cu căciulă de blană care în saloane nu vorbeşte decît franţuzeşte, dar ordonă zilnic lovituri de cnut. Îi împărtăşi acest gînd lui Jens ; pe acesta însă cuvintele ei păreau a-l indispune.

— Da, pe vremuri, i-am avut aici pe ruşi, răspunse el scurt ; nemţii ne-au ajutat să-i alungăm. Nemţii sînt cei mai buni soldaţi din lume.

Treptat, se îndepărtau de oraş, ajungînd la cîmp deschis. Acum şoseaua, largă şi netedă, străbătea un crîng. Era o şosea excelentă şi Johanna o admiră.

— Da, în preajma oraşului, şoselele sînt destul de bune, zise Jens cu dispreţ, ba chiar cu amărăciune ; dar mai departe, la ţară, doamne !... În Germania, reluă el după o scurtă pauză, există şosele bune pretutindeni.

Deodată, începu să vorbească despre muzica germană.

— Ador muzica germană ! exclamă cu entuziasm.

Ar putea fi american. Are acea naivitate supărătoare şi totodată dezarmantă a tinerilor americani, cugetă Johanna, în timp ce Jens se străduia să cînte cîteva melodii germane, încercare cam neizbutită.

— „Nu mă întreba nicicînd !“ cîntă el cu toată vocea. Da, am văzut „Lohengrin“ la festivalul de la München. Am uitat să-ţi spun că am fost şi la München. Stai, mai cunosc o melodie : „Iată primăvara, primăvara, primăvara la Berlin !“ Da, într-adevăr, aşa este ! exclamă el fără rost, rîzînd zgomotos.

— Am petrecut doi ani în America, povesti el apoi, şi numai zece zile în Germania. Totuşi, Germania mi s-a părut mult mai frumoasă. Cîte n-am văzut, cîte n-am auzit atunci în Germania ! De pildă, bucata aia grozavă, la Berlin, cum dracu' se numea, ah, da, „Opera de trei bani“ [1], cam cinică, dar destul de reuşită. Era un cîntec : „N-ai încotro, trebuie să te culci...“

Începu din nou să cînte zbierînd, cu tremolouri în voce, jumătate parodistic, jumătate cu sentiment. Johannei nu-i displăcu, deşi totul i se părea cam ridicol. Dar temperamentul lui naiv o amuza şi reuşea să o distragă de la gîndurile ei.

Deodată, Karin, care nu scosese nici o vorbă, exclamă :

— Ar trebui să ne întoarcem. Johannei i-o fi foame. Hai să mergem să mîncăm !

— O.K. ! răspunse Jens.

Făcură cale întoarsă.

Hotelul în restaurantul căruia luară masa avea şi el un aer ţarist : splendid şi prăfuit, cu palmieri mari şi cenuşii în ghivece pestriţe, maiestuoase fotolii Renaissance, coloane baroce, amoraşi din ghips, care ameninţau să se prăvălească de pe tavan, şi un portar plin de gravitate, împodobit cu favoriţi albi şi colţuroşi ce păreau artificiali. După o îndelungată consfătuire cu chelnerul, Jens compuse meniul, cu un aer plin de seriozitate, ba chiar de îngrijorare. Cît timp se desfăşură acest ritual, Johanna privi o tapiserie ce acoperea peretele dinaintea sa, înfăţişînd, cu mare risipă de culori, un ospăţ însu-

[1] Corect : *Opera de trei parale.*

flețit de o strașnică voioșie. Îmbrăcămintea comesenilor situa scena cam în jurul anului 1890. În prim-plan, apărea o femeie tînără cu coafură înaltă, enorme mîneci bufante și un piept generos, ce ridica un pahar cu șampanie (pînă și spuma șampaniei era reprodusă în tapiserie). Femeia avea un profil șăgalnic, dar totuși plin de noblețe : un nas grecesc, o frunte preafrumos arcuită sub coafura rafinată ; gura strălucitoare era însă aproape obscenă, prin pofta de viață ce o vădea (pentru buze, artistul folosise roșul cel mai aprins și strălucitor). Lîngă ea, stătea un domn în puterea vîrstei ; purta un frac negru și favoriți șateni și părea a rosti un toast, pe cît de grăitor, pe atît de hazliu. Toți comesenii rîdeau, veseli și înduioșați. Fascinată, Johanna privea tapiseria aceea uimitoare de parcă ar fi pătruns într-un univers cu totul străin și nelămurit, pe jumătate menajerie, pe jumătate ospăț de zei. Fiecare amănunt îi trezea un interes atît de pătimaș încît nici nu-i mai venea să rîdă de comicul întregii opere.

— Da, e destul de amuzant aici, zise, în sfîrșit, Karin.

Johanna tresări.

Fură aduse gustări : sardele, cîrnați, brînzeturi, ouă à la russe, la care Jens comandase un rachiu tare. Cei trei își ridicară paharele și ciocniră. Jens vorbi despre berea din München, care aici lipsea ; la care Johanna răspunse că nu-i plăcea berea. Convorbirea trecu de la diferitele sorturi de vinuri la felul de a pregăti mîncarea în diverse țări. Jens pomeni iarăși cu entuziasm de călătoria lui la Berlin, Nürnberg și de festivalul de la München. Cînd veni vorba despre teatru, evocă spectacolele la care asistase

la „Deutsches Theater" din Berlin, precum și în alte teatre. Johanna îi spuse că celebrul regizor care condusese această scenă nu mai avea voie să lucreze în Germania, ca și mulți alți artiști, de care Jens își adusese aminte cu nespusă admirație în cursul conversației. Faptul păru a-l mira pe Jens, dar fără a-i reține atenția. Karin însă îi spuse ceva în suedeză care avu darul să-l indispună, ba chiar să-i provoace mînia. Jens răspunse ridicînd tonul, și fața, înroșită de mîncare și rachiu, i se aprinse și mai tare. Între frate și soră se înfiripă atunci un dialog scurt și violent, din care Johanna nu înțelese nici un cuvînt. În cele din urmă, Jens lovi cu pumnul în masă — cu o violență reținută, dar totuși destul de tare ca paharele să zăngănească și ca persoanele așezate la mesele vecine să-și întoarcă capul — declarînd :

— Parc-ai fi Ragnar !

Fraza aceasta, rostită în limba germană, fu prima pe care Johanna o putu din nou înțelege. Karin rîse.

— Asta n-are nici o legătură cu Ragnar — apoi, către Johanna : — Trebuie să știi că și la noi există divergențe politice : un partid naționalist radical de dreapta joacă un rol destul de însemnat și se bucură de simpatiile lui Jens. Acasă, subiectul este tabu, căci altfel s-ar încheia mereu cu ceartă. Nici acum nu am vrut să-l ating. I-am spus doar lui Jens că nici la noi oamenii aceștia n-ar proceda altfel decît au procedat la voi... ceilalți.

— Nu se poate compara ! afirmă Jens, vehement. Nu știu dacă în Germania bolșevismul era la fel de amenințător ca la noi. Pe noi nu ne despart decît cîteva ore de Petersburg... sau Le-

ningrad, cum i se spune azi. Dușmanul e la granița noastră.

Jens vorbea cu atîta amărăciune încît Johanna zîmbi. Dar — fapt ciudat — nici acum nu avea poftă să înceapă o discuție, deși subiectul o pasiona, deși mișcarea politică evocată îi era mai bine cunoscută decît presupuneau cei doi frați. Își dădea seama însă că o asemenea discuție ar putea duce prea departe, fiind pînă la urmă și zadarnică. Dealtfel, alcoolul începea să-și facă efectul și se simțea ușor amețită.

Atunci Karin propuse să meargă într-un alt local. Jens se retrase în mod discret cu oberul cu favoriți, pentru a face plata. Johannei gestul îi păru desuet, dar amuzant, și, în fond, foarte simpatic. Părăsiră restaurantul ; seara era caldă și luminoasă ; uitîndu-se la ceas, Johanna constată cu uimire că era ora nouă și jumătate. Judecînd după lumină, crezuse că era după-amiază. Se urcară în mașină.

Localul la care le duse Jens era o grădină populară. Din stradă, intrarea se făcea printr-o cafenea spațioasă, în care cîțiva clienți, puțini la număr, jucau cărți sau șah. Unii erau oameni în vîrstă. Printr-o ușă cu geamuri, larg deschisă, ajunseră pe o terasă. Mesele, înghesuite unele în altele, erau mai toate ocupate. Cîteva trepte coborau în grădina cu mese, în fundul căreia se înălța o scenă. Pentru spectatori erau prevăzute bănci fără spetează. De acolo răzbăteau frînturi dintr-o operetă sau comedie muzicală. Pe scena îndepărtată, se zăreau personaje în haine pestrițe, sărind și agitîndu-se precum marionete ; o voce de tenor cînta galeș. Johannei i-ar fi făcut plăcere să asculte, dar muzica aceasta

fu acoperită brusc de cea a unei orchestre de dans, care începu să cînte pe terasă.

Jens găsise o masă. ce-i drept lîngă zgomotoasa orchestră, dar cu o priveliște plăcută spre terasă, cît și spre furnicarul uman din grădină și spre scena din fund. Jens comandă băuturi. Lumea dansa. Aglomerația de pe terasă fiind supărătoare, se dansa și în grădină, pe pietrișul dintre mese și scaune, deși muzica orchestrei și cea a teatrului se îmbinau în modul cel mai neplăcut. Jens o întrebă pe Johanna dacă i-ar face plăcere să danseze cu el.

— De fapt, eu nu prea dansez, răspunse ea, dar se sculă numaidecît și se lăsă condusă în grădină. Melodia cîntată de orchestră avea un ritm de marș, iar Jens dansa cu pași întinși și energici, fredonînd încet printre dinți. Dansa bine și era și foarte bine-dispus.

— Iată, acestea sînt nopțile albe, zise el vesel.

Amețită de dans, Johanna nu răspunse. Nu-și mai dădea seama de locul unde se afla, nici de motivul venirii ei. Ceea ce lăsase în urmă se estompase, dar nici prezentul nu vădea contururi mai precise. Era într-o grădină, înconjurată de oameni care se mișcau, ținîndu-se îmbrățișați. Minții confuze a Johannei i se păru că dansau cam pătimaș, ba chiar indecent. Se afla într-o țară foarte îndepărtată, undeva în nord. Anumite evenimente cutremurătoare, decisive, care o priveau cît se poate de aproape se aflau undeva departe de tot. Mai toți oamenii de pe aici erau blonzi, dar aveau pomeți proeminenți, aproape mongoloizi, ceea ce le dădea un aspect cu totul deosebit. Iată un excelent subiect de cercetare pentru etnologi ! își spuse Johanna, chicotind. În aceeași clipă, Jens o strînse mai

tare, iar mîna sa, mare și caldă, alunecă pe spatele ei. Muzica încetă. Se întoarseră de pe terasă, unde Karin o primi pe Johanna cu un zîmbet blajin, dar nițel jignit. Lui Jens, care avea de gînd să comande un nou rînd de băuturi, Karin îi spuse nu, Johanna neputînd suporta atîta alcool. Johanna dădu din cap : într-adevăr, era de ajuns. Jens le privi pe ambele fete și izbucni în rîs.

— De fapt, voi două semănați, zise el rîzînd. Există o oarecare asemănare, să știți că ați putea fi surori.

Rîsul lui deveni și mai zgomotos, iar fetele se înroșiră amîndouă ; Johannei roșeața i se întinse pe frunte ca un val de căldură ; Karinei i se aprinseră în obraji pete trandafirii.

— Da, zise Johanna, ni s-a mai spus o dată, la Berlin...

O clipă Karin și Johanna se priviră în ochi cercetîndu-se cu gravitate, ca și cînd și una și alta și-ar fi căutat imaginea în privirea și pe chipul celeilalte.

Aveau în comun o față ovală și îngustă, plină de sensibilitate ; ochii lor mari și triști erau la fel de frumos tăiați. Figura Karinei, încununată de părul castaniu lins, despărțit de o cărare la mijloc, evoca portrete de madone blînde și înțelepte. Fața Johannei avea mai multă prospețime și era mai băiețoasă ; părul ei blond cenușiu, tuns scurt, cu o cărare imprecisă, avea uneori luciri aurii, se înviora și se stingea în cele mai neașteptate chipuri. Buzele Karinei erau subțiri și palide, dar desenul celei superioare vădea o nespusă frumusețe. Gura Johannei era mai mare, mai copilăroasă, mai greoaie ; pielea buzelor, ușor aspriță, avea mici crăpături, fapt

ce conferea acelei guri o anumită stîngăcie mișcătoare, o trăsătură băiețoasă. Partea cea mai neizbutită a feței, dealtfel frumoasă și senină, o alcătuia trăsătura prea moale a buzei inferioare ce se prelungea pînă la modelul nehotărît și șters al bărbiei. Gingașă era fruntea luminoasă, iar capul, cu noblețea galbului său, era de o rară frumusețe și părea să aparțină unui băiat temerar și talentat.

— Ce ciudat ! zise Jens. Sînteți atît de opuse și totodată atît de asemănătoare ! O asemănare inversată !... Mai dansăm o dată ? întrebă apoi.

Johanna se ridică. Dansară mai întîi în învălmășeala dintre scaune, dar Jens își îndreptă curînd partenera către un colțișor mai liniștit al grădinii, unde nu se mai aflau mese. Aici, ritmul muzicii devenea mai confuz, Jens o strînse pe Johanna la piept ; cu ochii închiși, fata nu se opuse. Se miră doar, ba chiar se și sperie, că această îndrăzneală nu-i era neplăcută. Nu sînt deloc în apele mele, își spuse, absolut deloc. Probabil, din cauza atîtor imagini noi... Mă simt și amețită...

Nu deschise ochii decît în clipa cînd Jens încetă să danseze. Cu brațul lui drept îi cuprindea, ca în timpul dansului, șoldul și încerca, cu mîna stîngă, să apropie obrazul fetei de-al său. Johanna îi simțea mirosul de alcool, nicotină și sudoare, îi simțea respirația. Asta e cam prea de tot ! gîndi ea, smulgîndu-se cu violență din îmbrățișarea lui. Mînioasă, rușinată, străbătu grădina fără a scoate o vorbă și urcă pe terasă. Jens alergă după ea. Ajunseră odată la Karin.

Johanna dori să vadă un crîmpei din opereta jucată în grădină, așa că toți trei se strecurară printre mese și coborîră în grădină. Acolo se

așezară pe ultima dintre banchetele de lemn. Timp de cîteva minute, Karin, Jens și Johanna urmăriră acțiunea ce se desfășura pe scena inundată de lumină ; muzica încetase, îngăduindu-le să asculte dialogul dintre un tînăr ofițer de marină, îmbrăcat într-o uniformă fantezistă, și o doamnă grăsună, înfășurată în văluri orientale. Convorbirea lor avea accente patetice ; doamna, mai cu seamă, părea tare agitată ; într-o atitudine pe cît de umilă pe atît de îmbietoare îngenunche la picioarele ofițerului de marină, care-i răspunse cu aroganță și dispreț, fără să-i arunce o privire, uitîndu-se în tot acest timp încruntat la public. Cu o cochetărie ce părea deplasată în împrejurări atît de dramatice, cadîna îngenuncheată ținea între buze un trandafir roșu închis, pe care-l scotea din gură ori de cîte ori îi răspundea acelui gentleman furios, grăbindu-se însă, îndată ce rostea ce avea de spus, să-l așeze cu pedanterie la loc, între buze. În timp ce tînărul autoritar continua să o amenințe, corul își făcu pe neașteptate apariția, rînduindu-se în fundul scenei. Corul era alcătuit din numeroase fete îmbrăcate în aceleași veșminte vaporoase ca și femeia îngenuncheată, purtînd pe cap turbane din văluri. Toate ridicară mîna dreaptă, fluturînd un trandafir roșu, asemănător cu cel ce atîrna din gura umilitei lor colege. Totodată începură să cînte din răsputeri, trezind astfel mirare și chiar teamă. Înzestrat cu nervi de oțel, ofițerul de marină nici nu se sinchisi de acea larmă subită ; nici măcar nu întoarse privirea spre doamnele din ale căror guri deschise pornea cîntecul.

Johanna, Karin și Jens izbucniră în rîs. Un marinar din fața lor se întoarse, jignit. Cei trei

prieteni hotărîră atunci că savuraseră îndeajuns frumoasa piesă.

Pe stradă, Jens declară că nici vorbă nu putea fi să se întoarcă acasă.

— Acum abia începem să petrecem ! zise el, parcă amenințînd, și propuse să meargă în căutarea unui bar deschis toată noaptea, pentru a bea în tihnă. Ochii săi albaștri și proeminenți străluceau.

— După cum se spune la o mare berărie din München, așa de tineri nu ne mai întîlnim niciodată, explică el, făcînd cu brațul o mișcare pe care o voia maiestuoasă, dar care rămase stîngace și neizbutită.

Johanna însă nu mai avea poftă.

— Sînt istovită, zise ea.

Jens se văzu silit să renunțe. Așadar, le conduse pe fete acasă, dar declară că, nefiindu-i somn, avea să se întoarcă la moșie pentru a fi acolo dis-de-dimineață ; dealtfel, o plimbare cu mașina, într-o noapte albă, era o încîntare.

— În curînd am să vă fac o vizită, să văd ce mai faceți ! le făgădui fetelor, luîndu-și rămas-bun.

Mai schimbă cîteva vorbe cu Karin în suedeză, apoi îi sărută Johannei mîna, fără nici o patimă și fără a o privi în ochi.

Urmînd-o pe Karin prin odăile întunecoase ale casei adormite, Johanna își dădu seama că-i era cu neputință să umble drept. Atît de puternică era înclinația de a merge în zigzag, încît se lăsă în voia ei. Ținea capul sus și pășea clătinîndu-se prin camerele pustii.

În odaia Karinei, se dezbrăcă în grabă. Ciorapii îi aruncă rîzînd într-un colț. Apoi se așeză pe patul prietenei, holbîndu-și ochii în gol, în

timp ce Karin îi pregătea un pat ; fredonînd încet și fără a se sinchisi de Johanna, Karin împinse o sofa din birou în dormitor. Aduse așternutul dintr-un dulap, întinse cearșafurile și îmbrăcă o pernă. Odată aceste pregătiri încheiate, se așeză lîngă Johanna.

— Ai băut prea mult, draga de tine ? o întrebă, punîndu-i mîna pe frunte.

— Cam multișor, mărturisi vinovata.

Răcoarea mîinii Karinei, precum și liniștea emanată de vocea acesteia avură darul să o trezească aproape de tot. Cu capul pe umărul Karinei, închise ochii, dar în aceeași clipă ameți, nu chiar atît de violent însă după cum se temuse. Timp de cîteva minute, Karin și Johanna rămaseră, proptite una de alta, fără a vorbi.

— Jens te-a inoportunat ? întrebă Karin în cele din urmă. Deseori în compania fetelor dă dovadă de lipsă de tact. Altfel, e băiat bun.

Deodată, amintindu-și că fusese cît pe aci să-l lase pe Jens să o sărute, Johanna încercă un simțămînt penibil și tulburător, dar se mulțumi să spună :

— Nu... Nu m-a inoportunat... Cum adică ? Karin rămînînd mută, ea adăugă :

— E într-adevăr un băiat drăguț, zise cu limba cam greoaie și își lipi capul și mai strîns de umărul Karinei.

— Mai ai multe de povestit, dar avem tot timpul, spuse Karin, mîngîind părul Johannei.

Îi mîngîie și fruntea, și urechile ; apoi lăsă mîna să i se odihnească pe capul fetei.

— Da, răspunse aceasta, cu ochii închiși, vorbind ca în vis ; de fapt n-ar trebui să vorbim

de nimic altceva, să vorbim numai și numai de asta. Dar nu pot, Karin, nu pot. Este îngrozitor de greu — suspină adînc — și pentru părinții mei e îngrozitor de greu, continuă cu un glas somnoros. Și pentru sărmanul Georg. Bruno, slavă domnului, se află la Paris. Aș vrea să-l cunoști.

Karin habar nu avea cine era Bruno. Continuă să mîngîie părul atît de frumos al Johannei.

Aceasta îi cuprinse și mai tare gîtul cu brațele.

— Sînt clipe, șopti ea, sînt clipe cînd totul îmi pare absurd, absurd și dement... Atunci mă întreb : ce cauți aici ? Ai putea la fel de bine fi oriunde. De ce nu te-au oprit în Germania ? În Germania te-ar fi putut ucide, și soluția aceasta era poate cea mai bună. În asemenea momente, am o senzație de cădere, de cădere fără de sfîrșit. Este înspăimîntător... Și să știi ! gîfîi parcă scuturată de friguri, să știi că, în curînd, se va întîmpla ceva groaznic... pentru noi toți. Sîntem victime desemnate... Se apropie !

Își ridică ochii către Karin, acei ochi care parcă vedeau grozăvia ce se apropia, ochi orbiți de o priveliște înspăimîntătoare.

— Vai, Karin, draga mea Karin ! — zise sărmana Johanna.

Pe fața Karinei rămase însă întipărită aceeași neînțeleasă seninătate. Și Karin își lipi fața ei blajină și proaspătă de cea a Johannei, pe care acum se prelingeau lacrimi.

— Draga mea, sărmana mea dragă, zise. Nu avem încotro.

Buzele ei atinseră obrajii umezi și fierbinți ai Johannei ; se apropiară de gura Johannei. O strînse și mai tare în brațe. Îmbrățișarea aceasta nu mai era apropierea, plină de tandrețe, a două prietene ce stau de vorbă tihnit, cînd se lasă seara. Îmbrățișarea ei trăda altceva.

Acest altceva nu se strecurase niciodată pînă atunci în camaraderia lor. Dar fiindcă apăruse acum și își afirma prezența cu atîta vehemență, Johanna, cu fața ei scăldată în lacrimi, nu-i opuse rezistență, plîngînd cu hohote de recunoștință pentru nespusa duioșie cu care Karin îi așeza capul pe pernă.

II

DORMIRĂ CAM PÎNĂ la ora zece. Prima se trezi Karin și o sculă, la rîndul ei, pe Johanna. Aceasta însă, beată de somn, nu-și putu părăsi patul îndată. Karin pregăti ceaiul. Luară micul dejun în bucătărie, pe o masă acoperită cu mușama, al cărei miros îi aminti Johannei de cel al scutecelor de sugari — impresie neplăcută. Nici una, nici alta nu avea chef de vorbă. La început, fiecare dintre ele resimțea un sentiment de jenă, fiindcă propria-i tăcere i se părea a fi o dovadă de impolitețe față de prietenă. După ce observară însă că și una și alta aveau nevoie de tăcere, nu se mai siliră să găsească vreun subiect de conversație.

Apoi ieșiră în oraș. Karin nu parcase mașina în garaj, ci o lăsase pe stradă. Se urcară în automobil. Johanna se bucura, crezînd că vor porni direct la țară, dar mai aveau cîteva

drumuri de făcut. Karin scoase din geantă lista tuturor comisioanelor. Opri la mai multe prăvălii. Copleșită de o stranie apatie, neatentă, obosită, Johanna își urmă prietena într-o băcănie de lux, o farmacie și un magazin de băuturi. Nicăieri nu i se păru atît de plăcut ca în magazinul de băuturi ; domnea o atmosferă gravă și totodată veselă, ca într-o bibliotecă, cu deosebirea că, în loc de cărți, rafturile erau încărcate pînă la tavan cu sticle de vin și de rachiu. Obținerea unei sticle era legată de anumite formalități. Trebuia completat un formular și arătat altul ; operațiile se desfășurau ca într-o administrație publică și erau conduse de un domn cu ochelari. În țara lor nu puteai cumpăra cît alcool doreai ; era stabilită o anumită cantitate pe cap de locuitor, o lămuri Karin pe prietena ei după părăsirea prăvăliei.

— Dealtfel, măsura aceasta este excelentă, adăugă ea. Unii oameni n-ar fi treji niciodată.

Apoi petrecură multă vreme într-o prăvălioară cu broderii, instalată la primul etaj al unei case din suburbie. Odăița era ticsită cu fețe de pernă pestrițe, fețe de masă, tot felul de bonete, huse de ceainic și pungulițe. Proprietăreasa prăvăliei, o femeie mai în vîrstă, era mătușa Karinei ; avea părul cărunt și nepieptănat și purta un pince-nez. Conversația dintre mătușă și nepoată, în limba suedeză, dură multă vreme. Părea a fi vorba de o acțiune de binefacere, de cearșafuri ce urmau a fi donate unor copii săraci, sau ceva asemănător. În odaie plutea un miros de mucegai amestecat cu cel al pînzei curate, al albiturilor, al flanelei sau bumbacului. Grămezi și baloturi de marfă ocupau odaia îngustă și neaerisită. Cînd, în

sfîrşit, porniră din nou, Johanna răsuflă uşurată. La ieşirea din oraş, se opriră încă o dată, spre a cumpăra benzină.

Timp de cîteva ore, amîndouă fetele nu scoaseră o vorbă. Străbăteau o regiune plată, acoperită de copaci scunzi. Şoseaua nu prezenta greutăţi. Cele cîteva localităţi prin care trecuseră nu aveau nimic caracteristic. Aerul era dulce, ba chiar apăsător, iar cerul, acoperit de un strat de nori alb-cenuşii.

Spre ora unu, făcură un popas într-un orăşel pustiu, destul de întins. Karin spuse că ajunseseră cam la jumătatea drumului. Luară masa la primul etaj al unui mic hotel nespus de puţin îmbietor, aflat într-o piaţă plină de praf şi neasfaltată, presărată cu pietriş. Nici o firmă sau inscripţie nu indica aici prezenţa unui hotel. Intrarea se făcea printr-o uşă îngustă ca cea a unei case particulare modeste. Restaurantul de la etajul întîi, la care ducea o scară abruptă şi strîmtă, părea destinat în primul rînd clienţilor hotelului ; aceştia îşi terminaseră pesemne dejunul. Nu se mai afla acolo decît un domn bătrîn dezgustător, cu un neg roşiatec pe nas, care îşi citea ziarul la masă. Karin o cunoştea pe patroană, o femeie înaltă cu părul alb şi o coafură extravagantă ; faţa ei plină de prospeţime avea o mimică extrem de vioaie, uneori chiar puerilă. Fetelor le indică o masă la fereastră, a cărei faţă de masă nu era tocmai curată ; muşte grase şi negre leneveau pe petele lipicioase provenite de la marmeladă sau diferite sosuri grase. Amabila patroană, cu privirea ei tinerească şi nasul cărnos sub excentrica ei coafură de doamnă în vîrstă, le aduse ea însăşi farfuri-

oarele cu gustări. Primul fel era un compot de afine, despre care îţi dădeai seama la prima vedere că înnegrea cumplit dinţii. Fereastra dădea spre pustietatea pieţii acoperite cu pietriş.

În timpul mesei, Johanna se arătă mai vorbăreaţă şi începu să povestească despre Berlin — cu multe pauze între cuvinte, apoi mai coerent.

— Fratele meu a prevăzut această teroare, ca fiind urmarea inevitabilă a unei lungi evoluţii, înţelegi ?, zise cu un ton misterios care îi dădea un aer extrem de copilăros. Republica era în mod inevitabil sortită acestui sfîrşit. Iniţiaţii o ştiau de mult. Cei care cunoşteau înlănţuirea cauzelor... spuse cu o voce sumbră. Ochii ei luminoşi priveau plini de mînie şi îngîndurare undeva în gol. Karin o asculta cu multă atenţie. În astfel de clipe, bineînţeles, n-ai voie să te gîndeşti la tine, nici la cei dragi, continuă Johanna. Milioane de oameni o duc şi mai cumplit decît noi, deşi fiecare individ este vizat. Închipuie-ţi, părinţii mei...

Se opri pentru a privi împrejur ca şi cînd ar fi vrut să se asigure că nimeni nu-i auzea vorbele — nu se putuse încă dezbăra de sentimentul de suspiciune cu care se învăţase în Germania. Dar pînă şi domnul cu nasul pocit părăsise sufrageria, neobservat, desigur fără zgomot ; masa lungă din mijlocul odăii, precum şi cele patru sau cinci măsuţe cu feţe de masă murdare, pe care zăboveau muşte, erau pustii, de parcă n-ar fi fost folosite niciodată de o fiinţă omenească. Dealtfel, în afara meselor şi a unei servante lungi şi scunde, în odaie se aflau şi cîteva mobile care ar fi fost mai potrivite în salonul unei locuinţe burgheze decît într-un

restaurant. Între cele două fotolii așezate în cîte un colț al camerei, Johanna remarcă o bibliotecă înaltă și masivă, pe ale cărei rafturi se aliniau mărețe volume legate în piele. Privirea Johannei zăbovi asupra lor, distrată și totodată cu interes. Oamenii din casă par a fi mari cititori, își spuse ea. Printre volume vor fi și cărți germane. E înduioșător, cînd te gîndești... așa departe de țară... Cu un sentiment în care spaima se îmbina cu plăcerea, își dădu deodată seama că se afla într-o țară străină, că, pentru moment cel puțin, înainta pe o cale fără întoarcere. Din pricina unor împrejurări înfricoșătoare, era ruptă de patrie. Datorită unei întîmplări neprevăzute însă, putea găsi, aidoma unui dar, un crîmpei de patrie într-o bibliotecă. Chiar dacă ai fost surghiunit, chiar dacă ți-ai părăsit țara cu un pașaport fals — ceva din țara care ți-a fost și îți rămîne patrie este răspîndit pe tot globul ; iar acel ceva este poate esența sa cea mai prețioasă ; și astfel, îl regăsești cu bucurie ici și colo ; îl regăsești, îl recunoști, și îți face plăcere, deși te întristează.

Johanna avusese de gînd să povestească despre părinții ei ; dar în aceeași clipă realiză că prietena ei nici nu-i cunoștea. De ce oare n-o poftise niciodată pe Karin acasă la ea ? Pentru că ea însăși parcă nu prea stătea acasă. Tocmai în acea vreme mama ei avusese o legătură stupidă și condamnabilă cu doctorul Kücken. Sărmana mamă !

— Firește, pătura socială în care sînt nevoită să-i situez pe părinții mei este sortită pieirii, zise Johanna cu glas tare, dar este groaznic să asiști la declinul unor indivizi izolați, și încă

atît de apropiați. Iar acum, au rămas fără nici un ban. Cît de greu i-a fost mamei să strîngă banii pentru călătoria mea ! Ce drăguț din partea ei ! Mai ales acum, cînd le merge așa de prost ! Acum s-a zis cu vederile lor liberale ! Pentru că, știi, mama face parte din Mișcarea paneuropeană, adăugă după o scurtă pauză. Cînd nu vorbea, o vedea pe mama ei în fața ochilor ca și cînd s-ar fi aflat acolo în odaie, cu violoncelul între picioare, cîntînd cu atîta rîvnă. Mama rostea conferințe despre „Paneuropa și Femeia“ și făcea muzică de cameră. Avea buze subțiri și supte ; purta o rochie de un negru-cenușiu asemănător cu cel al părului ei lins. Inima Johannei fu cuprinsă de milă. Desigur, tata nu mai vinde tablouri, zise ea, aproape cu mînie, deși sînt atît de demodate, încît ar putea fi chiar pe placul naziștilor. Din păcate însă a făcut și el parte dintr-o oarecare grupare paneuropeană... Rîse răutăcios. Ce caraghios că mă gîndesc atît de des la bătrîni ! N-am destui camarazi în pericol, oameni de o reală valoare, oameni cu greutate ? Dacă m-aș apuca să-ți povestesc ! Dar nu se poate ! zise cu voce dură.

Urmă o tăcere.

— Vi s-a furat patria, spuse Karin. Pur și simplu vi s-a luat, vouă tuturor. Îți vine foarte greu să-ți imaginezi așa ceva...

— Pînă cînd o vom relua, zise Johanna cu glas amenințător.

Deasupra rochiei albe de pînză scrobită, figura ei hotărîtă, întunecată, încrezătoare în victorie, era acea a unui tînăr războinic. Și pe fața aceasta, zăbovea cu duioșie privirea Karinei.

A doua parte a călătoriei se dovedi mai frumoasă. Cerul se înseninase, stratul de nori spulberîndu-se în vapori albi prin care soarele se lupta să străbată. Drumul însă devenea din ce în ce mai greu ; acum înainta pe pămîntul gloduros al unui codru ce părea fără de sfîrșit. Imensitatea sa nu era înviorată de nici un luminiș, de nici o pajiște ; ici și colo apărea cîte o apă : firul lin al unui rîuleț sau un mic heleșteu cu irizări albastre și cenușii, printre verdele închis al brazilor. Aici nu mai întîlneau nici sate, nici mașini ; abia dacă mai apărea cîte un om.

— N-am fost niciodată într-un ținut cu așa puțini oameni, zise Johanna.

Un bătrîn încărcat cu lemne venea șchiopătînd în întîmpinarea lor.

— Și ăsta nu-i decît începutul, răspunse Karin, cu privirea ațintită asupra drumului. Într-adevăr, pe aici nu ducem lipsă de spațiu. Spațiu avem cît îți poftește inima...

Urmă o nouă tăcere. Johanna își adînci privirea în liniștea infinită, foșnitoare, a peisajului. Și prinse iar a povesti, cu opriri și întreruperi, și repetări, și îndreptări. Din spusele ei incoerente, rostite anevoie, reieșeau tot mai multe amănunte din ultimele luni atît de bogate în primejdii. Deșteaptă și blîndă cum era, Karin cerea lămuriri despre unele împrejurări, ferindu-se cu multă delicatețe să insiste asupra altora.

— De fapt, cred că m-am schimbat mult de atunci, exclamă Johanna, întrerupîndu-și firul povestirii. Pe vremea aceea, toate acestea nu mă interesau decît de departe, trezindu-mi doar o curiozitate științifică. Astăzi ele sînt viața mea

întreagă. Pe atunci, nu aveam încă o conștiință politică.

— Dar de pe atunci se putea lesne observa că în scurtă vreme îți vei forma una, răspunse Karin. Erai parcă în așteptarea a ceva. Cît de mult aș fi vrut să fiu lîngă tine în clipa hotărîrii !

— Totul a început datorită prieteniei mele cu Bruno, zise Johanna după o scurtă tăcere. Știi, Bruno e minunat. Nu este un intelectual, deși e prieten cu fratele meu, care e atît de deștept. După ce a luat acea mare hotărîre, Bruno n-a mai stat pe gînduri. Pentru el, nu mai există decît un singur lucru : să se dedice cauzei trup și suflet, jertfindu-și sîngele — în adevăratul sens al cuvîntului ; înțelegi ce înseamnă ?

— De fapt, la ce te referi atunci cînd spui „cauza" ? întrebă Karin cu o curiozitate discretă, dar acută.

Pesemne punea mult, foarte mult preț pe răspuns.

— Vreau să spun că totul trebuie să se schimbe, o lămuri Johanna. Să fie dreptate. Să nu ne mai fie rușine că sîntem oameni. Pămîntul ăsta să capete în sfîrșit o înfățișare rațională. Viața să merite a fi trăită — trăită de toți. „Cauza" nu înseamnă altceva decît viitorul, iar viitorul îl reprezintă numai și numai socialismul.

Karin tăcu. Johanna vorbea tremurînd de emoție, trecînd de la un subiect la altul. Vorbea despre întruniri clandestine, persecuții, oameni ce se ascundeau, arestări. Vorbea despre grozăviile ce urmau după arestări, despre munca clandestină, legată zilnic de primejdii mortale.

— Nu-ţi poţi închipui cît s-a realizat, cît se realizează şi azi, zi de zi. Căci, în Germania, munca este dusă mai departe, în pofida a tot ce se întîmplă, înţelegi ? Oamenii continuă să muncească în ilegalitate. Îşi pun viaţa în joc pentru un manifest... Ar trebui să-i cunoşti pe oamenii aceştia, să ştii că ţi-ar insufla respect.

Johanna respiră adînc, faţa ei iradia emoţie şi gravitate.

— Chiar atunci cînd s-au refugiat în străinătate şi se află în siguranţă, chiar de la Paris, se întorc în Germania, continuă ea cu aceeaşi vehemenţă. Mereu mă tem că Bruno se va întoarce şi el. Cine ştie, într-o zi nu mai rabdă să fie departe, deşi poate realiza mult şi în străinătate. Ar fi îngrozitor, fiindcă toţi îl cunosc, şi împotriva lui s-a emis un mandat de arestare din cauza unui atentat cu dinamită în care a fost implicat. Trebuie să mă întorc la el cît mai repede, fără doar şi poate, adăugă cu o grabă surprinzătoare. Am venit aici numai pentru cîteva zile, ca să te văd şi să mă refac ; dar dacă mă cheamă, plec chiar mîine...

Karin continua să tacă, iar foşnetul pădurii umplea tăcerea cu profunde sonorităţi de orgă.

— Nu mai e mult şi am sosit, zise Karin. Partea aceasta a pădurii e a noastră.

Pe Johanna o impresiona în mod ciudat, ba chiar penibil, faptul că o pădure atît de întinsă, străbătută de cîntul de orgă al vîntului, îi aparţinea Karinei şi familiei sale.

— Tot al vostru este şi satul ? întrebă.

Şoseaua făcuse un cot, şi în faţa lor se ivise o biserică cu o cupolă în formă de ceapă, înconjurată de mai multe case ţărăneşti.

— Da, răspunse Karin. Şi satul este al nostru.

Ieşind din pădure, traversară satul — cîteva femei le salutară, copiii îşi fluturau mîinile — şi o luară înainte pe şoseaua care acum se făcuse mai largă şi mai lină, în schimb însă, mai prăfuită. Apoi cotiră pe un drum mai îngust ce tăia o pajişte uşor unduită şi ducea de-a lungul zidului unui parc pînă la poarta cu două canaturi de fier forjat, larg deschise. De aici, o alee largă, presărată cu pietriş alb, parcursă în mijlocul ei de o dungă de gazon, urca domol pînă la un conac, a cărui faţadă scundă şi gălbuie desăvîrşea armonios întreaga perspectivă. Karin urcă aleea şi opri în faţa clădirii care semăna mai curînd cu un castel. Claxonă de cîteva ori, dar nu le ieşi nimeni în întîmpinare. Peste tot domnea tăcerea, de parcă frumoasa casă ar fi fost cufundată în somnul morţii. După ce claxonase zadarnic, Karin coborî fără urmă de supărare din maşină şi, urcînd cele patru trepte ale peronului, intră în casă să cheme pe cineva. Rămasă în automobil, Johanna se uita cînd la aleea întinsă pînă la poarta deschisă a parcului, cînd la faţada gălbuie. Deosebit de frumos era un ornament de o mare fineţe şi sobrietate, deasupra impunătoarei uşi de la intrare : o cunună de flori, delicat arcuită, colorată în acelaşi galben ca şi zidul, împodobea arcada în chip de arabesc. Ferestrele acestei case cufundate în tăcere îi plăcură şi ele foarte mult ; erau ferestre mari, ale căror geamuri reflectau lumina ; la una dintre ele, obloanele maronii erau închise. Johanna avu mult de aşteptat. După ce examinase cu atenţie faţada, îşi îndreptă iar privirile către alee. Acum

abia observă pe partea dreaptă a aleii — adică pe dreapta venind de la poartă — o mică clădire albă, ce se afla la vreo sută cincizeci de metri de conac.

În sfîrşit, Karin reapăru, întovărăşită de o fată blondă şi grăsuţă, legată la cap cu o basma albă şi purtînd un şorţ albastru. Karin o prezentă drept domnişoara Suse.

— Şi dumneavoastră sînteţi germană ? întrebă domnişoara Suse, care era o persoană plină de voioşie. Eu sînt originară din Hanovra ! adăugă ea cu vizibilă încîntare.

Geamantanele fură scoase din automobil şi Johanna află că avea să fie găzduită nu în conac, ci în casa mai mică pe care o observase ceva mai devreme. Robusta domnişoară din Hanovra duse bagajele, iar Karin şi Johanna o urmară. Odăiţa în care intrară se afla la primul etaj, iar fereastra nu dădea spre alee, ci spre parc. Mobilierul era cît se poate de simplu ; mai tîrziu, Johanna avu prilejul să constate că era de-a dreptul lipsit de confort. Domnişoara Suse depuse geamantanele şi se declară tare fericită că putea să stea de vorbă cu cineva din patrie, din „Germania noastră".

— La noi, se petrec acum lucruri mari ! zise domnişoara Suse ; şi fiindcă Johanna îi răspunse doar cu o tăcere ostilă, adăugă amabil : Ei bine, noi nu prea înţelegem toate astea. Sînt aproape doi ani de cînd am plecat din Hanovra.

Karin spuse că erau aşteptate la ceai, la conac. Johanna îşi spălă mîinile şi îşi netezi părul, apoi se duseră împreună la conac. O anticameră îngustă ducea în sufrageria spaţioasă, unde le aştepta stăpîna casei, mama Karinei.

Bătrîna doamnă era aşezată lîngă fereastră, pe un balansoar ; la picioarele ei erau culcaţi doi cîini mari ; unul negru cu pete albe, altul roşcat. Din clipa în care fetele intrară în sufragerie, cîinii nu încetară să mîrîie, deşi stăpîna lor îi ameninţa cu degetul şi le poruncea în suedeză să se potolească.

— Knut, Wolf ! striga ea pe un ton ce se voia sever. Ia mai tăceţi... Cîinii însă mîrîiau mai departe. Mama Karinei se sculă în picioare venind în întîmpinarea musafirei.

Era o femeie masivă, cu o expresie plină de bunătate, dar şi uşor confuză ; părul, cărunt, părea în dezordine. Proptindu-se în bastonul ei negru şi greoi, gîfîind, se apropia de Johanna cu paşi mărunţi şi anevoioşi. Ochii ei albaştri în care se citea atît uimire cît şi o anumită tulburare, o privi pe Johanna îndelung. Abia în urma unui examen atent — care, judecînd după zîmbet, părea a fi fost favorabil — îi întinse o mînă mare şi zbîrcită.

— Bună ziua, dragă domnişoară, zise pe nemţeşte, cu un accent mai curînd rusesc decît scandinav. Mă bucur că ai venit. Karin mi-a povestit despre dumneata.

Dădu din cap cu o expresie de îmbărbătare şi totodată misterioasă. Johanna se înclină foarte adînc, mult mai adînc decît obişnuia să o facă în faţa doamnelor cărora le era prezentată.

— Eşti foarte drăguţ îmbrăcată, zise mama cu satisfacţie.

Johanna se îmbujoră privindu-şi rochia foarte simplă de pînză albă şi groasă, la care purta un cordon lat de piele galbenă. Ciorapii de culoare deschisă îi strînsese sub genunchi, aşa încît

i se vedeau picioarele goale ori de cîte ori se așeza sau făcea o mișcare rapidă.

Cei doi cîini se sculaseră și se apropiară de Karin. Cel negru cu pete albe, ce părea a fi mai tînăr — Knut —, îi puse labele pe piept, parcă rîzînd, în timp ce fata îi mîngîia urechile și botul, ceea ce îl supără în mod fățiș pe tovarășul său, Wolf. Mîrîind nervos, cu licăriri de mînie în ochii lui galbeni, acesta îi dădea tîrcoale Karinei, care părea a-l prefera pe Knut într-un fel ce-i era lui intolerabil ; în cele din urmă, se retrase, tare mîhnit, într-un colț, mîrîind încet, dar cu multă amărăciune.

— Wolf se arată iar teribil de gelos, zise Karin rîzînd, în timp ce se descotorosea de Knut.

Masa rotundă din mijlocul sufrageriei era pusă pentru ceai. Domnișoara Suse, care își scosese basmaua albă, nu însă și șorțul albastru, întrebă cu voioșia sa dezinvoltă (părea a dansa mereu pe o pajiște cu o coroniță de păpădie pe cap) :

— Domnișoara nu dorește lapte în ceai ? Cît zahăr, vă rog ?

Johanna nu dorea nici zahăr, nici lapte.

— Vai, așa de amar ! i se jeli vesela Suse, împreunîndu-și mîinile cu o spaimă comică. Umpluse ceștile, așa că toată lumea se așeză la masă. Domnișoara Suse bea și ea ceai și se înfrupta cu poftă din cozonac. Făcea oarecum parte din familie. Totuși, se ocupa de serviciu, gata în orice clipă să aducă apă fierbinte sau să se arate într-un fel sau altul serviabilă. Knut, cîinele negru, se culcase la picioarele Karinei, care îl răsfăță cu cozonac. Wolf se

așezase lîngă mama și nu primea cozonac, căci bătrîna doamnă, furată de conversație, îl uitase pe favoritul ei ; el însă se prefăcea a nu fi interesat, ca și cum firimiturile de cozonac, bune cel mult pentru copii, nu i-ar fi trezit pofta. Uneori însă, nemaiputîndu-se stăpîni, arunca priviri pline de gelozie și mîhnire și scotea din adîncul inimii un mîrîit ce trăda jalnica amărăciune a unei ființe foarte cumsecade dar cumplit de nedreptățite.

Mama Karinei era guralivă, dar părea a întîmpina ciudate greutăți la vorbire. Își holba ochii blînzi și tulburați ; fața ei zbîrcită vădea o expresie gravă, ba chiar înspăimîntată, obrajii lați îi atîrnau într-un mod izbitor ; vorbea necontenit cu vocea joasă, înăbușită, stînd ușor aplecată înainte și își freca sau mai degrabă își frîngea tot timpul mîinile, bătrînele ei mîini, cu un gest pe cît de duios, pe atît de disperat. Începu a aborda subiecte ce se prezentau de la sine. Astfel spuse :

— Germania, da, într-adevăr, o țară frumoasă, o țară demnă. Sora mea se măritase cu un german și a murit la Dassau. O țară unde domnește ordinea, fapt incontestabil. Desigur, în ultima vreme s-au produs și acolo multe tulburări, dar nicidecum asemănătoare cu cele din Rusia. Dealtfel, ceea ce se întîmplă azi în Germania poate fi calificat drept revoluție ?

Johanna răspunse că nu.

— Ei, atunci este foarte bine, zise mama, frîngîndu-și mîinile cu veșnicul ei gest duios și disperat.

— Nu, o lămuri Johanna ; nu este o revoluție, deși este ceva oribil și potrivnic ordinii.

Răspunsul acesta nu păru a o satisface pe mama Karinei. În dorința de a îndrepta conversația spre un alt făgaș, o întrebă :

— În oraș ai făcut cunoștință cu fiul meu Jens, nu-i așa ?

Cuvintele „fiul meu" fuseseră subliniate în mod deosebit.

— Da, zise Johanna ; am petrecut împreună seara de ieri.

— O doamne ! exclamă deodată bătrîna doamnă, eliberîndu-și o clipă mîna dreaptă din încleștarea celei stîngi, pentru a-și lovi fruntea cu un gest de mișcătoare cochetărie. Doamne, am uitat cu desăvîrșire să-l scuz pe Ragnar. Da, a rămas în camera sa, căci avea o migrenă, așa cum i se întîmplă des.

Cuvintele din urmă erau greu de interpretat : sunau oare a îngrijorare sau a ironie ? (Johanna deduse că el se afla în camera cu obloanele închise, migrena fiind adesea însoțită de dorința de a sta în întuneric.)

— Va veni la cină sau va sta în pat ? întrebă Karin, încruntîndu-și sprîncenele și privindu-și ceașca de ceai.

— Cu el nu se știe niciodată, zise mama, frîngîndu-și din nou mîinile. Poate se va scula, poate nu. Cu Ragnar nu poți să știi.

Deodată, aproape fără tranziție, povesti că se născuse și crescuse în Rusia.

— Desigur, nu sîntem ruși, zise ea cu un zîmbet prietenos, dar răposatul meu tată era funcționar la Petersburg ; îndeplinea o funcție la Curte ; dealtfel mama mea era și ea primită de familia imperială. Iată, acesta e tatăl meu ! zise, fără a se întoarce, indicînd cu o ușoară înclinare a capului spre un portret cu colorit

sumbru, atîrnat de perete în spatele ei, în fața Johannei. Portretul înfățișa un domn serios cu barba tunsă rotund, într-o uniformă superbă, cu mîna pe mînerul cizelat al sabiei. Mama povestea acum despre imperativele protocolului în privința rochiilor de ceremonie ale doamnelor ; despre plimbările cu sania și anumite obiceiuri amuzante ale guvernantei franceze. — Pe mademoiselle Pigeon n-am s-o uit niciodată ! declară ea, pierdută în melancolice visări, iar mișcarea necontenită a mîinilor se prefăcuse într-o foarte blajină atingere a celor două palme. Multe s-or fi schimbat și la Petersburg, își încheie amintirile.

Zîmbetul forțat al Karinei îi dădea de înțeles Johannei că vorbele mamei o enervau. Domnișoara Suse, în schimb, se amuza de minune.

— Doamne, cu domnișoara asta Pigeon pare să fi fost un adevărat circ ! exclamă ea scuturîndu-se de rîs.

Karin spuse atunci că Johanna și ea însăși aveau de gînd să mai facă o plimbare. Mama nu se opuse, dar privirea ei trăda o anumită tristețe.

— Bine, duceți-vă, copii ! spuse în cele din urmă cu un zîmbet de resemnare.

Cele două fete făgăduiră că se vor întoarce la cină. Ieșiră din casă prin ușa principală ; nu o luară însă pe alee, ci cotiră numaidecît la dreapta și porniră apoi pe o potecă îngustă ce cobora lin printre pajiști pînă la lac. În timp ce înaintau fără grabă, schimbară puține vorbe și cu atît mai puțin nu vorbiră despre casă sau mama. Se mulțumiră să facă unele observații glumețe pe seama domnișoarei Suse.

În numai cîteva minute, ajunseră la malul lacului și se opriră în fața unui hangar pentru bărci, mic și dărăpănat. De acolo, vederea nu se întindea peste tot lacul, ci cuprindea numai un golf îngust ce se adîncea în pămîntul stufos. Johanna și Karin înaintară pe un ponton de vreo zece-cincisprezece metri, de la capătul căruia se putea vedea o fîșie îngustă a marelui lac, pînă la pădurea de pe malul opus. Amîndouă fetele se așezară pe pontonul de lemn, pe care razele soarelui fierbinte îl încinseseră în tot timpul zilei. Își bălăbăneau picioarele deasupra apei.

— Cît de neagră este apa lacului vostru ! zise Johanna.

— Da, este apă de mlaștină, răspunse Karin.

Cerul se înseninase de tot — sau, cine știe, poate că pe aici nici nu trecuseră nori. Soarele strălucea pieziș, strălucind însă ca la amiază.

— A sosit anotimpul nopților în care nu se întunecă niciodată, zise Karin.

Liniștea așternută peste fire era atît de neobișnuită, încît Johanna se simți cuprinsă de teamă. Această pace o făcea să răsufle cu ușurare, dar și cu spaimă. Nu-și închipuise că mai exista pe lume o liniște atît de desăvîrșită. Cu vocea ca înăbușită de evlavie, încercă să-și tălmăcească simțirea.

— Liniștea asta te amețește, reuși să spună. Mă simt parcă buimăcită...

Și tăcu iar, simțindu-și sufletul răvășit de măreața tăcere ce răsuna cu mai multă putere decît oricare zgomot pe care îl auzise vreodată.

Deocamdată, Karin începu să povestească cum arătau aceste locuri în timp de iarnă.

— Iarna însă, totul este cumplit. Nu lipsit de o frumusețe stranie, înfricoșătoare. Pretutindeni ger, un ger al morții, și veșnicul întuneric, după cum, în anotimpul acesta, e veșnică lumină. Doamne, ce mai zile ! O beznă titanică... Răzbim cu greu. Mai ales Ragnar...

Zăboviră acolo, privind la apa transparentă deși întunecoasă, schimbînd cîte un cuvînt. Karin o întrebă pe Johanna dacă voia să se scalde, dar ea nu avea poftă de baie. Nici una, nici alta nu aveau chef de nimic. După vreo jumătate de oră, se ridicară și se întoarseră cu pas domol pe aceeași potecă spre casă. Plimbarea nu răspunsese așteptărilor lor. Karin o însoți pe Johanna pînă la ușa ei, căci prietena voia să-și desfacă bagajele și să se schimbe.

Peste o oră, domnișoara Suse îi bătu în ușă, poftind-o la masă. Expresia domnișoarei Suse arăta la prima vedere că dispoziția ei se schimbase ; fără exagerare se putea afirma că se produsese o întorsătură radicală. Fruntea amabilei hanovriene se înnegurase.

— Așa mă simt eu mai în fiecare seară, se grăbi să-i răspundă Johannei, cînd aceasta o întrebă de cauza minei ei triste. Este dorul de țară, zău. Mă apucă seara ; în timpul zilei sînt veselă. Cît de fericită sînt că a venit cineva față de care pot să-mi deschid inima în voie. Dumneavoastră mă veți înțelege. Oamenii de aici sînt tare drăguți, sînt oameni minunați, dar ce vreți, sînt străini totuși. Grai străin din suflet străin — bine spune zicala.

Zicala aceasta, Johanna nu o auzise niciodată, o bănui pe domnișoara Suse de a-i fi autoarea.

— Dealtfel, mi-e dor şi de băiatul meu, încheie domnişoara Suse nu fără îndîrjire.

Johanna, care în faţa oglinzii îşi ungea cu cremă buzele crăpate, o întrebă, surprinsă, dacă avea un fiu.

— Nu, răspunse domnişoara Suse pe un ton de reproş apăsat : am un logodnic.

În locul rochiei de pînză albă, Johanna îmbrăcase o rochiţă gri deschis cu un mic decolteu rotund, împodobit cu un guler alb frumos plisat. Gulerul acesta cuminte, cît şi culoarea stinsă dădeau rochiei aspectul unei uniforme de şcolăriţă, ba chiar al unei rase călugăreşti. Dealtfel ciorapii îi lăsase rulaţi sub genunchi. Domnişoara Suse se gătise şi ea. Rochia ei albă, drăguţă, deşi lipsită de graţie, cu mîneci scurte — domnişoara avea braţe trandafirii şi vînjoase — fermeca privirea cu nişte panglici albastre aplicate pe decolteu şi pe talie, fie în chip de galon sub ajururile artistic meşteşugite ale tulului, fie, în mod şi mai plăcut, ca funduliţe cochete.

În sufragerie aşteptau Karin şi mama ei. Şi Karin îmbrăcase o altă rochie, prea elegantă, după părerea Johannei, pentru un astfel de prilej : o rochie de seară de mătase neagră, extrem de simplă, destul de lungă şi foarte strîmtă. Ca şi în timpul zilei, mama purta rochia ei de văduvă, lipsită de orice fason :

— Să trecem la masă, zise mama.

Karin aruncă o privire nervoasă la ceas.

— Tot nu s-a hotărît Ragnar dacă vine sau nu ? întrebă cu o uşoară iritare în voce.

— În tot cazul noi începem să mîncăm, răspunse mama, ale cărei mîini se mişcau într-un chip aproape ameninţător.

Masa principală nu era servită de domnişoara Suse, ci de o jupîneasă mai vîrstnică, cu bonetă albă, pe care Johanna încă nu o văzuse. Domnişoara Suse stătea la masă, cu fruntea întunecată. În timp ce mîncau supa, Ragnar îşi făcu apariţia.

Johanna şi-l închipuise mai scund şi mai delicat decît pe fratele său Jens ; el era însă la fel de înalt şi de voinic. Ragnar se îndreptă numaidecît spre Johanna cu o grabă nu lipsită de nervozitate.

— Domnişoara Johanna, musafirul nostru, zise mama.

Din clipa în care Ragnar intrase, ochii ei se deschiseseră şi mai mult, aruncînd priviri şi mai rătăcite. Karin îşi fixa cu o privire sumbră farfuria. Ragnar se înclină cu stîngăcie în faţa Johannei.

— Îmi pare bine, zise, zîmbind doar o fracţiune de secundă.

Apoi se îndreptă către mama sa, aplecîndu-se peste mîna ei cu aceeaşi stîngăcie. Buzele sale atinseră în treacăt, dar nu fără respectuoasă tandreţe, încheietura mîinii bătrînei doamne. Se aşeză între Johanna şi Karin şi începu să mănînce în grabă.

Johanna îi povesti mamei despre scurta lor plimbare şi despre frumuseţea lacului negru. În timp ce vorbea, îi arunca din cînd în cînd lui Ragnar cîte o privire scrutătoare. Cu Jens nu semăna deloc, şi nici cu Karin, cel puţin la prima vedere. Ceea ce o izbea pe Johanna era forma seducătoare, cu totul deosebită, a

4*

ochilor săi căprui, destul de mici dar cu licăriri aurii. Nici un alt membru al familiei nu avea ochii astfel formați : îngustați la pomeți și ușor oblici. Părul său închis începuse să se rărească la tîmple. Buzele lui cărnoase erau singura trăsătură ce o avea în comun cu Jens. Bărbia însă era mai scurtă, mai rotunjită, mai frumos formată decît cea a fratelui său.

În timp ce Johanna vorbea, el își aplecă fruntea întunecată peste farfurie. Atunci cînd ea evocă apa neagră a lacului, rîse scurt.

— Aici totul este cam neobișnuit, zise el, și Johanna fu uimită de glasul său grav, cu inflexiuni de tunet.

Masa era bogată. După supă se aduseră pateuri, urmate de o friptură uriașă, admirabil prezentată, împodobită cu tot felul de verdețuri orînduite cu tîlc și cu o manșetă din hîrtie albă. Johannei nu prea îi era foame ; se dezobișnuise să mănînce atît de mult. Karin și mama mîncau de asemenea puțin. În ciuda dorului de logodnic și, în general, de Hanovra, domnișoara Suse se servea din plin. Ragnar lua și el porții mari, pe care le înghițea cu o grabă nervoasă. Mama povestea despre trecut ; vorbea în șoaptă, parcă în goană, iar pe chipul ei lat se așternuse o expresie de neliniște.

— În fiecare iarnă ne duceam la Nisa, zise cu o privire timidă către Ragnar, unde se întîlnea toată lumea bună din Petersburg. De cele mai multe ori, mama, mademoiselle Pigeon și cu mine plecam primele, iar tata ne urma după un timp. Dar petreceam bine abia după sosirea tatii. Ne duceam la cazino... *Mon Dieu*, nu era chiar locul indicat pentru o fată, dar învățam să cunosc viața. Tata era

lipsit de prejudecăți. Acolo se dansa cancan..., adăugă cu teamă, aruncîndu-i lui Ragnar o privire de implorare.

Ragnar însă zise, nemilos și batjocoritor, cu vocea sa tunătoare :

— Tare interesant, ce să spun !

Dar nu-și ridică privirea de pe farfurie.

— Desigur, Ragnar, zise mama, dînd din cap cu o expresie chinuită pe fața sa largă și strîngîndu-și mîinile cu disperare ; desigur, era foarte interesant. Chiar și membrii familiei imperiale se duceau la Nisa.

— Acum însă nu mai există nici o familie imperială, răspunse fiul ei cu cruzime, iar Nisa s-a prefăcut într-o stațiune pentru funcționărași. Nici nu vrem să mai auzim de Nisa.

Grosolănia cuvintelor lui contrasta izbitor cu gestul, totodată cavaleresc și timid, cu care îi sărutase mamei sale mîna.

— Ei, da ! Credeam doar... zise bătrîna doamnă cu o încăpățînare timidă. Sigur, acele vremuri au apus. Într-adevăr, Nisa nu mai pare a fi ceea ce a fost ; adăugă apoi către Johanna, parcă cerîndu-i scuze pentru fiul său : Astăzi, lumea elegantă se duce la Cannes ; alte regiuni or fi și mai la modă decît Riviera.

Karin, care pînă atunci nu scosese nici un cuvînt, îl întrebă pe fratele ei pe un ton pe jumătate afectuos, pe jumătate ironic :

— Ce ai avut azi după-amiază ? Iar migrenă ?

— M-a durut capul, explică Ragnar, cu nasul în farfurie, încărcînd „a"-ul din „cap" cu o jale și o jignire deosebit de tunătoare. Apoi adăugă repede : În plus, m-am supărat iar azi-

dimineață din cauza lemnelor vîndute. Nu vor să-mi plătească. Ce rușine.

Această din urmă observație aprinse în ochii mamei o licărire de triumf.

— Tata încheia asemenea tîrguri foarte repede, zise ea, îndreptîndu-se brusc.

La rîndul ei, Karin zise încet, cu o imperceptibilă nuanță de agresivitate în voce :

— De ce nu l-ai așteptat pe Jens pentru vînzarea lemnelor ?

Ragnar îi răspunse cu violență în limba suedeză, aruncîndu-i de data aceasta o privire scurtă și răutăcioasă.

Masa luă sfîrșit într-o tăcere aproape totală ; jupîneasa aduse un castron mare cu compot și altul cu prăjiturele. Domnișoara Suse întrerupse tăcerea cu o întrebare către Johanna :

— Ați fost cumva la Hanovra în ultima vreme ? Nu ? Ce păcat ! M-aș fi bucurat să aflu că totul a rămas cum a fost.

După cafea, servită pe o măsuță dintr-un colț al sufrageriei, mama și domnișoara Suse se retraseră. Mama zise într-un mod izbitor de pripit :

— Iertați-mă, dar trebuie să mai văd de cineva — cuvinte pentru care fu răsplătită cu o privire răutăcioasă a lui Ragnar.

Johanna, Karin și Ragnar trecură în salon. Era o încăpere lungă, lambrisată în culoare deschisă, mobilată în stil Empire. Pe jos era o mochetă roșie decolorată. Mobilele, puține la număr dar frumoase, erau așezate de-a lungul pereților : două scrinuri albe împodobite cu baghete înguste aurite, cîteva scaune, o masă rotundă ; într-un colț, se afla un pian. Goală și spațioasă, odaia părea a fi o sală de bal. Micul

perete transversal — opus ușii de la sufragerie — era ocupat aproape în întregime de o ușă cu geam, deschisă spre terasă. În unul din pereții longitudinali erau două ferestre înalte și înguste, iar în celălalt, două uși, din care, una ducea în vestibul, și a doua într-o bibliotecă mică, folosită de Ragnar drept cameră de lucru.

Ieșiră cu toții pe terasă, ale cărei trepte coborau spre o pajiște semicirculară împrejmuită cu boschete dispuse într-o oarecare simetrie. Printre boschete se zărea lacul. Seara era caldă și luminoasă, albastrul cerului vădea o transparență sticloasă. Străbătînd pajiștea cu sărituri mari, Knut și Wolf se întreceau, imboldiți de gelozie, alergînd spre țelul lor comun, Ragnar, la care ajunseră odată. Ragnar se lăsă mîngîiat de ei, arătîndu-le o afecțiune îmbinată cu multă gravitate. Cuprins de o tandrețe distrată, îi îngădui lui Knut, care lătra de-i curgeau balele, să sară pe el cu labele lui greoaie și pline de țărînă ; totodată, deși încolțit de Knut, reușea să-l mîngîie pe gît și pe spate pe Wolf, care îi dădea tîrcoale lătrînd nebunește. Johanna era surprinsă de schimbarea favorabilă ce se produsese în el din momentul în care se apropiaseră de el cei doi dulăi copleșindu-l cu dragostea lor tumultuoasă. Dintr-o dată, în modul cel mai firesc și legitim, părea a fi un tînăr moșier, ba chiar un tînăr țăran care, întors acasă, se bucură pe înserate de vietățile familiare ce-i aparțin. Neliniștitoarea sa nervozitate se spulberase. Figura sa, a cărei expresie vădea pînă în acea clipă o iritabilitate sumbră, arăta brusc întinerită și totodată mai matură, mai prietenoasă și mai viguroasă. Abia acum observă Johanna că,

contrar doamnelor din casă, el nu se îmbrăcase elegant pentru cină. Purta un pantalon pătat și năclăit de flanelă cenușie și o vestă din piele de căprioară maronie, deschisă la gît, lucios de jegoasă.

Karin se întoarse în salon ; zîmbind în sinea ei, Johanna își spuse că era probabil ușor jignită de faptul că cei doi cîini îl înconjuraseră pe Ragnar cu atîta patimă și nu o mai băgau deloc în seamă. Săriseră pe tînărul lor stăpîn, așa cum săriseră mai înainte pe tînăra lor stăpînă, dar cu și mai multă patimă, iar această deosebire îi păruse desigur Karinei a fi o mică trădare. După ce se descotorosi de sălbaticul Knut cu cîteva vorbe prietenești și serioase, Ragnar îi spuse Johannei :

— Acum trebuie să vedeți biblioteca mea. Parcă ar fi vrut să spună că nu mai era nimic de seamă de vizitat în casă, odată ce văzuse cîinii și biblioteca. Trecură în camera de lucru prin salonul cufundat într-o delicată penumbră, al cărei violet era temperat de cenușiu.

Tot mobilierul odăii în care intrară se compunea din bibliotecile aliniate de-a lungul pereților, biroul greoi cu sertare, un confortabil fotoliu îmbrăcat în piele și o măsuță pe care era așezat un gramofon.

— Cărțile mele ! zise Ragnar cu un zîmbet timid, prezentîndu-și volumele cu un gest solemn.

Johanna constată că cele mai multe erau cărți franțuzești broșate sau legate în piele ; pe unele rafturi se aflau lucrări în limba engleză, pe altele, cărți suedeze ; cele germane erau puține la număr.

— După cum vedeți, zise Ragnar, citesc și cărți germane, dar foarte rar. De preferință pe Lessing sau Goethe ; pe Schiller nu-l citesc niciodată, iar pe autorii moderni mai niciodată. Germania n-am iubit-o niciodată prea mult, zise, privind-o grav pe Johanna. Vorbea foarte bine nemțește, deși cu un accent mai pronunțat decît Karin și mama sa ; ca și acestea, avea un accent mai curînd rusesc decît scandinav, dar făcea mai multe greșeli mărunte și se exprima uneori într-un mod mai stîngaci.

— Dar am toți marii autori francezi, zise el cu mîndrie. Vedeți, de la Racine pînă la Claudel, pe Rimbaud și Stendhal, Flaubert și André Gide, Cocteau și Verlaine. Ce literatură splendidă !

— În ultimii ani am avut prea rar prilejul să citesc asemenea cărți, zise Johanna cam rușinată. Știți, erau așa multe de făcut...

— Acum însă aveți timp, exclamă Ragnar cu multă căldură. Nu-l cunoașteți pe Rimbaud ? Orice s-ar întîmpla, trebuie să-l citiți pe Rimbaud ! — scoase un volum și îl frunzări febril — „Le bateau ivre“ ! Cum se face că nu ați citit „Le bateau ivre“ ? Și, străbătînd odaia cu pași mari, începu să declame primele versuri ale marelui poem. — Stați, se întrerupse ; în acest fel nu-l veți putea cunoaște. Trebuie să-l luați cu dumneavoastră. Da, da, să-l luați și să-l citiți cu multă rîvnă. Este pur și simplu amețitor ! Cît vă invidiez că-l veți descoperi abia acum ! Îi puse cartea în mînă ; Johanna stătea în fața lui ca o școlăriță avidă de cunoștințe noi. Deodată, Ragnar porni iar prin cameră.

— Mi-nchipui că acuma totul este dezgustător în Germania, zise, oprindu-se în fața

mesei de lucru. Te apucă greața, așa cum se spune la Berlin. La masă nu am vrut să vorbesc despre toate astea ; domnișoara Suse e din cale afară de tîmpită („i"-ul fusese pronunțat la fel de lung și de răsunător ca mai înainte „a"-ul din cuvîntul „cap"). Cred că ați pățit-o urît de tot, așa-i ?

Fără a-i aștepta răspunsul, o întrebă brusc :

— Vreți să ascultăm un disc ? Am unul minunat. Se îndreptă iute către măsuța pe care se afla gramofonul și se aplecă pentru a ridica un cofret cu discuri, prin care începu să scotocească.

— Am să pun „Parlez-moi d'amour", zise pe un ton promițător.

În timp ce căuta discul, se auzi muzică din camera vecină. Muzică de pian.

— Cîntă Karin, zise Ragnar, ridicîndu-se. Sîngele i se urcase la cap și se vedea o venă care-i brăzda fruntea. Johanna se duse în salon. Așezată la pian în semiîntunericul trandafiriu cu umbre cenușii, Karin cînta.

Johanna se apropie încet. Habar nu avusese că prietena ei știa că cînte la pian — și încă ce frumos ! Fără îndoială, Bach. Cuprinsă de emoție, Johanna ascultă. Simți un nod de plîns în gît. Sînt încă complet la pămînt cu nervii, cugetă. Altădată, muzica nu mă impresiona chiar așa de tare ! De ce oare nu mi-a cîntat Karin niciodată ?

Pe fața Karinei se așternuse o expresie de gravitate și extaz, stîrnit de misterul și limpezimea fugii, care prindea viață sub degetele ei. Nu cînta cu avînt pătimaș, ci cu evlavioasă exactitate. Mîinile ei smede se mișcau cu sîrguința pietății. Iar prietena ei Johanna își spunea că figura Karinei amintea de aceea a atîtor îngeri muzicieni ce apar în vechile picturi.

Ragnar, care intrase și el, se oprise în pragul ușii deschise. În timp ce răsunau ultimele acorduri ale fugii, cea pe care o privi nu era Karin, ci Johanna.

Karin se ridică. Era foarte palidă, ca după un efort istovitor. Palide îi erau și buzele, buzele ei subțiri și minunat arcuite.

— Nici nu știam că știi să cînți ! exclamă Johanna consternată, pe un ton de reproș.

— Dar cînt foarte rar, răspunse repede Karin. Foarte rar. Nu vrei să mergem la culcare, Johanna ? Cred că ești obosită.

După ce îi urară noapte bună lui Ragnar, Karin o întrebă pe Johanna dacă nu voia s-o însoțească pentru cîteva clipe în camera ei.

— Doar trebuie să-mi vezi camera ! zise cu un zîmbet nehotărît.

Camera se afla la primul etaj. Era mult mai mare și mult mai somptuos mobilată decît cea de la oraș. Dintre toate mobilele acelea grele și frumoase, cel mai mult o izbi pe Johanna un scrin cafeniu burtos. Deasupra patului atîrna o icoană colorată, înfățișînd o madonă suavă înconjurată cu mult aur, sub care ardea o candelă. Pe noptieră, se afla fotografia unui domn cu mustață albă lăsată în jos și o expresie îngîndurată și severă.

— Tata, zise Karin, care se oprise lîngă noptieră. Desigur, fotografia nu redă decît foarte puțin din firea sa. Nu-i plăcea să se lase fotografiat. Știi, această gravitate și severitate era doar o latură a firii sale. Era un om desăvîrșit. Ce ți-aș putea povesti... zise cu voce joasă, pătrunsă de tristețe, luîndu-și privirea de la foto-

grafie. Fără îndoială, a fost omul cel mai minunat ce mi-a fost dat să cunosc. Se gîndea la toţi. Pînă şi ţăranii aveau un cult pentru el, deşi era un stăpîn sever.

O clipă îşi acoperi ochii cu mîna. Se aşeză pe pat.

— Numai cu Ragnar nu se înţelegea prea bine, zise cu vocea joasă. Dar de vină era Ragnar. Se temea de tata. — Cu capul lăsat în jos, Karin tăcu, pradă unei amintiri tulburătoare. — Iată de ce Ragnar venea atît de rar acasă, zise în cele din urmă. Era mereu pe drumuri...

— Ragnar a călătorit mult ? întrebă Johanna, dar înţelese îndată că pusese o întrebare absurdă, ba chiar nepotrivită.

— Tata îi arăta mai multă încredere lui Jens. Lucrul cel mai îngrozitor a fost că nici Jens, nici eu nu ne aflam aici cînd s-a produs nenorocirea. Jens era în America, iar eu la Berlin. Doar Ragnar era acasă, în trecere. Da, a fost chiar martorul catastrofei. După cum ştii, tata a căzut de pe cal... Se pare că şi-a frînt gîtul... Karin amuţi, întorcîndu-şi capul.

După o lungă tăcere, zise iar :

— Multe lucruri de pe aici îţi vor părea ciudate. Din ziua nenorocirii, s-a schimbat şi mama. Ragnar îşi pierde adesea răbdarea cu ea. De pildă, în privinţa bunicii... Karin se opri din vorbă, apoi zise repede : — În realitate însă, o iubeşte ; da, ţine mult la mama...

— Sînt atît de fericită că sînt aici, zise Johanna, foarte încet, deşi, fireşte, nu pot să stau prea mult. Cred că n-aş fi suportat să ajung de-a dreptul la Paris, în vîltoarea muncii politice. Nu, sînt convinsă că nu aş fi răzbit. Ştii,

sînt foarte obosită, vlăguită chiar. Abia încetul cu încetul, îmi dau seama de această oboseală. Desigur, în clipa cînd voi fi chemată, mă voi duce. Dar e minunat că pot să stau o vreme aici. Chiar dacă mă simt niţel zăpăcită. Înainte de toate, liniştea, Karin... liniştea aceasta fără sfîrşit...

Karin ridică mîna pentru a mîngîia capul plecat al Johannei. Atmosfera nu mai era însă cea de cu o seară înainte. Johanna îşi întoarse capul fără voie ; ca ruşinată, Karin îşi retrase mîna.

— Eşti obosită, vrei să dormi, zise ea.

Johanna dădu afirmativ din cap ; se ridică în picioare, se aplecă peste Karin, care rămase aşezată pe pat, şi o sărută uşor pe frunte. Karin închise ochii, fericită de atingerea buzelor Johannei, dar şi mîhnită de această atingere atît de obosită şi de fugitivă.

Johanna ieşi din cameră, coborî scara şi traversă vestibulul. Se îndreptă către casa de oaspeţi, călcînd pe fîşia de iarbă din mijlocul aleii. Cerul era încă foarte luminos, dar se lăsase răcoarea. Pe Johanna o luă cu frig ; strînse şi mai tare la piept volumul cu poemele lui Rimbaud, pe care nu-l lăsase nici o clipă din mînă.

III

ÎN NOAPTEA ACEEA, Johanna dormi ca anesteziată. Încercase să citească din poemele franţuzeşti, dar ochii i se închiseră de parcă ar fi luat un somnifer. În camera de oaspeţi, nu prea confortabilă, nu exista nici măcar o lampă

de masă ; adormise cu plafoniera aprinsă — un bec orbitor îmbrăcat într-un abajur din hîrtie albă plisată, împodobită cu hidoase floricele galbene.

Dimineața, cînd se deșteptă, încercă o mare spaimă, căci nu știa unde se află. Era într-o odaie străină, în care nu recunoștea nimic. Aidoma primadonelor ce se trezesc dintr-un leșin pe scenă se întrebă cu toată seriozitatea : Unde mă aflu ? Se simțea parcă alunecînd în gol, în necunoscut. Abia după ce zări pe noptiera de lîngă ea cartea lui Rimbaud, citită și răscitită, cu coperta galbenă, își aduse aminte de tot, dar mai întîi de clipele petrecute cu Ragnar în bibliotecă. Apoi, fu uimită, ba chiar speriată, că nu-și putea aminti, în pofida unei mari strădanii, nici un singur vis din acea noapte. Totuși, simțea, știa că somnul îi fusese bîntuit de vise apăsătoare și semnificative. I se părea deosebit de important să reconstituie măcar unul din ele. Totul însă se cufundase în abisuri la care ea nu mai avea acces. Se simți întristată ca în urma unei pierderi ireparabile. Rămase cîtva timp nemișcată în pat, străduindu-se din răsputeri să ademenească vreo figură sau, cel puțin, vreun sunet din belșugul de viziuni spulberate. Nu se sculă decît în clipa cînd fu nevoită să constate că eforturile ei erau întru totul zadarnice.

La conac, micul dejun nu era servit în sufragerie, ci pe terasă, iar membrii familiei terminaseră de mult masa. Ceasul era aproape zece, dimineața era caldă. Masa de pe terasă, adăpostită de un parasol, fusese strînsă, cu excepția tacîmului Johannei, în jurul căruia se aflau o mulțime de farfurioare cu cîrnăciori, marmeladă

și miere. Ragnar își citea ziarul așezat pe pernele pestrițe ale unui fotoliu de paie aflat la o anumită distanță de masă. Zărindu-l, Johanna se sperie ușor, fără să știe de ce. Inima i se strînse ca și mai înainte, cînd, deșteptîndu-se, nu-și adusese aminte unde se afla ; ce-i drept, șocul resimțit acum era mai superficial, mai puțin neplăcut decît primul, și lipsit de orice nuanță sinistră. Totuși, Johanna se minună de această reacție neașteptată și, după cum îi plăcea să creadă, absurdă, la vederea lui Ragnar ; ba se și supără ușor pe ea însăși. Spre liniștirea sau scuza ei, își spuse că acea mirare, acea tresărire lăuntrică, destul de puternică, putea fi justificată de ținuta extravagantă a lui Ragnar, care purta un halat cu mîneci largi, imprimat cu motive viu colorate — roșu-aprins, aur, negru —, lucrat într-un stil care îi păru Johannei pe cît de nedefinit, pe atît de interesant ; avea ceva dintr-un cojoc țărănesc și ceva dintr-o somptuoasă mantie preoțească, și cădea aproape pînă la pămînt. Johanna era tare ispitită să întrebe dacă acest veșmînt atît de decorativ era rusesc sau românesc, sau lucrat în stilul rustic al țării. Pe de altă parte, nu se încumeta să pună vreo întrebare, căci să-și arate interesul față de ținuta excentrică a lui Ragnar i se părea nepotrivit. La veșmîntul acesta de gală, purta cizmulițe de eschimos căptușite cu blană, cu vîrful ascuțit și îndoit în sus în chip de cioc de pasăre. Ca și mantia, cizmulițele erau împodobite cu galoane albastre și roșii.

Cu țigara în colțul gurii, clipind din ochi din pricina fumului, Ragnar era cufundat în citirea

ziarului. Cînd o zări pe Johanna, se ridică în picioare salutînd-o.

— Cum ați dormit ? întrebă fără prea multă amabilitate, păstrîndu-și țigara în gură.

— Mulțumesc, răspunse Johanna. Minunat. Am avut un somn mult prea adînc.

Luă loc la masă și își umplu ceașca cu ceai ; înalt și spătos, Ragnar rămase în picioare în fața ei. Era oare un tînăr preot, viguros dar plin de sfială, sau vreun demnitar în mantia sa pestriță și pantofii săi cu vîrful-îndoit ?

— Eu am dormit îngrozitor de prost, zise el cu vocea sa tunătoare. Dealtfel ziua a început cu supărare, tot din cauza blestematei vînzări de lemne.

Johannei îi plăcea să-l audă lungind și rostogolind vocalele, dezlănțuind de fiecare dată o furtună surdă.

— Este foarte frumos aici, zise ea, privind spre pajiște și spre boschete, în spatele cărora apărea un crîmpei din lacul întunecat. Unde este Karin ?

— Vine numaidecît, răspunse Ragnar, reluîndu-și locul în fotoliu. Probabil că vorbește la telefon cu bătrîna noastră mătușă în privința vreunei serbări de binefacere.

Pronunțînd cuvîntul „binefacere" lungise vocalele într-un fel cu totul deosebit, ceea ce pricinuise niște tornade ironice.

— Dar ce drăguță sînteți astăzi ! zise deodată. Zău, parcă ați fi un băiat.

Johanna simți că se înroșea, impresie cît se poate de penibilă. Ea nu făcuse nici o observație despre ținuta lui caraghioasă, deși pitorească ; el însă nu se putuse abține să-i atragă atenția asupra pantalonului albastru pe care îl purta

din comoditate. Un pantalon de marinar, dintr-o stofă aspră, pe care îl cumpărase în sudul Franței. Cămașa, de un albastru deschis, spălăcit, cu mîneci scurte, era descheiată la gît.

— O vechitură din sud ! răspunse ea cam pripit, în timp ce-și ungea felia de pîine cu unt. Din cauza căldurii, untul începuse să se topească, deși masa se afla la umbră.

Acum abia observă Johanna scrisoarea de lîngă tacîmul ei. Remarcă mai întîi timbrele franțuzești, apoi recunoscu scrisul lui Bruno. Din nou fu cuprinsă de spaimă, dar în alt mod — și mult mai puțin plăcut — decît înainte.

— Iertați-mă, îi zise lui Ragnar cu o voce răgușită, dintr-o dată aspră.

— Vă rog, răspunse Ragnar scurt, înainte de a-și relua lectura.

Johanna începu să citească scrisoarea prietenului ei Bruno.

„Draga mea, trimit aceste rînduri prin Anglia, deci nădăjduiesc că nu vor intra în posesia inamicului. După socoteala mea, această urare de bun-sosit va ajunge odată cu tine. Toți așteptăm aici vești de la tine. Sperăm că totul a mers bine, și că te-ai descurcat. (Doamne, cugetă Johanna, trebuia să telegrafiez ! Le voi telegrafia îndată). Aș avea enorm de mult de povestit, dar n-am timp să scriu, lucru de care te vei convinge tu însăți cît de curînd. Azi mă mulțumesc să-ți adresez doar un semn de viață. Sînt copleșit de muncă. Prietenilor le merge încă destul de bine. Uniți, ne descurcăm. Georg desfășoară firește o activitate extraordinară. Are nenumărate proiecte și sîntem pe cale să transpunem multe din ele în reali-

tate. Ziarul ce-l publicăm aici se bucură de interes, dealtfel și în Germania, ceea ce ne face o deosebită plăcere. Georg și cu mine redactăm mai toate articolele. Willi și Oskar se dovedesc și ei a fi băieți grozavi. Păstrăm contactul permanent cu Germania — lucrul cel mai important. Veștile ce ne parvin de acolo sînt pe zi ce trece mai proaste ; dar, pe de altă parte, ne permit să sperăm că, în curînd, lucrurile vor lua o altă întorsătură și că de data asta va fi bine ! Nu te lăsa prea mult așteptată, dar, înainte de toate, trebuie să te refaci cîtva timp la prietena ta, care, desigur, se poartă drăguț cu tine. Apoi, vino la noi ! E muncă multă ! La întoarcere, ai putea să poposești la Stockholm și Copenhaga să ne faci cîteva comisioane foarte importante. Sper că la venirea ta, voi fi la Paris ; între timp voi fi nevoit să fac o scurtă excursie prin Renania — incognito, bineînțeles. Îți trimit un salut de militant și te sărut, B.“

Johanna puse scrisoarea deoparte. Se făcuse albă la față. Deodată, reapăruse în toată atotputernicia sa lumea ei, lumea față de care avea obligații, căreia îi aparținea toată viața ei. Georg desfășura o activitate extraordinară — și iată figura severă și luminată a fratelui ei, cu buzele subțiri și elocvente, nasul mare și proeminent, fruntea pătrată, semn de încăpățînare. O activitate extraordinară — de el cine se putea îndoi ! Ea însă lenevea pe această terasă. „Prietenilor le merge destul de bine. Uniți, ne descurcăm.“ Uniți... Ea însă lenevea pe aici. „Willi și Oskar se dovedesc a fi și ei băieți grozavi“. Willi și Oskar, și ei. Doi tineri

proletari ; unul scria poezii revoluționare ; amîndoi lucraseră în aceeași celulă cu Bruno ; Johanna îi cunoștea din ziua în care intrase în contact cu partidul ; se dovedesc a fi băieți grozavi, iar ea lenevea pe terasă. Da, am să mă întorc prin Stockholm și Copenhaga. Am o misiune de îndeplinit. Uniți, ne descurcăm. Cuprinsă de o spaimă ce-i tăia respirația, își aminti ultima frază din scrisoarea lui Bruno : „O scurtă excursie prin Renania — incognito.“ Cu alte cuvinte : muncă în ilegalitate, primejdie de moarte. Și apoi, finalul dezinvolt : „Un salut de militant ! Te sărut B.“ care, dealtfel, o șocase timp de o fracțiune de secundă. O scurtă excursie prin Renania. Muncă în ilegalitate. Willi și Oskar sînt băieți grozavi.

— Trebuie numaidecît să trimit o telegramă, zise Johanna pe un ton aproape violent.

— Aveți un creion ? întrebă Ragnar cu vocea sa liniștită, privind-o peste ziar.

— Nu — Johanna era încă palidă ; vocea ei avea accente aspre ; ochii ei deschiși prevesteau evenimente sumbre. Vă rog, dați-mi unul ! Și o coală de hîrtie.

— Vi le aduc din cameră, zise Ragnar, ridicîndu-se încet. Ați primit vești proaste ?

— Nu ! răspunse Johanna nervoasă, bătînd cu degetele pe masă. Nu chiar proaste, nu ! Dar foarte importante.

Ragnar dispăru în casă și se întoarse cu un blocnotes.

— Unde e creionul ? întrebă Johanna ușor enervată.

— Este fixat în blocnotes, răspunse Ragnar cu vocea sa de bas, care deodată dobîndise multă blîndețe.

Johanna își scrise în grabă telegrama : „Totul în ordine stop vin în curînd la voi stop fii prudent Johanna."

— Aș putea trimite telegrama telefonic ? Trebuie să fie expediată fără întîrziere.

— Pot să trimit pe cineva cu bicicleta la poștă, zise Ragnar.

Johanna îi dădu hîrtia împăturită și Ragnar intră în casă.

Odată telegrama plecată, știind că peste cîteva ore va sosi la Paris, Johanna se simți ușurată. Acum putea reflecta în liniște. Călătoria plănuită de Bruno nu era chiar hotărîtă. Lui Bruno i se întîmpla destul de des să scrie lucruri necugetate. Poate că altul va pleca în locul lui, căci el era prea cunoscut. În tot cazul, la Paris totul părea a fi în ordine. Băieții munceau. În curînd, voi munci și eu cu ei. Peste cîteva zile, plec de aici. La drept vorbind, venind încoace, am risipit o groază de timp și de bani. Dar mi se spusese că granița dinspre nord era cel mai ușor de trecut. Și în plus, am o misiune de îndeplinit la Stockholm și Copenhaga. Voi munci cu mai mult spor după ce mă voi fi refăcut aici timp de cîteva zile. Căci ultimele săptămîni n-au fost ușoare. N-au fost ușoare deloc !

Își aminti chinurile atîtor nopți : nopțile în case străine, pîndind fiecare zgomot ; se aude un foșnet, iată-i, mi-au dibuit ascunzătoarea, mă arestează. Și spaima lagărelor de concentrare, a iadului. Avusese un noroc nemaiîntîlnit că i se dăduse drumul după numai cîteva zile ; datorită desigur unei intervenții de foarte sus ;

dar asemenea șanse nu se repetă. Ultima întîlnire secretă cu mama sa se număra printre amintirile cele mai dureroase : doamne, în ce cafenea oribilă avusese loc ! La Zehlendorf. Tocmai la Zehlendorf ! Mama era dată peste cap ; vorbea în șoaptă ; banii îi scosese din poșeta neagră cu degete tremurînde, banii de călătorie, o bancnotă mototolită ; de fapt, nu ar fi trebuit s-o accepte ; argintăria de masă fusese amanetată ; tata nu-și mai permitea luxul unui trabuc, tata, ale cărui tablouri se umpleau de praf în cămară... Rămîi cu bine, copila mea, — spusese mama — buzele îi tremurau ; nu lipsea mult și ar fi plîns și Johanna, — să ajungi cu bine în libertate ! adăugase patetic, după ce îi băgase în buzunar bancnota mototolită. Poate ar fi trebuit să o refuze. Dar cum ar fi fugit din țară ? Nici unul din prietenii ei nu mai avea bani. Și acolo nu se mai putea trăi. Arestată a doua oară, ar fi fost internată într-un lagăr. Între timp, Georg își începuse activitatea la Paris, iar sora lui se afla desigur sub supraveghere foarte strictă și ar fi fost luată ca ostatec. Un martiraj zadarnic. Deci trebuia să folosească pașaportul fals și banii din argintăria amanetată. Rămîi cu bine, în libertate !

Ragnar se întoarse pe terasă ; odată cu el apăruseră, venind dinspre pajiște, Karin și mama, însoțite de cîini.

— Telegrama a fost dusă, anunță Ragnar. Johanna tresări.

— O, mii de mulțumiri !

Cei doi cîini se aflau într-o dispoziție cît se poate de prietenoasă și blajină. Nepreocupîndu-se prea mult de ființele omenești, nu

sufereau de acea gelozie care în mod obișnuit le otrăvea zilele și se jucau cuminți și plini de voie bună pe pajiște. Wolf, mai vîrstnic, dîndu-și aere de superioritate paternă, se distra cu acel Knut, spre care, de cele mai multe ori, se îndreptau atît de cumplit preferințele stăpînilor. Îl gonea și îl prindea, și s-ar fi crezut că era gata să-i smulgă capul, dar apoi totul se reducea la o șagă părintească : îl apuca de cap cu botul său larg deschis, dar cu o prudență atît de tandră, încît Knut se topea de plăcere, după cum îl arăta rîsul.

Proptită în bastonul ei gros, mama urcă treptele terasei cu pași mărunți și greoi. În acea dimineață luminoasă, rochia ei de văduvă — un sac negru — aducea o notă întunecată și sinistră. Privirea ei blîndă și tulburată se îndrepta, înfricoșată, spre Ragnar, dar cînd o salută pe Johanna, o undă de încredere îi lumină fața.

— Bună dimineața, draga mea copilă, zise cu vocea sa înăbușită de astmă.

Se așeză cu greu, gemînd ușor, într-un fotoliu de paie.

— Sper că ai dormit bine.

Felul ei de a-și freca mîinile trăda de data aceasta voie bună. Pe fața ei atît de încordată și de îngrijorată în restul timpului, se putea citi puțină liniște. La rîndul ei, Karin se așeză la masă lîngă Johanna. Doar Ragnar stătea la o anumită distanță, sprijinit de balustradă, privind joaca dulăilor de pe pajiște.

Johannei i se păru că prietena ei era palidă.

— Te simți bine? o întrebă, mîngîind-o ușor pe mînă.

— Da, zise Karin cu un zîmbet parcă forțat. Mă simt bine. Poate că nu prea am dormit bine...

Mama care, din cauza nervozității, își tot întorcea capul greoi într-o parte și alta zise deodată :

— Domnișoară Johanna, astă-noapte mi-am adus aminte de o întîmplare care sigur te va amuza. După cum știi, fiul meu Jens a fost încă din copilărie foarte neastîmpărat...

— Vai mamă, întrerupse de la primele cuvinte vocea de bas a lui Ragnar anecdota povestită de bătrîna doamnă. Vai mamă, avem altceva de făcut decît să ascultăm povestioare din copilăria lui Jens. Avem de gînd să ne scăldăm.

Nu fusese vorba de scăldat, dar Johanna și Karin se declarară de acord. Numai mama avea o expresie tulburată și își freca mîinile în poală cu o nervozitate crescîndă.

— Da, desigur, zise ea încet. Vă duceți să vă scăldați, dar povestea n-ar fi fost atît de lungă.

— Ne-o veți povesti mai tîrziu — răspunse Johanna drept consolare, ceea ce îi smulse mamei un zîmbet înduioșat și înduioșător, — un zîmbet de recunoștință ce-i lumina fața lată, înviorîndu-i buzele cărnoase și moi, mereu agitate de un tremur ușor.

— Desigur, draga mea, zise, dînd din cap, și adăugă apoi cu gravitate : Numai că memoria mea nu reține asemenea întîmplări prea multă vreme ; le uit repede și atunci sînt pierdute pe veci.

Ragnar organiză excursia cuprins de o energie subită, dornic de a întreprinde ceva, dar fără a se arăta deosebit de vesel. Hotărîră să

străbată lacul cu barca și să prînzească pe malul celălalt. Ragnar o chemă cu voce tunătoare pe domnișoara Suse, care își făcu apariția cu șorțulețul ei albastru și basmaua albă. Melancolia din ajun se spulberase, era din nou foarte bine dispusă.

— Bravo ! Ce idee minunată ! exclamă ea. Afară din casă ! Absorbiți soare cît mai mult ! Din cînd în cînd trebuie să te mai aerisești !

Karin se sfătui cu ea ce provizii urmau să ia pentru picnic.

— Sandvișuri cu salam, declară domnișoara Suse — în ochii ei strălucea bucuria de a trăi — înainte de toate, bineînțeles, sandvișuri cu salam !

În timp ce Karin și Ragnar urcau la primul etaj, Johanna se repezi spre casa de oaspeți ca să-și îmbrace costumul de baie ; cei trei se reîntîlniră la hangarul pentru bărci. Peste slip, Ragnar aruncase același halat ca dimineață, dar în locul cizmulițelor purta acum sandale uzate. Karin apăru într-un frumos halat de baie alb-negru ; Johanna însă se mulțumise să-și pună pe ea haina de ploaie.

— Nu se poate ! exclamă Ragnar. Te plîng de milă, îmbrăcată așa !

Într-un colț al hangarului sfîrșiră prin a descoperi un halat de baie vechi, de un albastru spălăcit, pe care Johanna îl îmbrăcă în locul hainei de ploaie, prea nepotrivită pentru acest prilej.

Domnișoara Suse se ivi cu un coșuleț extrem de apetisant.

— Aici aveți mai ales sandvișuri cu salam, declară cu entuziasm ; dar și cîteva surprize, cozonac, mai știu eu ce...

Cu o extremă amabilitate îi ajută să dezlege barca grea.

— V-aș fi însoțit cu multă plăcere, zise cochet, deși nu o poftise nimeni ; dar am de lucru. Ce vreți, viața nu-i făcută numai ca să te amuzi ! constată apoi cu înțeleaptă modestie.

Ragnar și cele două fete luară loc în barcă. Ragnar prinse vîslele. De pe pasarelă, domnișoara Suse le întinse coșul strigînd — Poftim păpica ! — apoi, gramofonul, pe care Ragnar insistase să-l ia, în ciuda obiecțiilor aduse de Karin.

— Traversare plăcută ! strigă domnișoara Suse, făcînd vînt bărcii.

Lui Ragnar îi veni greu să întoarcă barca ; dealtfel făcea tot felul de mișcări neîndemînatice. Karin îi șoptea în limba suedeză sfaturi, pe care el însă le ignora, nu fără oarecare mînie.

— Vîslești cam tot atît de frumos cum conduci mașina ! zise Karin, de data aceasta în nemțește, cu o ironie temperată de tandrețe.

— Ai răbdare, răspunse Ragnar cu tunete în voce.

Între timp, izbutise să întoarcă barca și vîslea din răsputeri. Amplitudinea exagerată a mișcării cu care se apleca pe spate, băgînd vîslele în apă, se voia demonstrativă și era patetică. Halatul său colorat se deschisese, lăsînd să se vadă un corp musculos, deși prea plin ; pieptul și picioarele erau deosebit de păroase. Ragnar se chinuia cumplit, iar Karin îl privea cu un zîmbet plin de afectuoasă gravitate.

Barca înainta de-a lungul micului golf ; pe mal apăru deodată mama care, însoțită de cei

doi cîini, se plimba pe o potecă ce se înfunda în stuf. Cînd zări barca, se opri și ridică brațul încet pentru a face semn copiilor. Karin și Johanna îi răspunseră la salut, Ragnar însă nu se întrerupse din vîslit. Forțîndu-și vocea clară, Karin strigă :

— La revedere, mamă !

Bătrîna doamnă, străjuită de cei doi cîini, care își ciuleau urechile, întoarse capul într-o parte și alta, cu o expresie de îngrijorare.

— Fiți prudenți, copii ! strigă ea, lăsînd brațul jos la fel de încet cum îl ridicase.

Ragnar se văzu nevoit să-și croiască drum prin stuf. Ajunseseră la capătul golfului. Trudea din greu, cu mișcări neîndemînatice și violente, în timp ce Karin îl privea cu toată seriozitatea. Încrețindu-și mînios sprîncenele, fluiera încet, aplecîndu-se înainte și înapoi cu mișcări exagerat de energice. Johanna se prefăcu că se uită la peisaj, fără însă a-l lăsa pe Ragnar din ochi. Iar s-a metamorfozat, gîndi ea. Acum arată ca un frumos vîslaș — dar nu ca unul de meserie. Îmi evocă un sclav răzvrătit și umilit. Cît de greșit își irosește marea forță fizică. Nici nu știe să o folosească. Este grozav !... Gîndul îi fugi la unul din sclavii lui Michelangelo, o amintire confuză dar copleșitoare : trupul arcuit într-o mișcare plină de îndîrjire — o îndîrjire fizică, pur corporală. Un trup superb încordat sub imboldul durerii, risipindu-și puterile cu îndărătnicie ; și atît de mișcător, mișcător pînă la lacrimi prin forța sa neputincioasă !

Johanna închisese pentru cîteva clipe ochii, pierzînd momentul în care barca, părăsind golful stufos, se avîntă în larg. Se minună de

întinderea lacului ; nu și-l închipuise chiar atît de mare. Lacul era întins nu în lărgime, ci în lungime, astfel încît se pierdea în zări.

— Cît de mare este lacul ! zise Johanna cu vocea joasă ; și cît de întunecos !

— La noi există multe lacuri ca acesta, răspunse Karin.

— De aceea se și spune „Țara celor o mie de lacuri", adăugă Ragnar, șuierînd batjocoritor și continuînd să vîslească.

Karin ignoră remarca lui Ragnar.

— Dar nu-i nevoie să mergem pînă acolo departe, zise ea, indicînd din cap linia fumurie a orizontului. Uite, traversăm apa pînă la malul opus. E aproape.

Traversarea dură cel mult un sfert de oră. Ragnar amuțise, concentrîndu-se cu totul asupra istovitoarei sale activități. Dintr-o mișcare nervoasă a umărului lepădase halatul pestriț ce-i acoperea pieptul larg. Johannei i se păru că vede cum îi bate inima — evoca un sumbru și patetic vîslaș de galeră.

— O zi minunată pentru înot ! zise Karin.

Cu capul lăsat pe spate și ochii închiși, se bucura de căldura razelor de soare. Johanna își scălda mîna în apa neagră ; avea impresia că astfel frîna înaintarea bărcii, îngreunînd mișelește strădania lui Ragnar. Dar îi plăcea să vadă dîra deschisă de trecerea lină a mîinii ei prin apă ; stropii tulburi își prefăceau în aur irizările galbene și maronii.

Odată ajunși la destinație, Ragnar puse barca pe uscat și cu mîna își șterse sudoarea de pe frunte.

— Puneți-vă halatul pe umeri, îi zise Johanna, căci riscați să răciți.

Karin fu aceea care o ajută pe Johanna să coboare din barcă, deoarece Ragnar, după ce îmbrăcase halatul cu multă grijă, era ocupat să strîngă vîslele pe care le așeză fluierînd pe banchetă.

Malul era doar o fîșie îngustă de pămînt, în spatele căreia se ridica pădurea. Ragnar și fetele se întinseră pe trunchiuri de copaci doborîți, peste care își așternuseră halatele și prosoapele. Minunate erau miresmele rășinei, ale mușchiului uscat și ale feluritelor ierburi amare, Mentă ! își spuse Johanna, lenevind cu ochii pe jumătate închiși pe lemnul încălzit de soare. Acesta e mirosul mentei sau al cimbrului ; sau poate al unei plante ca rozmarinul sau ceva asemănător. Sau poate e cu totul altceva, ceea ce nu crește la noi. Ragnar se așezase lîngă ea. Pe trunchiul vecin se întinsese Karin. De cîte ori deschidea ochii, Johanna zărea doar un crîmpei de apă neagră pe care juca soarele. Nici măcar soarele nu poate lumina această apă ; este neagră, și pace. Poate însă s-o înțepe cu luminițe jucăușe, să scînteieze pe abisul întunecos. Lacurile negre sînt o raritate, gîndi Johanna, închizînd ochii din nou. M-am mai plimbat și eu puțin prin lume, dar lac negru n-am mai văzut. Acum însă percepu clipocitul apei lovindu-se de mal ; pînă în acea clipă, nu-i dăduse nici o atenție ; era atît de delicat, de sfios, atît de duios ! Ce izbire neagră și blajină ! își spunea ea, cuprinsă de emoție. Stătea întinsă aici și îi era dat să audă acel clipocit. Pe acest petec de pămînt o aduseseră un vapor, un automobil verzui și o barcă. Nu s-ar fi putut spune că aparținea acestor locuri și numai faptul că se afla acolo era destul de surprinzător ; dar, pentru o clipă trecătoare, acest neprevăzut părea fermecător.

Ragnar instalase gramofonul și se pregătea să-l pună în funcțiune. Învîrti încet mînerul, cu ochii la Johanna. Ce corp minunat de sportivă. Picioare subțiri de alergător, ușor bronzate, din vara trecută, desigur, căci în vara aceasta ea nu prea avusese prilej de excursii și de plajă. Tot învîrtind mînerul, Ragnar contempla puful auriu de pe coapsele ei ; fluierele picioarelor apăreau netede, pe pulpă însă puful se prefăcea în păr subțire. Privirea lui zăbovi pe gîtul, poate cam prea lung, ca de efeb ; îndeosebi pe liniile delicate și avîntate ce coborau de la ureche la bărbie și pînă la umăr. Judecînd după trăsăturile acestea, precum și după galbul admirabil al capului, i s-ar fi atribuit fetei mai multă putere și o voință mai pronunțată, de n-ar fi fost bărbia prea moale, a cărei lipsă de energie trezea îngrijorare și dezamăgire.

Ragnar puse un disc. Johanna și Karin deschiseră ochii deodată, iar Johanna se ridică în capul oaselor în clipa în care liniștea fu tulburată de clipocitul argintiu al unei melodii pline de simplitate, reluată de un glas feminin ușor răgușit, dar foarte tandru, glasul unei pariziene cam trecute, devenită cinică, dar rămasă sentimentală, expertă în ale dragostei. Glasul cînta „Parlez-moi d'amour", și nesățioasa femeie cerea : „...Dites-moi des choses tendres !" Cu zîmbetul pe buze și lacrimi în voce, își implora iubitul să o mintă, gata să-i dea ascultare, deși știa prea bine că nu erau decît minciuni. Devenise atît de cinică și atît de sentimentală încît cerșea mîngîios acel mă-

runt neadevăr care pentru ea era totul ; glasul ei voalat, străbătut de unde de tandreţe, avea inflexiuni zguduitoare ; iar ademenitoarea melodie, de o simplitate puerilă, de care se folosea pentru ruga ei absurdă — şi totuşi vitală — conferea implorării ei o putere de convingere căreia bărbatul adorat desigur nu-i putea rezista. În clipa cînd femeia înceta să cînte, el avea să-i şoptească vorbe de dragoste.

— Minunat ! zise Johanna.

— Este discul meu preferat, răspunse vocea tunătoare a lui Ragnar.

— Hai să facem baie ! propuse Karin.

Se ridicase şi se întindea la soare. Deşi subţire, trupul ei apărea mai plin, cu şoldurile mai lătăreţe decît atunci cînd era îmbrăcată. Fetele alergară spre lac ; Ragnar le urmă cu paşi înceţi şi grei. Apa era destul de rece ; se auziră ţipete voioase înainte ca cei trei scăldători să se poată hotărî să se arunce în ea. Johanna făcu pluta, se sperie uşor de modificarea survenită cu trupul ei. Lacul cel negru avea proprietatea să poleiască corpurile ce i se încredinţau ; Johanna observase acest lucru mai înainte, cînd, din barcă, îşi lăsase mîna să atîrne în apă, fără însă a bănui un efect atît de evident şi de surprinzător. Ceea ce vedea acum nu mai era un galben tulbure : avea într-adevăr picioare şi braţe de aur. Fantastic ! Rămase nemişcată pentru a contempla cu evlavie minunea săvîrşită cu membrele ei care parcă îi deveniseră străine. Deodată, reculegerea ei fu tulburată de un plescăit colosal : Ragnar se apropiase pe nesimţite din spate şi acum executa sărituri sălbatice prin apă. Agita braţele greoi, se scutura, sufla, sărea — sărea din glumă sau pentru a se

încălzi ? A doua ipoteză părea mai verosimilă, căci el avea o expresie serioasă, ba chiar supărată. Brusc însă se aplecă şi, cu braţele deschise larg, o împroşcă pe Johanna în obraz cu un jet de apă. Luată prin surprindere, fata se sperie : expresia plină de seriozitate a lui Ragnar nu o pregătise pentru astfel de glume. Ragnar izbucni în rîs. Pentru prima oară Johanna îl vedea răzînd cu poftă ; rîsul îi descoperea dinţii — ce dinţi superbi ! Johanna nu-i remarcase pînă acum ; cînd rîdea, ochii săi se micşorau.

— Puuu ! strigă tînărul zeu al mării înzăpezit cu spumă şi se aplecă din nou cu braţele larg deschise.

Karin se avîntase în larg cu mişcări energice şi sigure ; nu înota în stilul crawl, ci înainta după vechiul stil bras, care nu dădea greş. După ce ajunse destul de departe de mal — căci dorea să se afle „în larg“, să se simtă cu adevărat „în lac“ — făcu pluta şi stătu aproape nemişcată, agitîndu-şi uşor braţele precum nişte aripioare şi expunîndu-şi faţa la soare. Ragnar şi Johanna o aleseră drept ţintă a unei mici competiţii pe Karin aşa cum stătea ea, întinsă pe sumbra oglindă a apelor. Luară poziţie de start, Johanna numără „unu, doi, trei !“ şi amîndoi porniră înotînd un crawl nu tocmai corect. Johanna vădea mai multă disciplină ; lui Ragnar îi lipsea tehnica, dar avea putere multă ; şi unul şi altul înaintau cu o pătimaşă dăruire de sine, cu capul în apă, scuipînd, zbuciumîndu-se, ridicînd spumă în urma lor. La început, Ragnar cîştigase un mic avans — Johanna îl bănuia de a fi pornit cu o secundă mai devreme — dar în curînd, ea îl ajunse din

urmă, gata-gata să-l depăşească ; Ragnar însă nu se lăsă : dădea nebuneşte din mîini şi din picioare. Amîndoi ajunseră la Karin în aceeaşi clipă

Karin nu-şi modifică poziţia plăcută ; se mulţumi doar să ridice niţel capul.

— Sînteţi nemaipomeniţi, zise ea voios, cu zîmbetul pe buze.

Johannei însă zîmbetul ei i se păru forţat, prefăcut. (Îşi aduse aminte de o altă întîmplare — o întîmplare de demult, sau poate nu chiar aşa de demult ? — o terasă într-o grădină, muzică, Karin stînd singură la o masă ; şi Johanna care, după un fel de scurtă competiţie, ajunsese la Karin în acelaşi timp cu un alt bărbat, numit Jens ; în clipa aceea, Karin avusese acelaşi zîmbet. Amintirea fiind neplăcută, Johanna o goni.)

Rămaseră pe plajă pînă spre sfîrşitul după-amiezii. După baie, desfăcură coşuleţul pe care domnişoara îl pregătise cu atîta migală ; pe lîngă ouăle răscoapte se aflau pacheţele cu sare, împăturite cu grijă, ca nişte misterioase scrisori în miniatură ; surpriza la care făcuse aluzie vrednica hanovriană consta în fursecuri galbene, roşii şi maronii, colorate cam strident, dar cu un gust delicios. După prînz, toţi trei se întinseră iar la soare. Ragnar puse din nou gramofonul în funcţiune, în timp ce Karin se plîngea de discurile oribile pe care le adusese. Ragnar însă pretindea că discuri mai frumoase nici nu existau. De nenumărate ori puse „Parlez-moi d'amour", iar în cele din urmă trecu la melodii şi mai vulgare ; se declară încîntat cînd o voce masculină dulceagă începu să cînte : „Micuţă Elisabeta, ei, ei, ce-am aflat eu despre tine ! Aseară la nouă şi jumătate, cu lacrimi te-am văzut — şi nu erai singură ! Ei, ei, pricepi tu !". Se ivi o discuţie între Johanna şi Ragnar despre echivocul supărător, dacă nu chiar chinuitor, în privinţa lacrimilor evocate în cîntec : nenea-cel-cu-vocea-dulce pretindea că o văzuse pe micuţa Elisabeta „cu lacrimi" ; un fapt însă rămînea învăluit în mister : plînsese oare nenea-cel-cu-vocea dulce — fie din indignare de pedagog, fie din gelozie — sau fusese însăşi micuţa Elisabeta partea afectată de lacrimi ? În favoarea celei de a doua ipoteze pleda construcţia propoziţiei, nicidecum însă logica ; căci, dacă în ajun la ora nouă şi jumătate, micuţa Elisabeta nu fusese singură — deci, după toate probabilităţile, într-o companie mai mult decît plăcută — nu se putea descoperi vreun motiv de plîns ; în nici un caz nu avea de ce să plîngă cu hohote de frica unui nenea care spunea „ei, ei" şi care s-ar fi dat în vînt ca să participe şi el la desfătările micuţei Elisabeta. Celelalte discuri aduse de Ragnar erau de aceeaşi calitate ; în schimb, nu ridicau probleme de logică lingvistică. Îşi petrecură timpul lenevind ; mai tîrziu se scăldară din nou.

Cînd sosiră acasă, gongul anunţa cina. Cei trei se despărţiră pentru zece minute, înainte de a se reîntîlni în sufragerie. De astă dată primul sosit a fost Ragnar ; luase loc pe fotoliul de paie şi se juca cu Wolf şi Knut. Dealtfel, se îmbrăcase mai decent decît în seara precedentă ; purta un confortabil costum de flanelă cu o cravată roşie. Johanna alesese uniforma de şcolăriţă cu guleraş cuminte, care dădea figurii sale vioaie şi îndrăzneţe un aer de mare tinereţe şi naivitate. Karin avea o

toaletă mai simplă decît în ajun, cînd îmbrăcase rochia de mătase neagră, probabil numai în cinstea sosirii Johannei. Domnișoara Suse purta, cu toată demnitatea melancolicului dor de patrie ce o chinuia seară de seară, un fel de halat din stambă albastru închis, împodobit cu ghirlande de trandafiri galbeni. Mama își făcu apariția ultima, cu pași mărunți și greoi. Din modul ei vioi de a-și freca mîinile și din zîmbetul ei aproape radios, se putea deduce că era bine dispusă.

— Ați petrecut bine, copilași ? întrebă ea. Azi avem raci la cină.

Poate că din cauza aceasta era atît de bine dispusă. O mîngîie pe obraz pe Johanna care se văzu silită să pară măgulită, deși se simțea ușor speriată de acea mînă mare și ridată, a cărei atingere amintea de cea a unei bucăți de piele încrețită.

— Racii sînt ceva excelent, declară Ragnar, dar, de astă dată vocalele pe care le rostogolea nu păreau nici pe departe amenințătoare, ci exprimau o senzație de mulțumire tihnită. Johanna nu văzuse niciodată atîția raci la un loc. Fu adusă o supieră uriașă, în care crustaceele roșii înotau într-un sos condimentat cu chimen, urmată după cîteva minute de o a doua porție. Ragnar pretindea că racii puteau fi mîncați în neștire. Dealtfel, dovedea multă rutină cînd era vorba să desfacă numeroasele carapace. Johanna nu-l văzuse încă manevrînd ceva cu atîta îndemînare. Toți comesenii spărgeau, sugeau, sorbeau ; fiecare dintre ei mîncă cel puțin vreo douăzeci de bucăți — și racii nu erau mici.

— Merge, cu condiția să-i însoțești cu cantități serioase de rachiu, zise Ragnar, lungind voluptos „i“-ul din cuvîntul „rachiu“. Deschise cîțiva raci pentru Johanna, care nu învățase încă bine șiretlicul. Rachiul e ca o doctorie. La trei raci, un păhărel de rachiu ! zise Ragnar.

Băutura cu care el își umplea generos paharul și pe care o oferea și celorlalți atît de insistent, era un alcool foarte tare : votcă. Pînă și mama, față de care Ragnar se arăta în această seară vesel și curtenitor, cedă insistențelor lui.

— O femeie bătrînă ca mine ; exclamă ea pe cînd fiul său îi turna votcă și încercă să rîdă — o încercare foarte duioasă, dar cam neizbutită. Johannei, de asemenea, îi era propusă mereu nițică „doctorie“.

— Trebuie să bei, pretindea Ragnar, îndărătnic, căci altminteri animalele acestea roșii sînt dăunătoare.

După al doilea pahar însă, Johanna refuză. Își aducea aminte de noaptea petrecută la restaurant și de regretele ei de a doua zi.

Cina era grozavă. Ragnar explică în detaliu și cu multă minuțiozitate cum puteau fi prinși cu duiumul raci atît de frumoși.

— Îi găsești în toate rîurile, zise el ; de preferință, în locuri plate, de obicei sub pietre. Cel mai ușor îi prinzi mai spre seară, cînd începe să se întunece ; atunci ies din ascunzișurile lor ; se fixează bucățele de carne de un băț și ei mușcă.

Se complăcea în a da cît mai multe amănunte, nu fără o doză de sadism ; chiar și domnișoara Suse, furată de povestire și de mîncarea bună, uitîndu-și amărăciunea, acceptă un al doilea pahar de votcă.

— Atențiune, domnule Ragnar, amenință ea ștrengărește, am să mă cherchelesc ! și rîse cu poftă de gluma ei îndrăzneață.

Carapacele se îngrămădeau pe farfurii, deși acestea erau mereu golite. În cele din urmă, căzură de acord că mîncaseră suficient. Toată lumea era sătulă.

— Vedeți, așa învățați să cunoașteți obiceiurile țării noastre. Acum urmează ceremonia ștersului pe mînă, care are loc în bucătărie, zise Ragnar Johannei.

Aceasta îl urmă în bucătărie. Lîngă chiuvetă fusese pregătită o grămadă de frunze de coacăze. Rîsul aproape neîntrerupt al lui Ragnar și modul cum își agita brațele cu o solemnitate comică arătau că băuse cam prea multă votcă.

— Serviți-vă ! zise el. După cum poate vedeți și dumneavoastră, acestea sînt frunze de coacăze. Sînt folosite totodată ca săpun, apă și prosop. Frecați-vă pe mîini cu ele, căci altminteri nu mai scăpați de grăsimea de pe degete.

În timp ce Johanna își freca mîinile cu plantele proaspete și aromate, el o privea cu ochii lui oblici, în care jucau sclipiri neobișnuite.

— O invenție cu totul originală ! exclamă Johanna. Într-adevăr, dă mîinilor un miros mai plăcut decît săpunul cel mai fin.

— Ia să văd, zise Ragnar, și îi apucă mîna — o mînă de copil, cam aspră, plină de forță, cu unghiile neglijate. O ținu o clipă într-a lui, privind-o cu multă seriozitate. Johanna stătea nemișcată. Cuprinsă de teamă — simțea cum îi bate inima de teamă — se întreba : îmi va săruta oare mîna ? O va duce la buzele lui, după cum se spune ? Dar Ragnar

îi dădu drumul ; altă femeie s-ar simți jignită, gîndi Johanna. Se întoarseră în sufragerie.

După cină, domnișoara Suse se retrase.

— Doamnelor și domnilor, amețită cum sînt, trebuie să mă culc ! — anunță ea pe un ton hotărît prea dezinvolt, amenințînd șăgalnic cu degetul. Departe de a rîde, fața Karinei exprima repulsie ; mama însă dădu din cap cu bunătate și înțelegere.

— Odihnește-te, scumpă domnișoară ! zise ea, ochii holbați trădînd îngrijorare.

Domnișoara Suse se simți deodată jenată și execută o reverență adîncă. Proptindu-se în baston, mama păși încet în salonul alăturat. În ciuda mersului ei greoi, se ținea foarte dreaptă, și Johanna fu izbită de marea ei distincție.

În salon, se așeză pe unul din scaunele puțin confortabile așezate lîngă măsuța de ceai.

— Să-ți arăt fotografiile noastre de familie, îi spuse Johannei cu o misterioasă solemnitate. Aș vrea să le privim împreună, fetița mea.

Pe masă se aflau două albume grele, legate în catifea neagră. Karin apropie o banchetă ușoară, destul de frumoasă, dar inconfortabilă, din lemn poleit, îmbrăcată într-o mătase roșie ca și mocheta, care pe alocuri era ruptă.

— Vechiturile astea, desigur, o vor interesa enorm pe Johanna ! bombăni Ragnar, fără să-i strice însă mamei planul, și se retrase în camera lui de lucru.

— Ai destulă lumină, drăguță ? întrebă mama, apropiind albumul de Johanna.

Începu să întoarcă paginile de carton gros ; pierdută în gînduri, ușor intimidată, Johanna privea fizionomiile — unele satisfăcute și impozante, altele îmbuibate, altele melancolice —

ale unor rude de mult decedate. Văzu o mulțime de domni cu barbă, în uniforme împodobite cu broderii sau cu gulere înalte și tari.

— Acesta este bunicul meu, explică mama. Era judecător la Stockholm ; un om tare amabil (ceea ce el însă nu arăta a fi fost). Acesta este tatăl răposatului meu soț, zise apoi cu vocea sa înăbușită, întorcînd paginile grele. Să observi splendida uniformă ; iar acesta este ordinul cel mai înalt al Coroanei suedeze. Era general.

Urmau fotografiile unor cucoane cu coafuri înalte, cu zîmbete grațioase sau priviri melancolice : bunici, mătuși, verișoare dispărute demult ; la Stockholm sau Petersburg ele fuseseră la Curte și dansaseră la baluri ; multe dintre el îl citiseră pe Ibsen, se simțiseră neînțelese și pricinuiseră tragedii casnice de mare efect. Johannei îi plăceau mult fotografiile de altădată ; erau executate cu o minuțioasă precizie a detaliilor și vădeau o distincție atît de naivă ; fața modelelor era întoarsă cu o rigiditate artificială către lumină, fiecare amănunt, pînă la cutele trenei, se afla orînduit în mod nefiresc, după o idee bine chibzuită ; pe fundal se înălța un palmier sau o căsuță în stil elvețian. Cele mai impresionante erau portretele de grup : tronînd în centru, pe un fotoliu supraîncărcat cu înflorituri, bunicul cu favoriți albi era înconjurat de copiii și nepoții săi, de tineri ofițeri în atitudini seducătoare, de doamne al căror zîmbet încremenit dispărea în umbra pălăriilor colosale și ale căror mîini se ascundeau trufaș în manșonul uriaș ; de fiecare parte, băiețași în haine negre cu gulere albe scrobite și cu părul bine pieptănat. *O familie !* — pronunțat cu apăsarea ce-i dezvăluia întregul conținut, acest cuvînt o umplea pe Johanna de spaimă și venerație. Un cuvînt încărcat cu foarte multe înțelesuri ! Nenumărate tragedii se ascundeau sub acel strat de demnitate și sentiment. În societatea viitorului, familia nu va mai exista, gîndi Johanna, dar numai fugitiv și fără patimă, căci, în acea clipă, mama întoarse o pagină pe care se afla o fotografie care-i solicită toată atenția. Era cea a mamei, mai tînără cu vreo douăzeci de ani, cu cei trei copii ; pe Jens, cel mai mic, un sugar fără sprîncene și cu ochii holbați, îl ținea în brațe. Lipită de fusta ei, o fetiță cu o fizionomie plină de seriozitate, într-o rochiță plisată și rigidă : Karin. La o distanță de un pas, Ragnar, îmbrăcat într-un costum de marinar al cărui pantalon îi ajungea pînă la pulpe, își ținea boneta de marinar sub braț. Johanna resimți un adevărat șoc : Ragnar, așa cum arăta azi, avea fața îndărătnică a băiețașului de altădată — ochii și gura nu se modificaseră cu nimic — ; și apoi Johanna era zguduită de frumusețea izbitoare a mamei. Cît de nemilos schimbase viața această figură ! Cu cîte suferințe o înăsprise ! Pe fotografie era fină și îi semăna Karinei ; zîmbetul avea un farmec pe care discreta sa melancolie, departe de a-l tulbura, nu făcea decît să-l desăvîrșească ; doar privirea parcă speriată a ochilor holbați permitea acestei fizionomii să fie identificată cu cea de azi.

— Da, așa arătam, zise mama fără amărăciune, ci mai curînd cu mirare și îndoială. Dar atîtea s-au întîmplat de atunci, adăugă ea, cu un fel de teamă, tot întorcînd capul — sub

imperiul căror chinuitoare amintiri ? — la dreapta şi la stînga...

Karin înconjurase cu un braţ umerii Johannei. În timp ce priveau fotografia frumoasei mame cu cei trei copii, Johanna simţea cum apăsarea braţului prietenei se făcea mai tandră. Karin îi zîmbea şi ea mamei, a cărei privire se îndrepta către un trecut lung şi dureros sau spre un viitor ce nu făgăduia a fi mai prielnic.

— Scumpă mamă, şopti Karin, dar atît de încet încît mama poate nici n-o auzi.

— Ei, cred că v-aţi contemplat destul ! Era vocea lui Ragnar. Cele trei femei se întoarseră spre el. Ragnar stătea în picioare în mijlocul salonului, cu mîinile în buzunar, aruncîndu-le o privire destul de răutăcioasă.

— Îi va face bine Johannei să respire niţel aer curat după ce a înghiţit atîta praf. Propun o plimbare.

Se şi apropiase de uşa ce dădea în grădină. Johanna se ridică încet.

— Da, cred că e frumos afară, zise cu un zîmbet forţat.

Nici Karin, nici mama nu răspunseră. Cu faţa nemişcată, Karin privea în jos ; iar mama ei, cufundată în gînduri disperate, dădea din cap, contemplînd palida mărturie a frumuseţii ei ofilite şi a nădejdilor înşelate. Pe jumătate paralizată, Johanna străbătu salonul imens ; uşa spre terasă parcă se afla la o distanţă enormă, dar în cele din urmă fata ajunse la ea.

— Mama trăieşte mult prea mult printre aceste vechituri, zise Ragnar, dornic să-i aducă o scuză şi totodată furios. — Efectul alcoolului se volatilizase. — Printre amintiri şi rămăşiţe

din trecut, tot ce poate fi mai nesănătos ! Şi acum te plictiseşte şi pe dumneata cu ele.

— Unele fotografii erau minunate, zise Johanna — de fapt cu gîndul numai la fotografia din copilăria lui Ragnar. Nu m-am plictisit deloc privindu-le.

Coborîră treptele terasei şi făcură cîţiva paşi pe pajişte. Iarba tunsă era umedă. Dinspre lac se auzea orăcăitul broaştelor. Cerul strălucea sticlos şi străveziu. Iradia atît de nemilos, încît Johanna ar fi vrut să-l vadă, măcar o dată, întunecat. Era ca şi cînd un sunet argintiu ar fi cîntat frumos şi dulce, apoi însă, cu o chinuitoare îndărătnicie, nu ar mai fi încetat să răsune ; era ca şi cînd un zumzet fără de sfîrşit ar fi încremenit în aer.

Între doi copaci bătrîni, Johanna descoperi un leagăn : o băncuţă îngustă de lemn, agăţată de două frînghii ; cînd se aşeză pe ea, picioarele ei abia mai atingeau pămîntul.

— O, zise Johanna, visătoare. Leagănul e ceva minunat. Cînd mă aşez în leagăn, mă năpădesc toate amintirile, din trecutul cel mai îndepărtat, ştii : văd o grădină, curtea şcolii, recreaţia de la ora zece, terenul de joacă... ce mai, rămăşiţe, amintiri, după cum le spui dumneata...

Aşezată pe leagăn, atingea pămîntul cu vîrful picioarelor stînd pe loc ; încă nu-şi făcuse vînt. Dealtfel, prezenţa lui Ragnar ar fi împiedicat-o, fiindcă acesta se proptea de una din frînghii, în jurul căreia îşi petrecuse braţul pentru a o imobiliza.

— Nu-ţi displace prea mult la noi ? întrebă el, cu privirea spre lac.

— Vrei să auzi complimente ? răspunse Johanna, pipăind împletitura aspră a frînghiei.

— Da, fireşte, zise Ragnar sumbru, tot evitînd să se uite la ea. Cîteva zile, în timpul verii, poate fi plăcut. Dar să ştii că iarna, săptămîni întregi e foarte greu să răzbeşti...

— Da, asta mi-a spus-o şi Karin, răspunse Johanna, privind şi ea dincolo de Ragnar.

Degetele ei se jucau cu frînghia aspră, ce-i gîdila mîna atît de plăcut.

— Pentru Karin nu-i aşa de greu, zise Ragnar rîzînd scurt. Se ocupă de binefaceri, are distracţii lăuntrice...

Johanna ar fi voit să-l întrebe la ce distracţii lăuntrice se referea, dar el continuă să vorbească.

— Cînd te obişnuieşti, nu ţi se mai pare atît de cumplit. Eu însă am fost mereu plecat, şi pe vremea cînd eram copil ; mai întîi în internate, în Anglia sau Suedia, iar mai tîrziu am tot călătorit ; am stat la Paris, în Spania. Da, cît trăia tata, nu prea am stat la moşie. — Vorbea foarte încet, parcă speriat, dar totodată pripit şi cu întreruperi multe. — Am dus o existenţă cam ciudată pe atunci. Fireşte, în principiu îmi făceam studiile, dar de fapt nu făceam mai nimic. Trăiam printre oameni mulţi ; de aici şi complicaţii multe, tot felul de legături şi de gelozii, şi „marile amoruri" ; la vîrsta aceea, iei toate astea foarte în serios... Şi vremea trecea. La urma urmei, aici n-aveam ce căuta, atîta vreme cît a trăit tata. Iar după ce a murit, a trebuit, fireşte, să stau aici şi să văd de moşie, deşi de fapt asta o face administratorul. Dar sînt fiul cel mai mare, capul familiei, ca să zic aşa. O ocupaţie extrem de neplăcută, căci lucrurile nu sînt deloc simple pe aici. O asemenea moşie este mereu ipotecată, ştii, e foarte complicat. Pe mine, toate

acestea nu mă interesează cîtuşi de puţin şi — culmea nenorocirii — mai scade şi preţul lemnului ! — Ragnar se opri, ca ruşinat, cu ochii în pămînt. Între timp, fratele meu Jens face studii sistematice de agronomie, zise după cîteva clipe. Desigur, este mult, mult mai priceput decît mine. (Cuvîntul „priceput" era menit să sune totodată batjocoritor şi respectuos.) Dar, la urma urmei, de ce îţi povestesc toate acestea ? întrebă, privind-o brusc pe Johanna drept în faţă. Dumneata ai griji mult mai mari.

Dădu drumul frînghiei, proptindu-se în faţa fetei cu stîngăcia sa obişnuită.

Johanna porni să se legene. O mică apăsare cu picioarele, pe care le ridică uşor de tot, şi leagănul începu a se mişca lin. Cînd se legăna, i se vedeau genunchii bronzaţi, deasupra ciorapilor strînşi.

— Toată viaţa mea am fost un om cam inutil, zise Ragnar fără umbră de cochetărie, dar şi fără amărăciune ; era o simplă constatare.

— Toţi sîntem inutili, răspunse Johanna de pe leagăn, cu o voce plină de siguranţă şi linişte. Toţi, atîta vreme cît nu ştim exact ce vrem şi care ne este menirea.

— Dumneata ştii exact ? întrebă Ragnar, privind-o în ochi cu un aer extrem de serios.

Johanna dădu afirmativ din cap, putea să răspundă cu conştiinţa împăcată. Nu avea nici un fel de îndoială, dar simţea că ceea ce, în acea clipă, era mai puternic decît tot restul, mai puternic decît credinţa şi convingerile ei politice era, în străfundul inimii, înduioşarea tulburătoare ce i-o pricinuia lucirea plină de gravitate din ochii întrebători ai lui Ragnar.

Această duioșie și un simțămînt de milă nespus de tandru îi străbătură trupul, aidoma unei unde electrice ; iar simțămîntul acesta cu totul nou, ce se ivise atît de subit, nu se spulberă prea repede, ci zăbovea, se extindea ; își schimba doar natura vehemenței dar nu și puterea.

Johanna alunecă ușor din leagăn pe pămînt.

— Te gîndești desigur la politică, întrebă Ragnar cu nesiguranță în voce.

— Politica ! răspunse Johanna încet. Da, dacă vrei poți să-i spui așa. Dar ce am eu în minte cuprinde viața în totalitatea ei. Fiindcă ea este *totul*...

— Eu nu m-am priceput niciodată la politică, mărturisi Ragnar. Știu doar ce nu-mi place ; și nu-mi plac destul de multe lucruri ; dar nici pînă azi nu mi-am dat seama de ceea ce îmi place.

Johanna voi să-i răspundă, să-i dea un răspuns covîrșitor, cuprinzător, dar simți că nu-l va găsi, că ceea ce ar spune ar fi insuficient, greșit, căci cu totul alte cuvinte i se îmbulzeau pe buze. Nu se încumeta să-l privească ; privirea ei, care se întunecase pînă a deveni aproape neagră, ar fi trădat prea bine sentimentul care o copleșise.

— Aș vrea să mă întorc în camera mea, zise numai. Trebuie să scriu o scrisoare.

— Nu vrei să stai de vorbă cu mine, răspunse Ragnar cu gravitate, fără a o lăsa din ochi. Desigur, ți se pare că nu poți avea cu mine o convorbire serioasă. Totuși, tare mult aș vrea să învăț de la dumneata ; îmi pare așa de bine că ești aici...

— Vai de mine, Ragnar, zise ea, întorcîndu-și capul pe jumătate ; mai avem în fața noastră multe seri cînd vom putea sta de vorbă...

— Va să zică îți prelungești șederea ? întrebă el pe un ton plin de căldură ; mai stai la noi ? Asta-i minunat !

O conduse la pavilionul de oaspeți, ocolind conacul. La ușă îi ură noapte bună. Aleea lată, presărată cu prundiș, ce ducea pînă la poarta grădinii, strălucea, iar dîra centrală de gazon părea o apă neagră ce străbătea acel alb fosforescent.

Ajunsă în cameră, Johanna se așeză la masa care se mișca ori de cîte ori o atingea ; unul din picioare era desigur prea scurt ; trebuia s-o proptească cu ceva. Am într-adevăr de scris o scrisoare, își spuse. Scoase o coală de hîrtie, scrise : „Dragul meu Bruno“ și lăsă numaidecît stiloul din mînă. Ca hipnotizată, privea pe fereastra deschisă cerul de un albastru verzui sticlos, cerul ce rămînea, implacabil și risipitor, luminos ; — luminos, luminos pînă la disperare, pînă la încîntare, luminos cît era noaptea de lungă. Johanna își propti obrazul în mîini. Aidoma unui sunet argintiu ce vibrează fără încetare, lumina aceasta o golea de toate gîndurile ; cel puțin de toate cele cărora credea că e de datoria ei să li se consacre, cele ce i se potriveau ; dar nu se putea concentra nici asupra Germaniei, nici a prietenilor de la Paris. Covîrșitor de puternice erau imaginile din ultimele zile : preludiul, destul de vulgar și de confuz, dintre ea și Jens ; îmbrățișarea mîngîietoare a Karinei, cea fraternă, mai mult decît fraternă ; și apoi Ragnar. Ragnar, tînărul moșier, întîi cu doi cîini ; Ragnar, preotul războinic cu odăj-

diile pestrițe ; Ragnar, vîslașul încordîndu-și neputincios trupul ; Ragnar, tînărul zeu marin înspumat de apă. Ragnar în preajma ei, iar ea așezată pe scaunul magic : leagănul, leagăn al amintirilor. Părul lui Ragnar. Ochii și gura lui Ragnar. Un om inutil. Grația stîngace a mișcărilor lui. Vocea lui și forma ochilor lui. Așadar, îmi prelungesc șederea ? Dar poate că plec chiar mîine. Sau poimîine. Asta-i minunat !

Johanna se întrebă dacă va trage perdeaua. Măcar de-ar înceta lumina să vibreze în cameră ca un sunet prelungit peste măsură ! Și-ar putea orîndui gîndurile. Totuși nu trase perdeaua.

Își aduse aminte că uitase să-i spună Karinei noapte bună.

IV

JOHANNA SE ÎNȚELESESE cu mama ei ca aceasta, dat fiind că rămăsese în Germania, să nege orice contact cu compromițătoarea ei fiică. Doar cu această condiție s-ar simți ea liberă în străinătate. Deocamdată mama urma să-i scrie pe adresa Karinei ; numele — firește fictiv — al expeditorului îi indica lui Karin că scrisoarea era adresată Johannei. A doua zi Karin aduse o astfel de scrisoare.

Confuz și plin de spaime, conținutul și stilul scrisorii contrastau în mod izbitor cu scrisul atît de fin și de citeț al mamei. Căci cu scrisul acesta, ce părea mai curînd a fi al unui erudit pedant decît al unei doamne, se aflau însemnate într-o dezordine totală fapte secundare și complet lipsite de interes : însemnări despre vreme,

despre noile prețuri ale produselor alimentare, un ceai la o prietenă, programul unui concert. Printre acestea, cîteva aluzii timide la starea de lucruri (dureroasă pentru mama), la teroarea dezlănțuită, la nesiguranță, la minciuna atotstăpînitoare ; evoca de asemenea pustiirea nemiloasă și sistematică a existenței sub masca unei propagande masive, menite a arunca praf în ochi. „Totuși, n-avem voie să ne plîngem, încheia mama cu scrisul ei fin și sever. Ne bucurăm că te afli într-un ținut atît de frumos. Noi încă nu am pățit nimic.“ Scrisorii îi adăugase tata salutări, cu scrisul său mare și dezlînat, trasat cu un creion moale de desen.

Cu sufletul îndoliat, Johanna citi scrisoarea aceasta venită dintr-o lume pierdută, strigăt de jale disperat, neștiutor și vlăguit. La drept vorbind însă, părinții ei nu se aflau în primejdie. Oricum, nu se putea dovedi vreo origine evreiască a familiei — deși Johanna era convinsă că, din partea mamei, curgea în venele ei un firișor de sînge semit — ; și nici unul din părinți nu aparținuse vreunuia dintre partidele politice azi interzise. Totuși, erau compromiși, nu numai din pricina activității desfășurate de fiul lor Georg la Paris, ci și datorită propriilor lor păcate, desigur mărunte : fuseseră înscriși în mișcări paneuropene, iar tata continua să-și mărturisească vehement dragostea de libertate în tot felul de cluburi de artiști ; mama, la rîndul ei, rostea conferințe în organizații pacifiste de femei. Căci, pe lîngă muzica de cameră, scopul însuși al vieții ei era pacifismul, mai cu seamă de cînd se rupsese legătura ei nefericită cu doctorul Kasimir

Kücken, stomatologul. Tata, de asemenea, era din principiu un duşman al războiului şi semnase apeluri pacifiste — de fapt, nu atît din entuziasm, ci mai mult pentru a-şi vedea numele, prea rar evocat, tipărit în ziare. Originar din Germania meridională, avea o fire blîndă şi era un pictor mediocru care îşi formase o tehnică impresionistă temeinică. Înaintea războiului se găsiseră destui amatori pentru peisajele, portretele şi naturile lui moarte şi reuşise şi în timpul crizei dintre 1925 şi 1929 să mai vîndă cîteva tablouri. Acuma însă trăia aproape exclusiv din chiria percepută pentru patru camere din spaţiosul său apartament berlinez. Mama aranjase lucrurile într-un mod foarte dibaci : trei camere erau închiriate unei perechi de americani, a patra unui student. Tatei îi plăcea să povestească despre copilăria sa ; crescuse pe o moşie din apropierea unuia dintre lacurile Bavariei Superioare. Mama însă nu părea a fi avut o copilărie de care îşi amintea cu plăcere ; se născuse la Berlin, tatăl ei fusese avocat, nu avea fraţi sau surori, nu fusese niciodată prea fericită. Pe vremea cînd părinţii se cunoscuseră tata era un bărbat frumos — purta barbişon blond — dar între timp faţa i se buhăise, avea tenul livid şi ochii uşor iritaţi ; numai cei ce-l ştiau dinainte vreme puteau să mai regăsească o urmă a farmecului său de altă dată. Cît timp avusese succes la femei, o jignise pe mama cumplit, cu o nesocotinţă plină de cruzime ; adesea se întîmpla să dispară zile întregi, petrecînd cu cîte un model sau cu soţia unui coleg ; cînd se întorcea acasă, mama izbucnea în plîns ; aveau loc scene ; după cîţiva ani însă, izvorul lacrimilor mamei secase, inima ei nu

avea puterea să resimtă în continuu dureri crunte ; pesemne că nici nu-l mai iubea pe pictorul ei chiar atît de mult ; fizionomia ei deveni mai dură — ca şi inima; buzele i se strînseră. Abia cu prilejul legăturii sale cu doctorul Kücken — împlinise pe atunci patruzeci şi şase de ani — îşi îngădui să mai dea drumul o dată unui mare avînt al simţămintelor, dar prea tîrziu şi în împrejurări vitrege. Cu tot fizicul de seducător fatal, doctorul Kücken era un bărbat vulgar. Mama ajunsese din întîmplare să fie tratată de el — chinuită de o durere de dinţi — şi se îndrăgosti la prima vedere de privirea ochilor lui focoşi, de barba lui deasă ca lîna, de buzele sale cărnoase şi roşii, de fruntea sa înaltă. Doctorul avea degete groase îngălbenite de tutun şi purta ghete greoaie ce contrastau cu halatul lui alb. Mama simţi că el era bărbatul pe care i-l hărăzise destinul. Tratamentul devenise un chin şi o încîntare, căci, pe de o parte, prezenţa lui era o desfătare, iar pe de alta, simţea că e cu totul nepotrivit ca destinul să-ţi trateze o gingivită. Mamei i se părea intolerabil să-i arate alesului inimii sale o gură larg deschisă, expunîndu-şi stricăciunile danturii. După prima şedinţă, întrerupse tratamentul şi se întoarse la vechiul ei dentist — spre supărarea doctorului Kücken, pe care puterea lui de seducţie îl costase o pacientă. De pierderea aceasta nu-l despăgubise faptul că, într-o seară, după mai multe telefoane misterioase, mama apăruse, voalată, în apartamentul lui. Totuşi se simţi măgulit, poate chiar uşor mişcat de tandreţea ei stîngace. Vizitele ei se înmulţiră, mai mult tolerate decît dorite de doctorul Kücken. Pe vremea aceea, începuse legătura sa foarte intimă cu

o văduvă înstărită, care era o bună cunoștință, aproape o prietenă a mamei — împrejurare și mai jalnică. Doctorul nu-și dădu osteneala să o prevină pe mama de ceea ce se pregătea ; mai mult poate din indolență decît din delicatețe. Astfel, vestea logodnei o lovi pe mama în plin extaz. Urmară prăbușirea, nopți de lacrimi, nădejdi spulberate, proiecte de ucidere și sinucidere, acel nu-mi-vine-să-cred, o călătorie singuratecă la țară, rușinea cumplită, resemnarea chinuită și, în locul focului de armă, o scrisoare de adio dureroasă, dar plină de stăpînire de sine. („Amice, nu am dreptul să fiu supărată pe dumneata, nici să-ți fac reproșuri. N-ai să poți să-ți dai seama de ceea ce mi-ai făcut, căci nu ai știut niciodată ce însemni pentru mine. Nici celui mai aprig dușman nu-i doresc să resimtă doar o parte a suferințelor pe care le îndur. Astfel, mi-a fost dat să înțeleg, o dată în plus, cît de mult greșim atunci cînd ne punem nădejdea în oameni. Iartă-mă, amice, dacă ți-am pricinuit momente grele și dacă nu mi-e cu putință să-ți fac urări de fericire...")

Reîncepu viața dinainte, trăită cu și mai puțin avînt : aceleași cuvîntări despre pacifism, aceleași cvartete de Beethoven, aceleași griji în căutarea unui nou locatar la sfîrșitul anului universitar, cînd se muta studentul care închiriase odaia din fund.

Pentru copiii ei adulți, acel jalnic intermezzo al mamei cu doctorul Kücken reprezentase o încercare din cele mai penibile ; furată de extazul ei nechibzuit, mama se făcuse vinovată de cîteva indiscreții, pe care apoi le regretă amarnic. Față de acea catastrofă sentimentală, Georg, fiul mai mare, reacționase cu dispreț și dureroasă iritare, în timp ce Felix — fratele mai mic la care Johanna se gîndea prea rar și în silă — nu pierduse nici un prilej de a face cîte o observație deplasată și necuviincioasă despre regretabila întîmplare.

În ceea ce îl privea pe tata, acesta se prefăcuse, cu iresponsabilitatea lașității, că nu remarcă nimic. Johanna fusese cea care suferise cel mai mult din cauza rătăcirilor mamei. Totuși, rușinea și mila ce le resimțea nu făcuseră decît să întărească dragostea și tandrețea pe care le purta nefericitei femei ; în simțămîntul ei nu intra nici dispreț, nici dezgust. Din toată inima ar fi vrut s-o ajute pe mama, să fie alături de ea tocmai în acele clipe. De aceea fusese teribil de îndurerată de atitudinea dură și extrem de rezervată a mamei, atît în cele cîteva săptămîni ale fericirii amăgite, cînd toată ziua zîmbea în gol și fredona cîte o melodie, cît și în zilele disperării. Fugise departe de ai săi, iar cînd se întorsese, se arătase iar stăpînă pe sine, cu prețul unei mari strădanii. Retrasă într-o însingurare trufașă, nu îngăduia nimănui să se apropie de durerea sa, pe care o păzea, o ascundea ca pe o comoară tainică și sfîntă. Respingea orice ajutor oferit cu atîta afecțiune de Johanna. Din acea zi, Johanna se simțea mereu stingheră în prezența mamei.

Raporturile dintre mamă și fiică nu dobîndiseră niciodată acea căldură plină de tandrețe pe care Johanna și-o dorise atît de mult altădată.

Pe de altă parte, dintre cei trei copii, ambii părinți o preferau pe Johanna. Urmăreau cu mîndrie și cu un interes nu lipsit de înțelegere evoluția fiului lor Georg care, de la vîrsta de paisprezece ani, citea lucrări folozofice și scria

eseuri. În ceea ce îi privea, erau prea adînc înrădăcinați în tradițiile spirituale ale democrației liberale și ale unor concepții artistice pur estetice, ca să nu se simtă șocați, ba chiar respinși de consecințele radicale la care ajungea evoluția intelectuală a acestui fiu atît de dotat și atît de exigent. Mai mult decît extremismul său politic îi înspăimînta felul său nemilos și, după cum li se părea, nelegiuit și rece de a pune în chestiune, ba chiar de a nega cu dispreț multe din valorile sacre în ochii lor, ca de pildă : libertatea în artă, pacifismul necondiționat, absolutizarea anumitor categorii estetice. Acești părinți erau burghezi extrem de înaintați ; prea puține erau prejudecățile sau dogmele pe care nu le-ar fi putut lepăda. Dar în radicalismul ascetic, aproape religios, al fiului lor Georg, descifrau o lipsă de respect totală față de cele mai înalte concepții și simțăminte la care țineau ei din toată inima ; privirea sa severă considera dragostea ce i-o purta tata lui Monet la fel de neînsemnată, la fel de inexistentă ca și muzica de cameră căreia i se dedica mama ; peste cărțile contelui Coudenhove-Kalergi trecea la fel de nemilos ca și peste amintirile ce le păstra tata despre viața sa boemă în primii ani ai secolului, sau peste tîrziul acces de risipă sentimentală — atît de penibil — al mamei. Astfel, față de fiul lor Georg, părinții nutreau un sentiment de respect dar și de răceală. Pe de altă parte, nu aveau nici un motiv să-l stimeze pe Felix, mezinul, care se deosebea într-un chip atît de uimitor de Georg. Tînărul acesta frumos și nu lipsit de talent trăia pe un alt plan și vorbea altă limbă decît ceilalți membri ai familiei. Mai mulți dintre vechii prieteni ai casei, care îl cunoscuseră pe tata în tinerețe, pretindeau că Felix îi semăna ; tatălui și fiului le era comună o gentilețe seducătoare, dar superficială. Cu toată firea sa molatecă și caracterul său șovăielnic, tata se deosebea însă mult de Felix ; Felix dădea dovadă de o lipsă de scrupule netulburată de nimic și de o extremă brutalitate, pe cîtă vreme tatăl avea un potențial afectiv mai mare, o sensibilitate înnăscută mai pronunțată, dealtfel accentuată de formația sa artistică, și un nivel intelectual simțitor mai ridicat. Lui Felix îi era necunoscut oricare sentiment, în afara unei ambiții vulgare pe care și-o satisfăcea posedînd un mic Mercedes și o amantă elegantă. Spre îngrijorarea mamei, nu-și dăduse bacalaureatul, ci începuse, la vîrsta de șaptesprezece ani, să lucreze la industria cinematografică ; nu însă ca actor, carieră pentru care îl predispunea frumosul său fizic, nu însă lipsa sa totală de talent — ci în calitate de monteur. Foarte curînd făcuse o carieră mediocră și cîștiga parale. Datorită acestui fapt, dobîndise oarecum stima tatii, a acelui tată lipsit de scrupule, care din cînd în cînd îl tapa de zece mărci ; mama însă, mai severă, se arăta foarte rezervată față de acest fiu pe care îl considera inferior, deși, dintre cei trei copii, era probabil cel mai bine înarmat pentru bătălia vieții. Nu-i arăta mai multă căldură nici atunci cînd relațiile lui Felix s-ar fi putut dovedi extrem de prețioase pentru părinții lui. Firma cinematografică la care Felix lucra cu tot mai mult succes întreținea legături strînse cu atotputernicul Minister al propagandei ce fusese recent înființat. Felix se înscrisese la momentul potrivit în partidul la putere și

rupsese cu fratele său, chiar cu cîteva luni înainte ca acest fapt să fie absolut necesar.

Dacă se întîmplă ceva cu ai mei, Felix își va pune relațiile în joc în favoarea părinților, își spuse Johanna. Pentru prima oară de cînd părăsise Germania, evoca numele acestui frate disprețuit, relațiilor căruia le datora probabil eliberarea sa — fapt pe care, fără a fi sigură, îl bănuia cu un anumit simțămînt de repulsie. Dacă într-adevăr Felix fusese acela care se străduise să o scape, o făcuse nu din dragoste de frate, nici din bunătate, ci pur și simplu din dorința de a o vedea părăsind țara pe această soră atît de supărătoare și primejdioasă.

— Doamne, dragă Karin, zise Johanna, cine îi va ajuta pe toți oamenii aceștia ?

Se afla cu Karin pe terasă, dimineața era superbă, Knut și Wolf leneveau la soare. Karin era foarte frumoasă în această dimineață, în pijamaua ei de plajă din stofă albă, cu o vestă scurtă și pantaloni foarte largi.

— Spune, cine îi va ajuta pe oameni ? întrebă Johanna cu vocea ei tinerească și limpede, pătrunsă de gravitate. Nu, nu — se corectă ea repede — am vrut să spun altceva, adică nu mă gîndeam la ceva atît de general... să nu mă înțelegi greșit. Nu mă refer la „omenire" ca la o vagă noțiune colectivă. Ceea ce ne va ajuta pe *noi,* pe cei tineri, pe cei ce muncesc, asta o știu, asta o știm cu toții. Pentru moment mă refeream doar la o anumită clasă și la o anumită generație. La cei, înțelegi, care sînt la fel de străini de barbaria care este azi la putere, ca și de acel măreț Altceva, ce este menit să pună capăt barbariei. Cugeta, încordată, cu limba în colțul gurii, ca

un băiețel căruia i s-a dat la școală o problemă grea. — Dar ce folos ! Vor trebui să se adapteze, hotărî ea. Nu situației actuale, nu acestei catastrofe care nu e decît o perioadă de tranziție, ci vremurilor ce vor veni... și care, la început, li se vor părea poate a fi tot o barbarie. Vor reuși să se adapteze, în tot cazul, cei mai buni dintre ei se vor adapta cu siguranță ; mama, de pildă, e fără îndoială o femeie deșteaptă. Într-o mare măsură, este vorba aici de inteligență, dar și de caracter. Oameni ca mama, desigur, vor începe prin a se arăta ostili, chiar și față de noi, căci principiul lor cel mai de preț — libertatea — va avea iar de suferit în primul rînd, și aceasta îi va dezamăgi. Apoi însă, vor observa totuși că multe din frumoasele lor tradiții au rămas mult mai vii la *noi* decît la ucigașii care pretind azi că perpetuează tradițiile burgheze...

Vorbea de parcă ar fi fost singură, pe jumătate absentă, pe jumătate concentrîndu-se, ca și cînd ar învăța pe dinafară un text pe care avea să-l folosească cîndva, pentru marea răfuială.

— Ești foarte curajoasă, răspunse Karin. După părerea mea, dai dovadă de mult curaj atunci cînd crezi că putem fi ajutați, ajutați *din afară.* Va să zică, acesta este crezul tău.

Seninătatea așternută pe fața ei contrasta în chip ciudat cu amărăciunea din voce. Johanna îi aruncă o privire sfioasă. De fapt, ce știa ea despre Karin ? Ce ascundea Karin oare sub nestrămutata blîndețe a zîmbetului ei și a siguranței gesturilor pline de delicatețe și energie ?

Era oare Johanna atît de amețită, de furată de simțămintele ei, încît să fi devenit oarbă la ceea ce se petrecea în jurul ei ? Doar știa prea bine în ce abis de tristețe o părăsise pe Karin cu o

seară înainte, cînd dispăruse cu Ragnar în grădină. În timp ce Johanna stătea pe leagăn — acel scăunel magic al amintirilor — Karin trecuse prin chinuri cumplite, străduindu-se să mai schimbe cîteva vorbe cu mama înainte de a se retrage în camera sa, unde rămăsese împietrită, împietrită de jale. Nici pentru ea noaptea nu se întunecase, dar strălucirea ei nu făcuse decît să-i sporească suferința. Nu fusese cruțată de nici o secundă ; nici o secundă nu fusese ștearsă de mîngîietorul întuneric ; cu limpezimea crudă a magicei lumini, fiecare secundă îi arătase toată povara de durere ce-i fusese hărăzită.

Mai bine decît Johanna însăși, Karin știa ce o aștepta pe prietenă, ceea ce se și înfăptuise. Va trebui oare să lupte cu Ragnar pentru Johanna ? Dar știa cît de repede, vai !, va fi învinsă. Pe Bruno l-ar fi înfruntat, Bruno nu ar fi înfricoșat-o. Cu Bruno poate chiar ar fi împărțit-o pe Johanna, căci el dorea o altă femeie decît pe copila pe care ea o iubea și și-o ocrotea. Ragnar însă avea mai multă putere decît ea. Dintotdeauna fusese mai tare — doar îl cunoștea pe fratele ei. Prea puțin îi erau cunoscute din viața împrăștiată și bogată în evenimente a lui Ragnar, o viață în care el irosise multă tandrețe dînd dovadă de generozitate greșit înțeleasă ; totuși, existența lui aventuroasă și leneșă, confuză, risipitoare, melancolică, îi era cunoscută pe o cale mai nemijlocită și mai adîncă decît oricare alta, mai bine decît a sa proprie — al cărei bilanț se rezuma la două pierderi. Lui Ragnar i se dădea tot ce își dorea ; singura întrebare era cîtă vreme avea să păstreze comorile primite.

Astfel, Karinei îi era dat să asiste la înfiriparea unei noi aventuri mîngîioase, dar sortite zădărniciei, ce venea în întîmpinarea sărmanului frate mai mare, înzestrat cu atîtea daruri. El avea să aibă parte de ceea ce fusese pentru ea nădejdea cea mare, cea mai mare de la prima, atît de fierbinte și atît de timpuriu spulberată.

Noaptea, în care aflase din nou ceea ce știa de mult, nu se sfîrșea. Fața prietenei iubite — atît de apropiată și totuși, încă de pe acum, atît de îndepărtată — acea față clară, temerară, copilăroasă, pătrunsă de cruzime în ciuda nevinovăției, uitucă în pofida tandreței, neputincioasă în a pătrunde tainele, deși înzestrată cu o deșteptăciune atît de fină, acea față nu o părăsea, dăinuia, copleșind-o cu chinuri și încîntare. Nicicînd ca în această dimineață, nu se văzuse Karin obligată să facă un asemenea efort pentru a zîmbi și afecta un calm desăvîrșit. Încordîndu-și toate puterile inimii și sufletului, se pregătise, ca în ajunul unei încercări eroice și crîncene, să înfrunte o zi ce avea să fie una din cele mai amare din viața ei.

— Unde e Ragnar ? întrebă nemilos Johanna.

— În dimineața asta are treabă la moșie, răspunse Karin cu o voce senină. Ceea ce, de altfel, se întîmplă destul de rar. Dă probabil o raită cu administratorul.

După micul dejun, Johanna se duse în biroul lui Ragnar după un stilou, cerneală și hîrtie, de care avea nevoie pentru a-i scrie mamei o scrisoare. Zăbovi o clipă mai mult decît ar fi trebuit în această odaie, în care nu mai intrase de cînd Ragnar îi dăduse volumul cu versurile lui Rimbaud. Aplecată peste masa de lucru, ca și cînd ar căuta obiectele după care venise,

aspira mirosul odăii (pielea fotoliilor, cărțile, fumul ce se impregnase în covoare și perne).

— Acesta era biroul tatii, zise Karin din pragul ușii. De cînd a devenit camera lui Ragnar, cred că nu am petrecut niciodată o oră întreagă aici.

Era o simplă constatare, îngîndurată, dar lipsită de amărăciune. Johanna căuta un răspuns ; negăsind nici unul, trecu pe lîngă Karin și străbătu salonul pentru a se întoarce pe terasă. Karin nu o urmă.

Johanna se așeză la masa rotundă, de pe care vesela fusese strînsă, și începu numaidecît să scrie. Cele mai urgente erau scrisorile destinate mamei și lui Bruno. Mai întîi, scrise pe un plic adresa foarte complicată a falsei destinatare (croitoreasa unei prietene a mamei ; astfel scrisoarea trecea prin mai multe mîini înainte de a ajunge la mama). Sentimentul penibil că scrisoarea risca să rămînă la croitoreasă sau la prietenă, fără să parvină mamei, o paraliza pe Johanna. Scria foarte încet, cugetînd la fiecare cuvînt, de teamă că ar putea avea urmări compromițătoare, ba chiar fatale, pentru părinți, dacă ar ajunge sub ochii unei terțe persoane. Putea oare avea încredere în această croitoreasă pe care nu o cunoștea nimeni ? Poate era turnătoare sau nazistă convinsă ce-și făcea o cinste din a preda Gestapoului scrisoarea din străinătate adresată ei. Cu o prudență ce-i provoca silă, Johanna cîntărea fiecare silabă ; povestea despre peisaje, viața în casa unde era găzduită, despre cîini și sănătatea Karinei. Gîndurile ei fugeau departe de scrisoarea cu care se chinuia. Nu-și putea fixa privirea pe hîrtie ; mereu se uita peste balustrada scundă, spre pa-

jiște. Credea că Ragnar avea să apară printre pîlcurile de copaci, dinspre leagănul pe care nu-l putea zări. Își dorea atît de mult ca el să vină încît nici nu se îndoia că dorința i se va împlini îndată. Îl vedea venind cu mersul său greoi și crăcănat, cu mîinile în buzunare, fluierînd ; purta vesta de piele cafenie și pantalonii necălcați din prima seară. Dar oricît de des își ridica privirea, Johanna nu zărea decît peisajul pașnic, însorit și pustiu. În locul lui, apăru în cele din urmă mama. Proptită pe baston, gemînd ușor, cu o fizionomie încordată și hăituită de o mulțime de griji neînsemnate, urcă anevoios treptele terasei. Hotărîtă inexorabil să stea de vorbă, sumbră și gravă ca destinul însuși, maiestuoasă, se apropia cu pașii ei mărunți de infirmă de Johanna, pradă neputincioasă.

— Bună dimineața, drăguță, zise ea cu un suspin de satisfacție, așezîndu-se greoi în fotoliul pe care i-l apropia Johanna. Ce zi minunată ! zise, întorcîndu-și într-o parte și alta fața chinuită și frecîndu-și mîinile cu îngrijorare. (Gestul acesta, mecanic și mohorît, semăna cu mișcarea neîntreruptă a unei enorme muște, negre și triste ; în clipa aceea remarcă Johanna că muștele își frecau picioarele anterioare cu aceeași sîrguință maniacă, disperată și duioasă).

— Tocmai îi scriu mamei mele, zise Johanna, atît pentru a-i indica bătrînei doamne că o deranja, cît și pentru a-i arăta, dintr-un fel de politețe a inimii, respectul ce-l purta ea mamelor, precum și comportarea ei cuminte față de propria mamă.

— Sărmana femeie ! zise mama lui Ragnar, Karin și Jens, întrerupîndu-și gestul și stînd nemișcată pentru o clipă.

— De ce ? întrebă Johanna fără voie.

Zîmbetul provocat de această exclamare era cu totul ciudat. Se întinsese şăgalnic şi totodată chinuit, sarcastic şi resemnat peste faţa tulburată, brăzdată de mii de cute. Zîmbind, bătrîna doamnă îşi ascuţi uşor buzele cărnoase şi livide. Amuzată în felul ei tragic, tot întorcea capul într-o parte şi alta.

— Fiecare mamă este de plîns, spuse în cele din urmă, mai mult cu viclenie decît cu jale în voce. În acea clipă, Johannei îi era aproape teamă de ea. Dar această mimică sinistră a mamei se şterse destul de iute. Trecu peste faţa ei ca o fulgerare. Numaidecît fizionomia ei îşi redobîndi expresia obişnuită de pîndă îngrijorată şi, în ciuda bunătăţii ei, de neîncredere. (Mama avea expresia unei persoane care aude prost sau care este chiar surdă, deşi auzul ei era perfect.)

— Îmi pare bine că eşti aici, micuţa mea, spuse ea, folosind o formulă convenţională ce-i ascundea cordialitatea. Şi în ceea ce mă priveşte, dă-mi voie să-ţi mărturisesc. Eşti un oaspete binevenit ; mai ales pentru Karin.

Johanna tresări imperceptibil : în străfundul inimii, aşteptase, nădăjduise un alt nume. Dar mama continuă :

— Ştii cît de singură este fiica mea Karin. Cum să nu ştii, eşti doar unica ei prietenă. S-a bucurat nespus de mult de venirea dumitale.

În glasul său astmatic se putea descifra o uşoară nuanţă de severitate. Johanna spuse că le era extrem de recunoscătoare tuturor pentru găzduire şi că se bucura enorm de şederea ei acolo ; însă rostise cuvintele cu o voce nesigură, parcă bîlbîindu-se.

— Nu acesta este răspunsul ce-l aşteptam, zise mama pe un ton plin de maiestate, parcă dînd cuvintele la o parte, cu mîna ei mare şi tăbăcită. (Este mult mai inteligentă decît credeam, gîndi Johanna speriată. Ştie mult mai mult decît...). Hai să vorbim de Karin. Karin are nevoie de un om.

Johanna era nedumerită. O speriau vorbele mamei atît de hotărîte, atît de serioase dintr-o dată. Îşi închipuise cu totul altfel această convorbire, iar acum şedea ca o şcolăriţă, răsucind stiloul în mînă.

— Dar Karin, zise cu vocea joasă, ... Karin, zău, nu e omul care ar avea nevoie de ajutor. Eu am admirat-o dintotdeauna. Are o asemenea siguranţă, o forţă morală de invidiat...

— Vai, draga mea copilă, replică mama, ţintuind-o pe Johanna cu privirea albastră a ochilor ei holbaţi de spaimă. Tare mi-e teamă că nu te pricepi la oameni.

— Pe Karin nu am văzut-o niciodată într-o altă lumină, răspunse Johanna cam jignită.

— Nici eu, zise mama. Şedea confortabil în fotoliu, necăjită şi liniştită ; ar fi putut toarce, da, ar putea toarce, îşi zise Johanna cuprinsă de un subit acces de ură, toarce ca o muscă uriaşă ; în timp ce mama reîncepea să vorbească, Johanna îşi aduse aminte că muştele nu torc ; există însă excepţii, există muşte monstruoase, care pot toarce, şi pace.

— Putem bănui oare ce efort face Karin pentru a se arăta astfel ? — întrebă mama, cu bustul său masiv parcă împăiat, aplecat înainte, pîndind-o pe Johanna cu privirea ei fixă. Fireşte, nu o pot ajuta pe fiica mea — gura ei cu buzele cărnoase şi livide schiţă un zîmbet

înfricoşător de trist. — Poate că nimeni nu-i în stare s-o ajute; poate va găsi puterea în sinea ei. De la moartea lui Gunar, se dăruise cu tot sufletul unui singur om: răposatului ei tată. (Cuvintele acestea din urmă fuseseră rostite pe un ton deosebit de ceremonios, ca şi cînd ar fi fost vorba de un cap încoronat.)

— Cine a fost Gunar? întrebă Johanna, temîndu-se de răspuns.

Frecîndu-şi mîinile cu un gest tihnit şi jalnic, mama îşi manifestă uimirea faţă de întrebare printr-o mişcare accelerată a capului.

— Cum, nu ştii cine a fost Gunar? întrebă cu glasul înăbuşit de reproşuri. A fost logodnicul fiicei mele. — Tonul ei vădea o oarecare trufie. — Da, logodnicul ei. Karin era fericită cu el. Şi eu îl îndrăgeam pe Gunar. Era un artist, dar totuşi foarte priceput, născut la Stockholm. Karin ar fi fost întotdeauna fericită cu el.

— De ce s-au despărţit? întrebă Johanna — glasul ei tremura de spaimă, căci auzise pentru prima oară numele unui om care jucase un rol atît de covîrşitor în viaţa Karinei.

— Fiindcă Gunar a murit, zise mama pe un ton plin de duritate, aproape triumfător. Logodnicul Karinei suferea de la început de o boală incurabilă. Pe cînd l-a cunoscut — venise la moşie pentru a-mi aduce salutări din partea părinţilor săi, stabiliţi la Stockholm — nu mai avea decît un singur plămîn; noaptea tuşea de-l auzeam de la un capăt la altul al casei. Apoi a părut a-şi reveni. Fixasem data nunţii, şi Karin a noastră era în al nouălea cer. Apoi a urmat criza de hemoptizie, Karin a trebuit să-l însoţească la Davos, unde l-a îngrijit timp de şase luni, pînă la moartea lui. Aceasta este povestea fericirii Karinei.

— Cînd a fost..., întrebă Johanna aproape şoptit; vreau să spun, cînd s-au întîmplat toate astea?

— Gunar, logodnicul Karinei, a murit acum doi ani şi jumătate, răspunse mama, aplecîndu-se mult înainte.

— Va să zică cu aproximativ un an înainte să o fi văzut eu pe Karin pentru prima dată, socoti Johanna aproape fără glas.

— Pe vremea aceea, îşi continuă mama povestirea, Karinei îi mai rămăsese un om. După moartea lui Gunar s-a apropiat şi mai mult de tatăl ei. Cei doi au devenit nedespărţiţi. Răposatul meu soţ se interesa îndeaproape de studiile Karinei, iar aceasta se preocupa la rîndul ei de grijile şi afacerile tatălui ei. În timpul zilei, îl însoţea în inspecţii, iar serile le petrecea cu el în biblioteca din care Ragnar şi-a făcut birou. De nu ne-ar fi dat în gînd să o sfătuim să plece la studii la Berlin! Noi însă credeam — aşa credea şi răposatul meu soţ — că schimbarea de aer şi ambianţă îi va prii. Astfel, Karin nu a fost la căpătîiul sărmanului ei tată cînd s-a produs marea nenorocire! Poate că nici nu s-ar fi produs dacă ea ar fi fost aici. — Bătrîna doamnă nu mai vorbi; Johanna nu scoase nici un cuvînt. După o lungă pauză, mama declară: — Dumnezeu ştie de ce a trebuit să fie aşa! Aceste cuvinte nu le rostise cu un suspin sau cu o intonaţie de femeie bătrînă, ci cu un glas hotărît şi grav, aproape ameninţător. Apoi, cu vocea sa obişnuită, înăbuşită de astmă, zise: — Continuă-ţi scrisoarea către mama, drăguţă. Se ridică şi, prop-

tită în baston, străbătu terasa cu pașii ei greoi și mărunți și dispăru în casă.

Johanna încercă să termine scrisoarea adresată mamei, dar fu din nou deranjată. De data aceasta era domnișoara Suse care, fără a fi poftită, luă loc cu multă familiaritate în fotoliul pe care Johanna îl oferise mamei.

Sub basmaua albă, fața domnișoarei Suse arăta îngrijorare, deși nu era seară, așadar, nicidecum ora întristării.

— Vă deranjez ? întrebă domnișoara Suse cu un glas plin de reproșuri.

— Puțin, tocmai terminam o scrisoare.

— Ei, nu stau decît o clipă, replică hanovriana, nițel jignită. Dar aș vrea să vă cer un sfat. Da, domnișoară Johanna, sînteți singura căreia mă pot adresa. Domnișoara Suse avea ochii plînși, iar buzele îi tremurau. — Unor străini, care au altă limbă decît a noastră — oricît de bine ar stăpîni germana — unor străini nu le poți destăinui intimitățile tale. Băiatul meu nu mai îmi scrie.

Domnișoara Suse rostise ultimele cuvinte foarte repede, cu lacrimi în voce, dar nu fără a-și calcula efectul. Parcă se și auzea drept ecou întrebarea : „Ei, ce părere aveți ?"

— Cînd ați primit ultima lui scrisoare ? întrebă Johanna pe un ton din păcate cam distrat.

— Vă interesează cu adevărat ? întrebă domnișoara Suse, neîncrezătoare.

De data aceasta Johanna se hotărî, în sfîrșit, să lase stiloul din mînă.

— Desigur, mă interesează.

Conversația se prelungi, domnișoara Suse neomițînd nici un amănunt din descrierea acelei ființe feminine cu totul inferioare care lupta

din răsputeri pentru a-i fura băiatul, un tehnician fără slujbă, cu un fizic superb și un caracter șovăielnic. Johanna se văzu silită să o sfătuiască cum să înlăture ființa feminină și să-l recucerească pe tehnician. Sfaturile ei, de natură destul de generală, avură însă darul să-i redea domnișoarei Suse buna-dispoziție.

Și în timp ce domnișoara Suse continua să povestească cu voioșie, Johanna se întrebă : La urma urmei, ce-mi pasă mie ? Ce situații stupide ți-e dat să întîlnești. De cîte tîmpenii nu te lovești !

În sfîrșit, era din nou liberă și putu să-și termine scrisoarea. Domnișoara Suse rămase lîngă ea, urmărindu-i mișcările cu o curiozitate dezinvoltă.

În timp ce scria în mod aproape mecanic ultimele fraze, Johanna nu se gîndea nici la scrisoare, nici la mama ei, căreia îi era destinată, nici la ceea ce aflase despre Karin, și nicidecum la încurcăturile sentimentale ale domnișoarei Suse. Cu toată puterea sufletului și trupului se întreba fără răgaz : Unde e Ragnar ? Ragnar să vină numaidecît ! Ragnar, te rog, vino numaidecît ! Nu știi că te aștept ? De ce ești altundeva și nu pe această terasă ? Trebuia să te grăbești să vii ! Trebuie să vii chiar acum, cît lipesc plicul acestei scrisori. Era un ultimatum ce și-l dădea sieși și lui. Umezi încet marginea plicului, închise încet plicul. Ragnar însă nu apăru.

În schimb, domnișoara Suse avea o propunere de făcut : ce ar fi ca înainte de masă să se scalde „la repezeală" ? Tocmai avea puțin timp liber și s-ar bucura enorm să le însoțească pe cele două fete. Așadar, Johanna se hotărî să

nu mai scrie a doua scrisoare, cea către Bruno ; i se spuse Karinei să se pregătească, iar după zece minute se întîlniră toate trei la hangarul de bărci. Veselă și netulburată de gînduri era numai domnișoara Suse, al cărei costum de baie roșu aprins dezvăluia forme apetisante, deși cam plinuțe, dar ferme și bine proporționate ; numai picioarele erau mult prea groase. Karin părea distrată ; era amabilă și vorbăreață, dar parcă în surdină. Față de ea, Johanna se simțea stingheră, de cînd mama îi povestise întîmplări atît de tragice ; i se părea acum că fizionomia senină a Karinei purta stigmatele acelor evenimente. Așadar, Johanna nu i se mai adresă decît pe un ton sfios și cruțător, lipsit de spontaneitate ; iar în această politețe timidă, Karin deslușea doar o nouă nuanță de înstrăinare.

Baia lor fu de scurtă durată. Johanna depăna întruna aceleași gînduri : Unde este Ragnar ? Să vină, să vină cît mai repede ! Doamne Dumnezeule, de ce nu vine ? Și aluneca prin apa sumbră cu mișcări adormite.

Se așezară la masă tot fără Ragnar. Johannei aproape îi pierise graiul ; dorința de a-l revedea o sugruma. Cînd, în sfîrșit, apăru, Johanna făcu un efort teribil să nu strige.

Terminaseră masa și luau cafeaua la măsuța din colț, cînd apăru Ragnar. Mama tocmai povestea o întîmplare de odinioară ; fața ei părea mai îngrijorată și mai tulburată ca oricînd. Johanna nu avea forța să asculte, dar din cele cîteva cuvinte pe care le prinse, înțelese că interminabila poveste se petrecuse la Petersburg. Stăpînindu-se din răsputeri, Karin

se arăta calmă, cam prea țeapănă și îi adresa mamei un zîmbet de încurajare.

Ragnar se îndreptă cu pași mari către masă și o rugă pe domnișoara Suse să dea ordin la bucătărie să-i fie servit prînzul. Pradă arzătoarei ei dorinți, Johanna asculta cu nespusă plăcere rostogolirea vocalelor pronunțate de el. Cu tot sufletul, cu toate simțurile, îi sorbea prezența atît de mult dorită. Tot trupul ei îi simțea apropierea.

Ragnar purta vesta de piele cafenie și pantalonul de flanelă pătat. Fața îi era aprinsă de mersul iute ; din cînd în cînd, își ștergea sudoarea de pe frunte și buza superioară.

— S-a încheiat, în sfîrșit, vînzarea de lemne ? întrebă Karin.

— Nu, răspunse Ragnar, încruntîndu-și sprîncenele groase peste ochii oblici. Nu, oricîte reproșuri mi-ai face cu întrebările tale. Nici tata nu ar fi reușit s-o încheie mai repede. Dealtfel, toată moșia e într-un hal fără hal. Ragnar mînca în grabă. Fiindcă nimeni nu-i răspunse, el adăugă :

— La toate moșiile e aceeași situație. Adevărul e că nu mai rentează. Trebuie să sărăcim, să rămînem fără un ban !

Karin nu-și dezlipea privirea gravă de pe fața lui, aplecată cu un aer îmbufnat peste farfurie. Frecîndu-și mîinile mai vehement ca niciodată, mama exclamă :

— Altădată, cine ar fi pomenit așa ceva !

— Vai mamă, răspunse Ragnar sarcastic, probabil că eu port vina crizei mondiale ! După cum se pare, vinovatul sînt întotdeauna eu !

Își umplu paharul cu vin, pe care îl turna mînios pe gît. Johannei i se păru aproape in-

tolerabil faptul că trebuia să șadă lîngă Karin și mama, în loc să stea lîngă Ragnar, lipită de Ragnar. Cuvintelor rostite le dădea atît de puțină atenție încît nici nu observă momentul cînd începură să vorbească în suedeză, pe care ea nu o înțelegea.

După masă, Ragnar se arătă mai bine dispus. Ceru să i se aducă ceașca de cafea la măsuța la care erau așezate doamnele. În sfîrșit, i se adresă Johannei :

— Ce-ai făcut toată dimineața ? întrebă el cu un zîmbet.

Johanna se încurcă în răspuns și nici nu-și putu încheia propoziția. Se simțea cu atît mai prost cu cît se înroșise.

Ragnar propuse o plimbare cu automobilul.

— L-am putea vizita pe unchiul Peter ; în tot cazul, trebuie să ne luăm rămas-bun de la el înaintea întoarcerii sale la Oslo. Cu acest prilej Johanna va cunoaște ținutul.

Karin îl întrebă pe fratele ei, nu fără oarecare teamă, dacă avea de gînd să conducă el.

— Sigur că da, răspunse Ragnar cu un zîmbet amabil. Tot ce putem păți este să ne lovim de un copac.

Dintre cei trei frați, Ragnar avea mașina cea mai mare, dar și cea mai puțin arătoasă : un automobil italian cu șase locuri, lung, de culoare închisă, foarte murdar, cu aripi lovite și găurite. Pe jos și pe banchete erau aruncate tot felul de scule îndoite, pături prăfuite, hărți făcute ferfeliță. Karin se urcă după o clipă de ezitare. Ragnar o întrebă pe Johanna dacă voia să se așeze lîngă el. Ea șovăi și declară că preferă să stea în spate, lîngă Karin — în speranța că prietena o va contrazice ; Karin

însă nu spuse nici un cuvînt. Johanna credea că nu i se putea citi pe față sacrificiul ce-l făcea așezîndu-se în spate lîngă Karin. Dar fizionomia și fiecare gest al ei îi trădau cumplita dezamăgire.

Trecură prin sat ; Ragnar arătă spre biserica veche ; greoaie, colțuroasă, patinată de trecerea secolelor, clopotnița se afla la o distanță de vreo cincizeci de metri de biserică, jalnic despărțită de ea pe veci. Ragnar le mai arătă și baia satului, o colibă unde, după obiceiul rusesc, țăranii asudau într-o atmosferă saturată cu aburi și se biciuiau cu nuiele. În timp ce dădea explicații, Ragnar avea un fel înfricoșător de a neglija volanul și de a se întoarce către Johanna. Între timp, mașina se îndrepta voios spre șanț. Chinuită de îngrijorare, Karin nu se mai putu stăpîni și exclamă în cele din urmă :

— Te implor, Ragnar ! Prorocirea ta că ne vom lovi de un copac, nu trebuie să se împlinească numaidecît !

La care Ragnar mormăi ceva pe suedeză și acceleră.

Șoseaua se întindea de-a lungul lacului în care se scăldaseră cu o zi înainte, apoi pătrundea într-o pădure care o absorbea în negura sa cu sonorități de orgă. Drumul prin pădure era destul de lung.

— Partea aceasta a pădurii este toată a noastră, explică Ragnar după un timp, întorcîndu-se nepăsător către cele două fete. Un copac se apropia amenințător ; Karin scoase un țipăt ușor și Ragnar viră iute în ultimul moment.

— ...dar nimeni nu ne mai cumpără lemnele, adăugă el cu un calm desăvîrșit.

Asemenea situații, cît se poate de primejdioase, se repetară. Ragnar avea un fel de a conduce stîngaci și totodată temerar, adormit și cutezător, extrem de chinuitor pentru ceilalți pasageri. În sfîrșit, ieșiră din pădure. Șoseaua se întindea pe cîțiva kilometri printre pajiști, apoi dădea într-o altă pădure.

— De aici începe domeniul unchiului Peter, explică Ragnar.

Zece minute mai tîrziu, opriră în fața unei vile albe și scunde, acoperită toată cu iederă și alte plante volubile care-i dădeau un aspect pe cît de intim, pe atît de neîngrijit. Se dădură jos din mașină.

Johanna avea să păstreze o amintire foarte confuză acestei vizite, pe care o făcuse parcă în vis. Cumplita încordare, care din primele ore ale dimineții o chinuise la fel de mult cît o și fericise și care, din clipa apariției lui Ragnar în sufragerie, amenințase să-i frîngă inima, o împiedicase să observe fizionomiile sau să ia parte la conversație. Răspunsurile ce le dădea unor întrebări convenționale erau corecte ; aveau însă acea exactitate lipsită de viață cu care subiectele hipnotizate iau parte la o convorbire. În ochii Johannei, oamenii erau simple siluete pestrițe. Zgomotoasele manifestări de bucurie și surpriză la sosire îi răsunau în urechi ca o larmă fără rost, ca niște țipete de pescăruși. O singură voce răzbătea pînă la ea : basul lui Ragnar.

Familia unchiului Peter era atît de numeroasă, încît Johanna nu-și putu face o imagine exactă ; dealtfel, părea a se compune din persoane vesele și pline de originalitate. Numeroasele fete în rochițe de vară erau greu de deosebit. Johanna avu chiar impresia că apăreau mereu altele ; domnea un continuu du-te vino și nu părea niciodată a se întoarce în odaie fata care ieșise. Undeva părea a exista un izvor nesecat de tinere ființe feminine ; toate cîte erau trimise de acolo spre a înviora societatea aveau în comun o poftă de rîs neobosită ; singura trăsătură ce le deosebea consta în felul cum rîdeau : unele aveau un rîs perlat, celelalte rîdeau mai strident. Partenerul neschimbat al acelor rîsete era fiul gazdelor — fratele fetelor sau flirtul lor comun, în jurul căruia se strînseseră poate în această după-amiază de veselie ? — un tînăr cam pitic, cu un piept prea proeminent și un cap prea mare. (Toracele său convex avea aspectul unei cocoașe inversate, care nu era cu nimic mai frumoasă decît o cocoașă normală pe spate. Deşi pierdută în visarea ei, Johanna își făcu o impresie cu totul fantastică despre stăpîna casei, mama veselului pitic — o persoană fără îndoială extrem de ciudată, dacă nu chiar ușor bolnavă mintal. În amintirea Johannei rămase mai ales o uriașă pălărie de paie galbenă ce se legăna întruna, împodobită cu tot felul de pene pestrițe și de imense panglici de catifea — un exemplar grotesc, ca și cele purtate la carnaval sau la o mascaradă. Sub pălărie, cucoana arăta o figură împietrită, schimonosită, de culoarea gutuiei, căreia rîsul părea a-i pricinui dureri ; totuși rîdea aproape neîntrerupt, strîmbîndu-se într-atîta încît gura se trăgea în mod tare înfricoșător spre obrazul drept, ca și cînd, atunci cînd rîdea, femeia ar fi vrut să-și muște urechea.

Ba mai mult : ca şi cînd s-ar strădui din răsputeri să reuşească — priveliște pasionantă, deşi respingătoare.

Ceaiul era servit pe o verandă invadată într-un chip foarte idilic şi foarte neîngrijit de iederă. În ciuda mimicii deosebite şi a rîsetelor exagerate ce o însoţeau, conversaţia era de fapt convenţională şi lipsită de interes. Unchiul Peter — un domn cu barbişon alb şi ochi albaştri sticloşi într-o faţă aprinsă — nu se amesteca în conversaţie decît prin cîte o glumă nesărată povestită de el cu făţişă vanitate. Tachina fetele, mai cu seamă pe Johanna, din cauza tunsorii ei băieţoase şi a ciorapilor ei strînşi sub genunchi. Johanna îl găsea insuportabil. El însă se credea un domn în plină putere şi extraordinar de fermecător. Unchiul Peter era ministrul plenipotenţiar al ţării la Oslo şi venea doar pentru cîte o scurtă vacanţă la mica sa vilă, răsunătoare de rîsete. Se bucura de o mare popularitate şi de reputaţia unui om de viaţă neîntrecut. Johanna îl privea pe Ragnar stînd de vorbă şi rîzînd cu rudele lui. Asista astfel la o nouă metamorfoză a sa. Vlăstar al unei familii simandicoase, dădea dovadă de o distincţie nu lipsită de nonşalanţă. Avea o comportare politicoasă şi reţinută, neobişnuită la el. Rîsul cu care răsplătea amabil anectodele suficiente ale unchiului său precum şi gesturile groteşti ale mătuşii ţicnite nu era rîsul pe care îl cunoştea Johanna ; dar şi rîsul acesta binecrescut şi discret avea darul să o mişte : Ragnar mijea ochii şi mai tare, încît aceştia se făceau mici de tot — totul însă era pură cochetărie ; pe faţă i se ivea o expresie de disperare, ca şi cînd mimica artificială ce

i-o impuneau aceşti oameni i-ar fi pricinuit o suferinţă cumplită. În tot cazul Johanna nu bănuise că el se putea supune unei asemenea discipline şi că poseda darul de a se preface atît cît cereau convenienţele sociale.

Ce-i drept, comedia jucată părea a-i cere mari strădanii. Cînd cei trei se regăsiră în automobil, Ragnar se prăbuşi. Karin îl întrebă dacă era de acord să conducă ea ; Ragnar încuviinţă cu o mişcare a capului. Astfel, Karin se afla la volan singură, iar Ragnar cu Johanna în spate. Abia acum Johanna îşi dădu seama că zăboviseră mult timp pe terasă, mai mult decît i se păruse. După toate aparenţele, era seară, căci luminozitatea cerului se prefăcea încet într-un verde sticlos ; acel sunet argintiu prelung care, în timpul zilei, se făcea neauzit şi se ascundea ; rămînea totuşi prezent în taină şi îşi relua încet-încet clinchetul suav, chinuitor de monoton.

Cu capul plecat şi sprîncenele negre încruntate, Ragnar spuse :

— Dragile noastre rude sînt groaznice. (În cuvîntul „groaznice" izbucnise o furtună tunătoare). Dar unchiul Peter ăsta are relaţii formidabile. Trebuie neapărat să mă am bine cu el, căci îmi poate fi de mare folos în afaceri. Nu ţi-a fost greaţă ? — o întrebă apoi pe Johanna.

— Nu, zise Johanna cu glasul amorţit. Nu... Adică cum ? Nu mi-am putut lua ochii de la pălăria trasnită a mătuşii dumitale.

Amîndoi rîseră. Urmă o tăcere. Karin conducea cu mare viteză. La sosire, îi aştepta mama la poartă. Îmbrăcată în negru, masivă,

mîhnită, amabilă. Ragnar și Johanna se dădură jos și o însoțiră de-a lungul aleii, în timp ce Karin parca mașina în garaj.

— Ați fost gentili cu unchiul Peter ? întrebă mama. Este atît de susceptibil. Trebuie să-i faci curte ca să fie bine dispus.

După cină, Johanna ceru voie să se retragă.

— Sînt obosită, declară ea, și dealtfel trebuie să scriu în sfîrșit, a doua scrisoare.

Înainte de a se întoarce în cameră, se mai plimbă puțin pe alee. Ce fericire că nu mai era silită să vorbească ! Această tensiune, așteptarea aceasta ce se prelungea, chinuitoare și plină de delicii, devenind tot mai arzătoare, intolerabilă, nu o mai putea suporta, timp de o noapte luminoasă, timp de o lungă, lungă zi. Se duse sus în cameră.

Nu scoase nici un țipăt, nu tresări surprinsă cînd, ceva mai tîrziu, Ragnar intră în camera ei. Se așezase, așteptîndu-l, la masa ce se clătina. Văzuse cum cerul nemilos, risipitor de luminos, pălea, devenind tot mai sticlos, și îl așteptase. Așteptîndu-l, ascultase clinchetul înfiorător al sunetului argintiu din văzduh. Sunase ceasul, ceasul înzestrat cu puterea să șteargă tot, să absoarbă tot ce se ivise vreodată în viața Johannei ; să dezbrace de orice însemnătate, să anuleze tot ce avea să vină după aceea.

— Trebuia să te mai văd o dată, zise Ragnar cu vocea sa groasă, și se așeză pe pat.

Johanna dădu din cap, întorcîndu-se cu totul spre el. Odaia era atît de îngustă, încît Ragnar ar fi putut să-i atingă de pe pat umerii și părul. Dar el nu mișcă mîna.

— Mereu îmi spun că, pînă la urmă, trebuie să se întunece, zise Johanna, privind lumina lividă a cerului.

— Da, dar totuși nu se întunecă, răspunse Ragnar. Nu stai comod pe scaunul ăsta.

Johanna se ridică încet și se așeză lîngă el pe pat. Ragnar îi atinse cu gura părul care acum avea o blîndă strălucire aurie, aidoma unei aureole. (Uneori, arăta ca și cum ar fi de paie, uscat și dur, parcă secat dinăuntru). Îi atinse cu buzele sprîncenele, deasupra ochilor deschiși, deveniți aproape negri. Ea își închise ochii luminoși și totodată orbi abia în clipa cînd el îi întredeschise buzele cu ale lui. Atunci abia îl cuprinse cu brațele, aruncîndu-se în această îmbrățișare ca într-un abis, care cu strălucirea și negura sa înghițea tot ce pînă în acea clipă avusese realitate. Reală era acum numai febrila apropiere, suflul trupului său masiv, strînsoarea mîinilor sale, mirosul părului său, gustul gurii sale întredeschise de dorință.

Lumina verde a acelui miez de noapte cu luciri magice dădea mai mult relief pantomimei lor drăgăstoase decît lumina zilei. Nu se pierdea nici o mișcare, nici o privire. Aidoma ritualului unui cult stabilit cu minuțiozitate pentru eternitate, gesturile împreunării lor se desfășurau parcă într-un spațiu nu ireal, ci suprareal, înzestrat cu o realitate mai intensă. Cu o gravitate pătrunsă de un entuziasm sacru, despuiați de orice rușine, jucau după toate regulile, bucurîndu-se de fiecare amănunt, marele joc al voluptății, al voluptății menite să învingă și să spulbere singurătatea, cînd de fapt nu poate decît s-o sporească în chip amețitor, pentru a o face, în orgasmul final, să-și atingă

apogeul sfînt, iremediabil de disperat. Nu estompau tranzițiile, nu treceau grabnic și rușinos peste nici un amănunt al măreței ceremonii. Ca pe o scenă deschisă către o patetică pustietate, executau încet gesturile îmbrățișării, după obiceiul etern, însoțindu-le cu geamătul lor ce prefăcea toate inflexiunile voluptății în inflexiuni de înfricoșătoare jale.

Încet, parcă buimăciți de dorință, se sculară de pe pat pentru a se despuia de veșminte, singurul lucru ce-i mai deosebea de eterna, mereu renăscuta pereche de îndrăgostiți. Lepădarea veșmintelor făcea și ea parte din ceremonialul voluptății ; o îndeplineau cu evlavioasă precizie, îndepărtînd o haină după alta, pînă rămaseră goi, în lumină ; din acea clipă nu mai aveau nume, nici grai, apropiindu-se bîjbîind unul de altul, se întîlniră în mijlocul camerei, întinseră brațele, neajutorați, și stăteau trup lîngă trup, el și ea, astfel încît fiecare simțea pielea celuilalt, căldura celuilalt ; și se priveau în ochi, în ochii holbați de gravitatea mortală a acelei clipe ; și unul și altul simțeau cum bate inima muritoare a celuilalt.

Lipiți unul de altul — dar nu și mînă în mînă, nici îmbrățișați — se îndreptară către pat. Un pas, doi pași, trei pași. Acum, bărbatul iubit nu se mai chema Ragnar, nu mai avea nici mamă, nici soră, nici proprietăți ; nu mai era nimic de povestit despre el decît că există, există acest tînăr, cu sexul erijat, cu luciri în ochii lui oblici, cu buzele sumbre și umede întredeschise ca la personajele pictate pe vasele antice — el, cel puternic, cel frumos, cu sufletul îndoliat ; el, ce-și risipește sămînța fără rost, sau care, fără rost, fără nici un rost, zămislește cu ea ; el, ce se prăbușește pe pat, suflînd din greu, amețit de dorință, oferindu-și impudic goliciunea privirii femei îndrăgostite. Iar ea se apleacă peste trupul lui, slugă fermecată după cum îi este menirea, și buzele ei deschise le părăsesc pe ale lui pentru a coborî de-a lungul gîtului, și se rănesc pe barba aspră. Buzele ei se închid peste mărul lui Adam, ce se mișcă la fiecare înghițitură, și coboară pe piept, în timp ce mîinile ei au și ajuns la coapse. Cu buzele simte gustul părului de pe piept, al părului jilav și năclăit ; cu buzele mîngîie deasupra inimii punctul sensibil, ușor umflat sub părul creț. Cu cîtă umilință i se lasă capul mai jos ; acum, fața ei plecată atinge mîngîios acea parte lină a trupului său, unde i se simte suflul, iar buzele ei zăbovesc în mica depresiune în care ștreangul sîngerînd l-a legat pînă în ultima clipă de trupul mamei. Ochii ei, cu privirea lor fericită și disperată, se închiseră abia atunci cînd iubitul fără nume o strînse vehement la piept, acoperindu-i trupul cu trupul lui ; căci, conform acelui ceremonial etern, sosise pentru el clipa supremă, clipa sfîntă și jalnic trecătoare, momentul totodată cel mai pămîntesc și cel mai deaproape înrudit cu moartea, care, prin paroxismul său și o oarbă risipire, perpetuează viața aceasta, josnică și blestemată. Cult și exasperare erotică, actul acela scurt și măreț vădește același belșug de simțăminte, de nuanțe afective și de însușiri contradictorii ca și clipa ce-i este mai apropiată dar și mai opusă : multdorita, multtemuta clipă a morții.

Ragnar se cufundase într-un somn atît de greu, încît Johanna se strădui mult pînă reuşi să-l trezească. Zăcea pe spate cu o mînă pe piept, iar cu cealaltă pe umărul Johannei ; avea o respiraţie regulată, însoţită de un uşor hîrşîit, care totuşi nu era un adevărat sforăit ; gura îi era întredeschisă, părul îi atîrna peste faţă, faţa pe care somnul o metamorfozase ciudat, făcînd-o să pară străină : devenise mai tînără, mai nevinovată ; era o faţă de băieţandru, cufundată în odihna ei inocentă, dar însemnată cu o tristeţe care nu mai trăda nici nerăbdare, nici nervozitate, ci, în sfîrşit, caracterul ei incurabil. Johanna, îndrăgostită, privea această faţă cu teamă şi cu emoţia ce o resimte veşnic fiinţa îndrăgostită ce-şi veghează iubitul furat de somn. Căci încîntării născute din transfigurarea plină de nevinovăţie i se adaugă teama provocată de înstrăinarea nelămurită ce s-a ivit pe faţa indescifrabilă a celui ce respiră atît de calm. Cît de şubredă se dezvăluie, în astfel de clipe, înşelătoarea nădejde de contopire ! Vai, s-a şi spulberat ! Despre cel ce doarme nu mai ştim nimic ; visele sale sînt taina ce se ridică aidoma unui zid între amanţi. Această fiinţă este un străin, a plecat departe, nu mai putem ajunge la ea ; fruntea sa este străină, gura sa e străină, şi ne devine şi mai străină atunci cînd bîlbîie cuvinte neînţelese, venite dintr-o altă lume, din lumea *sa* ; şi cine poate afla privirea ochilor sub pleoapele ce s-au închis pline de îndurare — vai, este privirea unui mort. Johanna se văzu nevoită să-l scuture de mai multe ori înainte ca Ragnar să se trezească şi să se aşeze bombănind în capul oaselor.

— Ragnar, doar nu poţi rămîne aici pînă dimineaţa. Ragnar, trebuie să te îmbraci !

Ragnar se ridică încet de pe pat şi se duse gol, cu pielea zbîrcită de frig, să-şi ia hainele. Se îmbrăcă. Johanna coborî cu el şi îl însoţi pînă la uşă. Beat de somn umbla cu ochii pe jumătate închişi. Nu se mai sărutară. Ragnar se îndreptă încet către conac, traversînd banda de gazon.

Ceasul era trei. Cerul, neschimbat, rămăsese verde deschis. Dinspre pajiştea ce ducea la lac, se auzea ca un cîntat de greieri. Erau oare greieri ? Parcă ar fi cîntat pămîntul. Johanna îl văzu pe Ragnar intrînd în casă ; ajuns la uşă, el se mai întoarse o dată înspre ea. Îi recunoscu zîmbetul. În acelaşi moment, cuprinsă de o spaimă mai puternică decît fericirea, îşi dădu seama că totul era trecător, că se şi spulberase ; că ea nu avea puterea să prefacă acea clipă în veşnicie ; că fericirea aceasta nu se ivise decît pentru a se transforma în suferinţă, în suferinţă, în tot mai multă suferinţă — de dragul vremelniciei sale.

V

NU MAI EXISTA pe lume decît prezenţa lui Ragnar. Trăncăneala familiară, încărcată de amintiri, a mamei, ajungea la urechile Johannei ca un murmur îndepărtat şi confuz ; gelozia dintre Wolf şi Knut avea pentru ea la fel de puţină realitate ca şi triumfătoarea prostie a domnişoarei Suse ; chiar şi Karin

pălise, prefăcîndu-se într-o umbră strălucitoare. În amintirea Johannei, prietena ei Karin din acele zile era doar o siluetă albă ; nu mai vedea contururi precise, ci numai linii vaporoase, asemenea sfintelor extatice ce se înalță în ceruri, așa cum sînt ele înfățișate pe pozele pentru copii ; Karin rostește, într-adevăr, cuvinte cărora li se poate da un răspuns, dar acestea nu sînt decît formule sonore spuse de buze albe, sînt ca sunetele de clopot ; toată viața acestei fețe acum străvezii se concentrase în ochii sumbri și grăitori care trădau o tristețe uimitoare la o nălucă luminoasă. Natura însăși se transformase într-un fundal imprecis pe care Ragnar se profila cu toată realitatea corporalității lui.

Singurele legi care mai determină zilele sînt umbrele ce trec peste fruntea lui, rîsul lui scurt și trufaș, zîmbetul sau lucirea din ochii lui. Nu mai există decît forța și capriciul lui, tandrețea, distracția, neliniștea lui, doar veselia, și nechibzuința, și melancolia lui Ragnar. Sunetul vocii lui are darul să șteargă din memoria Johannei tot ce lăsase în urmă, toate suferințele precum și toate îndatoririle ce o așteptau. Johanna e întru totul vrăjită. În acele zile nici nu mai avea mustrări de conștiință. Scrupulele, îndoielile, totul amuțise, totul era înăbușit, îndepărtat, odată cu amintirile și obligațiile legate de viitor.

Cîte zile oare se scurseră așa ? Vreo patru-cinci, cel mult șase — Johanna nu le numărase. Odată cu sosirea lui Jens și a doamnei Yvonne, starea aceasta de încîntare dar lipsită de trăinicie se modifică : lumea exterioară venea spre ei.

Aceste patru sau șase zile se contopiră într-una singură, căci nu exista noapte să le despartă. Albastrul puternic al cerului se prefăcea doar într-un verde sticlos strălucitor ; cu lumina lor magică, nopțile acestea diurne nu aduceau destinderea, nici pacea și prea arareori liniștea somnului. Se despărțeau pe terasă sau în salon, iar o oră mai tîrziu, Ragnar intra în odăița Johannei ; miezul nopții era la fel de luminos ca și miezul zilei, era o oră mai limpede, mai străvezie, mai scînteietoare decît orice oră a zilei : și în lumina aceasta preaputernică, Ragnar și Johanna reluau, cu evlavie și desăvîrșită precizie a gesturilor, jocul voluptății.

Zilele se scurgeau în mod obișnuit. Dimineața traversau lacul cu barca pînă la malul opus, unde se scăldau ; Karin îi însoțea de fiecare dată ; uneori vîslea chiar ea, cu mișcările regulate și potolite ale unui corp bine antrenat, fără risipa de forță de care dădea dovadă Ragnar. Și la înotul de fond Karin îi bătea pe ceilalți, deși Ragnar avea mult mai multă forță, iar Johanna părea mult mai rezistentă. Karin însă avea rezistența sportivilor ; în timp ce Ragnar și Johanna se bălăceau în apă mică, ea înainta rapid cu mișcări suple și energice.

La prînz mama povestea anecdote pline de complicații și confuzie, pe care Ragnar le întrerupea cu multă grosolănie.

— Vai ce interesant ! exclama el batjocoritor ori de cîte ori mama îi copleșea cu amănunte despre viața de la Curtea din Petersburg sau despre Opera din Paris la începutul secolului. Mai tîrziu, Jahanna îl mustră pe Ragnar pentru obrăznicia sa față de mamă.

— Da, știu, mărturisi Ragnar, rușinat. Mereu mă port necuviincios, mereu. Dar uneori, mă enervează la culme. Îi făgăduia Johannei că se va îndrepta, dar seara, la cină, îi strica iarăși mamei plăcerea melancolică de a povesti, nu fără a-i adresa Johannei un zîmbet ștrengăresc ce-i cerea iertare. Își arăta dinții, ochii lui oblici scînteiau, avea un aer răutăcios și ușuratec și părea foarte tînăr. Johanna scăpa furculița din mînă, atît de înduioșată îi era inima. Apoi se simțea cuprinsă de spaimă. Seara, îl mustra pe Ragnar cu toată severitatea, pentru că nu se putuse stăpîni.

— Și să știi, mama ta este o femeie minunată, îi spunea ea.

Din ziua convorbirii de pe terasă, intervenise o schimbare în raporturile dintre Johanna și mama. Milei ce o resimțea pentru bătrîna doamnă i se adăuga acum un fel de respect timid. Simțea că mama o observa și îi ghicea gîndurile. Fără îndoială, mama știa ce se petrecea între Ragnar și Johanna, remarcînd chiar detaliul cel mai neînsemnat. Privirea ei tulburată și înspăimîntată observa desigur și ceea ce însemna aventura Johannei pentru Karin. Mama nu se lăsa amăgită de calmul aproape voios al Karinei, nici de acea stăpînire de sine ce părea intangibilă. În timpul meselor, Karin se arăta veselă și vorbăreață ; doar un zîmbet forțat sau mișcarea obișnuită a mîinii duse în treacăt la frunte trăda tensiunea ei lăuntrică și durerea sa înăbușită.

Karinei mama i se adresa cu gentilețe și calm, lui Ragnar însă cu o iritare cînd timidă, cînd agresivă. În acele zile, vorbea, drept pedeapsă, demonstrativ, de „fiul meu Jens", pe

care, prin aluzii severe, i-l prezenta lui Ragnar ca fiind mai reușit, mai demn de încredere, mai priceput. De cîte ori emitea astfel de aluzii înțepătoare cu vocea sa sugrumată de astmă, gestul cu care își freca mîinile devenea înfricoșător de malițios, ca și atunci cînd făcea aluzii răutăcioase și totodată speriate la meritele soțului ei, aluzii ce aveau darul să-l supere pe Ragnar îngrozitor. Ea folosea acest prilej și pentru a-i reproșa lui Ragnar modul său de viață prea risipitor, achizițiile lui de cărți, scurtele sale călătorii fără rost și tot felul de alte extravaganțe. Pretindea că era nu numai vina lui Ragnar că nu renunțase la apartamentul din oraș, atît de costisitor și atît de rar locuit — ceea ce era fără îndoială o acuzație total nejustificată și dictată doar de un simțămînt de dușmănie.

Moșia aflîndu-se într-o stare destul de precară, prilejul pentru asemenea avertismente revenea frecvent. Cînd abordau subiectul acesta delicat, se foloseau de limba suedeză, dar Johanna înțelegea că era vorba de lucruri detestabile, ca dobînzi pe ipoteci ce trebuiau plătite, vînzări de lemne ce nu se încheiau, muncitori care se răzvrăteau pentru că nu li se plătea leafa. Ragnar se supăra mai puțin de împrejurările acestea decît de modul cum mama știa să le împodobească cu tot felul de reproșuri.

În asemenea momente, străbătea camera în lung și în lat, înjurînd printre dinți și întreba dacă el purta vina crizei mondiale, în timp ce mama, așezată în fotoliu, își freca mîinile și îi urmărea fiecare gest cu priviri atente și viclene. O dată, o astfel de conversație furtu-

noasă, desfăşurată în limba suedeză, fu încheiată de mama cu următoarele cuvinte, rostite în nemţeşte cu o voce deosebit de tare şi dură :

— Fiule, n-ai încotro : trebuie să te însori cu o femeie bogată. Altminteri, lucrurile nu se vor descurca niciodată.

Dacă Ragnar se mulţumi să mormăie ceva, Johanna se sperie în străfundul inimii.

După-amiezile erau consacrate plimbărilor ; mai întotdeauna plecau toţi trei : Karin, Ragnar şi Johanna. Uneori, Johanna citea pe terasă cărţile franţuzeşti pe care i le dădea Ragnar : versuri de Rimbaud, un roman al lui Gide, poemele lui Jean Cocteau şi ale suprarealiştilor. De cîte ori un pasaj i se părea greu de înţeles, se ducea să-l întrebe pe Ragnar în biroul lui. Cînd nu-l vedea acolo, îl căuta prin toată casa şi, în cele din urmă, îl găsea în dormitorul lui, trîntit pe patul larg şi scund, care era acoperit cu o cuvertură de mătase pestriţă aparţinînd aceluiaşi stil rustic şi somptuos ca şi halatul său. Johanna se apleca peste el şi îl certa că nu se bărbierise ; Ragnar rîdea. Proptindu-se cu mîna dreaptă de umărul lui — căci Ragnar se ridicase uşor — îl mîngîia cu cea stîngă pe bărbia înăsprită de firele de păr nerase. Degetele ei alunecau apoi spre rotunjirea energică a bărbiei şi mai sus, pînă la buza superioară ; părul mustăţii o gîdila. De-a lungul nasului, se îndreptau apoi către pleoapele ce clipeau ; îi mîngîiau sprîncenele stufoase, parcă periindu-le. Vîrful degetelor se poticnea la cutele frunţii, dar numai timp de cîteva secunde, căci Johanna se simţea atunci cuprinsă de o milă pătrunsă de teamă ; acele puţine secunde îi erau însă de ajuns ca să se întrebe :

„Ce vîrstă are Ragnar ? Fireşte, nu mai este un copil ; are vreo treizeci de ani... Treizeci de ani ! La ce i-au folosit..." Apoi, mîna Johannei dădea de părul lui. Ridica mîna dreaptă, îi cuprindea tîmplele cu ambele mîini şi îi mişca uşor capul astfel încît el părea a da din cap între mîinile ei. Dar nu-l săruta. Şi Ragnar îi traducea pasajul nelămurit din „Les Faux Monnayeurs".

Seara, Ragnar îi arăta Johannei fotografii, articole din ziare, amintiri din timpul petrecut la Paris. Fotografiile acestea, înfăţişînd scene din baletele ruseşti sau boxeri goi cărora li se pictaseră aripi, erau fantastice : grupaje, supraimpresiuni de feţe sulemenite ce rîdeau, băieţi deghizaţi în chip de arlechini sau gladiatori, cucoane cu un aspect neliniştitor, fumînd ţigarete nesfîrşit de lungi sau îmbrăcate în maiouri negre, călare pe căluşei. Johanna pătrundea astfel într-un univers al excentricităţii şi trîndăviei, la fel de străin şi poate şi mai anost decît cel ce i se deschisese în albumul de catifea al mamei, pe care îl frunzărise pe aceeaşi masă. Acel univers respingător şi grotesc fiind însă cel al lui Ragnar, ea considera documentele acelea extraordinare fără a protesta, fără a deveni sarcastică, după cum i-ar fi cerut firea. Se miră doar puţin de faptul că, înainte de a o cunoaşte, Ragnar frecventase personaje atît de excentrice şi de declasate.

— Ce mai este şi asta ? întrebă ea cînd Ragnar îi arătă o fotografie înfăţişînd două mîini înmănuşate, cu degetele răsfirate, cu care cineva îşi masca faţa, o faţă frumoasă dar răvăşită. Printre degete priveau doi ochi sulemeniţi, jalnic de trişti, ochii blestemaţi şi lucioşi

ai unui clovn intoxicat de droguri și demență.

— Ah, răspunse Ragnar, cu un zîmbet de scuză către fotografie, ăsta era un caz din cele mai ciudate. Trăia cu prietena mea, da, da, cu asta de aici (era doamna călare pe un călușel). S-au ivit atunci complicații multe. Între timp s-o fi și sinucis. Nici nu avea încotro, era un om distrus. Cîtă vreme am pierdut eu cu oamenii ăștia !... Ragnar se aplecase peste Johanna care ținea albumul pe genunchi. Johanna își ridică privirea către el. Fața ei tînără, cu buzele cam aspre și fruntea pură și cutezătoare, părea deosebit de naivă și copilăroasă pe lîngă cele ce zîmbeau, priveau fix sau rînjeau din fotografiile din album.

Johanna uită repede ceea ce îi arăta Ragnar și nu dădea mai multă atenție nici veștilor sosite din lumea *ei* sau, mai bine zis, din acea lume pe care, încă de curînd, o calificase drept a ei. Bruno îi povestea despre activitatea desfășurată de el la Paris, despre întruniri, acțiuni de solidaritate și protest, despre soarta unor camarazi rămași în Germania. Johanna primi și o scisoare de la Georg, dar o deschise abia după cîteva ore. Scrisoarea era redactată în acel stil baroc și hazliu, împănat cu neologisme și citate bizare, pe care Georg îl folosea cu cei ce-i erau apropiați. Concluzia severă a conținutului forma însă un contrast ciudat cu Bruno, Georg nu pomenea decît de acțiuni înfăptuite sau viitoare. Johanna citi scrisoarea în grabă. Dădu de următorul pasaj : „Dealtfel, unul dintre noi va trebui să se ducă în curînd în Germania“, dar nici atunci nu se opri. Nu-mi închipui că Bruno ar putea face o asemenea nebunie, gîndi ea, dar numai timp de o secundă. Scrisoarea lui Georg nu-i pricinuise nici o bucurie. Pentru moment, nu era în stare și nici nu voia să ia notă de avertismentul neexprimat ce-l cuprindea. „Și Beate a sosit aici — scria Georg nu fără tîlc —, pune în slujba cauzei inteligența ei ascuțită, fizicul atrăgător și numeroasele ei relații. Și ea este binevenită. Avem nevoie de toți cei ce se arată hotărîți și de bună credință.“ Beate era o colegă de facultate a Johannei, despre care nici fratele, nici sora nu avuseseră o părere prea bună. Nu era deosebit de înzestrată și Johanna o privise totdeauna cam de sus. Acum sosise și ea, se pusese la dispoziția camarazilor săi, muncea împreună cu ei. Georg vorbea despre ea cu stimă ; fără îndoială că o și numea tovarășa sa. Cînd era în joc crezul său politic, Georg știa să impună tăcere spiritului său critic. De dragul cauzei își ducea ascetismul pînă acolo încît rămînea surd la oricare obiecții ridicate de intelect, dacă acesta ar fi dăunat cauzei în loc s-o servească. Căci o cauză măreață este foarte simplă. Pînă și cele mai subtile daruri ale celor ce s-au pus în slujba ei nu trebuie folosite decît în folosul ei. Cînd era vorba de luptă, Georg, preocupat și acum de cele mai înalte subiecte, nu disprețuia nicidecum argumentele vulgare, după cum accepta camaraderia unor oameni mediocri, dacă aceștia serveau cauza cu aceeași patimă ca și el. Era ferm convins că înainte de a discuta despre nuanțe, trebuia atins primul scop : transformarea radicală a sistemului economic prin toate mijloacele. De aceea se putuse împrieteni atît de strîns cu un om lipsit de probleme, înzestrat cu un intelect mediocru, cum era Bruno. Toate în-

doielile, toate argumentele contradictorii, pe care Bruno — omul acțiunilor curajoase și radicale — nu le cunoștea, Georg le învinsese datorită unei discipline pătimașe și riguroase. Cît de mult îl admirase Johanna pe fratele ei tocmai pentru această disciplină entuziastă și bine gîndită, care, dintr-un om plin de fantezie intelectuală și de imaginație, înclinat să cumpănească și să mediteze, făcuse un om de acțiune. Din această admirație, care îi schimbase existența, nu mai rămînea acum nimic ; nu o mai stîrnea nimic decît neliniștea pe jumătate inconștientă, ușoara nervozitate cu care băgase în plic scrisoarea fratelui ei.

Era așezată pe terasă și privea crîmpeiul de lac negru ce se putea vedea printre pîlcurile de copaci. Knut se apropie, dînd din coadă. Johanna ajunsese să se înțeleagă atît de bine cu cei doi dulăi, încît unul era gelos cînd ea îl mîngîia pe celălalt. Din casă îi parvenea sunetul vocii lui Ragnar care stătea de vorbă cu mama. Johanna închise ochii. Uită de tot restul și îi ascultă glasul.

Jens sosi pe neașteptate, cu cîteva clipe înainte de cină. Un Ford opri în fața casei, Jens coborî și urcă din două sărituri treptele peronului, fără măcar a se sinchisi de o doamnă îmbrăcată în roșu care se muncea să iasă din mașină ; aceasta făcu cîțiva pași mărunți și grăbiți, se opri brusc pentru a-și pudra nasul — operație pentru care scoase un pămătuf dintr-o pudrieră mare și plată pe care o ținea într-o pungă de un roșu aprins — mai făcu trei pași, se repezi iar la mașină cu un mic țipăt de groază și luă de pe banchetă ceva ce uitase

acolo. Părea a fi un animal, căci îl legăna în brațe ; în sfîrșit, răsfățîndu-l în diferite limbi europene, se îndreptă iar spre casă.

Între timp, Jens își dădea multă osteneală să-i explice mamei că el nu era de vină :

— ...pur și simplu mi s-a impus și a venit cu mine. O întîlnisem din întîmplare în oraș în clipa cînd mă pregăteam să vin la voi ; s-a urcat în mașină cu sila. Ba m-a și rugat să-i aduc geamantanașul de la hotel. Ce puteam să fac ?

— Doamne, ce pacoste ! exclamă mama, frecîndu-și mîinile cu disperare. Tata nu o tolera în casă pe această persoană !

Karin rîse.

— În ceea ce mă privește, zise ea, sînt tare curioasă să-i fac în sfîrșit cunoștința. O fi nemaipomenită.

Yvonne stătea deja în pragul ușii ; nimerise singură. Rochia și mantoul ei erau din aceeași stofă stacojie ; mantoul avea un guler de blană albă. Animalul ce-l purta plină de tandrețe în brațe era o broască țestoasă.

Situația fu extrem de penibilă timp de cîteva secunde. Jens părea cît se poate de supărat și nervos și îi întorcea spatele sărmanei doamne Yvonne în loc să i-o prezinte mamei sale, care își clătina capul într-o parte și alta cu o expresie chinuită. Neavînd încotro, Yvonne rîse neputincios. În cele din urmă, Karin făcu doi pași în întîmpinarea ei.

— Va să zică, dumneata ești verișoara mea Yvonne ? zise ea, pe un ton pe cît de natural posibil.

Yvonne dădu din cap cu mult entuziasm și îi întinse Karinei mîna liberă, căci în cealaltă ținea broasca țestoasă.

— Mamă, doar ai cunoscut-o pe Yvonne pe vremuri, îi aminti Karin mamei ei care rămăsese în mijlocul camerei și cu bustul aplecat înainte își freca mîinile cu un gest amenințător.

— Bună ziua, spuse mama, de parcă buzele greoaie nu ar fi voit s-o asculte. Te-am văzut o dată, de mult, la domnul tatăl dumitale. Pe atunci erai o fetiță.

Drept răspuns, Yvonne făcu o profundă reverență chiar în clipa cînd Ragnar și Johanna reveneau în salon de pe terasă.

Văzînd-o pe Yvonne prăbușită în reverența ei, Ragnar scoase un strigăt de surpriză și plăcere.

Se făcu o larmă grozavă. Yvonne, lepădînd numaidecît distinsa ei rezervă, țipa și rîdea, ba se și repezi să-l îmbrățișeze pe Ragnar după ce îi încredințase broasca țestoasă lui Jens. Ragnar și Yvonne zbierau de bucurie într-un amestec pestriț de suedeză, germană și franceză. Această reîntîlnire le făcea o nespusă plăcere. Petrecuseră altădată mult timp împreună la Paris. Zgomotoasa încîntare a revederii o făcea pe Karin să rîdă, în timp ce mama dădea din cap cu aerul său chinuit.

— Îmi pare bine să vă cunosc. Sînteți fermecătoare ! îi zise Yvonne Johannei, însoțindu-și cuvintele cu un rîs strident, după toate aparențele nemotivat, ceea ce o zăpăci pe nepregătita Johanna. Dealtfel, Johanna se simțea stingherită ; reîntîlnirea cu Jens îi părea penibilă. Acesta se apropie cu mersul său cochet și nonșalant pentru a-i întinde mîna, prilej cu care Johanna constată că era foarte frumos și seducător. Îi displăceau doar ochii albaștri prea proeminenți, mustăcioara tunsă cu grijă și brațele prea lungi.

— Ei, nu te așteptai să mă vezi, așa-i ? exclamă el rîzînd. Dar voiam să văd dacă te-ai adaptat, adăugă încet, apropiindu-și fața de a ei cu familiaritate.

— E minunat aici, zise Johanna cu un zîmbet sfios.

— În tot cazul îți priește de minune, răspunse Jens galant.

Dar numaidecît figura i se schimonosi atît de cumplit încît Johanna se sperie. Se înroși tot, și pe frunte îi apăru o vînă, semn de mînie. Tot înjurînd în suedeză, îi întinse broasca țestoasă doamnei Yvonne, care stătea de vorbă și rîdea cu Ragnar. Toți se întoarseră spre Jens și izbucniră în rîs, cu excepția mamei care își freca mîinile cu disperare : broasca țestoasă își făcuse nevoile pe pantalonul lui Jens : o grămadă mucilaginoasă de o abundență nebănuită la o ființă atît de măruntă. Acum, își ascunsese căpșorul inteligent și răutăcios sub neprețuita carapace. Cuprins de o mînie neputincioasă, Jens privea pățania suferită pe pantaloni. Doamna Yvonne însă se prăpădea de rîs ; avea un rîs strident și în jurul buzelor fardate roșu-portocaliu se formau o sumedenie de cute fine asemănătoare fisurilor de pe un vas plesnit. Își reluă monstrul care beneficia de digestii atît de bogate.

— Ce dihanie ați adus ? întrebă mama cu glasul ei înăbușit.

Vlăguită de atîta rîs, Yvonne își ștergea ochii.

— Păi este Herakles, răspunse încă ameţită, istovită de întîmplarea atît de hazlie : Herakles al meu. Călătoreşte pretutindeni cu mine, e nemaipomenit de deştept. Uitaţi-vă ce căpşor inteligent are ! Ei bine, acuma îl ascunde ! Haide, Herakles, arată-ţi căpşorul ! Sărmanul Jens. Lasă, cu apă fierbinte iese pata, să ştii ! În acest domeniu de activitate Herakles bate toate recordurile !

Noile hohote de rîs fură repede curmate de privirea tulbure şi fixă a mamei. Tot mişcîndu-şi capul, fără însă a-şi schimba expresia, bătrîna doamnă zise :

— Broaştele ţestoase sînt aproape la fel de hidoase ca şerpii şi, în tot cazul, mai neplăcute decît broaştele.

Răspunsul acesta o făcu pe doamna Yvonne să capete expresia dureroasă şi timidă a unei şcolăriţe certate de profesoară.

— Dar mă bucur că ai venit să mă vezi, fiule, i se adresă apoi mama lui Jens — iar Yvonnei îi zise sever : — Presupun că doriţi să înnoptaţi aici.

În locul Yvonnei, care îl mîngîia pe Herakles cu un zîmbet forţat, răspunse Ragnar.

— Mamă, doar nu-ţi închipui că Yvonne se va întoarce val-vîrtej în oraş. Fireşte, rămîne aici şi, după cîte sper, nu numai o singură noapte.

Tonul glasului său tunător o făcu pe mama să-şi plece, supărată dar neputincioasă capul ei mare şi încăruntit.

— Dar în care cameră ar putea dormi ? întrebă ea, mişcîndu-şi buzele livide parcă fără voie, ca paralizată.

— Păi, zise Ragnar cu luciri de cruzime în ochi, în dormitorul nelocuit de lîngă camera Karinei.

Urmă o tăcere încărcată cu primejdii. Mama se prefăcuse într-o statuie neagră. Yvonne bătea darabana în carapacea lui Herakles, iar Ragnar privea în jur, dornic de luptă. În cele din urmă, Karin declară, fără să ridice tonul, dar foarte hotărît :

— Cred că ar fi nevoie să facem ordine în *camera tatii*. N-a fost folosită de mult. Am s-o rog pe domnişoara Suse să pregătească pentru verişoara noastră a doua cameră din casa de oaspeţi.

Şi Karin ieşi, fără a aştepta răspunsul lui Ragnar.

Jens se plimbă puţin cu Johanna în sus şi în jos pe alee, în timp ce Ragnar o însoţea pe Yvonne în camera ei.

— Îmi este neplăcut de a fi adus-o pe această persoană aici, explică Jens. Mai ales faţă de dumneata. În Germania îmi închipui că nici nu există astfel de femei. În ceea ce mă priveşte, sînt absolut nevinovat. Aproape că nici nu o cunoşteam pe doamna Yvonne. Deodată, m-am pomenit cu ea în maşină ; asta o fi tactica ei.

— Eu o găsesc foarte drăguţă, zise Johanna. Este verişoara dumitale, nu-i aşa ?

— Verişoara mea, dacă vrei, spuse Jens cu un rîs nazal, dispreţuitor. O verişoară foarte îndepărtată. Tatăl ei este, ce-i drept, un fel de văr al mamei. Trăieşte la ţară ; este mizantrop, şi, după cîte ştiu, un original... dar altfel, un adevărat gentleman, un domn în vîrstă extrem de distins, n-am ce spune.

Jens luase un aer demn, plin de gravitate şi de stimă. Johannei îi displăcea total.

— Nu a meritat o asemenea fiică, zise el apoi. La vîrsta de cincisprezece ani a fugit de acasă, şi de atunci nu a făcut decît prostii — dacă se mai pot numi prostii. A început prin a urma un circ ambulant, apoi dumnezeu ştie ce a făcut la Paris şi la Londra, mai ştiu eu unde... se şoptesc fel de fel de lucruri. În tot cazul, familia nu o mai primeşte de mult. Numai Ragnar — cine altul decît Ragnar ! — mai stă de vorbă cu ea. Să ştii, îmi este foarte neplăcut că mi s-a urcat în maşină.

Johanna păstra o tăcere ostilă. Această Yvonne — desigur destul de enervantă — îi devenea tot mai simpatică pe măsură ce Jens vorbea cu atîta siguranţă de sine. Dealtfel, el îşi dădea seama că frazele sale moralizatoare o indispuneau pe Johanna. Dornic să schimbe vorba, zise :

— Dumitale pare a-ţi prii grozav şederea aici. Te înţelegi cu mama ?

— Desigur, răspunse Johanna. Este foarte gentilă cu mine. Îi sînt atît de recunoscătoare. E într-adevăr minunată.

— Da, zise Jens. Da, sărmana de ea. Suferă enorm din pricina impertinenţei lui Ragnar. Sper că faţă de Ragnar se poartă îngrozitor. dumneata purtarea sa este cît de cît suportabilă ?

Întrebînd-o, o pîndea cu ochii lui albaştri, mari şi proeminenţi ; (avea ochii mamei lui, dar cu o privire mai vioaie şi fără acea profunzime împietrită). Johanna se opri din mers. Cuprinsă de o neputincioasă mînie, simţi cum se înroşeşte toată. Nu ştia ce să răspundă, iar Jens, la pîndă,

nu o slăbi din ochi. Probabil că, în acea clipă, ghicise adevărul.

— Dumneata pari a te înţelege cu el ? întrebă el batjocoritor. Gura lui frumoasă şi energică se schimonosise, devenind răutăcioasă şi vulgară.

Ragnar apăru în uşa casei de oaspeţi, lîngă care se oprise Johanna.

— În orice caz, voiam să mai fac puţină ordine pe aici, zise Jens, rîzînd tare. Dealtfel am venit şi pentru o convorbire de afaceri cu stimatul meu frate.

O lăsă pe Johanna şi se îndreptă cu paşi mari către Ragnar. O clipă, Johanna rămase nehotărîtă, apoi, trecînd pe lîngă cei doi fraţi, intră în casă ; atinse braţul lui Ragnar, fără însă a-l privi. Jens şi Ragnar se duseră la conac, în timp de Johanna urcă în fugă scara abruptă a casei de oaspeţi şi intră în cameră gîfîind.

Acolo dădu de doamna Yvonne, care i se şi aşezase pe pat. În loc de a cere iertare că se afla nepoftită într-o cameră străină, ea zise numaidecît printre hohote de rîs :

— Fetiţo dragă, sper că *dumneata* nu ai nimic împotriva lui Herakles al meu. Nu, o simt, eşti un om cumsecade, instinctul nu mă înşală. *Mon Dieu,* ce severă a fost bătrîna doamnă ! Ce ochi făcea ! Dar pînă la urmă am s-o fac să rîdă. Vezi, fetiţo, ăsta-i secretul : trebuie să-i faci pe oameni să rîdă. Ragnar e un *darling.* Doamne, ce am mai rîs noi la Paris ! E un prostănac şi jumătate ! Cît de disperat l-am văzut de nenumărate ori la Paris ! Complet disperat, te rog să mă crezi. Ce mai vremuri ! Pe atunci îl mai aveam pe campionul meu de automobile. Dumneata însă eşti un om bun, îmi dau seama perfect de asta. Probabil că ai avut şi dumneata

mult ghinion în scurta dumitale viață. Iar acuma, cei din țara dumitale par a fi ales neomenia totală, completă, absolută... așa-i ? Da, da, fără îndoială ! Yvonne rîse și fața ei se rupse într-o sumedenie de cute fine. Vîrsta ei era foarte greu de apreciat ; în ciuda trecutului furtunos ce-l trăda obrazul veștejit, poate că nici nu depășise treizeci de ani. Fața ei destul de lată și de scurtă, cu gura fardată țipător, era lipsită de vulgaritate în pofida machiajului excesiv și a exaltării isterice a mimicii. Ochii foarte mari și luminoși, verzi ca ochii de pisică, ar fi fost chiar frumoși, dacă nu i-ar fi stricat o scînteiere și lucire dementă, deosebit de neliniștitoare atunci cînd rîdea. Îmbrăcată în roșul ei țipător, ședea pe marginea patului și rîdea în hohote, cu fața zdrențuită de riduri, cu scîntei în ochi, cu gura ei portocalie larg deschisă. Ceea ce o făcea să rîdă cu o poftă atît de nebună era faptul că Germania alesese neomenia totală.

— Nu, zise Johanna, broaștele țestoase mi se par foarte drăguțe.

Numaidecît Yvonne își concentră iar toată atenția asupra lui Herakles, care își scotea din carapace căpșorul inteligent cu ochii grăitori și un aer poznaș și curios.

— *Oh, he is so intelligent !* strigă ea, acoperind cu sărutări carapacea dură, împodobită cu motive galbene și maronii. *My little Herakles* cunoaște multe țări și mări, nu-i așa, micuțule ? A călătorit și cu avionul. Crezi că a avut rău de aer ? *Pas du tout !* Se uita pe geam ! E nemaipomenit de deștept, spun eu ! Dar nici nu știi ce vîrstă are. Are nouăzeci și cinci de ani ! Colosal, nu-i așa ? E enorm, la drept vorbind. Nimeni din familia noastră n-a ajuns la vîrsta asta !

— Dar cum se poate constata ?

Yvonne era să leșine de rîs.

— S-a calculat, putu bîlbîi printre mîini, căci își ascundea cutele din jurul gurii. Închipuie-ți, *sweet heart*, s-a calculat ! Se văzu nevoită să se scoale pentru a face puțină mișcare și a-și reveni după acest acces de ilaritate de zile mari. Pe bătrînul Herakles îl așeză pe podea, unde el începu a se tîrî în neștire. — *Oh, look, look, how clever he is !* exclamă jubilînd Yvonne. Mă caută, vine după mine. Așa face el întotdeauna, oricît de neverosimil s-ar părea. Vino, Herakles *darling !* îl ademeni, aplecîndu-se. Vino la mămica ! Vino, haide ! Își frecă arătătorul de degetul mare, ca și cînd ar ține între ele o bucată deosebit de apetisantă pentru gustul unei broaște țestoase. Herakles însă se îndreptă cu mersul legănat al piciorușelor sale spre colțul opus al odăii. Dar pînă și eșecul acesta evident al micului ei experiment îi era doamnei Yvonne prilej de jubilație. — Să știi că o face dinadins ! exclamă ea cu glas triumfător. *Oh, he is extremely clever !* Bineînțeles că mă vede foarte bine. Fuge de mine numai din răutate și din glumă. Nu-i grozav de nostim ? Yvonne se apleacă iute pentru a-l prinde în clipa cînd Herakles tocmai se pregătea să se strecoare sub pat ; îl legănă în brațe și voi să-i sărute căpșorul, dar el și-l trase numaidecît sub carapace. — Noi două ne vom înțelege de minune, zise doamna Yvonne, încurajînd-o pe Johanna. Îi semeni logodnicului meu de la Londra. Să știi că-i semeni. Un băiat adorabil ! Dar voiam să-ți povestesc de campionul de automobile. Închipuie-ți, accidentul nu s-a produs în timpul unei curse, ci la antrenament, la numai șaizeci de kilometri la oră ; a intrat în-

tr-un copac ; mi l-au adus la hotel, tocmai voiam să ne căsătorim ; el ar fi fost bărbatul vieții mele ; Ragnar îl cunoștea ; ce nenorocire, îți dai seama : în timp ce se antrena !

— Groaznic ! zise Johanna. Cînd s-a întîmplat ?

Yvonne însă trăncănea mai departe.

— Acum vin direct de la Biarritz, adică mai bine zis, de la San Sebastian, ce mai, totuna, nu mai puteam, știi, deodată totul mi s-a părut intolerabil, pustiu... Uuu... ! — făcu o mutră și dădu din umeri de parcă ar fi viscolit. Groaznic, zise tremurînd de frig. Hoteluri pe jumătate goale. Altădată te puteai amuza bine. Acum a șters-o și ultimul meu american, în timpul nopții, închipuie-ți. De vină e numai scăderea dolarului — și la ei s-a făcut un fel de revoluție. I-am spus lui Herakles : Herakles, *mon chou-fleur, mon ange, ma beauté,* plecăm ! Ne facem bagajele, i-am zis. De fapt am fi vrut să rămînem la Stockholm, eram invitată acolo, aș fi putut sta o vreme acolo. Dar mi-era dor de țara asta, de acasă. N-am mai fost aici de aproape douăzeci de ani. În ochii ei verzi apăru o expresie de gravitate îngîndurată. — Voiam să mă împac cu familia mea, adăugă cu vocea joasă. E timpul, știi, e mai mult decît timpul. — Aruncă o privire speriată în jur, ca și cînd ar fi ascultat-o cineva care nu trebuia să audă ceea ce avea ea de spus. — E foarte amuzant să fii certat cu ai tăi pentru un timp oarecare, șopti cu căldură ; dar cu trecerea vremii devine intolerabil, nu se poate suporta *à la longue.* Dintr-un motiv foarte simplu : nu e momentul potrivit. Această din urmă frază o rostise ținîndu-și mîna în fața

gurii, ca și cum ar fi trădat o taină ce lămurea totul.

— Știi motivul *real* al venirii mele ? întrebă subit, cu tonul animat al bîrfelii. Am venit din cauza copilului meu, a lui Dagobert.

Johanna nu putea decît să ceară, uimită, lămuriri ; îi fură date fără întîrziere.

— Da, am un copil ! Mă privești cu uluire, dar asta este : am un fiu numit Dagobert ; e superb, a împlinit tocmai aproximativ vreo șapte ani, da, da, precis, vreo șase sau opt ani. Stai, cred că am fotografia lui... Scotoci prin geantă, dar fără succes. Mi s-o fi furat și asta, zise rîzînd scurt. Unii oameni au în slujba lor spioni și hoți, sînt nevoiți să apeleze la astfel de mijloace, așa o cere situația lor. Mi l-au luat pe Dagobert al meu, acum vor să mă silească să-l și uit.

Agitația o făcea să șuiere ; o roșeață bolnăvicioasă se așternu pe obrajii ei lați, pudrați alb.

— Ce lucruri îngrozitoare îmi povestiți ! zise Johanna. Cine oare vă desparte de Dagobert ?

La care doamna Yvonne răspunse doar rîzînd batjocoritor pe nas, bătînd nervos în carapacea lui Herakles cu degetele ei încărcate cu inele. Cine putea fi ? întrebă disprețuitor — iar disprețul ei o lovea atît pe Johanna, incapabilă să ghicească adevărul, cît și pe criminalii care i-l răpiseră pe Dagobert — firește, tatăl copilului.

— Da, am fost căsătoriți ; eu îl luam drept un gentleman, dar m-am dezmeticit repede. Era un escroc, după cum mi-am dat seama curînd.

Propriul ei părinte se aliase cu acel soț ; se făurise un complot, și Dagobert fusese răpit din apartamentul ei parizian, într-o zi cînd ea se afla tocmai în Africa de Nord. Da, o răpire în toată legea.

— Acolo stă bătrînul domn, zise ea vorbind de tatăl ei și indicînd direcția cu degetul mare, ca și cînd el ar fi locuit după colț. Acolo îl ține prizonier pe Dagobert al meu, dar am să mi-l iau înapoi ! declară cu o energie subită, dînd și din picior.

O clipă mai tîrziu, constată că sosise timpul să se îmbrace pentru cină.

— Aș vrea să mă fac frumoasă, zise, chicotind în mod promițător. Înțelegi, vreau să-i plac bătrînei doamne, să-i cuceresc inima. Dumneata, fetițo, îi ești tare dragă — Ei, pune o vorbă bună și pentru mine !

Și Yvonne părăsi camera în fugă, cu Herakles în brațe.

Johanna se simțea amețită ; enervată de revederea cu Jens, era cu totul uluită de această doamnă Yvonne, pe cît de disperată, pe atît de grotescă. O tulbura ideea că această ființă uimitoare, dar și de plîns, avea în venele ei o picătură din același sînge ca Ragnar și că cercurile în care trăiau se întretăiaseră într-o anumită perioadă, într-un anumit punct ; Johanna avea intuiția că exista într-adevăr un fel de înrudire bolnăvicioasă între Ragnar și nenorocita de Yvonne ; pe cîtă vreme Jens și Yvonne erau la antipozi unul de altul. În ființa lui Jens se concentrase o vigoare lipsită de probleme. Ce-i drept, se ridica întrebarea dacă, privită sub unghiul biologic, această vigoare vulgară se arăta mai prețioasă, mai rezistentă decît forța fratelui său Ragnar, pe care neurastenia și melancolia, desigur, o săpau și o periclitau, dar o și sporeau, înnobilînd-o.

După vreo jumătate de oră, Yvonne se întoarse în toaletă de seară : o jachetă scurtă de

lamé argintiu, o floare argintie prinsă în cordon, o fustă neagră cu trenă ; machiajul era complet reîmprospătat : buzele fardate cu un roșu mai închis, sprîncenele epilate înlocuite cu o trăsătură de creion albastru deschis. Tot plimbîndu-se, parfumată, prin cameră, își mai dregea cu pila unghiile de culoarea sîngelui, vorbind neîncetat.

— Oare pot să mă arăt în rochia asta, zise, ocupată cu unghiile ei. Este un model al lui Chanel de anul trecut ; într-altă parte nu l-aș mai purta, dar în pustietatea asta, *mon Dieu...* se scutură ușor, căci în pustietăți este frig — Anul acesta nu mi-am putut permite un model nou.

Evolua, însoțită de un fîșîit ușor, învăluită într-un nor de parfum, care poate nu mai era chiar atît de costisitor ca și cel ce-l răspîndise pe vremuri, dar rămînea totuși foarte scump. Sprintenă, în ciuda tuturor ridurilor dimprejurul buzelor, plutea pe tocurile înalte ale pantofilor argintii, la fel de seducătoare, în momentele favorabile, deși veștejită, aducînd solia „lumii mari“ în care fățiș se stricase ceva.

— Ia spune, fetițo, ce ai îmbrăcat dumneata ?

Johanna îmbrăcase rochița ei cenușie de fetiță de pension. Doamna Yvonne era o cucoană cu prea multă experiență, prea expertă în materie, dealtfel și prea bună la suflet, pentru a-și bate joc de ea, așa cum ar fi făcut-o oricare cocotă de rînd în locul ei.

— Știi că nu e urîtă defel ! — zise ea cu toată seriozitatea. Este simplă și originală. Dumneata poți să-ți permiți să porți așa ceva, ești tînără. În schimb, eu ! Vai de capul meu !

Probabil că eşti una d'aia cu idei extraordinare, nu ? Ia spune ! Fetiţo, fetiţo !

O ameninţă cu degetul ; pe cîtă vreme îşi păstrase seriozitatea în faţa simplităţii rochiei, gîndul că Johanna putea avea „idei extraordinare" o făcu să izbucnească în rîs, un rîs de astă dată nici strident, nici isteric, ci prietenos şi amuzat.

Împreună se îndreptară către conac ; în loc să folosească intrarea principală, intrară pe cea din dos, dinspre terasă. În salon, Ragnar şi Jens aveau un schimb de cuvinte. Cei doi bărbaţi nu observaseră sosirea doamnelor. Vorbeau în acelaşi timp, fiecare parcă izolat în odaie, unul la o mare distanţă de celălalt. Johanna nu înţelegea nimic, căci acest dialog plin de ostilitate se desfăşura în limba suedeză. Dar, în mod evident, fraţii îşi spuneau lucruri jignitoare cu o violenţă înăbuşită. Ragnar era livid, cu luciri de mînie în privire. Ca sub efectul unui dezgust fizic, gura i se schimonosi şi se întoarse cu silă, pe cînd Jens izbucni într-un rîs bajocoritor şi zgomotos. Atunci cînd rîdea, Jens se înroşea tot, iar ochii săi palizi şi sticloşi păreau şi mai proeminenţi ; cu braţele lui prea lungi făcea mişcări dezordonate, care îi dădeau, în pofida staturii sale impunătoare, un aer simiesc.

Yvone îi făcu semn cu cotul Johannei şi chicoti încet.

— Se ceartă din pricina administrării moşiei, şopti ea, făcînd haz răutăcios de conflictul dintre fraţi. Jens îi reproşează lui Ragnar că face numai greşeli şi că lasă totul să meargă de rîpă. Să mori de rîs şi alta nu !

Chicotitul Yvonnei semnală fraţilor prezenţa doamnelor ; amîndoi se întoarseră odată spre ele. Jens îşi reveni primul.

— Oh, ce cucoane frumoase ! zise, iar faţa sa congestionată se însenină.

Ragnar ieşi din odaie cu paşi grăbiţi.

Între timp însă intrase mama. Aplecată înainte şi rigidă, holbîndu-şi ochii tulburaţi de o privire jalnică, se îndreptă spre Jens, gîfîind uşor, cu mersul său greoi şi maiestuos.

— Ciondăneli mărunte, ca între fraţi ! zise Jens vesel, cu faţa spre Johanna şi Yvonne.

Dar, cu un gest parcă de implorare, mama îi şi pusese mîna pe umăr, vorbindu-i insistent. Jens, care faţă de mama sa stătea aproape în poziţie de drepţi, o lămurea politicos cu voce gravă ; mama însă nu părea întru totul satisfăcută şi nu înceta să-şi frece mîinile cu disperare şi să-şi tot întoarcă faţa chinuită într-o parte şi alta, mişcîndu-şi buzele tăbăcite ca şi cum ar mormăi blesteme sau rugi mute.

Karin apăru pe terasă. I se auzi întîi glasul luîndu-şi rămas-bun de la Knut şi Wolf, îndemnîndu-i cu bunătate să fie cuminţi şi să se culce. Apoi, intră în salon, cu faţa îmbujorată de plimbare. Firea ei blîndă şi viguroasă aducea o atmosferă de seninătate şi căldură uşor melancolică în această odaie, unde cu cîteva clipe înainte, răsunaseră încă strigăte de furie.

— Mi-e foame ! declară ea, uitîndu-se voios, dar şi cu o privire scrutătoare, pe rînd la fiecare.

Îndată uşa cu două canaturi ce dădea în sufragerie fu deschisă de domnişoara Suse. În timp ce se duceau cu toţii la masă, doamna Yvonne îi spuse mamei pe un ton de respect temperat de cochetărie :

— De dragul dumneavoastră, l-am lăsat pe Herakles în odaie. Închipuiţi-vă ! L-am închis pe odorul meu ca într-o celulă !

Cu vocea sa înăbuşită, mama întrebă cine era acel Herakles de care nu auzise. În ciuda deferenţei sale feciorelnice, doamna Yvonne crezu că-şi putea permite să fie amuzantă ridicînd un deget ameninţător :

— Vai, doamnă, zise cu şăgălnicia îngăduită de buna cuviinţă ; aţi şi uitat ? Herakles, micul meu animal care e atît de deştept.

— Ah, monstrul ? replică tare puţin amabil bătrîna doamnă. Noroc că nu l-ai adus.

Cînd ceilalţi intrară în sufragerie, Ragnar se şi aşezase la masă şi, cam nepoliticos, nu se sculă pentru a-i întîmpina. În timp ce mîncau supa, domnişoara Suse manifestă un entuziasm delirant pentru eleganţa doamnei Yvonne (un model din anul precedent, dar potrivit în acea pustietate).

— E nemaipomenită ! exclamă hanovriana, pe care admiraţia sa dezlănţuită o făcea să-şi uite tristeţea disperată şi dorul de patrie, care, de regulă, apăreau la ora aceea. Nu se poate ceva mai original ! Nimeni nu se pricepe la modă ca francezii !

Doamna Yvonne rîse, măgulită. Jens însă zise pe un ton sever :

— În ceea ce mă priveşte, doamnele germane mi s-au părut şi ele foarte bine îmbrăcate. Mai ales berlinezele.

— Desigur, aşa este, îl aprobă din toată inima domnişoara Suse. Femeia germană nu este o cenuşăreasă. Tocmai citeam în ziare că este vorba să ne eliberăm de tirania modei pariziene ; se va crea o modă autentică germană.

— Zău ? întreabă Ragnar cu tunete de batjocură în glas. Mie mi s-a părut dintotdeauna că nemţoaicele umblă îmbrăcate ca dracu.

Urmă o scurtă tăcere ; mama îşi freca mîinile cu disperare, iar doamna Yvonne — pasăre exotică rătăcită la această masă — chicoti isteric ; Karin se uita împrejur, cu totul străină de discuţie. Jens îşi drese glasul şi spuse apoi :

— Mă întreb dacă această remarcă — dealtfel cu totul neîntemeiată — dă dovadă de tact în prezenţa a două doamne germane.

Ragnar, continuînd să mănînce cu un aer furios, zise :

— Johanna nu are nimic german în firea ei. Nu e deloc tipică.

— Ce absurditate ! replică Jens combativ. De la o poştă mi-aş da seama că e germană !

— Vezi bine că nu poate trăi în Germania, răspunse Ragnar, fără a-şi ridica privirea întunecată de pe farfurie.

— Ce înseamnă „nu poate“ ? întrebă Jens, dînd batjocoritor din umeri şi privind-o pe Johanna cu luciri de răutate în ochi. Probabil că nu sînt decît închipuiri de-ale ei.

— Aceasta rămîne la aprecierea ei, zise Ragnar cu o subită şi ciudată ameninţare în glas şi cu privirea ţintuită în farfurie. Fapt este că în nici o ţară, zise apoi, elita nu este atît de puţin reprezentativă ca în Germania. Elita germană s-a arătat dintotdeauna împotriva Germaniei, niciodată în favoarea ei ; ea nu a exercitat niciodată vreo influenţă asupra ţării ei, pe care pare a o fi urît.

Foarte palidă, Johanna zise, stăpînindu-se cu greu :

— Nu mi se pare a fi un subiect de abordat la masă. Ne-ar duce prea departe... mult prea departe.

Yvonne răsuflă fățiș ușurată.

— Este și impresia mea, zise. *D'ailleurs, la question des nationalités n'est pas si intéresaante que ça.* Sîntem oameni cu toții, afirmă ea, aruncînd în jur o privire hotărîtă, care însă se lovi de fizionomii încordate. Pînă și pe fața încordată a Karinei se citea acum teama de clipa următoare.

Îndreptîndu-se cu un aer de trufie, domnișoara Suse remarcă :

— Sper că înainte de toate, sînt o bună germană — fapt de care îți dai seama abia departe de țară. Fiecare trebuie să știe unde îi este locul. Asta-i principalul.

Johanna încercă să zîmbească, dar nu reuși ; îi adresă lui Ragnar o privire ca de implorare. Cu vocea sa de bas, el zise :

— Tocmai cei mai buni dintre germani — și mă întreb dacă putem să-i numim pe aceștia drept „adevărați" germani — trebuie să fie îngroziți de ceea ce se întîmplă acum în țara lor. Ceea ce se petrece acolo, la ora actuală, în inima Europei, este un scandal.

Dependentă sub aspect social, dar plină de bărbăție, domnișoara Suse se simțea acum într-adevăr jignită.

— Eu nu mă pricep, zise ea, aprobată de Ragnar care dădea răutăcios din cap dar știu una și bună : ceea ce face poporul meu și conducătorii săi este bine — orice ar fi !

Și domnișoara Suse se înroși ușor în urma acestor spuse îndrăznețe și bine rostite. Jens îi veni întru ajutor.

— Eu însă cred că mă pricep — vorbea rar, prevestind furtuna, iar venele de pe frunte i se umflau — și mi se pare foarte temerar, ba chiar impertinent, a califica drept scandal un eveniment istoric, o mișcare populară. Părerea mea este că evenimentele din Germania sînt epocale. Un popor mare a devenit conștient de sine din clipa în care și-a găsit conducătorul. Este o lecție pentru toți.

De data aceasta întrecuse măsura. Tot ceea ce Johanna îndepărtase din gîndul ei, fără a uita însă, toată furia, toată mîhnirea, toată combativitatea ei o cuprinseră iarăși cu foc.

— Nu mai vorbi ! îi ordonă Johanna cu un glas puternic.

Gîfîia. În fața ei palidă, ochii i se întunecaseră ; buzele, uscate tremurau. Privirile Karinei și ale lui Ragnar se încrucișară pe fața Johannei : atît fratele cît și sora erau zguduiți de mîndra frumusețe a fetei.

— Ai idee despre ce vorbești ? continuă Johanna cu indignare. Știi oare ce s-a întîmplat în Germania și ce se întîmplă și acum zi de zi ? Nu-ți dai seama spre ce catastrofe ne duc toate acestea, ne duc *inevitabil ?* „O mișcare populară", spui dumneata ! — și Johanna își mototolea șervetul în mînă — . Parcă aș auzi crainicul radioului german ! Este cea mai nerușinată înșelătorie, de care o bandă de criminali fără scrupule se face vinovată față de un popor pradă disperării... Și Johanna amuți, cu lacrimi de furie în ochi.

Atîta indignare și durere îi smulseră lui Jens un zîmbet sfios ; totodată își spunea că tocmai această emoție îi dădea fetei o ispititoare frumusețe ; îi plăcea, și Jens era furios că nu

mai reacţiona în nici un fel faţă de el. Poate aş fi putut-o avea, deunăzi în parc, pe cînd dansam împreună, îşi zise. Dar, bineînţeles, a trebuit să intervină Ragnar.

— Oricît de patetică te-ai arăta, zise el zîmbind, nici un argument al dumitale nu poate anula faptul că această mişcare naţională s-a ivit din popor, din poporul german, şi că poporul i s-a încredinţat conducătorului său.

Johanna îşi muşcă buzele. Să se ridice şi să plece de la masă ? Implorarea speriată din privirea mamei o reţinu. Jens îşi ridică paharul cu un gest galant.

— Trăiască Germania ! zise el amabil. Eu sînt străin, dar am iubit-o dintotdeauna. Iar acum, tocmai acum, o iubesc mai mult ca oricînd.

Domnişoara Suse care, bănuitoare şi emoţionată, încercase să urmărească discuţia, se asocie urării cu entuziasm.

— Ridic paharul, de asemenea, în cinstea măreţii mişcări politice, menite să aducă şi ţării *noastre* ordinea, conştiinţa naţională şi vigoarea de care Germania se bucură la ora aceasta, continuă Jens. Trăiască şi învingă fascismul în ţara noastră.

Ragnar sări ca ars. Livid, cu fulgerări în ochii săi oblici, izbucni :

— Îţi interzic să spui asemenea lucruri în casa mea !

Mama îşi frîngea mîinile cu disperare, doamna Yvonne se răsucea cu nervozitate, Karin avea priviri scrutătoare şi triste.

— În casa *ta* ? zbieră Jens. Este şi casa mea ! Dintotdeauna această casă a fost o casă de patrioţi !

— Este casa *mea !* îi răspunse fratele, şi tot corpul său masiv tremura. Informează-te la tribunal, dacă încă nu ştii cui îi aparţine. Iar eu nu admit, nu admit, înţelegi, să se bea aici în sănătatea unor barbari şi ucigaşi. Chiar de ar repurta victorii pretutindeni şi ar lua în stăpînire lumea toată, eu aici nu-i vreau. Urăsc tot ceea ce sînt, cruzimea lor, formulele lor... Le-am urît în Italia şi în Germania, le voi urî şi mai tare la noi în ţară... Şi nu admit să facă obiectul unui cult, aici, în casa mea, şi să se bea în sănătatea a tot ceea ce urăsc, şi să fiu batjocorit !

Gîfîind, amuţi. Abia acum, însă, după ce trecuse accesul de furie atît de violent al lui Ragnar, se înfierbîntă Jens. Îşi răsturnă intenţionat paharul, inundînd faţa de masă cu vin roşu.

— Mă dai afară ? zbieră, sărind de pe scaun. Mă dai afară din casa noastră ?

— Da, te dau afară, răspunse Ragnar. Te dau afară, *en effet !*

Jens părăsi masa, răsturnîndu-şi scaunul.

— Ştii, nu-i aşa, ce urmări vor fi, zise cu vocea joasă, dar cu atît mai ameninţătoare.

— *Je m'en fous,* răspunse Ragnar.

Doamna Yvonne chicoti strident.

Înnebunit de furie, Jens scoase un răcnet.

— Aaaa ! zbieră parcă silabisind şi ridicîndu-şi braţul prea lung îi arătă pumnul fratelui său Ragnar.

Incidentul cel mai penibil — încăierarea dintre cei doi fraţi — fu însă împiedicat de mama, care se ridică de pe scaun. Masivă şi îndurerată, exclamă cu jale în glas :

— Vai, fiii mei ! Ce faceţi ? În prezenţa unor străini ! Doamne, dacă v-ar vedea răposatul vostru tată !

Jens lăsă să-i cadă braţul.

— Nu meriţi, zise el scrîşnind din dinţi, nu meriţi să te ating, netrebnicule, netrebnic ce eşti !

Şi se îndreptă spre uşă, rîzînd batjocoritor.

— Ai să vezi cum ai să-ţi gospodăreşti singur moşia şi cum te vor jecmăni administratorii. Ai să vezi tu !

O privire de ură fierbinte la adresa fratelui, şi Jens dispăru, trîntind uşa.

În sufragerie, domnea acum tăcerea. Se auzi cum pornea maşina lui Jens. Domnişoara Suse plîngea, mai mult de frică, deşi nu prea înţelesese nimic din cele petrecute. Doamna Yvonne ciupea cu degete tremurătoare preţioasa ei jachetă de lamé argintie.

— Cum am ajuns oare la subiecte atît de neplăcute ? zise ea, încercînd să rîdă.

VI

A DOUA ZI, PĂREA că singura pe care o zguduise incidentul era domnişoara Suse. Îşi făcu apariţia îmbufnată, cu ochii plînşi şi plini de mustrări. Imaginea ce o purta în suflet despre o viaţă de familie armonioasă fusese tulburată în modul cel mai dureros. Pe lîngă aceasta, bănuia că, în timpul penibilului conflict, se spuseseră lucruri jignitoare despre Germania. Şi credea că datoria ei de patrioată îi impunea să părăsească o casă în care se petreceau asemenea fapte. Pe de altă parte, îşi spunea plină de cuminţenie că domnul Ragnar este cam nervos, că ea nu ar primi

nicăieri un salariu atît de bun şi că nu apucase să agonisească atîţia bani cîţi avusese de gînd de la început. Cel mai tare o scandalizase purtarea Johannei, care nu era a unei doamne, ci mai degrabă a unei trădătoare. Va să zică m-am înşelat în privinţa domnişoarei Johanna, hotărî Suse. Aparent este o fată blondă şi drăguţă de tip germanic ; ieri însă ni s-a dezvăluit cu totul altfel.

Pe faţa celorlalţi locuitori ai casei nimeni, care nu ar fi asistat la scena din ajun, nu ar fi descifrat urma unei catastrofe. Toţi se stăpîneau. Faţa atît de lată a mamei era poate ceva mai tulburată şi împietrită ca de obicei, doar mîinile se mişcau neîncetat — o muscă monstruoasă şi disperată, cufundată în spaimele ei tainice, frecîndu-şi fără răgaz piciorușele negre din faţă cu mişcări chinuite şi totodată tihnite. Figura îngustă şi frumoasă a Karinei, cu transparenţa tenului ei smead, părea ca întotdeauna paşnică şi prietenoasă ; numai un examen atent descoperea între sprîncene o cută mai adîncă ce-i trăda durerea. Ragnar şi Johanna nu scoteau o vorbă. Se aşezaseră la masă unul lîngă celălalt ca şi cînd nu ar mai fi fost nevoie să-şi ascundă legătura. La lungi intervale, schimbau cîte un cuvînt, numai ei doi.

Situaţia era extrem de favorabilă doamnei Yvonne. Veselia ei producea o destindere binevenită ; nimeni nu-i mai remarca stridenţa. La micul dejun îşi făcu apariţia radioasă, cu Herakles în braţe, parfumată, îmbrăcată într-o pijama cu pantaloni de saten portocaliu nespus de largi şi cu o vestă neagră de o croială ameţitoare. Îşi dădea aerele geniului bun şi voios al familiei, şi toţi erau dispuşi să-i accepte

rolul. Cu multă dezinvoltură lăuda colosala deșteptăciune a bătrînei broaște țestoase care, pe acest pămînt, privise atîtea evenimente cu atîta înțelegere. Îl ridicase pe Herakles în sus, iar acesta dădea din piciorușe, ceea ce o făcea pe doamna Yvonne să țipe de rîs.

— *Oh, he is so clever, so intelligent !* exclama jubilînd.

Buzele ei aveau cam aceeași culoare ca pantalonii exagerat de largi. Rîzînd cu poftă, afirmă încă o dată că Johanna semăna leit cu logodnicul prietenei ei engleze ; (azi era vorba doar de logodnicul prietenei, pe cîtă vreme în ajun fusese încă al ei). Doamna Yvonne era stăpînă pe situație ; își împărțea glumele și rîsetele în dreapta și în stînga ; domnișoara Suse avu parte de o anecdotă amuzantă care o făcu să chicotească. Karinei și mamei, Yvonne li se adresă cu un respect împletit cu veselie. Karin părea a face haz de glumele mai mult sau mai puțin izbutite ale verișoarei ei ; dealtfel, manifestase din prima clipă o simpatie ironică față de acea apariție exotică ; pînă și mamei, Yvonne îi smulse un zîmbet timid, schițat parcă fără voie.

Mama se arăta însă deosebit de interesată atunci cînd Yvonne, chicotind și amenințînd neîncetat cu degetul, îi spuse lui Ragnar :

— Vai, *mon vieux*, am uitat să-ți spun ce e mai important. Sînt însărcinată să-ți transmit mii de gînduri, *mille tendresses* și tot ce-ți mai dorești tu din partea lui Nancy, drăguța, pe care am întîlnit-o deunăzi la Biarritz — sau poate la San-Sebastian, nu mai știu. Este și mai bogată decît era ; i-a murit iar o mătușă în America, a avut întotdeauna un noroc nemai-

pomenit. Și-a pus în gînd mai vîrtos ca niciodată să te ia de soț. Ce să spun, e nebună după tine, poți să faci din ea ce vrei !

Yvonne se tăvălea de rîs.

— Iertați-mă că vorbesc asemenea prostii, îi zise mamei respectuos.

Cu o expresie încordată de interes, mama însă răspunse :

— Vai de mine, draga mea, am cunoscut-o pe miss Nancy la Stockholm ; o persoană delicioasă. Ești prietenă cu ea ?

— Desigur, gîfîi doamna Yvonne, scuturată de un rîs absurd. Sîntem prietene intime de ani de zile, e o ființă adorabilă...

Nu mai putea răsufla de atîta caraghioslîc. Cu ceașca de ceai la gură, Ragnar bombăni ceva despre acea „javră bătrînă" de ale cărei salutări „puțin îi păsa". Johanna îl privi pe Ragnar. Cu cîtă neîncredere, cu cîtă tandrețe zăbovea privirea ei pe fața lui încuiată și îmbufnată ! Cîte nu prevedea, cîte nu presimțea ea chiar acum, contemplînd fruntea lui plecată, sprîncenele lui îndărătnice, gura lui de străin ! Cîtă deznădejde se adăuga de pe acum fericirii acestei contemplări ! Cît de departe, vai !, se și afla Johanna de Ragnar, și totuși l-ar fi putut cuprinde cu mîinile ! Dealtfel, din acel moment, mama îi arătă doamnei Yvonne mult mai multă amabilitate și consimți chiar să rîdă în voie de glumele ei.

Într-o formă grozavă se arătă doamna Yvonne cînd se scăldară cu toții în dreptul pontonului de la magazie. Dezbrăcîndu-și capa de baie purpurie, dezvălui frumusețea unui trup pe care fața ei ofilită nu-ți permitea să o bănuiești. Picioarele, brațele, umerii străluceau în desăvîrșirea lor ; Yvonne făcu mîndră cîțiva pași cu

Herakles al ei în brațe ; într-adevăr, oferea o priveliște superbă. Yvonne își dădea seama că dezgolirea formelor sale voluptuoase și intacte provocau senzație ; rîse măgulită. Așezat pe ponton, cu genunchii aduși la bărbie și brațele încrucișate în jurul genunchilor, Ragnar zise cu admirație :

— Grozav te-ai menținut în toți anii ăștia, bătrîna mea Yvonne !

— Facem ce putem ! explică voios cucoana, ridicîndu-l pe Herakles în sus spre a se amuza de mișcările disperate ale picioarelor lui. Doamna Yvonne era într-o dispoziție excelentă. Simțea că nu avea nici un motiv să se teamă de comparația cu Johanna sau Karin, cu atît mai tinere. Avînd șolduri cam prea late, Karin, dezbrăcată, dezamăgea privirea. Johanna însă reprezenta o concurență mai primejdioasă. Cu bogata sa experiență, Yvonne avea însă tot dreptul să-și spună că farmecul de efeb stîngaci al Johannei era de o natură prea specială pentru a putea umbri o perfecțiune ca a ei, oferită privirilor într-un mod atît de savant și de expert. Dacă o mie de bărbați s-ar fi adunat pentru a întinde mărul lui Paris celei mai frumoase dintre cele trei femei, ei — Yvonne o știa prea bine — i l-ar fi dat. Sentimentul acesta o fericea ; o consola și faptul că singurul bărbat prezent — Ragnar, care se prăjea la soare — nu resimțise niciodată pentru ea altceva decît un simțămînt de camaraderie nuanțat de o admirație ironică. Nu flirtaseră niciodată. Dealtfel, i se părea că băiețoasa Johanna cu „ideile ei ciudate" i se potrivește lui Ragnar în felul ei. Cu originalitatea sa, fetița aceasta germană — își zise Yvonne,

care nu cunoștea invidia — era pentru el un delicios capriciu de vară, care, firește, nu era menit să dureze.

În timp ce toți înotau cu elan, Ragnar fu nevoit să se întoarcă la ponton pentru a-l pune în siguranță pe Herakles, căci Yvonne declarase rîzînd strident ca o nebună, că acea ființă prețioasă, atît de evoluată sub aspect intelectual, era pe punctul de a cădea în apă și trebuia depusă în magazie spre a nu se pierde.

Se înțelege că doamna Yvonne știu să exploateze la maximum efectele produse de apa ce aurea trupurile. Extaziată de minunata metamorfoză, se zbenguia parcă dansînd în apele sumbre.

— *Mais, c'est fou !* striga neîncetat, *C'est incroyable !* Sînt toată aur ! Nemaipomenit ! Cît de prețioasă sînt !

Toate privirile se întoarseră către ea, pentru a o urmări dansînd, veselă, în jurul propriei sale persoane : vițelul de aur narcisic sălta în jurul propriei sale ființe. Rîdea atît de mult încît își pierdu din nou suflarea — fapt care, de data aceasta, risca să aibă urmări funeste. Ragnar îi sări în ajutor pentru a o feri de înec.

Yvonne se îngrijea de buna dispoziție generală și înmulțea improvizațiile. Deodată, afirmă că ceva o atinsese, ba chiar o mușcase și că este îngrozită.

— Melcul de lac ! urlă ea dînd ca nebună din mîini și din picioare. Să știi că există pe aici ! E o ființă înspăimîntătoare ! Huu ! Emite și electricitate !

Ragnar intră în joc foarte serios. Făcînd leneș pluta, povesti că văzuse acel monstru cu ochii lui și că era vorba într-adevăr de o ființă

oribilă și supărătoare, mai ales în timpul nopții, căci noaptea putea zbura.

— Și emite și electricitate ! aminti Yvonne. Ajutor ! Iar mi-a sărutat picioarele ! Vai, ce mai gîdilă ! *Mon Dieu*, de-a dreptul indecent ! Declară că nu mai putea zăbovi în apă deoarece acel melc încărcat cu electricitate o urmărea într-un mod atît de obscen. Udă leoarcă, scoțînd țipete stridente — dar nu fără a-și pune în fiecare clipă formele în valoare — urcă treptele de lemn alunecoase și se prăbuși, vlăguită, pe ponton.

La dejun, doamna Yvonne se văzu nevoită să pună în joc toate resursele rîsului și ale glumelor sale pentru ca buna dispoziție generală să nu se spulbere. Nu numai că domnișoara Suse era tot îmbufnată — fapt ușor de trecut cu vederea — dar și mama părea prost dispusă. Nu scotea nici o vorbă, mînca puțin, mîinile îi zăceau, obosite, în poală, lipsite chiar de puterea de a se freca una de alta în modul lor obișnuit ; zîmbetul tulburat pe care, cînd și cînd, doamna Yvonne i-l smulgea printr-o enormă risipă de glume nebunești dăinuia un timp, searbăd, uitat parcă pe buze, înainte de a se stinge cu tristețe.

După dejun, pe cînd luau cafeaua la măsuță, mama, evocînd pentru prima oară în cercul familiei incidentul din ajun, spuse :

— Aș fi avut atîtea de vorbit cu fiul meu Jens. Acum s-a zis. Nu știu dacă ne va ierta vreodată...

Urmă o tăcere penibilă. În sfîrșit, Ragnar mormăi ceva neînțeles. Cu privirea sa senină și prietenoasă, dar neutră, pierdută în zare, Karin zise :

— Odată și odată era firesc să se întîmple. Poate e mai bine așa.

Mama păru a nu auzi aceste cuvinte foarte clar grăite. Plecîndu-și capul cărunt ca în fața unei agresiuni primejdioase, ea spuse încet :

— Mă întreb... voiam doar să-l întreb pe Ragnar... dacă nu ar scrie... cîteva rînduri lui Jens... pentru a se scuza...

Amuți și își frecă mîinile. Ragnar rîse scurt.

— Ar fi culmea ! zise el răutăcios. Să-l mai și rog să mă ierte ! Mă bucur că nu-l mai văd niciodată !

Fără a reacționa în nici un fel la vorbele lui, mama își întoarse fața chinuită către Johanna.

— Poate vei reuși dumneata să-l convingi pe Ragnar să facă acest pas, zise cu glas înăbușit și solemn. Nu ești cu totul nevinovată de cearta de aseară. Desigur, nu ai de unde să știi ce ar însemna pentru Ragnar, pentru noi toți, dacă s-ar produce o ruptură definitivă cu fiul meu Jens.

Atîta sinceritate brutală, atîta solemnă lipsă de pudoare era înfricoșătoare. Frecîndu-și mîinile, cu capul plecat, bătrîna doamnă parcă pîndea efectul produs de rugămintea ei atît de lipsită de tact. Johanna nu răspunse ; pe fața ei se citeau indignarea și neputința unui școlar căruia profesorul îi pune o întrebare nepermis de grea. Își mușcă buzele uscate, fruntea fierbinte i se înroși. În acea clipă, părul ei își pierduse luciul ; se uscase ca paiul ; pielea capului ardea, iritată de mîncărime. Ragnar se sculă și făcu cîțiva pași prin cameră. Karin îi zîmbea Johannei. Cu privirea țintuită pe figura prietenei, îi spuse mamei :

— Mamă ! O interesează oare pe Johanna chestiunile noastre de familie ? Ne descurcăm noi și singuri.

Iar fu doamna Yvonne cea care salvă situația. Ea declară deodată că uitase de Herakles al ei ; drăguțului îi era desigur foame ; trebuia deci să se grăbească și să-l ducă la iarbă verde. În clipa următoare era la ușă, urmată de Ragnar. Johanna se sculase și ea. Stînd în picioare, îi spuse mamei, care rămăsese în fotoliul ei, împietrită și masivă :

— Mă îngrozește gîndul că aș putea purta fie și numai o părticică de vină pentru cele ce s-au petrecut aseară aici. Desigur, nu m-am stăpînit îndeajuns. Jens însă a vorbit de lucruri care mă privesc prea de aproape... Prea de aproape. Mă înțelegeți, desigur ? Iertați-mă, vă rog, de a fi fost atît de nestăpînită. Johanna vorbea întrerupîndu-se, încă roșie la față, ca școlarul care a găsit în sfîrșit — dar aproape prea tîrziu — răspunsul potrivit și este îmbufnat pentru că a început prin a ezita, dar și triumfător, fiindcă totuși îl poate da.

Mama replică printr-un zîmbet plin de tristețe și resemnare, dar nu lipsit de oarecare bunătate.

— Știu, fetițo, zise ea, împreunîndu-și mîinile cu blîndețe ; nici nu mi-a dat prin gînd să-ți fac vreo mustrare... Dumitale nu-ți voi adresa niciodată vreun repros, orice ar face Ragnar. Eu însă, ca mamă, trebuie să mă gîndesc la toate, adăugă pe un ton devenit dintr-o dată convențional, în timp ce ochii ei îngrijorați, nemișcați, știutori, păreau a păstra taina ascunsă în cuvintele moarte. Apoi se ridică, gemînd ușor sub povara greutății ei corporale

și a grijilor. Infirmă dar maiestuoasă, străbătu odaia. Karin atinse ușor de tot, parcă mîngîind-o, mîna Johannei. Era, de atîtea zile, prima clipă de intimitate între ele.

După-amiaza și seara se desfășurară sub semnul improvizațiilor, capriciilor și nebuniilor doamnei Yvonne. La cină, erau toți iar mai bine dispuși. Se serviră raci. Toată lumea îi spărgea și sugea cu evlavie. Ragnar turna din „doctorie“ cu generozitate. Conversația era animată mai ales de Ragnar și de doamna Yvonne, ceilalți fiind mai mult sau mai puțin excluși, căci amîndoi schimbau amintiri, cu nenumărate rîsete și „îți aduci aminte ?“, povesteau anecdote din zile apuse, bogate în tot felul de aventuri. Amestecau suedeza, franceza și germana. Ragnar rîdea cu tunătoarea sa voce de bas și își turna necontenit „doctorie“ ; toată conversația vădea o oarecare lipsă de politețe față de ceilalți comeseni, care nu puteau lua parte la ea. În cele din urmă, Yvonne observă tăcerea lor, de care Ragnar nu și-ar fi dat seama. Yvonne își ridică paharul către Johanna :

— În sănătatea cui să beau cu tine ? întrebă ea, rîzînd astfel încît se formară cute în jurul buzelor portocalii. — Uitase să se fardeze înainte de cină și se mulțumise să-și pudreze nasul ; de aceea, fața ei lăsa de dorit ; pe sprîncene se vedea un luciu de grăsime, iar machiajul gurii ar fi trebuit împrospătat. — Fără îndoială, în cinstea unui eveniment cu totul deosebit. Poate a căderii stăpînilor răutăcioși ai Germaniei ?

Această idee i se păru atît de hazlie, încît nu-și mai putu stăpîni rîsul hohotitor.

Johanna însă, în loc să-i accepte propunerea, răspunse :

— Prefer să beau în sănătatea lui Dagobert al dumitale.

Redobîndindu-și subit seriozitatea, Yvonne își puse paharul pe masă și întrebă :

— Dagobert ? Cine e Dagobert ?

Johanna se sperie. Ce gafă mai făcuse ? Nu ar fi trebuit să evoce aici numele fiului răpit ? Sau fusese totul o născocire, de mult uitată, a Yvonnei ? Dagobert poate nici nu exista.

— Păi, zise Johanna cu sfială, Dagobert...

Yvonne rîse ușor.

— Ah, da ! zise ea. Ți-am spus că îl cheamă Dagobert... Ei, da, să trăiască ! adăugă ea cu vădită nervozitate.

Odată cu desertul, jupîneasa aduse o scrisoare recomandată pe care i-o dădu lui Ragnar. Acesta aruncă o scurtă privire pe plic, apoi îl puse lîngă tacîmul său și continuă să mănînce. Împietrită de îngrijorare, mama observă cum, neținînd seama de scrisoare, el își relua conversația voioasă cu Yvonne. Mama recunoscuse scrisul de pe plic. Scrisoarea era de la Jens — ceea ce Johanna nu putea bănui. Ea simțea doar că de cînd avea scrisoarea lîngă el, pe masă, Ragnar rîdea și vorbea cam forțat și nefiresc.

După ce mama spuse „Să vă fie de bine", Ragnar se retrase într-un colț al odăii și citi scrisoarea în picioare. Karin se apropie de el. Și ea părea a ști de expeditorul scrisorii și de conținutul ei. Johanna o văzu vorbindu-i fratelui. Ragnar nu-i răspunse imediat, ci contempla cu ochii lui oblici și îngîndurați rîndurile din mîna lui. Fața sa, buzele umflate ca de supărare, căpătaseră acel colorit gălbui și livid

ce trăda întotdeauna la el o puternică emoție. Mîna îi descrise un gest de dispreț și Ragnar îi mai șopti Karinei cîteva cuvinte la fel de disprețuitoare, apoi dispăru în salon.

Între timp, Yvonne se trudise cu gramofonul. Se auzi deodată cîntecul a cărui eroină era micuța Elisabeta. Yvonne o invită pe Johanna la dans.

— De condus însă, conduci tu, fetițo ! și o străfulgeră pe Johanna cu priviri cochete de pisicuță. Tu ești cavalerul.

Johanna o cuprinse politicos pe Yvonne de talie.

— Ehei, tare pari a te pricepe, exclamă Yvonne, lipindu-se, cu o mișcare într-adevăr foarte expertă, de trupul Johannei.

Cu pantalonii ei albaștri de marinar — nu se schimbase pentru cină — Johanna avea ținuta și farmecul unui cadet galant, deși ușor stîngaci. În ciuda unei oarecari rigidități în mișcări, conducea cu grație și multă siguranță ; dealtfel, doamna Yvonne o ajuta printr-o pasivitate desăvîrșită și atît de rafinată încît devenea aproape activă. Nenea-cel-cu-glasul-dulceag cînta : „Aseară la nouă și jumătate, cu lacrimi în ochi, te-am văzut, și nu erai singură..."

Era acum rîndul mamei să se apropie îngrijorată, frecîndu-și în continuare mîinile, de Ragnar pentru a afla vestea cea rea. Dar, înainte ca ea să fi ajuns pînă la el, Ragnar îi făcu semn să nu se apropie, cu gestul de enervare cu care ar fi gonit o mare insectă zumzăitoare. Mama însă nu renunță. Maiestuoasă, implacabilă, își continuă mersul prevestitor de

năpastă. Neavînd altă scăpare, fiul ei alese fuga.

În timp ce mama, dînd cu disperare din cap, îl urmărea cu privirea — nu fără a-și mișca buzele mute și tăbăcite ca pentru un blestem sau o rugă — Ragnar o invită pe Yvonne la dans. Noul disc avea un ritm încet ; după cum explică Yvonne, era un slow fox. Ragnar dansa cu tot elanul, dar cu mișcări stîngace și fără nici o tehnică. Johanna o condusese pe Yvonne cu mai multă pricepere. Ragnar avea o ținută oblică, aproape patetică și executa pași excentrici. Statura sa adăuga greutăți și complicații îndrăzneței sale îndeletniciri. Uneori, dansatorii se împiedicau. Numai datorită rutinei superioare a Yvonnei dansul nu se soldă cu un eșec. Aceasta știa să supună încăpățînarea neîndemînatecă a lui Ragnar cu o energie și o blîndețe aproape maternă. Deși el îi cuprinsese talia, ea era cea care îl conducea prin cîte o presiune ușoară a trupului ei expert lipit de trupul bărbatului.

Johanna îi urmărea cu privirea. La sfîrșitul dansului, Ragnar se prăvăli într-un fotoliu, întinzîndu-și picioarele ; adusese din sufragerie sticla cu rachiu și își umplu iar un păhărel cu „doctorie". Johanna se apropie de el.

— Scrisoarea e foarte supărătoare ? — îl întrebă.

Cu fruntea plecată, Ragnar îi aruncă o privire pierdută.

(Mîinile lui cu degetele răsfirate pe genunchii întinși, bărbia lui rotunjită și fermă, cutele de pe fruntea lui, fața lui nepăsătoare, dar acum îngrijorată, cu ochii oblici, Ragnar).

— Destul de ticăloasă, răspunse el. Știi, e de la Jens. E atît de pornit împotriva mea — „i"-ul din „pornit" era deosebit de tunător — încît vrea să mă oblige să-i dau numaidecît partea lui de moștenire. Firește, e vorba de banii investiți în moșie...

— Este oare îndreptățit s-o facă ? întrebă Johanna.

— S-ar putea. Poate că are dreptul.

— Îmi închipui că este foarte supărător, zise Johanna și naivitatea vorbelor ei o făcu să roșească.

— Oricum, sîntem datori vînduți, răspunse Ragnar, cu privirea fixată pe vîrful pantofilor.

— Așa că vei fi silit să-i ceri iertare fratelui tău ?

Johanna sugerase această idee cu multă sfială. Drept răspuns, Ragnar rîse, arătîndu-și dinții, ochii i se micșorară ; fizionomia sa vădea acum acea cruzime veselă care îl cuprindea ori de cîte ori o jignea pe mama sa.

— Nu, declară el. Nici așa. Am să-i dau banii lui Jens ca să scap definitiv de el. Am să găsesc eu vreo modalitate...

— *Mes enfants ! Mes enfants !*

Era vocea doamnei Yvonne ; bătînd din palme în mijlocul salonului, părea extraordinar de excitată și anunța o propunere grozavă.

— Acu'-acu mi-a dat în gînd, iar ce-mi dă mie în gînd se și execută. Aici este extrem de plăcut, dar am tot stat de nu știu cînd ! Mie îmi place variația, așa sînt eu. Dealtfel, mica Johanna cunoaște mult prea puțin din frumoasa noastră țară, iar eu am uitat-o. E deci timpul să o revăd. De aceea propun o excursie cu automobilul la celebrele cascade care, fără

îndoială, există la noi, sau la vreun turn, la niște ziduri din trecut. Cred că sînt o mulțime.

Ragnar se arătă entuziasmat de propunere.

— Grozav ! exclamă el, sărind de pe scaun. E o idee nemaipomenită ! Chiar avem nevoie de o schimbare.

În fotoliul ei, mama avea un aer uluit și tulburat de grijă. În spatele ei, Karin zîmbea ; era un zîmbet palid și împietrit. Mama scoase un țipăt de spaimă înăbușit. Dar cu grația sa de pisicuță, Yvonne se și ghemuise pe brațul fotoliului, îmbrățișînd-o pe bătrîna doamnă. (Din clipa în care mama reacționase cu un interes atît de evident la numele lui Nancy, bogata prietenă a Yvonnei, aceasta își schimbase cu desăvîrșire atitudinea față de bătrîna doamnă, vădind acum siguranță și cochetărie.)

— Mama, scumpa de ea, desigur nu va avea nimic împotrivă, zise cu un glas de implorare. Noi tinerii vrem să vedem lumea ! adăugă, făcînd pe fetița.

Mama își freca mîinile cu îngrijorare.

— Nu sînt eu cea care hotărăște, zise ea, ținîndu-și privirea bănuitoare și înfricoșată asupra lui Ragnar.

— Ce copilărie ! Cum puteți spune așa ceva !

Și Yvonne își apropie de fruntea și nările mamei părul vîlvoi și parfumat, a cărui nuanță indefinibilă, roșcat-castanie era teribil de artificială.

— Cine hotărăște aici, dacă nu mămica asta dulce ! Dar nici n-ar putea avea nimic împotrivă. E vorba doar de o plăcere nevinovată ! Ragnar o să dea drumul oribilei sale rable pe care o cunosc încă de la Paris...

— Și cînd aveți de gînd să porniți ? întrebă mama, și buzele ei livide și neîndemînatece încercau să schițeze un zîmbet.

Ragnar — ce înalt era ! — se apropie de grupul de femei : mama în fotoliu, doamna Yvonne ghemuită lîngă dînsa, Karin în spatele lor, parcă transfigurată de tristețe.

— Mîine dimineață ! — exclamă Ragnar, cu mîinile în buzunare. Perspectiva unei călătorii îl întinerea, dîndu-i aerul unui adolescent temerar. Johanna, stînd mai la o parte, îl observa cum își arăta dinții rîzînd, însuflețit de o bucurie aproape sadică, izvorîtă din ardoarea plăcerii și nevoia de schimbare.

— Dar sînt o mulțime de pregătiri de făcut ! argumentă mama.

— Absolut nimic ! Cîteva sandvișuri, iar eu fac plinul !

— Știi prea bine că mai ai multe de aranjat, îi aminti mama. De pildă, corespondența cu fiul meu Jens...

Ragnar se întoarse cu bruschețe.

— Am tot timpul, zise el, aproape cu grosolănie, întunecîndu-se subit la față. — Tînărul stăpîn al casei e nervos și obișnuit să poruncească. — Am poftă să călătoresc și chiar mîine dimineață pornim.

— Vai de mine, eu nu am nimic împotrivă, mormăi mama, intimidată.

Ragnar se plimbă puțin prin odaie, înainte de a se opri în dreptul Johannei. Atinse ușor mîna ei cu a sa.

— Îți face plăcere, nu-i așa, să călătorim puțin ? o întrebă.

— Desigur, răspunse Johanna și, privindu-l, ochii i se întunecară de tandrețe. Firește, mă bucur.

Yvonne se agita prin odaie.

— E fermecător ! exclamă ea. Fermecător !

Contaminaţi de voioasa nervozitate din jur, Knut şi Wolf se apucară să latre. Ragnar îi chemă.

— Am să-l răsfăţ pe Knut atît de mult, încît Wolf va înnebuni de gelozie, declară el cu cruzime.

Şi se aplecă foarte tandru pe capul negru al lui Knut, îi mîngîie urechile blegi şi botul umed, pe care îl şi sărută, şi îi frecă labele ; Wolf începu a mîrîi cu mîhnire şi, profund jignit, se retrase într-un colţ. Ragnar se prefăcea că nu aude nici mîrîitul, nici gemetele lui Wolf ; se dăruia numai lui Knut cu toată dragostea. Abia cînd Wolf prinse a se jeli cu tonuri ascuţite, binevoi Ragnar să-i arate milă. În sfîrşit, îl ademeni să se apropie, îi permise să salte şi să-i pună labele în piept, şi îl despăgubi de toată mîhnirea ce i-o adusese cu o joacă plină de căldură.

Mai tîrziu, Ragnar aduse hărţile automobilistice din camera sa şi le întinse pe covor. Împreună cu Johanna şi doamna Yvonne, care rîdea necontenit, se culcă pe podea şi toţi trei studiară reţeaua rutieră.

— Mîine, mai mult ca sigur, ajungem aici — şi Ragnar indică punctul pe hartă — aşa că poimîine putem fi la cascade. Luăm drumul ăsta, şoseaua este bună pe porţiunea aceea...

Toţi trei se ghemuiseră în poziţii destul de incomode ; deodată, doamna Yvonne pretinse, cu hohote de rîs, că nu se mai putea mişca şi că picioarele îi amorţiseră aşa de rău că probabil nu va mai putea umbla ; Ragnar o ajută să se ridice. Se făcu mare zarvă cînd Wolf şi Knut,

obrăznicindu-se, fugiră peste hărţi, pe care lăsară urme de labe. Hărţile fură puse la o parte şi doamna Yvonne puse iar gramofonul în funcţie. Mama se retrase pentru a da instrucţiuni în privinţa proviziilor de drum şi a „mai vedea repede de cineva“ — o remarcă enigmatică, de care Johanna îşi aminti s-o fi auzit.

Doamna Yvonne se amuza, schiţînd de una singură un pas de dans şi legănîndu-se în ritmul muzicii, apoi trecu la step, dezvăluind o tehnică destul de sigură. Tocurile ei băteau voios, faţa îi strălucea.

— Se vede că am fost artistă de music-hall ! strigă, născocind paşi tot mai complicaţi.

Ragnar se apropie de ea şi încercă să-i imite paşii ; deşi nu reuşea, executa totuşi un dans care era mai degrabă un fel de a se legăna şi de a-şi agita braţele şi picioarele. Yvonne îşi întrerupse numărul şi îl aplaudă pe Ragnar.

— Exact ca odinioară ! exclamă ea. Întotdeauna am spus că are talent la dans !

Astfel încurajat, Ragnar se bălăbăni şi mai nebuneşte. Cădea pradă unui delir nu lipsit de cochetărie, nici de graţie, în ciuda unei stîngăcii care făcea exhibiţia sa să semene mai mult cu piruetele unui derviş rotitor decît cu un dans civilizat.

— Saltă, saltă, ursule ! îi strigă Yvonne, în culmea entuziasmului şi bătînd din palme.

Ragnar aducea incontestabil cu un urs turbulent, dresat să danseze.

Spectacolul oferit de Ragnar îi părea Johannei penibil. O durea acel extaz absurd şi pur fizic, extaz fără obiect şi de care ea nu avea parte ; pe cît de adînc o zguduise risipa de putere de care Ragnar dăduse dovadă vîslind cu maiestuoasă

stîngăcie, pe atît o jignea entuziasmul cu care ţopăia, dînd sălbatic din mîini şi din picioare. Poate că Johanna nu resimţea decît gelozia faţă de delirul lui narcisic ce-şi găsea satisfacţie în sine, atunci cînd, abătută, ea păşi brusc pe terasă.

Acolo se afla Karin, proptită de balustradă. În lumina palidă a nopţii neîntunecate, ovalul feţei ei strălucea cu mai multă puritate şi frumuseţe, mai izbitor decît în odaie.

— Aici erai ? exclamă Johanna, intimidată de prezenţa ei.

Karin îi răspunse cu un surîs. (Sfintele de pe imaginile pentru copii, înălţîndu-se în ceruri ; pe buzele lor albe, cuvintele au sonorităţi de clopote ; pe faţa lor străvezie nu mai trăiesc decît ochii sumbri şi grăitori, ce trădează o tristeţe nebănuită la acele arătări de lumină).

— Trăsnita asta de Yvonne a avut o idee excelentă să-i propună lui Ragnar o călătorie, zise Karin. A dat astfel dovadă de isteţime şi drăgălăşenie, gîndindu-se să-l distragă de la gîndurile lui. Scandalul cu Jens e groaznic pentru el.

— Da, răspunse Johanna. E teribil, într-adevăr. Ragnar mi-a făcut o aluzie...

— Trebuie să facă rost de bani, zise Karin, fixîndu-şi privirea plină de gravitate asupra parcului — pajiştea, pîlcurile de copaci coborînd pînă la lac, totul era învăluit în magica lumină verde — dar oricum tot acolo ajungea. Întîmpinăm greutăţi enorme...

— Ne însoţeşti, nu-i aşa, în excursia noastră ?

Cît de greu îi fusese Johannei să pronunţe aceste cuvinte !

Karin îşi întoarse faţa către ea.

— Nu, nu vă pot însoţi.

— De ce nu ? întrebă Johanna cu o mirare cam prefăcută.

Vai, ce nespus de batjocoritoare şi de tandră, şi de tulburată era mirarea din ochii grăitori ai Karinei !

— Pentru că prefer să rămîn singură, zise ea cu un glas senin.

— N-am ce spune, răspunse Johanna, încercînd să rîdă, o mărturiseşti de-a dreptul, fără perdea ! Dar nu vom fi despărţite multă vreme ; în cîteva zile ne înapoiem.

— Ai să te întorci aici ? întrebă Karin.

Johanna îi răspunse fără a o privi.

— Ştiu eu... proiectele mele sînt atît de vagi.

Privirea ei pîlpîie, alunecă într-o parte ca privirea unui copil confuz care minte, ştiind totuşi prea bine că minciuna i-a fost descoperită. (Ea, Johanna, nu este o fiinţă cu adevărat puternică, nu este nici cu adevărat curajoasă. Dobîndeşte putere şi curaj doar în clipele cînd se lasă pradă entuziasmului).

Karin îi atinse mîna cu blîndeţe.

— Ai mustrări de conştiinţă, zise ea cu multă căldură, aplecată către Johanna. — Era iarăşi fiinţa superioară, prietena mai matură, cu inima plină de o tandreţe maternă. Nu mai este cea îndurerată, dezamăgită. Ce-i va fi dat puterea să-şi învingă durerea ?

— Să nu-ţi faci procese de conştiinţă, îţi interzic, zise cu o severitate temperată de blîndeţe.

Johanna luă aerul ei îndărătnic, pe care neajutorarea îl făcea să pară agresiv.

— Doar îmi dau seama că eşti tristă, răspunse ea răutăcios.

— Nu, nu, zise Karin cu fermitate, dînd din cap. A trecut. M-am trădat vreodată ? Oh, foarte rău din partea mea. Dar a fost cumplit...

În ochii Johannei țîșniră lacrimi, izvorîte mai mult din tulburare și nedumerire decît dintr-o reală tristețe.

— Ce puteam să fac ? întrebă înghițind în sec. Și pentru mine a fost ceva atît de copleșitor... atît de copleșitor...

— Lasă, zise Karin, impunîndu-i tăcere cu un gest. Să nu vorbim de asta. Am să-mi revin ; am să-mi revin și de la lovitura aceasta. Sînt obișnuită...

Vorbea fără nici o urmă de amărăciune, ci cu un surîs ciudat de radios, foarte grav și foarte încrezător.

— Cu timpul înveți să-ți prelucrezi suferințele — avea un rîs misterios — Faci ochii mari, micuța mea Johanna — și Karin atinse cu degetele ei strălucitor de albe fruntea de copil a Johannei — Dar totul e atît de simplu... Numai că eu nu cred... cum să spun ?... eu nu cred că poate exista o asemenea risipă. Undeva cred că totul se păstrează, totul, pînă și suferința ; iar din suferință se nasc valorile și puterea, aici sau dincolo, dacă există vreo deosebire între cele două. Ba da, zise, dînd voios din cap, durerea trebuie să se prefacă în strălucire ; într-o zi ai să-ți dai seama și tu ! — iar atinse cu degetele, parcă binecuvîntînd-o, fruntea Johannei — Tu crezi că doar pămîntescul, doar ceea ce poți cuprinde cu mîinile, are existență și valoare — un zîmbet ușor ironic, ba chiar șăgalnic — Eu nu mă refer la nimic transcendental. Taina este cuprinsă în pămîntescul din noi, uite așa ! zise vesel.

Și strîngînd pumnul, arătă simbolic că realitatea cuprindea taina și principiul propriei sale metamorfoze, precum fructul cuprinde sîmburele.

— Ajunge să fi aflat destul despre fenomenele vieții pentru a înțelege că întotdeauna, fără excepție, ele își depășesc limitele spre a pătrunde în mister.

Ultimele cuvinte nu se mai adresau Johannei ; pradă unui extaz rece, rațional, Karin îi vorbea nopții luminoase. Deodată, schimbînd brusc tonul, spuse :

— Vai, era să uit. Trebuie să-ți mai dau ceva. O clipă...

Scoase ceva din cordonul ei. Era o bancnotă. Johanna se făcuse roșie ca racul.

— Vai de mine ; cum îți dă în gînd ? exclamă ea.

— Nu fii copil ! zise Karin. Nu se știe ce se poate întîmpla. Poți avea nevoie. Hai, ia-o ! adăugă ea cu un ton de nerăbdare. Nu vreau ca hotărîrile tale să depindă, fie numai și o singură clipă, de o astfel de lipsă.

Ținea bancnota — dintre cele mai mari — departe de ea, de parcă ar fi fost ceva dezgustător și primejdios.

În aceeași clipă izbucni în salon ca un țipăt mormăit. Ambele prietene alergară în casă, una lîngă alta, atingîndu-se cu brațele. În timp ce dansa, Ragnar căzuse, așa mare cît era, iar doamna Yvonne se apleca peste el.

— *Mon Dieu,* țipa ea, cum s-a putut întîmpla !

Mimica lui Ragnar trecu de la uluire la furie. Încă de pe jos începu să înjure.

— Fir-al al naibii ! Așa o porcărie ! *Merde alors !*

Johanna și Karin nu se putură împiedica să rîdă de acest acces de mînie — mînia comică a unui uriaș prăbușit. Dar Johanna se grăbi spre Ragnar.

— Sper că nu te doare prea tare ? întrebă, pe jumătate rîzînd, pe jumătate speriată.

Ridicat în capul oaselor, Ragnar își freca glezna.

— Fir-ar să fie ! mormăia cu vocea sa cea mai joasă. Mi-am scrîntit piciorul. Fir-ar să fie !

Gîfîind, tîrîndu-și picioarele, cu grijă în suflet, sosi și mama. Se opri în locul accidentului, frecîndu-și mîinile cu disperare.

— Doamne dumnezeule ! exclamă cu glasul său astmatic, și păru a se clătina precum un copac bătrîn doborît de secure. Ce nenorocire s-a mai abătut asupra noastră !

— Nimic ! Nu s-a întîmplat nimic ! îi zbieră Ragnar în obraz. Vezi și tu că mi-am scrîntit piciorul !

De durere se strîmba ; aspira aer printre dinți și îl dădea afară șuierînd, ca și cînd astfel și-ar alina suferința. Mama ridică gemînd brațele către cer — cu cîtă tandrețe în ochii ei holbați și nedumeriți !

— Îți trebuie comprese ! strigă jalnic. Apă de Burow. E cel mai bun remediu ! Stai să aduc vată și fașă...

Se agita prin odaie, dar între timp, Ragnar se ridică încet. Nu întîmpină prea mari greutăți, deși juca un teatru grozav, cu tot felul de mofturi și cu o mimică de martir. Se proptea de mama sa, care îl ajuta la fiecare pas cu nespusă grijă și tandrețe.

— Vai, fiule, fiule ! mormăia bătrîna doamnă. Sprijinit, ba chiar aproape purtat de ea, Ragnar șchiopăta, străbătînd odaia. Cu cîtă siguranță se putea bizui pe sprijinul său, acest fiu necuviincios ! Cît de sigur se putea bizui pe dragostea ei !

Asta nu știam ! își spuse Johanna, văzîndu-l pe Ragnar cum se îndepărta șontîc, proptindu-se cu toată greutatea sa pe bătrîna femeie. Nu bănuiam cît de mult îl iubește ! Îl iubește mai mult decît pe ceilalți copii ai ei, îl iubește mai mult decît orice pe lume !

— Țopăia vesel, povesti doamna Yvonne, și deodată am auzit o trosnitură...

— În tot cazul, rămîne de văzut dacă plecăm mîine, zise Johanna.

— Mîine dimineață, totul va fi în ordine. Cînd Ragnar are poftă de ceva, nimic nu-l poate împiedica să și-o satisfacă, declară Karin, sora lui Ragnar.

VII

KARIN FUSESE PROROC bun ; cînd, a doua zi, Johanna sosi destul de devreme la conac, Ragnar, în halatul său pestriț, își lua micul dejun și era într-o excelentă dispoziție. Îi adresă un mare zîmbet Johannei, arătîndu-și dinții, ochii lui oblici micșorîndu-se.

— Va să zică plecăm totuși ?

— De ce nu ? zise Ragnar.

— Păi, m-am gîndit că din pricina piciorului tău.

— S-a făcut bine de mult, răspunse Ragnar cu un rîs disprețuitor. În timpul nopții, mama mi-a pus comprese...

(Cum se schimonosise de durere în ajun ! Un netrebnic ! Ragnar era un netrebnic !)

În casă domnea o atmosferă de plecare. Domnișoara Suse își făcu apariția cu un coșuleț cu provizii ; doamna Yvonne îmbrăcase costumul de voiaj ; îl purta pe Herakles în mînă și rîdea cu atîta poftă încît fulgerară cîțiva dinți de aur și se arătară cute în jurul buzelor proaspăt machiate. Pînă și ticul cu care mama își freca mîinile dobîndise oarecare vioiciune.

— Va să zică nu a fost o fractură ! zise ea, întorcîndu-și fața lată într-o parte și alta. Cît m-am speriat.

Cuvinte pentru care trebui să înghită o privire furioasă din partea lui Ragnar.

Ultima la micul dejun apăru Karin, îmbrăcată într-o salopetă albastră murdară : pantaloni largi, partea de sus cu fermoar. În ciuda ținutei ei și a efortului fizic care o înfierbîntase — deasupra buzei superioare luceau picături de sudoare — fața ei părea deosebit de delicată și de sensibilă.

— Am verificat mașina, povesti, așezîndu-se la masă. Mîinile mele mai sînt și acum jegoase, deși le-am curățat cu peria timp de zece minute. Trebuiau strînse șuruburile roților, ca și frînele. Ragnar își închipuie că toate acestea se reglează de la sine, zise Karin, privindu-l pe Ragnar rîzînd.

— Să știi că se reglează, cu condiția să nu te sinchisești de ele, afirmă el. Dar acum îmi închipui că mașina este într-o formă grozavă !

— Cred și eu ! rîse Karin, ungîndu-și o tartină cu unt.

Johanna o privea cu o admirație amestecată cu un fel de teamă ; cine ar fi putut recunoaște în fata aceasta dinamică pe cea care, în ajun, vorbise pe terasă despre metamorfoza suferinței și misterioasa ei credință ?

— Dar rabla asta nu-ți mai face cinste !

După micul dejun, domnișoara Suse o întrebă pe Johanna cu o voce plînsă și timidă dacă îi dădea voie să o ajute la făcutul bagajelor. Abia acum Johanna își dădu seama că, sub basmaua albă, domnișoara Suse avea aerul ei îmbufnat de ființă certată cu lumea. (Unde era praful de care basmaua trebuia să o ferească ? Domnișoara Suse era menită doar să joace pe pajiște cu coronițe de flori în păr sau să scotocească prin magazii și cămări.)

În timp ce domnișoara Suse o ajuta pe Johanna să împăturească fuste, bluze și cămăși, declară pe un ton mai curînd jignit decît mîhnit :

— Nu e drăguț din partea dumneavoastră că ne părăsiți.

— S-ar putea să mă întorc pentru cîteva zile, răspunse Johanna, aplecată peste un geamantan.

— Nu știu în ce măsură putem conta pe asta, zise domnișoara Suse nu fără severitate.

— Cine poate ști azi unde se va afla mîine ? spuse Johanna, privind pe fereastră. Nu știe nimeni...

— Drept să vă spun, declară domnișoara Suse, netezind zelos cămășile așezate pe celelalte obiecte ; sînt supărată pe dumneavoastră. Da, da, supărată foc.

Vorbise pe un ton pe cît de șăgalnic, pe atît de mînios.

— Mă veți întreba de ce. Am să vă spun : fiindcă, în seara în care a izbucnit cearta aceea cu domnul Jens — și domnul Jens e un domn atît de drăguț — dumneavoastră nu ați vorbit despre patria noastră așa cum îmi place mie și cum era de așteptat din partea unei fete germane. V-ați exprimat chiar cu ură ! Cu o lipsă totală de respect, ca o adevărată rebelă ! Nu vă supărați că vă spun ce am pe inimă ?

O privea pe Johanna prietenos, cu ochii ei albaștri plini de seninătate, de sentiment și de prostie. Johanna nu se putu împiedica să rîdă de aerul ei atît de solemn și de stupid ; pe de altă parte, mustrările neașteptate ce i le făcuse domnișoara Suse îi dăduseră o ușoară lovitură.

— Ce-i vorba asta ? întrebă înroșindu-se. N-am spus nimic împotriva Germaniei, dar, ce-i drept, m-am ridicat destul de violent împotriva celor ce o conduc la ora actuală.

— Dar ei întruchipează Germania, de vreți sau nu ! afirmă cu îndărătnicie domnișoara Suse. Dacă poporul nostru german nu i-ar fi voit, ei nu ar exista... E la mintea omului...

Johanna întoarse capul. S-ar cuveni s-o lămuresc pe această copilă, își spuse ; în ea se trezea din nou instinctul pedagogic care se ascuțise în ilegalitate.

— Patria noastră nu se identifică întotdeauna cu cei cîțiva oameni care se dau drept reprezentanții săi, zise ea.

Își dădu însă seama că domnișoara Suse nu o urmărea. Se întrerupse cu un gest ce trăda atîta disperare, atîta vlăguire și tulburare, încît pînă și domnișoara Suse se simți emoționată.

— Zău, n-am avut intenția să reîncep o discuție atît de neplăcută, o asigură naiva hanovriană. Dealtfel, prea le puneți pe toate la inimă, prea mult vă frămîntați. Eu știu una și bună : sînt o bună patriotă, mă mulțumesc cu atît.

Stătea în mijlocul odăii, cu șorțul ei albastru cu florile de cîmp, cu basmaua ei albă, cu o pereche de papuci în mînă.

— La urma urmei, fiecare din noi își are grijile personale, adăugă ea, dînd din cap cu un aer plin de gravitate. Vedeți, eu spun mereu : politica îl strică pe om. Pe mine, de pildă, nici nu m-ați întrebat dacă am primit vești de la băiatul meu !

Cum putuse oare Johanna să uite un asemenea lucru ! Își răscumpără greșeala prin nenumărate întrebări. Din păcate îi fu dat să afle că „băiatul“ nu scrisese nici măcar o ilustrată ; nu dădea nici un semn de viață. Povestind, domnișoara Suse avea lacrimi în ochi și buzele îi tremurau. Avu loc atunci o nouă consultație amănunțită în privința celor ce aveau să urmeze. La încheierea consfătuirii, domnișoara Suse îi strînse Johannei viguros mîna.

— Mulțumesc, zise domnișoara Suse. Oricum, sînteți un om și jumătate. Îmi pare rău că plecați așa repede. Duceți cu dumneavoastră o parte din patrie !

Mama o aștepta pe Johanna pe esplanadă. Părea foarte agitată și nervoasă.

— Călătoria aceasta neașteptată nu are evident nici un rost, îi spuse Johannei, întîmpinînd-o în timp ce-și freca mîinile cu oarecare voioșie. Dar totuși mă bucur că Ragnar s-a decis să o facă. Ori de cîte ori zăbovește prea mult pe

aici, devine melancolic, da, îmi face accese de melancolie, doar îl cunosc eu. Bineînțeles, aici are tot ce-i trebuie, din cînd în cînd însă are nevoie de o schimbare de aer. Asta o cere firea lui. — Bătrîna doamnă chicoti — hi, hi, hi ! —, niciodată nu o văzuse Johanna atît de bine dispusă. — Dealtfel nu-mi displace nici faptul că doamna Yvonne vă însoțește, continuă mama, teribil de excitată. Desigur, e cam excentrică și altădată lumea s-ar fi scandalizat. Dar, în ceea ce privește felul ei de viață, se bîrfește mereu. În tot cazul, are prieteni extrem de interesanți ; adineauri am avut din nou cu ea o conversație din cele mai plăcute. M-ar bucura dacă Ragnar ar relua contactul cu ea și ar intra în cercul ei. Altfel riscă să cadă în mizantropie în această pustietate... hi, hi, hi...

Chicoti din nou, frecîndu-și mîinile cu încîntare. Dezinvoltura mamei nu o ului pe Johanna mai puțin decît spusele sale. Dar deodată, fizionomia bătrînei redeveni serioasă.

— Înainte de plecarea dumitale, fetița mea, am vrut să-ți mai arăt ceva, zise mama pe un ton plin de mister. Mai bine zis, aș voi să faci cunoștință cu cineva.

Precedînd-o pe Johanna, urcă scara cu pași greoi dar rapizi. După ce urcase cîteva trepte, se opri gîfîind. Johannei, care o urma, îi spuse cu un aer solemn :

— Draga mea copilă, mi-am dat seama că pot avea încredere în dumneata. De aceea, vreau să cunoști pe toți membrii familiei — pe toți. Johanna, care se afla cu două trepte mai jos decît mama, îi adresă un surîs rușinat și plin de așteptare. Mama atinse capul Johannei cu două degete groase și zbîrcite — gest care o

sili să se plece înainte, făcînd-o să gîfîie și mai tare.

— Sper că te-ai simțit bine la noi, zise, dominînd-o solemn pe Johanna. M-am bucurat de prezența dumitale. Indexul ei greoi, zăbovea ca de binecuvîntare pe capul Johannei — Multe au evoluat cu totul altfel decît îmi închipuisem, continuă mama cu un zîmbet glumeț și misterios. Ai venit aici ca prietenă a Karinei, și mi-a făcut plăcere, atît pentru dumneata, cît și pentru Karin. Nădăjduiesc că dumneata, că tu, scumpa mea copilă, i-ai rămas prietenă. Toate celelalte ce s-au petrecut aici, nu le pune la inimă. Să nu crezi că m-am supărat, zise bătrîna doamnă, întorcîndu-și într-o parte și alta fața lată, atît de profund însemnată de viață. Mă bucur pentru tine, copila mea, mă bucur și pentru fiul meu. Dar trebuie să știi că fiul meu are obligații ; el este capul familiei, da, da, iar timpurile sînt grele. Eu sînt mama și trebuie să mă gîndesc la toate. Mă gîndeam, așadar, și la tot ceea ce tu, fetița mea, vei avea de îndurat. Dar să nu faci prostia să plîngi cînd va bate ceasul despărțirii. De ce să fii tu cruțată de ceea ce nimeni nu este cruțat !

Avu un rîs scurt și dur. De fapt, rostise o alocuțiune solemnă dar impudică ; pe Johanna o intimidase și o impresionase acel amestec sacru de bunătate și înțelepciune amărîtă, căruia i se adăuga cinismul egoismului de neam. În cele din urmă, bătrîna se întoarse, reluîndu-și greoaia ascensiune. Johanna o urma cu capul plecat. Să nu faci prostia să plîngi. De ce să fii tu cruțată ? Tocmai tu, Johanna, copila mea ?

Mama străbătu cu ea coridorul de la primul etaj, apoi o duse printr-un culoar lateral întunecat și îngust. În sfîrșit, dădu la o parte o draperie cenușie groasă, ce ascundea o ușă. Fără a bate, mama deschise ușa și îi făcu semn Johannei să o urmeze. Johanna intră la rîndul ei. Se afla acum în penumbra unei odăițe.

Se auzea un bîlbîit discret, ca de copil mic. Apoi, o siluetă albă, încovoiată, se ridică de pe un fotoliu lipit de fereastră. Încetul cu încetul, ochii Johannei se adaptară la penumbră. Spre ea venea dinspre fereastră o femeie nespus de bătrînă, proptită într-un baston.

— Cum te simți azi, mamă ? strigă mama în urechea acelei ruine.

Umbra albă însă nu reacționă la aceste cuvinte, ci continua să se îndrepte șontîc către Johanna cu bîlbîiri de curiozitate și gesticulînd. Între timp, mama, care în prezența bătrînei părea a întineri văzînd cu ochii, trase cu un gest hotărît perdeaua de la fereastră. Bătrîna se afla acum în fața Johannei. Avea o vîrstă fabuloasă. De la fereastră, mama o lămuri pe Johanna :

— Este soacra mea. Are aproape o sută de ani. Bineînțeles, a cam dat în mintea copiilor.

— Nu înțelege ce spunem ? întrebă Johanna buimacă.

— Nu mai aude.

Între timp, silueta aceea încovoiată se lipise de Johanna. Cu degetele ei violete, înnodate de gută, strămoașa pipăi cordonul și pantalonii marinărești ai Johannei ; îi curgeau balele, rîdea și se bîlbîia ca un prunc. Cuprinsă de groază, Johanna își țintui privirea pe figura care aproape nu mai era umană ; sub cocheta bonetică, i se înfățișa o față zbîrcită de maimuță albă.

Era cu totul lipsită de colorit și se compunea numai din riduri. Singurele pete de culoare erau roșeața pleoapelor ce cuprindeau ochi parcă stinși și gura deosebit de dură, cu buze obscen de cărnoase, violete ca și degetele, ce îi evocau Johannei, în mod cumplit, un șezut de maimuță. Bătrîna era îmbrăcată complet în alb ; albe erau boneta și rochia cu falduri largi ca o rasă preoțească ; vopsit în alb era și bastonul în formă de cîrjă ; albi erau pantofii și ciorapii ; părea extrem de bine dispusă ; bîlbîielile și mișcările degetelor aveau chiar ceva hazliu și glumeț. Din mormăitul ei aproape nearticulat, Johanna desprinse parcă cuvinte suedeze. Mama traduse numaidecît :

— Te ia drept un băiat, zise cu un zîmbet tulburat. Ce amuzant ! Întreabă dacă are un nou nepot. Asta din cauza pantalonilor, adăugă ea cu oarecare severitate.

Strigîndu-i în ureche, o întrebă în limba suedeză pe strămoașă dacă nu voia să se așeze iar. Bătrîna însă nu o auzi ; printre pleoapele ei sîngerii îi arunca Johannei priviri glumețe. Totodată, parcă jucînd un joc absurd, ridica pe rînd cîte un deget violet al mîinii drepte, ca și cînd ar fi voit să numere ceva sau să demonstreze doar că mai era în stare să-și miște degetele. Își făcea poznele cu o gravitate copilăroasă ; chiar rîdea, și din gura ei dezgustătoare curgea o salivă abundentă. În cele din urmă, mama o duse înapoi la fotoliul de lîngă fereastră cu o autoritate temperată de blîndețe.

Johanna era îngrozită. Jocul cu Ființa Albă, maiestuoasă și înjosită, lua în ochii ei aparențele unei aventuri extrem de penibile ; și mai tare o

tulbura faptul că i se ascunsese intenționat și atît de consecvent prezența umbrei albe.

— De ce nu mi s-a spus nimic despre ea ? o întrebă pe mamă, cu glasul înăbușit, de teamă că ființa sfrijită ar putea-o auzi.

— Nu vrea Ragnar, răspunse mama, în timp ce-i potrivea bătrînei, reașezate în fotoliu, o pernă sub ceafă. Pretinde că ar fi indecent să o arătăm ; și așa, spune el, casa e bîntuită numai de familie și amintiri de familie. Poate are dreptate — îngrijorată, mama își întorcea capul într-o parte și alta. Sigur, sărmana mamă se plictisește așa singură toată ziua.

Ființa albă nu înceta să trăncănească bîlbîind și să gesticuleze ca un sugaci, tot ridicîndu-și degetele. Johanna crezu că voia astfel să indice portretele și fotografiile care, înrămate sau nu, apăreau în număr mare pe comodă și măsuțe.

— Spune că sînt prietenii, copiii, și frații, și surorile ei, tălmăci mama. Și că toți au murit. Are doar aproape o sută de ani.

Strămoașa dădu din cap și chicoti.

— Acum trebuie să mergem, zise mama. Să nu-i spui lui Ragnar că am fost aici. Te rog chiar foarte insistent. Ar înnebuni. Eu însă am găsit de cuviință să te prezint întregii familii.

Bătrînei îi mai spuse strigînd :

— Mamă, acu-acu ți se aduce supiță !

Strigase în nemțește, deoarece bătrîna tot nu auzea. Umbra atît de vioaie încercă să se scoale pentru a-și însoți oaspeții cînd aceștia deschiseră ușa ; astfel, mama fu nevoită să se întoarcă spre ea și s-o potolească.

— Vizita dumitale, firește, a excitat-o, îi zise Johannei pe coridor. Are un caracter excelent. Uneori mă joc cu ea ore întregi. (Imaginea

mamei și a strămoașei jucîndu-se împreună îi păru Johannei înspăimîntătoare. Legănau oare păpuși, ghemuite una lîngă alta ? Sau se jucau de-a prinselea prin odaie ?) — Răposatul meu soț ținea mult la ea, zise mama. A fost o femeie deosebit de bună și de deșteaptă.

Jos erau așteptate de Ragnar — vestă de piele, pantaloni de flanelă necălcați, șapcă cenușie — și de doamna Yvonne, care cu țipete și rîsete se străduia să-l împiedice pe Herakles să-i părăsească brațul în căutarea altor meleaguri. Domnișoara Suse și Karin așezau bagaje și paltoane în mașina lui Ragnar care, în cinstea excursiei, fusese oarecum spălată.

Pe măsuța rotundă de pe esplanadă se afla o scrisoare pe adresa Johannei ; poate zăcuse acolo toată dimineața, iar fata nu o observase ; poate că sosise abia în timp ce ea era în vizită la Ființa Albă. Scrisoarea era de la Bruno. Johanna o luă, dar nu deschise plicul. Din clipa aceea, totul se desfășură foarte iute. Ragnar, dealtfel întunecat la față, declară răstit că se făcuse tîrziu și că trebuiau să se grăbească. Rîzînd și trăncănind doamna Yvonne le sărută pe mama și pe Karin.

— Nu uita cînd îi scrii domnișoarei Nancy să-i trimiți salutări din partea mea, mai spuse mama.

Apoi păru cu totul descumpănită ; privirea ei rătăcită trăda teamă, iar ticul mîinilor deveni disperat.

— Fii prudent, fiule ! îi reaminti lui Ragnar al ei, care o sărută în grabă pe frunte. Întoarce-te cu bine și sănătos !

După Ragnar se apropie de ea Johanna spre a-i săruta mîna și a-i mulțumi. Toți își luau

rămas-bun de la toţi ; doamna Yvonne tocmai îi strîngea mîna domnişoarei Suse, cînd Johanna se văzu în faţa Karinei. Deasupra salopetei aspre, figura Karinei strălucea, luminată de jale şi de gînduri de dragoste şi despărţire.

— La revedere, Johanna ! Cu bine !

(Johanna, ai venit ca prietenă a Karinei ; sper că i-ai rămas prietenă. Bănuieşti oare ce pierzi dacă nu ştii s-o ţii ? Nu fi atît de risipitoare. Eşti chiar aşa de risipitoare, Johanna ? Îţi poţi permite să fii ? Vai, tare multă vreme o vei regreta !)

— La revedere, Karin.

Mîinile lor se ating. Noaptea din apartamentul pustiu. Lunile petrecute la Berlin. Ai venit ca prietenă a Karinei. De ce îi risipeşti dragostea, o dragoste în care te poţi încrede ? Johanna, îţi poţi permite să o faci ? Atingerea mîinilor lor ar vrea să dăinuie, dar iată că a apărut Ragnar cu ochi oblici şi îndărătnici, umflîndu-şi buzele îndărătnice. O strîngere de mînă cu domnişoara Suse, căreia îi dau lacrimile. Ragnar, la volan ; lîngă Ragnar, Johanna ; în spate, doamna Yvonne printre geamantane, cu Herakles pe genunchi. Maşina nu vrea să pornească imediat, în sfîrşit, motorul se pune în mişcare şi automobilul coboară aleea. În urmă rămîn mama, Karin, domnişoara Suse ; toate trei fac semn cu mîna : numaidecît, într-o clipă, vor fi dispărut ; clipa a trecut ; maşina a ieşit pe poarta larg deschisă. Au rămas acolo casa, albumele cu fotografii, leagănul — scaun magic —, Fiinţa cea Albă (zeul lor, atît de neplăcut lui Ragnar), cabana cu bărcile, apa neagră ce poleieşte trupurile. Knut şi Wolf — care s-au făcut nevăzuţi în clipa despărţirii — mai fug o bucată de drum

după maşină, îmboldiţi de strigătele stridente ale doamnei Yvonne. În cele din urmă renunţă la competiţie şi Wolf cel roşcat, şi Knut cel negru, cei doi geloşi, prietenii lui Ragnar.

Johanna deschide scrisoarea pe care a găsit-o în ultimul moment. Curentul îi smulge aproape din mînă bucata de hîrtie. Parcurge rîndurile scrise neciteţ, probabil în grabă ; cu greu descifrează Johanna conţinutul hîrtiei ce flutură în vînt. Dar totuşi înţelege — cum de nu ar înţelege ! Bruno îi scrie că pleacă în Germania. Susţine că riscurile ar fi minime, că actele lui false sînt perfect imitate. Sînt în joc chestiuni de o importanţă covîrşitoare, şi nici unul din prietenii stabiliţi la Paris nu poate părăsi oraşul pentru moment. El va petrece mai întîi cîteva zile la Köln, apoi o săptămînă întreagă la Berlin. Scrisoarea se încheie cu cuvintele : „Mîine pornesc. Johanna, ţine-mi pumnii !" Scrisoarea a fost expediată cu trei zile în urmă. Bruno deci a şi sosit în Germania.

Johanna fu cuprinsă de un tremur care, pornind de la ceafă, cobora de-a lungul şirei spinării. Bruno s-a făcut vinovat de multe, toţi îl cunosc, s-a emis împotriva lui un mandat de arestare. E nebunie curată ! A participat la atentatele cu dinamită din nordul Germaniei. Călătorind în Germania comite o adevărată crimă împotriva sa. Cîteva zile la Köln, o săptămînă la Berlin. Chestiuni de mare importanţă. Actele false sînt perfecte, nici un pericol.

Cum de l-a lăsat Georg să plece ? Partidul nu are dreptul, nici mijloacele să-i impună lui Bruno această călătorie de spaimă. Este acuzat de prea multe, după legile ţării poate să se aş-

țepte la orice. Probabil că s-a oferit singur să îndeplinească această misiune ucigătoare. Dar de cîtă neomenie dau dovadă ceilalți, acceptîndu-i jertfa neomenească ! Johanna știa prea bine cît de mult ținea Georg la Bruno. Sînt cu toții lipsiți de omenie, ca la război. Își aminti o povestire de război sentimentală : un ofițer trimite în recunoaștere pe prietenul său cel mai drag, un tînăr sublocotenent cu fața albă și trandafirie ; (unde oare am citit-o ?) ; sublocotenentul cade, este adus pe targă, să mori pentru patrie, cea mai frumoasă moarte : ofițerul se stăpînește, apoi plînge, probabil în cort, „aveam un camarad", ce e omenia, sîntem bărbați, patria înainte de toate, e război, din păcate, e război ; primul vers al unei vechi poezii ce o obsedează pe Johanna ca o melodie, Mathias Claudius a compus-o, ce e omenia ? În urmă cu cîteva săptămîni, nu mi-aș fi pus întrebarea, își spune Johanna cu o teamă subită. Ce-i cu mine ? Am uitat oare tot ce am învățat ? Iată-mă sentimentală și pierdută pentru că un om se avîntă în primejdie, doar pentru că mi-a fost întîmplător prieten. Pe timpul cînd lucram și eu cu ei, mi s-ar fi părut firesc... Frumusețea, rigoarea firescului...

Johanna îl privi pe Ragnar ; Ragnar însă ignoră sosirea și conținutul scrisorii, dealtfel, nu știe nimic despre Bruno, trăiește într-un alt univers. Ochii oblici ai lui Ragnar privesc drept înainte. Nu știe, într-adevăr, nimic despre Bruno, nu știe că e război, nu cunoaște nici scopul luptei, nici nu ar înțelege. Un instinct sănătos îl face să urască același adversar pe care noi îl combatem. Ce-i drept, aceasta înseamnă ceva, chiar foarte mult, dar nu ajunge.

Căci ura lui este nechibzuită, necontrolată, el nu cunoaște cauzele acestei uri. Este vorba de o antipatie personală și denotă caracter, trebuie deci să-l îndrăgim și mai tare. Dar va putea el vreodată să fie de-al nostru ? Poți să-l iubești cît vrei, Johanna, el va sta întotdeauna lîngă tine ca acum, nu știe nimic despre tine, nici o îmbrățișare nu ți-l va apropia mai mult, Ragnar îți este străin.

— Pînă la urmă tot ți-a fost arătată bunica, zise deodată Ragnar, cu glas tunător.

Johanna tresări.

— Am fost o clipă la ea, zise, foarte tulburată. De ce mi-ai ascuns existența ei ?

— Mama nu se poate împiedica s-o prezinte din cînd în cînd, bombăni Ragnar. Pe oaspeții care-i sînt cei mai dragi, îi duce sus. E ca un fel de dovadă de prietenie pe care le-o dă.

— De ce te supără asta pe tine ?

— Pentru că mi se pare indecent, zise Ragnar mînios. Așa ceva nu se arată oaspeților. Felul acesta de a dezgropa moaște constituie un obicei detestabil.

— Vai de mine, este doar o femeie în viață ! îl contrazise Johanna. Și pe deasupra, și bunica ta...

— Ei, asta este ! zise Ragnar, accelerînd. Slavă domnului, nu sînt obsedat de sentimentul de familie. Ființe ca aceea, care nu mai pot decît să se bîlbîie ca sugarii nu mai fac parte din lumea celor vii. Este deja destul de supărător faptul că mama execută mereu același număr cu fotografiile și anecdotele ei scoase de la naftalină. Dar, în ceea ce îl privește pe bătrînul sugar, ar trebui să se stăpînească. Ceea ce face e compromițător.

Ragnar conducea destul de iute și aproape nu încetinea la viraje. Ieșiseră din sat ; mașina înainta printre pajiști, apoi străbătu o pădure. Doamna Yvonne afirmă că Herakles călătorea cu mare plăcere, nelăsînd să-i scape nimic ; după spusele ei, asimila totul cu o inteligență uluitoare.

— Aș vrea ca Herakles să-și scrie amintirile de călătorie. *He is so clever !* Ia uitați-vă la el !

Ragnar rîse. Fusese cît pe-aci să calce un cîine, care sărise la o parte chelălăind. Un țăran îl înjură.

După o oră, Yvonne declară că îi era foame ; fu deschis, așadar, un coșuleț cu merinde. Din poșeta ei roșie, Yvonne scoase o sticlă de coniac îmbrăcată într-un toc de piele, din care oferi și celorlalți. Ragnar înghiți, unul după altul, trei păhărele, ceea ce îi spori buna dispoziție. Mîncă un ou răscopt ; firimituri galbene căzură de pe buzele lui pe hărțile ce le desfășurase în poale.

— Diseară vom ajunge la cascade, zise el, încrezător. N-aș fi bănuit că rabla asta mai e așa de vrednică. Ieri părea că mi-am fracturat glezna, dar peste noapte m-am vindecat.

După vreun sfert de oră, porniră mai departe.

Ragnar înclina să conducă în zigzag, cîntînd cu vocea sa de bas un șlagăr după altul. Începu cu „Mica Elisabeta", după care urmă „Parlez-moi d'amour" ; apoi, pentru a continua în limba franceză, toate succesele marilor vedete pariziene : Mistinguett, Josephine Baker, Damia și alții ; uneori doamna Yvonne i se asocia, și vocea sa de soprană adăuga concertului comorile stridențelor ei. În cele din urmă, Ragnar trecu la cîntece populare scandinave. Acum abia îl asculta Johanna cu o reală plăcere. Cîntînd, el avea un aer de evlavioasă gravitate, și ochii îi luceau.

— Nu-i așa, sînt minunate ? îi zise Johannei cu un zîmbet. Vezi, așa se cîntă la noi...

Nepăsător, abia ținea volanul în mîini. Johanna se simțea atît de emoționată de duioșia visătoare a zîmbetului său, încît uita să se teamă de lipsa lui de atenție. În clipa aceea se și produse accidentul. La drept vorbind, vina nu era a lui Ragnar, ci a biciclistului care se ivise deodată, clătinîndu-se, în dreptul mașinii. Înaintase nereglementar pe stînga și hotărîse — dar prea tîrziu — să se mute pe dreapta, încît era cît pe aci să fie călcat. Poate că Ragnar ar fi putut frîna, dar fusese paralizat de spaimă. El viră brusc spre dreapta, încercînd să-l evite pe biciclistul care venea din stînga. Dar dădu într-un șanț ; mașina trosni, lovindu-se de un copac, și basculă pieziș în șanț. Larma catastrofei fu străpunsă de strigătul doamnei Yvonne. Șocul fusese destul de puternic. În clipa cînd se rostogoliseră unii peste alții, crezuseră că totul s-a zis. De fapt, nu pățise nimeni nimic. Doamna Yvonne, trîntită peste geamantane, fu prima care își ridică privirea înspăimîntată ; îl strîngea la piept pe Herakles, care și el scăpase teafăr. Ragnar și Johanna fuseseră azvîrliți unul în brațele celuilalt ; speriați, dar rîzînd, se eliberară din îmbrățișarea lor nevoită. Toți vorbeau odată. Omul a cărui bicicletă fusese atinsă de mașină în momentul cînd aceasta virase subit și care fusese trîntit pe șosea se ridică de pe jos, își frecă mîna scrîntită, își scutură hainele, se apropie de automobiliști și începu să-i înjure.

Cei trei ieșiră, cățărîndu-se din mașină.

— Putea să fie mai rău, constată Ragnar. Maşina, fireşte, s-a dus dracului, adăugă cu un glas senin de bas.

Omul căzut de pe bicicletă — un zidar de vreo patruzeci de ani, cu barbă roşie, în salopetă albă pătată cu var — înjura din ce în ce mai tare. Dar acuma îşi dădu drumul şi doamna Yvonne.

— *Mais, c'est formidable !* strigă ea — era lividă şi purta pe frunte o îngustă zgîrietură sîngerîndă, produsă probabil de un mîner sau de o margine de geamantan. Putea să fie şi mai rău ? Nu zic ba ! Dar mie îmi ajunge... *ça suffit*, ce să spun... *I had the shock in my head !* Începu deodată să-i povestească cu glas jalnic zidarului, care, de uluire, încetă să mai înjure — *It's not easy, you know !* exclamă, foarte iritată, de parcă ar fi contrazis-o cineva. *Because... I had the shock in my head.* Puteam să mă trezesc moartă ! *And I'm not alone ; I have my child, I have my kid, I have my son. I'm not alone,* trebuie să am grijă şi de alţii. *It's not so easy...*

Cu o cruzime făţişă, Ragnar ignoră marea arie de jelire a doamnei Yvonne ; nici nu o băgă în seamă. În schimb, se aplecă peste Johanna cu tandră îngrijorare, care nu era prefăcută.

— Nu te-ai lovit ? o întrebă, cuprinzîndu-i capul în mîini ca şi cum ar fi ţinut un fruct.

Johanna îi zîmbi.

— Mi-am muşcat limba ; poate mi-am scrîntit şi mîna. De altă lovitură încă nu pot să-mi dau seama.

Ragnar începuse tratative serioase cu roşcovanul, care, dealtfel, se arătă a fi un om stăpînit şi cuminte, după ce se potolise înjurînd. Ragnar

îi făgădui o despăgubire, dealtfel modestă, căci bicicleta mai era în stare de funcţionare. Roşcovanul o drese cu cîteva mişcări pricepute, şi ea îşi recăpătă forma iniţială. Cu totul altfel se prezenta automobilul care se afla într-o stare cu adevărat jalnică. Cam toate erau distruse : o roată spartă, iar interiorul într-un hal fără de hal, aşa că Ragnar se văzu nevoit să constate :

— Complet distrus ! zise el îngîndurat, scărpinîndu-se după ureche.

Îl convinse pe roşcovan să-şi încalece din nou bicicleta dreasă pentru a aduce din satul vecin o maşină de depanare. Cei trei trebuiră să insiste mult pînă ce omul consimţi să le îndeplinească rugămintea, după ce pretinsese că satul cel mai apropiat se afla la o mare distanţă şi că el însuşi locuia în direcţia opusă şi era aşteptat acasă. În cele din urmă porni totuşi. Îi preveni că se va întoarce abia după multă vreme şi că vor trebui să se înarmeze cu răbdare.

Cei trei făcură cîţiva paşi şi constatară că toate membrele funcţionau corect. Doamna Yvonne turnă coniac din sticluţă. La rîndul ei, declară că totul s-ar fi putut solda cu ceva mult mai rău, dar repeta ca un refrem că suferise un şoc în cap şi că nu era nicidecum *easy*. Ragnar se uita cu jale la maşina distrusă.

— Va putea oare reintra vreodată în funcţiune ? întrebă el, şi adăugă cu un glas sumbru : În tot cazul, mama şi Karin vor face haz de ghinionul meu.

La care Johanna îi atinse umărul cu un gest pătruns de tandreţe.

Locul era departe de a fi neplăcut. La vreo sută de metri începea pădurea ; aici însă nu

creşteau decît muşchi, tufişuri şi pomişori printre cîţiva copaci înalţi ; maşina dăduse într-unul din aceştia. Aerul cald mirosea a ierburi şi mure. Cîţiva copii murdari se apropiară pentru a contempla efectele păţaniei, privind cu ochii lor oblici mongoloizi, dar deschişi la culoare. Yvonne le arătă pe Herakles al ei, de care se feriră, temători, ca de un şarpe veninos, şi le împărţi tablete de ciocolată franţuzească, cu care îşi mînjiră gura. Trecu o oră.

Ceea ce urmă cerea şi mai mult timp. Nu se putu scoate maşina din şanţ. Veniseră prea puţini oameni, iar sculele aduse de ei nu erau cele potrivite. Ragnar se chinui şi el odată cu ei, dar părea mai mult a-i încurca. Roşcovanul fu nevoit să se întoarcă în sat pentru a aduce întăriri.

În sfîrşit, sosi şi clipa în care doamna Yvonne îşi pierdu răbdarea. Pretindea că, în urma şocului, avea dureri de cap înfiorătoare — într-un cuvînt : suferinţele ei erau intolerabile. Părea într-adevăr extenuată. Hotărîră deci să nu mai aştepte depanarea maşinii şi să meargă în orăşelul cel mai apropiat cu automobilul venit din sat. Proprietarul unui garaj promise să supravegheze transportul maşinii, pe care urma să o adăpostească la el. Ragnar îşi notă adresa lui. Bagajele fură scoase din maşina accidentată şi mutate în cealaltă. Între timp, se strînseseră o mulţime de ţărani care stăteau degeaba şi holbau ochii. Se puse rămăşag pe Johanna — era băiat sau fată ? — şi se făcea mult haz de doamna Yvonne, de faţa ei sulemenită şi de broasca ţestoasă.

Orăşelul cel mai apropiat se afla la cel puţin o oră de drum. Ragnar se aşeză lîngă şofer,

iar Johanna lîngă doamna Yvonne. Schimbară puţine cuvinte. În tot timpul călătoriei, Ragnar nu se întoarse decît de două ori spre Johanna. Prima dată zise :

— Acasă o să spunem că vina o poartă numai şi numai biciclistul, căci altminteri Karin şi mama n-ar mai înceta să-şi bată joc — ar fi în stare să i-o mai strige în ureche şi bunicii ! adăugă furios.

A doua oară o întrebă pe Johanna, cu un surîs plin de tandreţe :

— Nu stai prea incomod, Johanna ?

De fapt, ea stătea înghesuită între geamantane, iar în dreptul genunchilor avea o imensă cutie de pălării a doamnei Yvonne.

— Stau perfect, zise ea.

Doamna Yvonne, instalată mult mai confortabil într-un colţ, închisese ochii, cu buzele strînse de durere.

Orăşelul la care, în sfîrşit, ajunseră, îi păru Johannei fermecător. În piaţă susura o fîntînă — piaţa aceasta străină unde noi am picat din senin !

Era ora cînd toţi localnicii ieşeau la plimbarea de seară. Printre ei, multe uniforme. Era un orăşel de garnizoană, după cum îi lămuri şoferul pe străini. Maşina opri în dreptul hotelului.

Ceva mai tîrziu, în timpul cinei luate pe veranda ce servea drept sufragerie, doamna Yvonne îşi reveni. Îşi schimbase rochia, se făcuse frumoasă şi se înviorase. Johanna lepădase şi ea pantalonii marinăreşti pentru a îmbrăca rochiţa cenuşie de şcolăriţă ; Ragnar însă mai purta vesta de piele şi pantalonii necălcaţi. Veranda avea trei pereţi de sticlă, iar al patrulea

dădea într-o sufragerie pustie și întunecoasă ce oferea o priveliște jalnică prin ușa deschisă.

Pe verandă, chefuia, la o masă mare, o societate numeroasă compusă numai din ofițeri de ranguri și vîrste diferite, îmbrăcați în uniforme deosebit de decorative și toți la fel de bine dispuși. Toasturilor le urmau rîsete duduitoare. Din clipă în clipă soseau noi comeseni ; cei mai vîrstnici băteau foarte protocolar călcîiele și salutau rigid ; cei tineri băteau doar călcîiele. Apoi se așezau printre ceilalți, lăsau eticheta la o parte și se luptau din răsputeri să mărească larma. Johanna privea cu ironică nepăsare, Ragnar cu ură, iar doamna Yvonne cu entuziasm această forfoteală virilă, disciplinată și totodată plină de dezinvoltură.

— *Mon Dieu,* ăștia bărbați ! murmură Yvonne, dar cu atîta ardoare, încît cei de la masa vecină nu putură să nu audă. Doamne, ce vlăjgani ! Ce vlăjgani ! Mă excită la nebunie ! Johanna, ține-mă tare, că îmi vine să mă reped la ei !

Ochii ei însă nu se lăsau ținuți ; Yvonne nu se putea împiedica să nu arunce priviri focoase, iar un războinic mai în vîrstă, cu mustață căruntă, se și prinsese în joc ridicînd paharul galant, dar discret, în sănătatea ei. Doamna Yvonne declară că nervii ei aveau nevoie de șampanie : suferise mai întîi *the shock in the head,* nu fusese *easy* deloc, și acum mai erau și vlăjganii ăștia ! Neavînd încotro, Ragnar comandă șampanie. Yvonne chicotea ca electrizată, pentru că războinicul ei flirta cu ea tot mai fățiș. Unul dintre ofițeri se ridicase spre a rosti un lung discurs. Johanna voia să telefoneze la moșie pentru a o informa pe Karin

că nu plecaseră la cascade, unde urma să le fie trimisă corespondența. Îl chemă pe chelner și îi dădu numărul. Pe doamna Yvonne, dezlănțuită, Ragnar se văzu nevoit s-o apuce de mînă sub masă pentru a o împiedica să se repeadă la vlăjgani : iată-mă, luați-mă, cîte trei, cîte opt, am în spate cîteva zile de repaus absolut pe o moșie liniștită ! Johanna fu chemată la telefon.

Vocea lui Karin.

— Închipuie-ți, spunea Johanna, tîmpitul acela de biciclist a intrat de-a dreptul în noi. Zău, nu e vina lui Ragnar.

Se auzi rîsul sumbru, batjocoritor al Karinei.

— Știam că așa se va întîmpla. Slavă domnului că n-ați pățit ceva mai rău !

Cîtă putere și căldură în glasul Karinei ! În cabina întunecoasă și cu miros greu, Johanna îl aude ; nu bănuise că glasul acesta i-ar mai putea trezi o asemenea emoție. Vai, Johanna, ce ai pierdut ! Johanna, vai ! Ai venit ca prietenă a Karinei.

— Ce mai faci ? întrebă Johanna. Cu ce te ocupi toată ziua ?

— Păi nu ai plecat decît de o jumătate de zi, răspunse Karin. Am atîtea de făcut. Știi, multe au rămas în urmă. Apoi, am și operele mele de binefacere. Am avut o lungă convorbire telefonică cu mătușa mea ; trebuie să procedăm la o nouă distribuire de obiecte. Sînt nenumărate pregătiri de făcut. Spune, Johanna, ești mulțumită ?

— Doamna Yvonne e într-o formă grozavă, povestește Johanna. Nu poți să-ți închipui ce caraghioasă este chiar în momentul de față.

Sînt aici nişte ofiţeri, şi dacă ar putea, s-ar culca cu toţi odată.

— Şi Ragnar ? întreabă glasul Karinei.

Johanna păstrează o lungă tăcere, înainte de a răspunde :

— Vai, Karin, Karin... trebuie să mă bucur... de fiecare clipă... că tot nu mai durează mult...

— Nu vorbi aşa ! o imploră Karin — cu cîtă teamă în voce ! — Sărută-l pe Ragnar din partea mea ! Petrecere frumoasă ! Trebuie să terminăm convorbirea...

— Da, trebuie să terminăm convorbirea, repetă Johanna.

(Vai, nu ştii ce pierzi, Johanna. Eşti oare aşa de bogată ca să-ţi poţi permite o asemenea pierdere ? căci — o ştii prea bine — pentru ultima oară auzi glasul Karinei. Pentru ultima oară. Acesta este locul : o cabină telefonică întunecoasă, cu aer îmbîcsit, este locul unde îl auzi pentru ultima dată).

— N-au sosit scrisori azi pentru mine ? întreabă Johanna, doar cu scopul de a lungi convorbirea.

— Vai, zice Karin, cum de-am uitat ? Ba da, fireşte, a sosit o telegramă pentru tine.

Johanna e cuprinsă de o teamă subită.

— O telegramă ? Te rog, citeşte-mi-o, dacă o ai la tine.

— E aici pe masă, răspunde Karin. Stai, mă duc s-o iau...

Se duce după telegramă, se întoarce.

— Alo ! Mă auzi ? întreabă ea.

— Da, da, te aud. Citeşte, te rog !

Karin deschide telegrama. O scurtă pauză — o pauză infinit de lungă, căci Johanna tremură de nerăbdare.

— Bruno arestat la Köln azi dimineaţă. G., zice vocea Karinei.

În cabina sumbră, Johanna se propteşte de peretele mîzgălit cu numere de telefon, inimi şi nume ; noroc că această cabină este atît de îngustă şi pereţii atît de apropiaţi, încît se poate propti de ei ; de ce oare nu-i cade receptorul din mînă ? Mîna îi tremură atît de violent. Dealtfel e un model extrem de vechi, dar funcţionează excelent. Fiindcă Johanna nu mai răspunde, Karin spune la celălalt capăt al firului :

— Johanna, de ce taci ? Este chiar aşa de grav ?

— Mulţumesc, da... am înţeles... mulţumesc, răspunde în sfîrşit Johanna, cu vocea stinsă.

— Este chiar aşa de grav ? repetă Karin.

— Da, nimic nu putea fi mai grav. Ce ne facem ?

Mai tîrziu, Johanna nu mai ştie dacă au fost pronunţate şi alte cuvinte înainte ca ea să fi închis telefonul. Stabiliseră probabil ca Johanna să-i comunice prietenei viitoarea ei adresă. Acum nu mai are decît o singură dorinţă : să rămînă singură. Johanna străbătu un oficiu, unde se spălau halbe de bere, şi sufrageria întunecoasă în care mirosea a acreală, pentru a se întoarce pe verandă. Yvonne, cu obrajii aprinşi, îl ridica în sus pe Herakles pentru ca ofiţerii să facă haz de el, şi Ragnar părea mai bine dispus de pe urma şampaniei. O întîmpină pe Johanna rîzînd. Johanna le spuse că se simţea obosită şi că voia să se retragă în odaie. Lui Ragnar, care o întrebă de ce, îi spuse că primise veşti proaste. Îşi luă rămas-bun de la doamna Yvonne şi, străbătînd din nou sufra-

geria, se urcă în cameră. O cameră cu totul străină. Era singură.

Bruno a fost arestat în timp ce ei încărcau mașina cu bagaje — sau pe cînd trăncăneau verzi și uscate cu domnișoara Suse. Cu ce obraz mă voi înfățișa lui Georg, sau unui prieten de-al său, sau unui prieten de-al meu ? Ce se va întîmpla cu Bruno ? Îl vor băga într-un lagăr ? Îl vor împușca ? Nu-l împușcați ! Merită să trăiască, este tînăr și se bucură că trăiește. Bruno, care a luat parte la atentate cu dinamită ! A fost o sinucidere, da, o sinucidere că a plecat în Germania. A fost îmboldit de Georg, de fratele meu Georg, în modul cel mai neomenos, dintr-un entuziasm abstract față de omenire. Să jertfești un individ viu, real, care merită să fie iubit, doar de dragul unui proiect de viitor, ce rămîne ipotetic și s-ar putea chiar dovedi greșit ! Nu, nu se va dovedi ca atare, Johanna crede în el — în afara sa, nu există nimic în care ai putea crede ; nici Karin nu avea nimic în ce să creadă, nu, nici Karin. Dar Georg nu trebuia să-l lase pe Bruno să plece în Germania.

Johanna încercă să și-l zugrăvească pe Bruno : trăsăturile lui însă nu se precizau ; căci fața sa era umbrită de alta. Ca și la celălalt, părul lui se rărea la tîmple. Ce-i drept, aceasta era singura asemănare între cei doi. Cu corpul său mlădios și tenul bronzat, Bruno avea înfățișarea unui sportiv ; la început arătase mai mult interes curselor de cai și boxului decît politicii. Sfătuit de Georg, îi citise pe Marx și pe Lenin ; ceea ce îl atrăsese spre comunism fusese dintotdeauna latura practică, mai precis, activitatea de militant ; el provenea dintr-un mediu de funcționari creștin-conservatori ; ca elev al unei școli rurale și ca membru al mai multor organizații de tineret, i se dezvoltase gustul vieții colective, — care l-ar fi putut duce în tabăra opusă ; nu făcuse acest pas însă, împiedicat fiind de gîndirea sa rațională, de setea sa de puritate, de lipsa oricărui misticism naționalist. Factorul hotărîtor fusese prietenia sa cu Georg. Format de acest pedagog superior, Bruno se arătă un discipol ideal. Era luptător din născare, cu condiția să i se concentreze combativitatea asupra unui țel. În cursul nesfîrșitelor lor convorbiri nocturne, Georg îi arăta acest țel și i-l lămuri. Bruno se consacră cauzei necondiționat.

Johanna constată cu spaimă că îi era nespus de greu să-și adune gîndurile — ceea ce îi părea a fi o datorie morală. Îi venea greu, îi era chiar cu neputință să se gîndească la trecutul lor comun. Fuseseră oare îndrăgostiți unul de altul ? Nu-și putea aminti de nici o clipă de tandrețe veritabilă ; totul nu fusese decît camaraderie, un moment de tihnă în cursul muncii comune. O reglare rațională a unor nevoi fiziologice. Cu cît se gîndea mai mult la Bruno — Bruno în lagăr, Bruno supus torturii, Bruno în primejdie de moarte — cu atît mai sălbatică, mai dureroasă, mai irezistibilă devenea dorința de a-l revedea pe Ragnar.

În sfîrșit, cam după o jumătate de oră, Ragnar apăru. Fără un cuvînt, Johanna își lipi obrazul de-al lui. Stăteau în picioare, unul lîngă celălalt.

— Ce vești ai primit ? întrebă Ragnar. Arătai atît de tristă, fetița mea — o mîngîia pe cap — cît de rece ți-e obrazul !

— Da, s-a întîmplat ceva groaznic, zise ea, proptindu-se de el. Cineva a fost arestat. E o veste îngrozitoare.

Ragnar nu răspunse nimic, poate în căutarea unor cuvinte pe care nu le găsi. Tulburat, îndurerat, o privea pe Johanna ; buzele ei aspre tremurau. În privirea lui era compătimire ; încerca să-și închipuie ce însemna a fi arestat. Dar îi era oare cu putință, lui Ragnar cel iubit, lui Ragnar străinul ? O mîngîia pe Johanna.

— Nimic nu e mai frumos decît forma capului tău, zise el, cufundat în gînduri. Linia asta... — și degetele lui o urmăreau.

— Ragnar — zise Johanna, lipită de el — în fața ei palidă ochii i se întunecaseră — Ragnar, te iubesc cu atît mai mult decît mă iubești tu pe mine !

— Crezi că se poate măsura ? întrebă el rîzînd.

— Da, se poate, răspunse Johanna, dînd grav din cap.

Nici în orășelul acela străin nu se întuneca cerul ; în odaia străină era lumină atunci cînd Ragnar o duse pe Johanna spre pat. Alături de Ragnar, Johanna pășea clătinîndu-se ca o somnambulă. De jos se auzea larma făcută de veselii ofițeri.

VIII

RAGNAR RĂMASE în camera Johannei pînă dimineața. Nici nu intră în a sa. Era prima noapte pe care o petreceau toată în același pat — un pat cam prea îngust pentru doi oameni ; Ragnar, dormind pe spate, ocupa mai mult spațiu decît ar fi trebuit ; Johanna se făcea mititică. Ea se trezi devreme. Proptită în cot, sprijinindu-și capul de mînă, îl contempla pe Ragnar. Cu o curiozitate încordată și o tandrețe pe care nimic nu o putea potoli îi scruta fața adormită. Fruntea lui Ragnar nu vădea seninătate. Ce vise erau oare acelea ce așterneau mereu umbre asupra ei ? Cu tulburare în suflet, Johanna încerca să pătrundă jocul acelor umbre rele deasupra sprîncenelor ; afla astfel mai mult despre neliniștile sale decît îi trăda el în timpul zilei. Buzele întredeschise voiau, încă și acum, să simuleze o nepăsare pe care fruntea și ochii închiși o dezmințeau. Dacă i s-ar fi acoperit partea superioară a feței, s-ar fi putut crede că buzele cărnoase și umede erau cele ale unui băiat adormit în voluptate, și care, cufundat într-un somn sănătos, dobîndește puteri pentru jocuri noi și noi isprăvi. Pe nas, pe buza superioară și în adîncitura pronunțată de sub gură luceau urme de sudoare. Ca de obicei, nu se bărbierise cu grijă ; barba lui neagră și aspră îi cobora pînă la gît. Apoi, pornind de la mărul lui Adam, se vedea o bucată de piele netedă și albă, iar numaidecît sub clavicula proeminentă se încrețea părul atît de bogat de pe piept. (Ragnar dormea gol ; îi fusese lene să-și aducă pijamaua din camera sa). Prin buzele deschise, suflul lui producea un zgomot foarte asemănător cu un sforăit. Cu nespusă grijă, de teamă să nu-l trezească, Johanna îi îndepărtă de pe frunte o șuviță de păr încleiat de sudoare. Aplecîndu-se peste el, simțea căldura trupului său. În ea creștea tot mai puternic dorința să-și lipească buzele de ale

lui. Credea însă că Ragnar s-ar supăra dacă l-ar trezi. Fără voie, spre groaza ei, se auzi spunînd cu glas scăzut, dar foarte distinct :

— Ah, Ragnar, adevărul este că te iubesc — Acesta este adevărul pur... Și va fi veșnic adevărat... Este mai adevărat decît orice. Iubesc tot ceea ce ești, te iubesc tot și pentru totdeauna ; atît de mult, Ragnar, atît de mult și de tare, Ragnar. Am văzut mii de fețe omenești, își spunea Johanna, emoționată, pătrunsă de fericire, disperată : și am să mai cunosc alte mii. Dar niciodată nu voi vedea alta ca aceasta. Niciodată nu-mi va fi dat să întîlnesc alta din care tot, absolut tot, ar trezi în mine o asemenea duioșie ; așa încît mi se umplu ochii cu lacrimi numai cînd îi privesc gura ; și mă face să plîng în hohote atunci cînd îi ating părul cu vîrful degetelor. De ce nu poate dăinui pe veci ? De ce nu-mi este îngăduit să rămîn ? De ce trebuie să simt că sfîrșitul e ineluctabil ? Pentru că a fost arestat Bruno, un ostaș ? Numai pentru că e război — nu războiul unor străini, ci războiul nostru ! Care-i porunca ce mă cheamă ? Ce parolă cruntă îmi otrăvește fericirea clipei de față, scurta fericire ce-mi îngăduie să te privesc ? Care e acea forță, Ragnar, care-i acea forță, ce face că, în preajma ta, sînt ca și plecată, plecată de lîngă tine ?

Cînd, o oră mai tîrziu, Ragnar se trezi, Johanna se afla încă în aceeași poziție, proptindu-și capul, pierdută în contemplare. Ragnar își frecă ochii.

— Te-ai trezit de mult ? o întrebă cu glas tunător.

Johanna își lipi buzele de fruntea lui.

— Bună dimineața, zise Ragnar, luînd-o în brațe.

O sărută, mîinile lui o mîngîiau.

— Ai dormit bine ? întrebă el iar. A fost minunat să dormim toată noaptea în același pat. Să știi că niciodată nu mi-a plăcut asta cu nimeni ; îmi era foarte neplăcut cînd cineva ținea cu tot dinadinsul să rămînă după ce se întîmplase, după ce făcusem ceea ce era de făcut, *la chose elle-même,* deliciosul inevitabil. Cu tine însă nu mi-a fost deloc neplăcut — e o senzație cu totul nouă pentru mine. Bună dimineața, zise iar, și buzele lui îi năpădeau fața cu mîngîieri.

Johanna stătea nemișcată : Este mai adevărat decît orice. Tot și pentru totdeauna. Atît de mult, Ragnar — atît de mult și de tare, Ragnar.

— Ei, dar acuma trebuie totuși să mă scol, zise Ragnar cu un rîs sumbru, lipindu-și gura de a ei. Căci de nu, o luăm de la început, dar nu e sănătos dis-de-dimineață, te simți apoi vlăguit toată ziua.

Dădu pătura la o parte și sări din pat.

— Să fie cu iertare, nu arăt prea protocolar, strigă, rîzînd. Dar ți-am spus doar că e timpul să mă scol.

Stătea în picioare în fața ei și își întindea brațele. Ochi oblici, dinți descoperiți de rîs. Un efeb de pe un vas cu sexul erijat ; e timpul să mă scol, dimineața, nu este sănătos. Tot și pentru totdeauna, atît de mult. Ragnar, atît de mult și atît de tare... Ragnar se repezi spre masa de toaletă, străbătînd camera desculț — puterea din picioarele lui, nu încetează să rîdă, puterea din brațele lui în clipa cînd ridică ulciorul și toarnă apă rece în lighean (aici nu există apă curgă-

toare) : un efeb ridică o cană, un efeb își scufundă capul în apă rece. Omenirea este supusă celor mai surprinzătoare transformări ; prin lupte uriașe își făurește un viitor, un viitor de care se teme, în fața căruia dă înapoi, ba vrea chiar să-l sugrume, dar pe care, în cele din urmă, îl supune totuși ; la capătul unor lupte crunte se înfăptuiesc transformări mărețe ; totul tinde spre transformare. Atențiune ! Totul se transformă, dar aceasta cere timp ; unele imagini însă sînt eterne : un efeb fugind desculț, un efeb ridicînd o cană și scufundîndu-și capul în apa rece, suflînd, rîzînd — iar femeia îndrăgostită îl privește, se scoală de pe patul pe care el l-a părăsit, se apropie de fereastră, fără însă a-l lăsa din ochi ; el își toarnă apă peste piept și brațe ; în jurul lui s-a și format o băltoacă.

Johanna purta o pijama mototolită de un albastru spălăcit, o pijama foarte modestă, mai potrivită unui școlar decît unei tinere doamne.

— Ai să inunzi camera, zise ea, apropiindu-se de Ragnar, și îi puse ambele mîini, din spate, pe umerii goi. Mîinile ei bronzate erau aspre și unghiile destul de neîngrijite ; aspre și uscate îi erau și buzele. Fata cu fruntea luminoasă și îndrăzneață, cu liniile prea moi, aproape neisprăvite, ale bărbiei, vădea acea puritate neîmblînzită care nu apare mai niciodată la femei, în schimb adesea la băieți. Grupul ce-l forma în acea clipă cu Ragnar nu era cel alcătuit dintr-o femeie îndrăgostită și bărbatul iubit ; aici părea a fi un băiat în preajma prietenului mai mare. Atitudinea Johannei amintea de cea a unui camarad mai tînăr și totodată îndrăzneț și supus, a prietenului de joacă cel mai iubit ; camera de

hotel se prefăcea într-o sală de clasă ; pînă și goliciunea lui Ragnar își schimbase caracterul — metamorfoză datorită numai modificării fiziologice produse de apa rece — acum părea nevinovată, camaraderească, sportivă. Ragnar își freca torsul cu prosopul aspru. O întrebă pe Johanna dacă nu-i putea împrumuta vreo haină. Ea îi dădu capotul ei din in albastru, în care Ragnar se înfășură fără a-l îmbrăca.

— Acest hotel mi se pare încîntător, zise el. Mă simt minunat aici.

— Și eu, răspunse Johanna, uitîndu-se la el.

— Mă întreb dacă vor reuși să-mi repare mașina...

— Unde vrei să pleci ? întrebă Johanna.

Ragnar, înfășurat în capotul albastru, stătea desculț în fața oglinzii și se pieptăna.

— Știu eu ! Ce importanță are ! O să găsim noi un țel, nu crezi ?

Devenită subit lividă — ce aspră îi era gura pe fața tulburată — Johanna respira greu.

— Ragnar, zise ea ; așa nu se poate. Nu mai îmi este cu putință. Știi prea bine, eu nu călătoresc de plăcere. Nu-ți cer să te transpui cu totul în situația mea — nu, nu, asta nu ți-o cer, dar nu pot să continuu să mă prefac că nu am altceva de făcut decît să înot și să mă plimb cu mașina prin păduri. Ragnar, îmi este pur și simplu cu neputință !

În glasul ei era implorare. Apucă mîna lui Ragnar :

— Trebuie să te părăsesc, Ragnar, trebuie să plec.

Ragnar îi cuprinse mîna cu mîinile lui.

— Nu vorbi așa, o rugă — niciodată Johanna nu-i deslușise atîta blîndețe în voce. — Te rog,

nu vorbi așa ! Mai este timp, mai avem desigur puțin timp, dragă Johanna.

Era atîta duioșie neputincioasă, o teamă atît de tandră în tresărirea lui de spaimă, în cuvintele lui înăbușite, încît Johanna întoarse capul, copleșită de emoție. Simțea cum îi veneau lacrimile, cum ochii voiau să plîngă. Buzele îi tremurau. Ragnar, trebuie să te părăsesc. În capotul prea strîmt, prea scurt, stătea în fața ei, neputincios. Trebuia să rămînă lîngă el, întotdeauna lîngă el, să-i slujească capriciile, să-i mîngîie melancolia, să-l iubească în fiecare zi, și a doua zi la fel, și în fiecare zi mai mult. Doamne, ce poruncă mă cheamă. Mîinile lui ce strîng mîna mea, vocea sa înăbușită mă roagă atît de insistent să mai zăbovesc puțin, să prelungesc iluzia, să nu spulber încă farmecul. Ce ar spune fratele meu Georg, văzîndu-mă atît de zdruncinată de neputința lui, de ruga lui nesăbuită ? Parcă-l aud pe Georg spunînd : sentimente particulare ce distrag tinerii de la o vocație pe care au recunoscut-o ca a lor. Sînt ispite. Sînt o iluzie a lașității, un miraj, sînt neîntemeiate. Căci acest tînăr moșier răsfățat și tu, Johanna, nu sînteți făcuți unul pentru altul ; ce-ți risipești timpul ? Odată și odată trebuie să se termine. Consacră-te unor treburi mai folositoare, celor esențiale, nu ne putem lipsi de tine, oricît de neînsemnată ești. Trebuie să te las, Ragnar.

— Nu te simți fericită la mine ? întrebă Ragnar, înclinîndu-și torsul cu o mișcare stîngace și luîndu-i mîna pentru a o săruta.

— O, dragule, dragule, răspunse ea.

— Știu eu ce te îngrijorează mereu, spuse Ragnar, fără a da drumul mîinii ei. Sînt chestiunile acelea generale, politica, știu prea bine. Dar toate acestea nu sînt decît abstracțiuni, nerealități, sînt atît de departe de orice realitate... *Iar noi sîntem aici,* zise el cu glas tare.

— Nu este nimic nereal, răspunse Johanna. În fiecare clipă aceasta este realitatea. Și fiecare clipă care ne abate de la ea e ca o trădare. Acum a fost arestat în Germania un prieten de-al meu... (Adevărul este că te iubesc, Ragnar, acesta este adevărul, tot adevărul — este mai adevărat decît orice pe lume.)

— Noi însă sîntem aici, repetă Ragnar cu încăpățînare. Și nu sîntem aici decît *o dată*, și nu ne mai întoarcem. Cine ne va despăgubi oare pentru tot ce am pierde, pentru tot ce am pierde acum, acum, acum și aici ? Iată realitatea, Johanna, realitatea noastră ! Doar îți dai seama și tu ! zise cu un gest larg. Cine ne-ar despăgubi de această pierdere ?

Ragnar o strînse la pieptul său cu o violență vrednică de un luptător și nicidecum de un adorator. Răspunsul pe care voi să-l dea Johanna fu înăbușit de sărutări.

Cînd Ragnar și Johanna apărură mai tîrziu pe verandă, o găsiră pe doamna Yvonne dejunînd, hrănindu-l pe Herakles cu frunze ; în fața ei avea un imens buchet de trandafiri și părea încîntată. Povesti cît de bine petrecuse în ajun. Dansase cu ofițerii, care se arătaseră fermecători, mai cu seamă acel ofițer superior care flirtase cu ea din prima clipă. El, dealtfel, îi oferise buchetul de trandafiri pe care Yvonne nu înceta să-l miroase în timp ce vorbea.

— Are un castel prin împrejurimi, zise ea ; un adevărat domn, dealtfel necăsătorit. —

Yvonne rîse tare ; în jurul buzelor portocalii se iviră cute şi în gura ei se iviră luciri de aur. — Little Johanna seamănă şi azi leit cu acel *boy-friend* al meu din Londra. Micuţa mea Johanna eşti o fiinţă adorabilă ! Sănătate ! — Yvonne ridică ceaşca cu ceai ; era grozav de bine dispusă — Ce nostim, să vii într-un orăşel ca acesta şi să întîlneşti numaidecît oameni aşa de amuzanţi ! Încotro o luăm acum ?

Se părea că admiratorul său, galantul ofiţer şi castelan, îi recomandase ca ţel de călătorie un mic hotel deosebit de agreabil, pe malul unui lac, la vreo trei ore de drum. Ce-i împiedica să meargă acolo ? Dacă nu le plăcea, nu-i silea nimeni să zăbovească. Făceau o călătorie de agrement, erau liberi şi se puteau duce unde le poftea inima. Desigur, proiectaseră o excursie la cascade ; dar intervenise ceva ; un roşcovan le tăiase drumul ; probabil că s-ar fi şi plictisit la cascade. Ragnar se duse după harta rutieră şi se sfătui cu doamna Yvonne asupra drumului ce urma să fie ales. În privinţa traseului aveau deplină libertate şi puteau alege între mai multe drumuri, care le stăteau la dispoziţie. Johanna nu lua parte la consfătuire. Nu-i păsa încotro urmau să o ia ; nu cunoştea ţara, era străină ; puteau să-i joace o festă şi să o ducă în ţinutul cel mai urît în loc să i-l arate pe cel mai frumos ; în ochii ei, lucrul era lipsit de importanţă ; nu avea nici un motiv, nici un drept să se plîngă. În spatele ei, Johanna nu mai avea nimic ; nu mai avea patrie ; era supusă bunului plac, capriciilor, farselor, cruzimilor străinilor. Se afla între cer şi pămînt. Oricine putea să o împingă în direcţia pe care o dorea. Undeva ştia că existau prieteni care se apărau, şi munceau, şi nu se

resemnau. Conştiinţa îi spunea că locul său era printre ei. Dar poate era şi aceasta o simplă iluzie ; poate că nici acolo nu şi-ar fi găsit locul ; poate că prezenţa ei devenise inutilă, deoarece pînă şi apărarea poate îşi pierduse rostul.

Ragnar telefonă la garajul unde urma să fie reparată maşina. Ceea ce află era sfîşietor : maşina era complet distrusă, reparaţia avea să dureze mai multe săptămîni, iar garajistul îl sfătuise să renunţe la ea, reparaţia costînd cam tot atît cît o maşină nouă ; nu făcea să investească atîţia bani într-o rablă. Totuşi, Ragnar insistă să fie reparată, mai mult din dorinţa de a ascunde mamei şi Karinei adevărata situaţie a automobilului.

— Nu vreau ca ele să spună că mi-am distrus maşina, zise ca un copil.

În tot cazul, pentru moment, erau lipsiţi de maşină. Ragnar hotărî să închirieze una pe loc. Urmară convorbiri cu portarul hotelului, apoi cu un garajist care poseda un Ford în excelentă stare. Ragnar voi să-l închirieze pe o lună întreagă, dar nu dispunea de suma cerută drept garanţie. Declară atunci că numele său era cea mai bună garanţie. Numele familiei şi cel al moşiei ce-i aparţinea bucurîndu-se în ţară de o mare consideraţie, i se încredinţă maşina fără garanţie. Ragnar plăti chiria pe o lună şi porniră la drum spre prînz.

Şoseaua străbătea un codru ce părea a nu avea sfîrşit. Cînd îşi deschidea adîncimea, privirii i se ofereau numai ape sumbre, cîte un heleşteu sau o baltă — sau poate capătul unui lac mai mare a cărui întindere rămînea nevăzută. Nici o casă, nici ţipenie de om.

— Lăsăm totul în urma noastră ? întrebă Johanna, visătoare.

— Totul, răspunse Ragnar.

— La voi nu există decît păduri și lacuri, zise ea. Și eu aș vrea să mă simt acasă într-o țară în care nu există decît păduri și lacuri.

Dar ea nu aparținea acelei țări ; se afla pe meleaguri străine ; era o pribeagă, lăsată în voia frumuseții și însingurării unei țări străine. Avea doar dreptul să privească ; alt drept nu avea. Ei îi era indiferent încotro o luau ; nu avea nici dreptul și nici un motiv să întrebe.

Pînă și doamna Yvonne deveni romantică.

— De ce am plecat oare din această țară frumoasă ? suspină ea cu dor și melancolie. Aici aș fi fost mai sănătoasă, mai tînără, mai frumoasă. De cîte, doamne, aș fi fost scutită !

Dornică să enumere toate cele de care ar fi fost scutită, prinse a povesti :

— Dacă n-aș fi avut patima circului ! se jeli, și arătă cum se îndrăgostise nebunește — era mult de atunci — de un îmblînzitor de lei ; totul începuse cu el ; el fusese primul ei bărbat. — Ce proastă am fost ! constată ea, să fug cu un îmblînzitor de lei ! Dar totuși, a fost grozav ! Cîte și mai cîte nu urmaseră. Vai, după aceea dăduse dintr-una într-alta ! Povesti despre logodna încheiată la Londra, pe care însă o stricase, și despre campionul de automobile, mort într-un accident în timpul antrenamentului. — Să-ți fie un avertisment, îi zise lui Ragnar. Să conduci cu prudență, cel puțin cît mă aflu eu în mașina ta. Am putea s-o pățim mai rău decît ieri, deși a fost și așa destul de rău. *I had the shock in my head !* În cele din urmă evocă marea ei dragoste : *kid*-ul, băiețașul ei, care îi

fusese furat, luat, răpit. O intrigă diabolică. Propriul ei tată se aliase cu dușmanii ei, nimeni nu avusese milă de ea ; simțămîntul cel mai sfînt, dragostea maternă, fusese călcat în picioare. — Eu însă nu mă dau bătută ! declară ea aruncînd priviri sălbatice. Mă duc după el ! Am să le arăt eu cine sînt !

Johanna era convinsă că toată povestea cu băiețașul răpit era o invenție, o născocire. Doamna Yvonne nu avusese nici un copil ; sau poate că acest copil murise de scarlatină sau se afla într-un internat la Paris, fără ca Yvonne să se intereseze de el. Cine putea să-i dea crezare, auzind-o, aplecată peste Herakles, cum îi șoptea :

— Ai răbdare, Herakles *dear*, ne ducem noi după el ! Ca să vă bucurați unul de altul. Acesta este adevăratul motiv pentru care îl păstrez pe Herakles ca pe lumina ochilor, adăuga ea cu un aer misterios către Johanna. Îi aparține copilului meu, fiului meu scump. Pentru el l-am cumpărat pe Herakles, pentru el l-am crescut făcînd din el acest animal cu totul extraordinar. Herakles este menit să devină însoțitorul, tovarășul de joacă al lui Ruland al meu.

Johanna era cît pe aci să-i amintească doamnei Yvonne că pe scumpul ei băiețaș răpit îl numise deunăzi Dagobert ; dar i se părea inutil să o dea de gol pe sărmana ființă. Doamna Yvonne își turnă un păhărel de coniac din sticluța de voiaj. Aidoma unui decor de teatru, copacii se dădeau la o parte, oferind ochiului priveliștea unei ape sumbre. Deasupra peisajului întunecat și vrăjit, alunecau păsări negre, descriind cercuri cu o lentă solemnitate. Nu a avut nici un copil, cugetă Johanna. Dar, la urma

urmei, de ce n-ar minţi, dacă-i face plăcere? Tot ne aflăm într-un ţinut destul de ciudat, unde lucrurile nu par nicidecum reale. De ce nu ar adăuga şi ea un element fantastic...

Micul hotel recomandat de ofiţer era complet izolat de orice localitate sau sat şi era înconjurat doar de cîteva anexe. Pădurea cobora pînă la malurile lacului şi nu lăsa loc decît pentru clădirea hotelului. Hotelierul era un slăbănog deşirat, foarte blond, cu o privire severă în ochii lui albaştri şi cu o fire mohorîtă. Pe cei trei clienţi noi îi primi fără prea mare plăcere, şi nici nu-şi scoase pipa din gură cînd îi salută. După Johanna, avea mai mult aerul unui căpitan de vas urîcios, decît al unui hotelier. Că veneau sau nu clienţi în îndepărtatul său hotel nu părea să-l preocupe. În ciuda vremii bune şi a faptului că era plin sezon, hanul părea pustiu.

— Am impresia că sîntem singurii clienţi, zise Ragnar.

Mai tîrziu descoperiră că se mai aflau acolo două englezoaice bătrîne. Yvonne, Johanna şi Ragnar, adunaţi la geamul camerei Yvonnei, le văzură sosind la hotel. Amîndouă purtau pince-nez, umbrele de culoare deschisă, fuste, bluze şi mănuşi de bumbac negru. Una avea o faţă lungă şi tristă, cu bărbia ascuţită; cealaltă o figură veselă şi turtită. Yvonne deschise o nouă sticlă de coniac, cu care avusese înţelepciunea să se înarmeze. Ragnar sună pentru a cere pahare; dar nu se arătă nimeni.

— Ce porcărie, tună el şi apăsă şi mai tare pe sonerie, fără însă ca cineva din hotelul pustiu să se lase impresionat. Aşadar, îşi băură coniacul din paharul de apă. Odăile erau vaste şi inconfortabile, cu pilote grele de pat, geamuri tulburi şi dulapuri ce miroseau a mucegai.

Pe veranda-sufragerie nu erau puse decît două mese: una pentru Ragnar şi însoţitoarele lui, a doua, aşezată lîngă prima, pentru turistele anglo-saxone, care îşi începuseră cina cînd cei trei îşi făcură apariţia şi, cuprinse de o respectabilă nelinişte, dădură din cap la vederea feţei multicolore a Yvonnei şi a pantalonului marinăresc al Johannei. Ragnar, Johanna şi Yvonne luară loc. Raporturile dintre cele două mese fură de la bun început hotărît inamicale.

— *Voilà des dames tout-à-fait charmantes!* constată Yvonne.

Chelneriţei îi ceru cu glas strident, de la un capăt al sufrageriei la altul, un whisky, dar mare (la masa vecină, se observă a tresărire de indignare). Localul nu avea whisky. Faţa de masă era murdară, iar mîncarea, mizerabilă. Pe uşa deschisă a verandei, pătrundeau roiuri întregi de gîze. Prin sufragerie se tîra un cîine bătrîn, gras şi rîios, ai cărui ochi urduroşi aruncau priviri răutăcioase. Chelneriţa vîrstnică avea o guşă şi răspîndea un miros urît. În fundul încăperii, pe un scaun izolat lipit de perete, fără masă, se aşezase căpitanul mohorît; îşi curăţa unghiile cu o scobitoare şi părea supărat de prezenţa clienţilor.

— Ce să spun, un hotel delicios! mormăi Ragnar. Ce colţişor frumos ţi-a recomandat ofiţerul tău, Yvonne dragă!

— Dar să ştii că el era un adevărat gentleman! declară hotărîtă pîrîta. Avea maniere perfecte.

Pentru a nu cădea pradă melancoliei, cei trei se apucară să le supere sistematic pe doamnele

cu pince-nez. Ragnar și Yvonne se avîntară în joacă cu încîntare și o totală dăruire de sine. Yvonne îl ridica pe Herakles, făcîndu-l să dea din picioruşe și exclama veselă :

— Pe cinstea, mea, iată o pasăre din cele mai prețioase ! I s-au tăiat aripile și i-a crescut o carapace tare, dar tot mai poate zbura, de preferință pe înserate, după ce s-a înfruptat din mîncarea sa favorită. Atunci plutește și ciripește voios în aer. Provine dintr-o veche crescătorie din Scoția, patronată odinioară de însăși regina Victoria. Este o ființă cu totul și cu totul deosebită. Moare după supița ei de cocaină, pe care uneori i-o condimentez cu opiu. E o pofticioașă și jumătate !— jubila doamna Yvonne ; (vorbea englezește, pentru a putea fi înțeleasă de cele două ființe împietrite de la masa vecină).

— Mă bucur că mă voi cununa cu ducesa de York, remarcă Ragnar cu vocea sa de bas și o desăvîrșită seriozitate. Nu-i jucărie ca fiul din flori al rabinului din Amsterdam să ia o doamnă atît de simandicoasă.

La aceste vorbe, cele două exploratoare ale Nordului își abandonară, indignate, laptele cald și se îndreptară, cu capul sus, spre ușă. Cei trei prieteni izbucniră în rîs. Primul își redobîndi seriozitatea Ragnar.

— De fapt, n-ar trebui să mă lăfăi aici, făcînd tot felul de glume, zise el, parcă deodată vlăguit, proptindu-și capul în mînă. Sînt la ananghie. Zău, nu știu cum am să mă descurc de data asta. Îmi vine să vînd moșia, dar mama s-ar prăpădi de jale. Ia spune, crezi că Nancy ar voi *într-adevăr* să se căsătorească cu mine ? o întrebă pe doamna Yvonne fără ocol, cu o surprinzătoare lipsă de pudoare.

Yvonne clipi din ochi amuzată.

— Nu numai că vrea, îl lămuri pe Ragnar, dar este ferm hotărîtă. Este obsesia scumpei noastre Nancy. Și-a pus în minte că ești singurul bărbat care i se potrivește. Oricît de trăsnit ar suna, ea își închipuie că tu i-ai aduce fericirea.

— Bine, bine, zise Ragnar lungind vocalele, cu capul proptit în mînă. Dar este cu vreo opt ani mai în vîrstă decît mine.

Johanna era înspăimîntată de fiecare dată cînd se rostea numele acelei Nancy ; de astă dată însă se simțea mai puțin speriată de înțelesul cuvintelor cît de cruzimea cu care Ragnar aborda subiectul în prezența ei. Dar, la drept vorbind, de ce să-i ascundă ceea ce ea știa ? (Johanna, doar nu ai să faci prostia să te plîngi !)

Doamna Yvonne dădu la o parte farfuriile cu desertul, strîmbîndu-se.

— Acest pudding e o rușine ! exclamă ea. Nu putem rămîne aici. Încotro o luăm ?

Iar fură discutate diferite ținte de călătorie, erau tineri și liberi, făceau o excursie, nu aveau nici un scop definit.

Pe perete atîrna o hartă. Ragnar și Yvonne se apropiară pentru a se orienta, în vreme ce Johanna rămase la masă. Degetele ei se jucau cu o scrumieră urîtă și rotundă ce servea și drept cutie de chibrituri. Scoase un chibrit și îl strivi printre dinți — un obicei de-al ei ori de cîte ori era îngîndurată. Deodată, doamna Yvonne, studiind harta, scoase un țipăt.

— Știam ! țipă ea, apucîndu-și capul cu ambele mîini.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Johanna și se sculă în picioare.

Rămase lîngă masă ; Ragnar stătea în fața hărții, iar doamna Yvonne făcu doi-trei pași prin odaie, clătinîndu-se, înainte de a se opri în mijlocul camerei și a țipa din nou.

— Știam ! urlă iarăși, cu mîinile înfipte în păr și coatele scoase în afară ca niște aripi.

Pentru prima oară de cînd o cunoștea Johanna, nu era atentă la atitudinile ei : stătea nemișcată, aproape crăcănată.

— *Mon Dieu, mon Dieu, mon Dieu, c'est atroce*. Se află în imediata apropiere !

— Ce, pentru numele lui dumnezeu ? întrebară aproape simultan Ragnar și Johanna.

— *Je suis tout à fait bouleversée !* se tîngui doamna Yvonne. *Tout à fait bouleversée !* Mă apucă amețeala. E la trei sferturi de oră distanță. Acolo îl țin ascuns pe Ruland al meu ! zise apoi pe un ton mai coborît, și lăsă brațele în jos.

Tremură toată : emoția ei era sinceră.

— Trebuie să ajung acolo ! strigă, cu luciri fosforescente în privirea dementă a ochilor ei de pisică. Este un jurămînt ce mi l-am făcut mie însămi ! Trebuie să ajung acolo. Numaidecît, acum, numaidecît !

Iar se poticni în mers.

— Doar nu în seara asta ! protestă Ragnar.

— Ba da ! țipă doamna Yvonne. Acum, numaidecît ! E vorba de copilul meu, de Ruland ! Vreau în sfîrșit să-l am !

Johanna avea sufletul tulburat. Oare ce se întîmpla sub ochii ei ? Ce i se descoperea ? Cum adică, copilul adorat și răpit exista ? Nu era deci o simplă născocire a Yvonnei ? Unde era minciuna, și unde adevărul ? Cu părul răvășit și ochii ei lucioși, doamna Yvonne părea acum

pradă unui acces de demență. Poate că, în realitate, totul era doar o închipuire ; numai durerea era sinceră, deși pricinuită de o cauză nereală. Ce nebunie ! De ce îi era oare dat Johannei să asiste la astfel de scene ?

Yvonne se apropiase de Ragnar ; își schimbase atitudinea și tactica.

— Firește, ne ducem ! exclamă ea cu o siguranță jucată, însoțită de un acces de ilaritate. Vom petrece nemaipomenit de bine. Tu nu-l cunoști pe bătrînul meu, bătrînul meu e grozav, să mori de rîs, nu alta ! E vorba doar de o încîntătoare plimbare pe înserate ! Șoseaua e bună, iar la bătrînul meu găsim whisky. Nu l-am văzut de cincisprezece ani ! O să ne amuzăm de minune !

Îl scărpina pe Ragnar sub bărbie, sărea cînd pe un picior, cînd pe altul, bătea din palme, scotea țipete de rîs.

— Ce mai petrecere ! repeta întruna — îi făcu semne Johannei să se apropie — Așa-i micuța mea Johanna, așa-i că și tu îți dai seama că va fi nemaipomenit ?

— Este absurd, mormăi Ragnar, e o absurditate fără nume ! De fapt, ce ai de gînd să faci la tatăl tău, admițînd că te conduc la el ? O să te dea afară și, odată cu tine, și pe noi ! Ar fi îngrozitor !

— Vai de mine ! Vai de mine ! țipă Yvonne printre rîsete zguduitoare. Să ne dea afară ! Nu, nici așa ! Am să intru și am să-i spun : Tată, dă-mi copilul, dă-mi-l pe Ruland *darling !* Eu sînt mama lui, iar tu nu ai dreptul să mi-l refuzi. Să știi că mi-l va da !

Rîdea ca nebună. Tot cerșind, rîzînd, trăncănind, țopăind, își atinse în cele din urmă țelul.

Ragnar îi ceru căpitanului ursuz să-i indice drumul. Casa bătrînului domn era bine cunoscută în tot ţinutul, căci el se stabilise acolo cu zece ani în urmă. Nu puteau greşi drumul ; după vreo douăzeci de kilometri, se făcea un drum la stînga.

Se avîntară atunci într-o excursie ciudată, ca de vis, care rămase în amintirea Johannei nu ca o întîmplare reală, ci ca o succesiune chinuită de viziuni confuze şi totodată nemilos de logice. Mai tîrziu, ea se întrebă cu toată sinceritatea dacă trăise acel episod aievea sau numai în vis, deoarece totul se înfăptuise atît de iute şi de bizar. Multe întîmplări din ultima vreme erau oarecum neverosimile. Din clipa însă în care se urcaseră în maşină pentru a face, în urma insistenţelor sărmanei Yvonne, acel drum absurd, riscat şi grotesc, începu să se desfăşoare o peripeţie cu totul neverosimilă, care apoi îşi pierdu orice realitate, scăpînd unui examen atent, spulberîndu-se ca o nălucă.

Zoreau prin noaptea luminoasă ; în irizările verdelui sticlos, faţa Yvonnei, palidă ca a unei păpuşi, era parcă schimonosită de încordare. Cînta, se legăna într-o parte şi alta, vorbindu-i fără răgaz lui Herakles.

— Acum îl răpim pe micul tău stăpîn, aşa cum mi-a fost răpit mie pe vremuri. Să vezi tu, drăgălaşule, să vezi tu ce o să ne distrăm. Va sta cu noi, toată ziua te vei juca cu el. Are părul auriu şi ne va iubi, *little* Herakles. Ce o să ne mai amuzăm !

Yvonne se tot legăna, fredonînd şi cîntînd. Ragnar se încruntase. Din clipa în care maşina o luase pe îngustul drum lăturalnic, două păsări albe se învîrteau deasupra călătorilor, urmărindu-i ca două însoţitoare de basm. Se apropiau de ţelul lor. Poate că totul nu era decît un vis. Doamna Yvonne se ridică ţeapănă şi dreaptă, atunci cînd în depărtare se ivi casa în care bătrînul îl ţinea prizonier pe fiul ei.

— Vedeţi să nu cădeţi din maşină ! o avertiză Johanna pe Yvonne, şi o apucă de mînă.

Mîna Yvonnei era îngheţată. Johanna căzuse pradă unei curiozităţi extreme — ce avea să se întîmple ? —, dar era o curiozitate ca de vis : lipsită de gravitate, se concentra asupra unor evenimente neînsemnate, ba chiar absurde.

Maşina opri. Cei trei coborîră în dreptul unui portal cenuşiu, bătut de ploi şi de vînt, încununat cu o stemă. Butonul soneriei părea a fi cu totul nepotrivit (caselor blestemate nu le trebuie electricitate), degetul alb, tremurător, cu unghia purpurie, al doamnei Yvonne apăsă pe buton ; un sunet ascuţit străpunse casa şi uşa li se deschise de o servitoare bătrînă — o vrăjitoare din poveşti, cu ochi împăienjeniţi, cu un nas coroiat şi gheare ; Yvonne dă să intre fără un cuvînt ; bătrîna însă îi taie drumul ; Yvonne o împinse la o parte, dar bătrîna exclamă :

— Ei, domnişoara noastră ! şi rîde strident.

Înfricoşaţi ca în vis şi, ca în vis, îndrăzneţi, Ragnar şi Johanna o urmează pe Yvonne care merge înainte cu pas iute. Pătrund într-un fel de hol cufundat în întuneric ; o scară largă, acoperită cu un covor se pierde în penumbra primului etaj. În fund se deschide o uşă şi o siluetă sumbră face, solemn, cîţiva paşi ; un servitor bătrîn se repede totodată în josul scării, cu o lampă în mînă. Se opreşte în faţa domnului solemn. Acesta este tatăl.

— Doamne dumnezeule, papá !

Yvonne scoate un țipăt, cutează să mai facă un pas sau doi, apoi se oprește, ferindu-și obrazul cu brațul, ca și cînd i-ar fi teamă că bătrînul aristocrat ar putea s-o lovească. Bătrînul poartă o jachetă de modă veche, un plastron la fel de alb ca și barbișonul ; cu nasul său acvilin și buzele sale subțiri pare a fi un grande spaniol din timpul Inchiziției. În spatele ușii deschise cîntă un glas angelic, acompaniat de o chitară.

— El e ! Odorul meu ! strigă Yvonne și dă să treacă pe lîngă bătrîn.

Acesta însă ridică un braț imperios.

— Anna, cum îndrăznești ! tună înfricoșătorul său glas.

— Vreau să mă duc la el.

Yvonne face un salt pentru a trece de tatăl ei. El însă pare a fi tras o linie magică, peste care Yvonne nu va putea trece niciodată. Iată că ea se oprește din salt fără ca tatăl să miște brațul întins.

În acea clipă apare odorul în ușă, îmbrăcat într-un costum alb de marinar, purtînd în mînă a chitară împodobită cu panglici pestrițe și o pisicuță albă pe umăr. Fiul Annei este de o frumusețe îngerească. Părul său are reflexe aurii ; ochii lui albaștri sînt tiviți cu gene negre. Desenul buzelor vădește o puritate admirabilă — este gura suavă și severă a unui înger.

— Fiul meu ! Lasă-mă la el ; Nu mi-l poți refuza ! urlă Anna-Yvonne, săltînd de pe un picior pe altul, încoace și încolo, deoarece nu-i este cu putință să treacă peste linia magică.

— Mie îmi aparține ! insistă ea, întinzîndu-și mîinile cu degetele răsfirate către el.

— Afară ! Fugi ! tună înspăimîntătorul moșneag. Să-mi repet oare blestemul ?

— Mie îmi aparține ! se jelește blestemata. Am să chem poliția !

— Poliția care ți l-a luat ? exclamă bătrînul cu un rîs batjocoritor. Poliția ! Pe buzele tale, cuvîntul acesta are un farmec nespus ! Întoarce-te în camera ta, Paul ! îi ordonă apoi copilului. Repetă-ți cîntecul !

Băiatul se retrage de-a-ndăratelea spre ușa deschisă. Minunații săi ochi o privesc pe jelitoare cu gravitate și o lipsă desăvîrșită de milă.

— Copilul meu, copilul meu ! cerșește nenorocita. Fii bun cu mama ta ! Nu, nu fi bun, doar drept ! Mama ta are dreptate ! Spune că vrei să pleci cu mine, că de acum înainte, vrei să fii cu mine !

Băiatul aproape a ajuns la ușă.

— Ți-am și adus ceva !

Nefericita femeie își joacă ultima carte.

— Uite, broasca asta țestoasă e minunată ! Ține-o !

Și, încercînd să-l descumpănească pe moșneag, i-l aruncă pe Herakles copilului. Bătrînul însă, săltă și îl prinde pe Herakles din zbor cu o nebănuită îndemînare, întrerupîndu-i astfel traiectoria pînă la micul său stăpîn ; apoi, cu iscusința unui derbedeu, îl azvîrle pe Herakles înapoi de unde a pornit. Fiica renegată nu se vădește mai puțin îndemînatecă decît tatăl ei nemilos și prinde broasca ; între timp însă, copilul a ajuns în cadrul ușii. Lumina din spatele lui strălucește aidoma unei aureole în jurul feței sale pătrunse de gravitate.

— Acuma du-te ! Afară ! urlă tatăl. Și voi, strigă el disprețuitor către Johanna și Ragnar. Afară din casa mea, ticăloșilor !

Îi gonește ca pe niște larve infernale, ca pe niște demoni inferiori.

— Afară ! Afară ! tot repetă, împingîndu-i spre ușă.

Bătrînul servitor țopăie după el, încovoiat ca un lacheu de teatru, cu lampa ce-i tremură în mînă. Servitoarea chicotește strident. Scăldat în lumină, frumos și trist precum un heruvim, băiatul atinge o coardă a împodobitului său instrument. Se aude șoapta unei note de jale.

Cîte variațiuni de plîns, de hohote și de gemete nu auziseră Ragnar și Johanna în timpul orelor următoare ! Mai întîi în automobil : Yvonne țipa ca din gură de șarpe, jurînd că se va răzbuna, că va face moarte de om sau, cel puțin, un proces. În camera de hotel, atît de neprimitoare, se prăbuși apoi cu totul. Sub blestemul din privirea tatălui, se prefăcuse într-o femeie bătrînă. Machiajul i se topea : din colțurile gurii curgeau dîre portocalii, iar din gene, dîre negre ; se zisese, vai, cu artificiile ei. Încotro să o ia acum ? Înapoi în „lumea mare", care se schimbase și ea.

— Ce mă fac ? întreba, inundîndu-l pe Herakles cu lacrimi. Sînt pierdută ! pierdută ! Cu mine s-a isprăvit. Voiam să fiu mamă, numai mamă, să încep o viață nouă — nu mi-a îngăduit ! Unde să mă duc ? Am epuizat toate posibilitățile. La Biarritz, sezonul a fost mizerabil. Doamne dumnezeule, nu-mi găsesc locul pe acest pămînt. Bine zice Johanna, va veni ceva îngrozitor, vreun război sau ceva asemănător, iar eu nu-l am pe fiul meu ca să mă apere ! Doamne, Doamne... *I got the shock in my head...* Poate că am să mă duc pentru cîtva timp la castelul nebunului ăla bătrîn, ofițerul... m-a invitat... În tot cazul, mîine plec... Doamne, ce monstru e tatăl meu ! Și eu care voiam să fiu mamă ! Cu mine s-a zis ! *In the head... I got it in my head, you know...*

— *Poor Anna,* zise Ragnar. *Just take it easy !*

IX

A DOUA ZI, PLECAREA doamnei Yvonne se făcu fără vîlvă. Johanna mai dormea, cînd, pe la opt și jumătate, cineva îi bătu la ușă. În prima clipă nici n-o recunoscu pe doamna distinsă și îndurerată ce stătea în fața ușii, îmbrăcată într-un simplu costum gri închis. Nimeni încă nu o văzuse pe Yvonne în acest costum, ce-l păstra probabil pentru ocazii triste și solemne. De pe fața ei dispăruse coloritul triumfător ; aproape că nu se machiase, iar atunci cînd se aplecă peste Johanna, nu mai răspîndea miresmele parfumului său pătrunzător și dulce, ci un miros discret de lavandă.

— Rămîi cu bine, micuța mea Johanna, grăi doamna aceea plină de gravitate. Da, plec. Nu, nu te scula, dormi liniștită ; am să iau mașina hotelului pînă la gară.

Cu obrajii îmbujorați de somn, părul vîlvoi și pijamaua albastră mototolită, Johanna arăta iar ca un băiețel de vreo paisprezece ani.

— V-aţi hotărît într-adevăr să plecaţi ? întrebă ea, dar buzele parcă nu voiau să o asculte.

— Da, e mai bine aşa, zise Yvonne cea potolită — avea ochii plînşi — Trebuie să-mi găsesc o cale, adăugă ea.

Cu mîna ei, ale cărei unghii rubinii contrastau izbitor cu faţa lividă, dădu la o parte părul ce-i căzuse Johannei în frunte. Cît de plăcută era atingerea acelei mîini răcoroase ! Johanna se ridică în capul oaselor.

— De fapt, unde vă duceţi ? întrebă ea.

— Poate la Paris. Încă nu ştiu... poate la Stockholm, poate am să mă duc la castelul noului meu adorator... — Yvonne schiţă un surîs obosit — Nu mă uita, micuţa mea Johanna ! — zîmbetul se prefăcu într-o expresie de jalnică durere — Tu vezi în mine o nebună, o caraghioasă, mai ales de aseară încoace. Iartă-mă pentru tot ceea ce am făcut aseară. A fost o mare greşeală din partea mea că v-am înnebunit în aşa hal. Dar atunci cînd ai să te gîndeşti la mine, nu-ţi aminti numai de aseară. Gîndeşte-te că am fost şi o nebună drăguţă. Vai de noi... zise deodată, aplecîndu-se peste Johanna, cu lacrimi în ochii ei mari şi verzi de pisică. În clipa următoare dispăruse din odaie ; în faţa hotelului urui un motor de automobil, doamna Yvonne plecase, era în drum spre Paris, sau spre Stockholm, sau poate şi spre moşia bătrînului ofiţer. Ea nu mai exista. Plecase. Johannei îi păru rău că nu-i mai spusese cîteva vorbe inimoase şi prieteneşti, dar fusese prea adormită. Nici măcar nu vorbiseră de posibilitatea unei revederi. O scurtă strîngere de mînă, şi se despărţiseră pentru totdeauna. Gîndul acesta o întristă profund pe Johanna. Ar fi trebuit să plănuiască o revedere la Paris. Fusese însă prea adormită.

Johanna se sculă îmbrăcîndu-şi capotul, trecu în camera lui Ragnar, vecină cu a ei ; deschise uşa. Ragnar, în halatul său pestriţ, se uita pe fereastră.

— Yvonne a plecat, zise Johanna.

Pătrunsă de o subită tulburare, îşi dădu seama că se afla singură cu Ragnar, într-un hotel pustiu, într-un loc al cărui nume nu-l putea reţine. Acum, situaţia se complica. Acum, nu îl mai avea decît pe el. Sînt singură cu el. Nu mai e nimeni între noi. Nimeni nu ne mai apără pe unul împotriva celuilalt. Simţămîntul foarte puternic căruia îi era pradă în acea clipă izvora atît din teamă cît şi din încîntare.

Odată cu Yvonne dispăruse şi ceea ce îi mai legase pe Ragnar şi pe ea de lumea cealaltă, de acel petec de pămînt şi de acei oameni care fuseseră martorii întîlnirii lor : moşia. Johannei, celei desprinse de patrie, celei certate cu patria, Johannei, apatridei, moşia îi devenise, în ciuda puţinelor zile petrecute acolo, un fel de patrie : Karin, apariţie luminoasă dar tulburată, Karin plină de gravitate şi blîndeţe, tandră deşi energică, Karin, plină de pudoare, învăluită în mister ; lacul negru ce poleieşte trupurile ; terasa, sufrageria, căsuţa de oaspeţi lipsită de confort ; Knut şi Wolf ; nătînga domnişoară Suse, cînd jignită, cînd voioasă, iubitoare de patrie şi atît de maltratată de băiatul ei, tehnicianul şomer ; mama, figură înfricoşătoare şi duioasă, care, tot frîngîndu-şi mîinile cu un gest umil şi spasmodic, îşi exercită tirania tainică asupra întregii case şi, în ciuda zăpăcelii ei, se

preocupă de binele familiei fără să piardă ceva din ochi ; dură, dar numai și numai în interesul unei familii care, în lipsa energiei și mîndrei ei conștiințe de mamă, s-ar destrăma și s-ar nărui ; la primul etaj, strămoașa ascunsă, umbra cea albă, spirit al casei, respectabil, dar și scandalos, cu mintea sa tulburată, compromițătoare relicvă. Era un fragment de viață, de care Johanna avusese parte, dar se și spulberase ; cît de repede trecuse ! Ei, celei despuiate de patrie, nici acea patrie iluzorie nu-i fusese dată pentru multă vreme. Ceea ce îi rămînea era doar acel simțămînt copleșitor și nesigur față de bărbatul iubit, care și el era un străin. Te iubesc, Ragnar. Nu mai am pe nimeni și nimic decît pe tine. Am fost zvîrlită în această dragoste ca într-o țară a cărei limbă nu am s-o învăț niciodată și despre a cărei geografie nu știu nimic. Dragostea aceasta s-a abătut asupra mea ca un flagel. A trebuit mai întîi să pierd tot, pentru ca să i se facă loc în mine acestei dragoste. Am pierdut tot, și pe sora ta, pe Karin. Ce ai de gînd să faci cu mine acum ?

Ragnar își întoarse încet fața către ea. O față pătrunsă de gravitate și afecțiune ; ochii oblici aveau o privire cam distrată ; pe buzele moi și mîndre se așternuse un zîmbet îngîndurat.

— Sărmana Yvonne ! zise Ragnar. Niciodată n-am văzut-o într-un asemenea hal, cu atîta disperare în suflet. Nici măcar nu a țipat, devenise atît de potolită. Tare mi-e teamă că acuma se va duce de rîpă.

— Ce facem noi acum ? întrebă Johanna.

Ragnar o apucă de încheieturile mîinilor și o trase spre el.

— Ce vrei tu, Johanna, zise el, grav. Putem face tot ce poftim, Johanna.

Johanna cugetă : Trebuie să te las, ar trebui să te las, Ragnar. Dar spuse cu totul altceva. Spuse :

— Ai vrea să rămînem aici ?

— Vai de mine, nu ! exclamă Ragnar, rîzînd. Nici vorbă. Aici e de-a dreptul îngrozitor ! (Ce tunete în cuvîntul „îngrozitor“ !)

— Ce ar fi să ne întoarcem la moșie ? întrebă ea.

Ragnar se strîmbă.

— Nicidecum, zise el. Te rog, nu. Acasă, mama tot vorbește de blestematele acelea de parale, iar Karin face mutre. Mergem oriunde, dar nu la moșie !

— Ei, atunci, încotro ? întrebă Johanna.

— Facem o adevărată călătorie, răspunse el cu vocea sa profundă și ademenitoare. Departe, departe de tot, acolo unde nu mai există nimic în afară de noi...

— Ai vrea ? zise Johanna — a închis ochii pe jumătate, glasul lui hipnotizează, copleșitorul simțămînt din inima ei izvorăște din teamă și încîntare — Ai vrea ?

— Va fi minunat ! spune glasul ademenitor. Vom trăi zile minunate...

— Vrei să călătorim departe ? întrebă Johanna. Adică, încotro ?

Orice i-ar fi răspuns Ragnar — Africa, jungla — ea nu s-ar fi împotrivit. El însă, fără a da drumul mîinilor ei, spune :

— Putem să rămînem în țara aceasta. Țara aceasta este vastă, am să ți-o arăt. Dealtfel, și eu o cunosc prea puțin. Zilnic ne vom îndrepta tot mai mult spre nord. Sus, de tot, se întinde Ocea-

nul Arctic. Acolo ne urcăm pe un vaporaş şi facem o excursie grozavă. Nimic pe lume nu mi-ar face atîta plăcere. Cu condiţia însă să te bucuri şi tu, Johanna.

— Fireşte, mă bucur, zise Johanna.

Peste cîteva ore începu călătoria al cărei ţel nehotărît era Oceanul Arctic. Acum, în maşină, stau cît se poate de confortabil — Ragnar şi Johanna sînt singuri — în spate şi-au pus bagajele ; în faţă stau ei. Ragnar achitase nota la hotel şi încărcase singur bagajele. Studiase harta şi îl consultase pe căpitanul îmbufnat în privinţa şoselei. În timp ce se ocupa de toate, Johanna îl aştepta în maşină ; căzuse într-o stare de pasivitate vecină cu apatia. Ragnar însă desfăşura o activitate neobişnuită la acest om răsfăţat şi capricios. Cu grijă părintească, el se preocupa de tihna Johannei. Îi aduse o limonadă şi o întrebă dacă nu s-ar simţi mai bine cu o pernă în spate, căci „altminteri ai înţepeni, drumul este lung". (Plecăm departe, Johanna, departe de tot, acolo unde nu mai există nimeni în afara noastră.)

— Mulţumesc, zise Johanna. E perfect aşa. De astă dată, Ragnar conducea cu mare băgare de seamă.

— Nu-i voie să ni se întîmple ceva, zise el, căci ar trebui să plătesc cauţiunea, ceea ce ar însemna ruina totală.

Conducea cu multă prudenţă, deşi cu viteză. Concentrîndu-se cu totul asupra volanului, nu prea avea răgaz să stea de vorbă cu Johanna. Avea pe chip o expresie solemnă. Ţinea vîrful limbii afară, îşi încreţea ochii, care arătau acum ca două crestături sumbre. În prima localitate

pe care o străbătură, îşi cumpără ochelari de automobil, o pseudo-mască enormă şi greoaie cu margini de piele, ce-i acoperea jumătate din faţă. Sub mască, se vedea, descoperită, vie, respirînd, gura, ale cărei buze limba le umezea din cînd în cînd, înainte de a-şi relua locul în colţul gurii. Atunci cînd, pe porţiuni de şosea dreaptă, Ragnar accelera, limba se retrăgea, buzele se închideau şi căpătau o expresie de îmbufnare.

Goneau spre nord.

— Şoseaua e groaznică, zise Ragnar — timp de o oră aproape nu schimbaseră nici un cuvînt. — Nu te obosesc aceste zdruncinături ? Ţi-am spus eu, trebuia să-ţi iei o pernă.

Maşina trosni şi se clătină, trecînd peste o groapă. Ragnar şi Johanna izbucniră în rîs.

Pădurea se întindea la infinit. Era nesfîrşirea înspăimîntătoare a deşertului şi a mării. Asemenea mării şi deşertului, părea a nu tolera prezenţa omului. Străbătură douăzeci de kilometri, treizeci, cincizeci, fără a întîlni ţipenie de om. Ca şi marea, codrul vîjîia. Un foşnet măreţ cu sunete de orgă patetice şi hipnotice, muzică fără ritm, muzica cea de la început, nearticulată încă de ritm. Drumul lor era însoţit de monotonia valurilor ce se izbesc de stînci. Deodată însă, şoseaua se termină ; cotiră şi fură cît pe-aci să cadă în apă ; în locul şoselei, în faţa lor se întindea un lac — „Unul dintre cele patruzeci de mii de lacuri ale noastre" — explică Ragnar. Pe malul opus se afla un bac ; trebuiră să facă semne şi să strige, apoi să aştepte. Bacul se apropia încet şi Ragnar îşi duse cu multe precauţii maşina închiriată pe plută. Bacul era legat de o frînghie groasă, întinsă peste apă.

Luntraşul, un bătrîn cu barbă albă dar încă foarte viguros, îşi cufundă tăcut lunga vîslă în adîncimi. Ajunseră încet-încet la malul opus. De acolo începea altă şosea.

Spre amiază, ajunseră într-un orăşel. Ragnar îi spuse Johannei un nume atît de ciudat, încît ea nu-l putu reţine. Oraşul era pustiu ; şi aici păreau a trăi oameni foarte puţini ; mici grupuri trîndave leneveau în faţa unor oribile clădiri administrative : o farmacie nou-nouţă surprinzător de vastă, şi o primărie zugrăvită în alb. Ragnar îşi aminti că lîngă orăşel se ridica un vechi castel pe o insulă stîncoasă şi rotundă, în mijlocul unui lac cu ape negre. S-au dus acolo cu o barcă cu motor şi au vizitat castelul, curţile, turnurile, beciurile, temniţele subterane mirosind a mucegai, săli de ceremonie părăsite. Un ghid evoca într-o englezească îndrăzneaţă puterea şi strălucirea castelului de odinioară. Cuprinsă de curiozitate, Johanna contempla cu un ochi lucid arcurile greoaie şi ameninţătoare, cupolele, zidurile care, în ciuda grosimii lor, începeau să se sfărîme. Stilul acestei fortăreţe sumbre, lăcaş al unor cruzi seniori nordici, părea influenţat de Orient.

— Castelul îmi evocă mai curînd o carte de basme chinezeşti decît germane, zise Johanna.

Ragnar rîse.

— Extremul Orient a pătruns întrucîtva pînă la noi, în nord, o lămuri el — ochii îi erau tare oblici — Nu prea se ştie cum. Totul a rămas o taină.

După ce mai vizitară camera de tortură şi turnul de pază, şi îi dădură un bacşiş ghidului, îşi continuară drumul. Codrul îi înghiţi din nou. Iarăşi erau însoţiţi de vuietul acela nesfîrşit. De

două ori se văzură nevoiţi să oprească pe malul unui lac, ce se întindea în faţa lor ca o oprelişte, şi să aştepte bacul, pentru a fi transportaţi pe malul opus, unde pătrunseră iar în pădure.

În timpul după-amiezii, cerul se acoperi. Spre seară, începu să plouă, aşa că ridicară capota — operaţie anevoioasă din pricina nenumăratelor şuruburi ce trebuiau fixate. Vîntul bătea tot mai violent, ploaia îi izbea în faţă.

— Fir'ar a naibii ! exclamă Ragnar.

Capota nu se lăsa înşurubată şi vîntul o zgîlţîia zdravăn. Johanna îşi îmbrăcase haina de ploaie, dar în grabă nu-şi găsise şapca. Părul ei era ud leoarcă.

— Intră în maşină ! o rugă Ragnar. Mă descurc eu.

Nu se descurca însă deloc, chinuindu-se, în felul său neîndemînatec, cu şuruburile îndrăcite. În cele din urmă, unindu-şi forţele, reuşiră să prindă capota. Îşi continuară drumul, uzi pînă la piele.

Şoseaua părăsi pădurea. Ploaia cădea cu violenţă pe pajiştile de-a lungul cărora înaintau acum. Capota, atît de anevoios fixată, era chinuită de vînt. Johanna avea frisoane, dar totodată o senzaţie de tihnă oarecum înfricoşătoare : se afla singură cu Ragnar sub acel acoperiş nesigur, ce putea fi dus de vînt în orice clipă ; singură cu Ragnar în furtună, sub un cer întunecat, prevestitor de rele ; cu totul şi cu totul cu el, numai cu el ; departe, Johanna, departe de tot, acolo unde nu mai există nimeni în afară de noi.

Orăşelul la care ajunseră în cele din urmă era ca o insulă într-un ocean de singurătate, o oază într-un deşert înconjurat de pustietatea, ce vîjîia

dinspre şoselele largi, concepute parcă în vederea creşterii populaţiei ; în toate pieţele şi străzile, atît de urîte, acea pustietate urla. Călătorii se informară de drumul spre singurul hotel din localitate.

— Îţi mai este frig ? întrebă Ragnar.

— Nu, e minunat aici ! răspunse Johanna, care se şi băgase în pat.

Ragnar adusese o sticlă de whisky. Se aşeză lîngă patul Johannei.

— Trebuie să bei, zise el. Eşti dezamăgită de călătorie ? Păcat că vremea e aşa de urîtă !

— Aici e minunat, repetă Johanna.

Ragnar îi duse paharul la gură, aşa cum i se dă unui copil bolnav să bea o ceaşcă cu lapte sau o doctorie. Şi tot ca un copil bolnav, Johanna se schimonosi, înghiţind whisky-ul.

— Te supără dacă fumez ? întrebă Ragnar. Avea o ţigară englezească în colţul gurii şi fumul îl făcea să clipească.

— Dimpotrivă, răspunse ea. Şi eu vreau una. Comandară o cină uşoară. Ragnar mîncă la o măsuţă hodorogită ; pregăti farfuria Johannei şi i-o duse la pat. Se arăta încîntător de atent.

— Îmi pare aşa de bine că am pornit la drum, zise el. Nimic nu-mi putea da o astfel de bucurie. A fost minunat din partea ta că ai venit.

A doua zi, vremea se îmbunătăţi, aşa că putură să dea capota jos, dar tot atît de greu după cum o ridicaseră. Pe la nouă şi jumătate porniră. Cerul strălucea, ploaia împrospătase aerul.

Goneau spre nord.

Ţinutul cel cu codrul nesfîrşit se afla în spatele lor ; acum începea o regiune aridă, ca de stepă, cu puţine unduiri, aproape cu totul lipsită de copaci. Înaintară timp de două-trei ceasuri fără a zări o singură fiinţă omenească.

— Te plictiseşti ? întrebă Ragnar.

— Nu, răspunse Johanna ; dar nu-mi închipuiam că există în Europa un ţinut cu aşa puţini oameni.

— De fapt, nici nu mai este cu adevărat Europa, zise Ragnar.

Îngîndurată, Johanna luă un alt chibrit pe care îl strivi între dinţi.

Pe o pajişte nesfîrşit de întinsă dar stearpă, cîteva vaci slabe şi melancolice păşteau la mari distanţe una de alta. Trecură printr-un sat — dacă meritau acest nume cele cîteva case murdare, strînse în jurul unei biserici lipsite de orice ornament. Ragnar opri pentru a întreba pe un flăcău care trîndăvea la un gard, care dintre cele două şosele era mai practicabilă. Flăcăul avea o expresie încuiată şi răutăcioasă. Nu răspunse un singur cuvînt. Un alt băiat însoţit de un bărbat mai în vîrstă se apropia alene. Ragnar îi întrebă şi pe ei ; nici ei nu scoaseră o vorbă. Nu le răspundea nimeni.

— Ce localitate fermecătoare ! bombăni Ragnar.

Pe Johanna, satul acesta mut o înspăimîntă.

— Aceşti oameni au o aparenţă jalnică ! spuse ea, cînd porniră din nou la drum.

Spre seară, sosiră într-un oraş mai mare — un port, după cum explică Ragnar, cu o sumedenie de hoteluri. Cel mai bun se afla în piaţa principală, albă şi vastă, în centrul căreia se ridica o fîntînă monumentală. După cină, dădură o raită pe străzile oraşului. Seara era luminoasă şi senină ; tot oraşul părea a se plimba ; de mult nu mai văzuse Johanna atîta lume adunată. Se

duseră pentru o oră la cinema ; rula un film american vechi, deosebit de stupid. La început se amuzară. Cinematograful era ticsit, lumea rîdea și trăncănea. În cele din urmă însă, Ragnar o întrebă pe Johanna dacă nu se săturase. Ieșiră din sală ; afară, nu se întunecase ; cerul strălucea în tonuri de albastru și verde. Johanna era prea obosită pentru a se mai plimba. În camera lor, stătură de vorbă și băură ceva. În piața albă din fața hotelului cîntau cîțiva marinari.

— Parcă am fi la Toulon, zise Ragnar.

— Ce importanță are locul unde te afli ! spuse Johanna.

În clipa aceea, habar nu avea unde se afla. Fusese adusă undeva, într-un port, poate era la Toulon, poate era cu totul altundeva, nu avea nici o importanță, a doua zi nu mai aveau să fie aici, nu știau încotro o vor lua, era dealtfel indiferent.

Pe o distanță de cîțiva kilometri drumul lor mergea paralel cu marea ; sub cerul ușor acoperit, Marea Nordului se înfățișa ca o pașnică întindere cenușie, animată doar la margine de suflul discret al valurilor. Această blajină întindere de apă producea un efect mai puțin patetic și măreț decît codrul nesfîrșit.

— Aceasta este într-adevăr marea ? întrebă Johanna. Sînt nițel dezamăgită.

— Peisajele ciudatei mele țări, răspunse Ragnar, te-au răsfățat cu colosale efecte de singurătate. Prin contrast, marea pare civilizată.

Șoseaua făcea apoi un unghi drept spre interiorul țării, străbătînd iar o regiune pleșuvă și plată. Rarele sate prin care trecură păreau și mai îndepărtate de Europa decît localitățile care îi uimiseră în ajun. Aici se iveau doar pîlcuri de

case scunde din lemn ; la ușă ședeau femei cu figuri mongoloide ; în ciuda temperaturii ridicate, purtau cojoace slinoase ; multe dintre ele fumau pipe lungi. De cîte ori treceau mașini, copiii cu nasul cîrn și pomeți înalți, îngrozitor de jegoși, se apropiau pentru un ceremonial de-al lor : se aliniau de-a lungul șoselei, își fluturau brațele și țipau cu glasuri răgușite. Din cocioabele scunde se ridica un fum negricios. În scurta ei viață, Johanna călătorise puțin și nu cunoscuse niciodată vreun mod de viață extra-european. Așezările acestea sălbatice îi trezeau vagi amintiri, imagini culese din cărți de călătorie, fotografii din reviste ilustrate, fragmente din scurt-metraje documentare care, în cinematografe, precedau filmul propriu-zis. Ar fi voit să-l roage pe Ragnar să oprească ca să privească îndeaproape acest mod de viață atît de străin. Ragnar însă era grăbit, nici măcar nu încetinea în drumul lor spre nord. Parcă ar fi fost hăituit, parcă ar fi fost nevoit să ajungă la un punct bine definit într-un timp dinainte fixat.

La prînz, opriră la un han ce se afla la marginea șoselei, departe de orice sat. Acolo mîncă Johanna pentru prima oară friptură de ren ; avea același gust ca și carnea de cerb, dar i se atrase atenția că era de ren. Friptura avea drept garnitură compot de mure moi, ușor cleioase, galben-trandafirii ; Ragnar preciză că erau mure de mlaștină.

Gîzele se arătau sîcîitoare. Apăreau în roiuri masive, însoțite de un zumzet discret ; fiecare în parte însă era atît de mică încît nu putea fi prinsă. Degeaba încercau mîinile mînioase să distrugă roiul ; el se spulbera ca un nor. Johanna avea înțepături supărătoare pe mîini și pe gît,

mai ales una dureroasă în spatele urechii drepte. Friptura de ren îi păru extrem de gustoasă, dar nu și compotul de mure. Ragnar conduse toată după-amiaza cu o viteză egală și agreabilă, ca și cînd ar fi învățat să conducă bine abia în timpul acestei călătorii.

Spre seară sosiră iar într-o localitate mai importantă, avanpost al civilizației, destul de arătos în felul său oarecum colonial. Farmacia, poșta și hotelul erau cele trei clădiri monumentale. Istoviți, Ragnar și Johanna cinară în camera lor. După masă, se dezbrăcară numaidecît. Johanna se culcă, iar Ragnar privea pe fereastră.

— Vizavi pare să fie ceva, zise el. Ascultă ! Muzică !

Johanna ascultă.

— Fără îndoială este un bal, spuse Ragnar. Ce ar fi să mergem și noi ?

— Dar m-am și dezbrăcat ! protestă Johanna.

— Da, dar mi-ar face plăcere să dansez cu tine ; trebuie să fie un bal foarte frumos.

Se îmbrăcară și traversară piața.

Balul de la care Ragnar aștepta atîta plăcere avea loc într-un hambar făcut din lemn și lipsit de ferestre. Lampioane roșii agățate de tavan și de pereți răspîndeau o lumină crepusculară. Muzicanții cîntau pe o estradă de lîngă ușă. În ciuda lipsei de alcool, domnea multă animație. Părea să se fi strîns aici tot tineretul din localitate și împrejurimi. Dansau cel puțin șaizeci sau șaptezeci de perechi. Orchestra, compusă numai din alămuri, cînta întruna aceeași melodie, ca și cînd acești tineri nu ar fi fost în stare să danseze după alta. Era o melodie stridentă și monotonă, totodată obsedantă și excitantă prin infinita ei repetare. Sub picioarele dansatorilor,

podeaua de scînduri suna înăbușit. Nimeni aproape nu vorbea, în schimb, toți dansau cu un fel de ardoare sumbră. Fetele se lipeau de băieți într-un mod nicidecum nevinovat, iar băieții le strîngeau cu o oarecare brutalitate.

— Știam eu că va fi un bal minunat, zise Ragnar.

O cuprinse pe Johanna în brațe. Începură să danseze, Ragnar în felul lui excentric, rebel oricărei tehnici, cu pași alunecători, cu o țigară în colțul gurii. Dealtfel, aici nu izbeau pe nimeni ; nimeni nu-i lua în seamă ; nici măcar pantalonii marinărești ai Johannei nu provocau vreo remarcă.

Orchestra repeta neîncetat melodia stridentă și monotonă. Ragnar voia să danseze fără răgaz. Cu vesta lui de piele, cu fața sa îmbujorată și cu fruntea acoperită de broboane de sudoare nu se prea deosebea de flăcăii satului, compatrioții săi. O ținea pe Johanna tot așa cum le țineau și ei pe fete, și tot astfel o strîngea la pieptul lui. Johanna ameți ; în penumbra roșiatică și încețoșată, sala aceea de scînduri, lungă și lipsită de orice ornamentație, cu tropăitul dansatorilor, începu să se învîrtească în jurul ei. Ragnar nu înceta să danseze. La miezul nopții, muzicanții își strînseră instrumentele. Tăcute, perechile îmbrățișate părăseau hambarul festiv. Chelnerii stinseră lampioanele, care nu erau decît niște lumînări aproape consumate așezate în globuri de hîrtie roșie. Johanna era vlăguită. Cu ochii închiși, se proptea de Ragnar, care o mai cuprindea de mijloc.

— Cred că trebuie să mergem și noi la culcare, zise Ragnar.

Ieşiră din hambar. După penumbra suspectă din sală, noaptea verde părea strălucitoare. Lipiţi unul de altul, Ragnar şi Johanna se întoarseră la hotel cu paşi înceţi şi nesiguri.

Localitatea aceea era ultima staţie de cale ferată înspre nord. Cu cîţiva ani în urmă încă nu porneau de acolo decît nişte drumuri greu practicabile. De puţină vreme numai se construise o autostradă ce ducea spre cel mai nordic dintre ţărmurile europene. Un autobuz aducea zilnic poşta şi călători de la un punct la altul. Autostrada aceasta, mai largă, mai lină, mai îngrijită decît toate celelalte, era minunea minunilor, fala ţării ; pînă şi Ragnar, care nu înclina cîtuşi de puţin spre sentimentul de trufie naţională, se mîndrea cu ea, deşi într-un mod ironic. Dimineaţa, Johanna se trezi cu greu ; iar cînd, în cele din urmă, se urcă în maşină, mai avea ochii lipiţi de somn. O privelişte admirabilă, cu care începea călătoria din acea zi, o trezi însă de-a binelea. Numaidecît după orăşelul aflat la capătul căii ferate, ale cărui hambare adăposteau festivităţi cam barbare, autostrada traversa un fluviu larg. Podul acela de peste fluviu era încă o dovadă a destoiniciei naţionale, cu care Ragnar s-ar fi putut mîndri pe bună dreptate. Era un pod nespus de decorativ — în tot cazul, strălucitor de decorativ în dimineaţa aceea ; căci fierăria, vopsită într-un roşu aprins, a curbelor lui îndrăzneţe contrasta splendid, ba chiar zguduitor, cu albastrul puternic al apelor fluviului, producînd astfel un efect coloristic ameţitor.

Acestei alăturări strălucite de albastru şi roşu i se adăugau irizările albului penaj al pescăruşilor ce descriau cercuri falnice deasupra fluviului, precum şi un ton galben-auriu : căci în josul apei alunecau, izolate sau legate în formă de plute, o sumedenie de trunchiuri de copaci — o incomensurabilă comoară de lemn.

Soarele strălucea pe apă, pe roşul podului metalic, pe aripile pescăruşilor, pe lemnul cu reflexe aurii. Splendoarea acestei privelişti fabuloase vădea o violenţă aproape înfricoşătoare. Johanna o contempla, lipită de Ragnar.

— Cum îţi place ceea ce îţi oferim ? întrebă el cu un rîs ce-i descoperea dinţii, făcîndu-i ochii mici şi semeţi — ceea ce îţi oferă ţara mea ?

Vorbea ca un tînăr rege. Dansul din ajun îi priise de minune.

Timp de o oră, înaintară cu mare viteză pe şoseaua netedă ; la un moment dat, fură opriţi de semnele şi strigătele unor soldaţi ce stăteau în faţa unei barăci. Ajunseseră la graniţă. Completară formulare, plătiră o taxă.

— Acum ne aflăm în Laponia, declară Ragnar. Cu alte cuvinte : în ţara eschimoşilor. Este amuzant, nu-i aşa, Johanna ?

— Nu mi-am închipuit că am să ajung vreodată în ţara eschimoşilor, răspunse Johanna. Zău, nu mi-am închipuit. Pentru mine, este cea mai mare surpriză.

— E minunat că m-ai însoţit ! zise Ragnar, luînd-o de braţ.

Înainte de a se urca din nou în maşină, făcură cîţiva paşi prin apropiere. Nu existau drumuri ; erau nevoiţi să-şi croiască o cale prin hăţişul unei păduri de mesteceni degeneraţi. Printre ramificările trunchiurilor scunde şi

întortocheate, creşteau pe solul mlăştinos buruieni înalte şi dese.

— O, Ragnar, priveşte ! exclamă Johanna. În faţa lor, o ființă împodobită cu coarne ca din basme se îndepărta în salturi graţioase.

— Un ren, constată Ragnar cu satisfacţie. Va să zică, acum ai văzut şi un ren, micuţa mea Johanna.

Tocmai aici se încumetase un ren să le taie calea, tocmai aici, la graniţă, unde cu tot dichisul îţi luai rămas-bun de la Europa, ba unde trebuia chiar să plăteşti o taxă.

— Ce salturi ciudate face ! zise Johanna. Cu picioarele îndepărtate, dar păstrîndu-şi graţia. Niciodată nu am văzut coarne atît de frumoase.

În cursul orelor următoare, animalele acelea graţioase dar ţepene le săriră de nenumărate ori în faţa maşinii, unele cu sfială, altele pline de curaj ; se opreau o secundă, se uitau în jur, cercetînd cu teamă, dădeau reprobator din capul lor împodobit cu coarne mitologice şi fugeau cu salturi afectate şi stîngace. Încetul cu încetul, călătorii nu se mai mirară de asemenea întîlniri. Pe o parte şi alta a şoselei, renii se plimbau, unul cîte unul, sau în cîrduri. Privirea îmbrăţişa tot ţinutul, căci nu existau nici dîmburi, nici copaci ; se vedea doar cîmpia stearpă, acoperită cu muşchi şi lichen în nuanţe de alb-gălbui şi trandafiriu închis.

Ajunseră încă în aceeaşi după-amiază la hanul de turişti pe care Ragnar şi-l propusese drept ţel pentru acea zi. Se înfăţişa ca o surpriză în plină pustietate : îngrijit, modern, lucind de curăţenie, cu acoperişul transformat în grădină, mobile de oţel, apă caldă curgătoare şi o mică bibliotecă. Fusese deschis abia de

şase luni de către o asociaţie importantă şi influentă, numită „Asociaţia pentru deschiderea căii spre Nord". O doamnă cultivată era directoarea acestui han îndepărtat, dar atît de bine îngrijit. Drept ajutoare avea doi tineri liniştiţi, blonzi, cu fizionomii îngîndurate şi blînde ; purtau veste cu dungi albe şi albastre şi executau pînă şi munci grosolane ; cei doi fraţi erau însă de familie bună, fapt dovedit de fineţea zîmbetului lor.

Cina era servită într-o sufragerie aranjată cu mult gust : se aflau contopite aici cele mai recente motive ale artei decorative europene cu unele detalii stilistice de inspiraţie eschimosă şi laponă.

Doamna cultivată se aşeză la masa Johannei şi a lui Ragnar, singurii ei clienţi în acea seară ; purta o bluză din batist închisă la gît, cu motive maroniu-aurii pline de fantezie. Şi începu să povestească. Da, ea însăşi pregătise masa. O spuse însă pe tonul cuiva care ar fi făcut o ispravă cu totul ieşită din comun ; dar, la urma urmei, acesta era rostul ei şi nu ar fi stricat cu nimic dacă ar fi gătit o mîncare mai bună, căci numai bună nu era. Constatarea aceasta se impunea de la sine, în timp ce doamna continua să converseze cu atîta subtilitate. Ragnar şi Johanna mai erau încă la masă cînd se opri în faţa hanului autobuzul dinspre staţia terminus din nord. Sufrageria se umplu cu călători gălăgioşi — turişti şi localnici — care vorbeau tare şi rîdeau. Cîţiva domni din Norvegia cu sprîncenele albe şi obrajii îmbujoraţi vestiră cu voce de stentor că le era foame — fapt lesne de observat. Erudita şi cele două ajutoare blajine nu-şi mai vedeau capul de treabă. Ragnar

și Johanna priveau cum toată societatea era îndestulată cu friptură de ren și compot. După o jumătate de oră, turiștii ca și localnicii se urcară iar în autocar. Mașina își continuă drumul.

Rămaseră doar domnii din Norvegia cu sprîncenele albe — întrebarea rămînea deschisă : erau oare blonde sau încărunțite de vîrstă ? Fețele lor tăbăcite nu dădeau răspunsul așteptat ; ei comandară o sticlă de rachiu. Frații cei blajini cu veste de chelneri începură prin a o consulta în șoaptă pe erudită, înainte de a se hotărî să aducă sticla rîvnită. Apoi, erudita însăși șușoti cu Ragnar și Johanna. După cum le mărturisi cu mîna la gură, nu-i plăceau deloc, dar absolut deloc, astfel de domni, acest gen de clientelă masculină din Norvegia. Într-adevăr : de ce veneau astfel de domni în țară ? Numai și numai cu scopul de a goli sticlele care le fuseseră aduse cu părere de rău.

— Pentru ei, constată, jignită, erudita, singura atracție în frumoasa noastră țară o constituie rachiul. La ei, nu li se dă. După cum bine știți, există acolo un fel de prohibiție. Nici la noi nu au voie să-și cumpere rachiu ; dar aici, la mine, se îmbată ca niște sălbatici — aceasta li se îngăduie. Dacă ar putea, ar mai trece fraudulos și cîteva sticle cînd se întorc la ei acasă. Spuneți și dumneavoastră, de-aia sînt eu aici, să încurajez un asemenea desfrîu ?

Doamna era pradă unei sincere indignări.

Imuni la virtuoasa ură manifestată de gazda lor, Ragnar și Johanna îi găseau pe băutorii norvegieni foarte simpatici. Acum, aceștia deveniseră foarte veseli și gălăgioși și îi siliră pe frații cei blajini să dea drumul la aparatul de radio ; iată că unul din ei se apropie cu pași șovăitori de Johanna, poftind-o la dans. Petrecură cu toții o seară extrem de veselă. Cele două mese fură alăturate ; erudita se arătă mai întîi înțepată și distantă ; apoi însă, măgulită de galanteria zgomotoasă a unuia dintre domnii cu părul alb, nu se mai putu izola.

— Țara noastră, Norvegia, este desigur mult, mult mai frumoasă decît a ta ! îl lămuri pe Ragnar, cu arătătorul ridicat, unul dintre minunații cheflii. Dar țara noastră atît de frumoasă, ba chiar ridicol de frumoasă, are un cusur rușinos : nu poți face rost de alcool ! Oricum te-ai învîrti, nu poți face rost de alcool ! zise el, dînd din cap necăjit.

Își pusese pe cap o cască ce era făcută dintr-un șervet de hîrtie. Sprîncenele alb-galben se încrețeau în mod amenințător pe figura lui purpurie, dar încă pătrunsă de gravitate. Ceasul era unu.

— Odată și odată trebuie să ia sfîrșit și seara aceasta frumoasă, hotărî cu o îngăduință plină de măsură, erudita, chiar dacă lăsase să se depășească anumite limite.

Cînd, a doua zi, Johanna intră în camera lui Ragnar, îl găsi cu o batistă udă pe frunte, arătînd bolnav.

— Ești bolnav ? îl întrebă, înfricoșată.

— Nu, dar am avut o noapte îngrozitoare, zise el, huruind. Vai de capul meu, am visat așa de urît ! Cred că am o migrenă.

— În aceste condiții, nu putem porni mai departe, zise Johanna cu un glas care, în ciuda voioșiei ei, trăda teama ce i-o trezea o asemenea perspectivă.

— Ar fi chiar atît de înspăimîntător ? întrebă Ragnar. Aici este atît de frumos. Ţi-e tare neplăcut să mai zăbovim o zi aici ?

— Nu, nu, nicidecum, se grăbi să răspundă Johanna. Doar mi-e teamă să nu te fi îmbolnăvit. Te doare capul ?

— Niţel, răspunse Ragnar cu ochii închişi. Niţeluş, înţelegi ? Îmi cam zvîcnesc tîmplele.

Johanna nu-şi dădea seama de ce se simţea atît de tulburată şi înfricoşată de această situaţie. Se încumetase să pătrundă cu Ragnar într-o zonă unde nu mai exista nimic în afara lui şi a ei ; de acum înainte, depindea cu totul şi numai de el. Putea însă să se încreadă în el ? În el şi în inima sa impenetrabilă ? Ragnar era capricios şi ipohondru, şi iată că acum zăcea aici cu zvîcniri în tîmple. Aveau să petreacă o zi, cel puţin o zi întreagă, într-un ţinut care-i păruse Johannei frumos sau suportabil numai la gîndul că ei îl vor străbate la fel de repede ca şi regiunile prin care trecuseră în zilele precedente, şi că va rămîne în urma lor la fel de străin şi de fantastic. Era periculos să zăbovească într-un loc, căci risca să se dezmeticească. Acest risc însă nu putea, nu voia să-l ia acum asupra ei. Odată dezmeticită, se ivea întrebarea : călătoria lor avea oare un rost ? Şi-o putea oare ierta ? Întrebarea aceasta Johanna nu era în stare, nici înclinată, să şi-o pună.

— Te rog, nu te îmbolnăvi ! zise ea, muind batista lui Ragnar în apă rece.

— Am avut vise înspăimîntătoare, bombăni el.

Îl treceau fiori, atît sub atingerea batistei reci, cît şi la amintirea supărătoarelor viziuni nocturne.

— Ştii, am visat timpurile de odinioară, din copilărie. N-am fost un copil fericit, nu, n-am fost fericit în copilărie. Poate că nici eu n-am fost un copil prea drăguţ, adăugă cu îngîndurare în glas.

Batista de pe frunte, aidoma unui pansament, îl făcea să semene cu un bolnav şi un războinic : barba brună îi crescuse dînd părţii inferioare a feţei aspectul dur şi sever al unui ostaş rănit ; sub pansament curgea poate sînge negru dintr-o rană cumplită — o posibilitate pe care nu o excludea faţa sa lividă şi trasă.

— Deci, visul m-a silit să mă întorc în acea vreme, povesti el cu o voce sumbră. Mai întîi m-am pomenit plimbîndu-mă iar noaptea pe acoperiş, aşa cum făceam adesea atunci cînd luna mă chema. Da, am fost somnambul, declară el supărat.

Johanna ignora faptul acesta, pe care i-l ascunsese şi mama lui, în ciuda poftei ei de vorbă şi a indiscreţiilor ce le comitea cu un aer atît de maiestuos. Familia aceasta avea încă, avea mereu, taine de dezvăluit ; ba o bunică senilă, ba o boală infantilă destul de înfricoşătoare.

— Pari înspăimîntată ! zise Ragnar. Desigur, este un obicei respingător. Dealtfel eram convins că mama îţi spusese. Va să zică, există unele lucruri de care nici măcar ei nu-i place să vorbească — rîse cu amărăciune — Tata pretindea mereu că am să înnebunesc, zise Ragnar cu o privire înverşunată spre tavan. Din păcate, s-a arătat şi tata, astă-noapte. Am revăzut o scenă, cum le-am trăit de mii de ori

cu el. Mama sta ghemuită la o măsuță, iar el străbătea odaia cu pași mari și înjura ca un dement. Mama nu scotea o vorbă — niciodată nu l-a contrazis — el însă se înfuria din ce în ce mai tare. În cele din urmă, s-a năpustit asupra ei, știi, cu un singur salt, era groaznic, și purta cizme de călărie, și a lovit-o în obraz cu cravașa, făcîndu-i o vînătaie oribilă. M-au trezit plînsetele mamei. Un vis fermecător, așa-i ? Vai, ce frumos am visat.

— S-a... întîmplat cu adevărat așa ceva ? întrebă Johanna, albă la față.

— Nu chiar așa, răspunse Ragnar cu glas sumbru. Nu, nu l-am văzut izbind-o cu cravașa. Dar zilnic o făcea să sufere, zilnic îi pregătea o nouă cruzime... a chinuit-o îngrozitor... îngrozitor...

Amuți, culcat pe spate. Era un tînăr războinic rănit ; poate curgea sînge, sub pansament.

— De aceea l-am urît pe tatăl meu, zise el încet, apăsînd pe fiecare silabă. Karin și Jens erau întotdeauna de partea lui ; îl găseau minunat ; pentru ei era un exemplu, iar în mama vedeau cel mult sclava lui. Eu însă l-am urît dintotdeauna, în mod perfect consecvent. Cu toate puterile mele i-am dorit moartea, zise el, respirînd adînc, cu o ardoare cumplită. În copilărie, mă rugam pentru moartea lui în fiecare seară, înainte de a adormi ; iar cînd am fost mai mare, credeam că o pot obține printr-un efort de voință. Cine știe, poate chiar am obținut-o, adăugă el după o clipă de tăcere, ridicînd ușor capul. Nu poate să fi fost o simplă întîmplare faptul că am fost de față atunci cînd s-a întîmplat. Fără îndoială, atunci mi s-a împlinit ruga. Este îngrozitor să ți se dea, în cele

din urmă, ceea ce ți-ai dorit... Și apoi — zise el cu un rîs scurt — apoi, nu m-am purtat cu mama cu mult mai bine decît se purtase el. Nu, nu am fost mai bun cu ea decît el...

Pentru prima oară de cînd îl cunoștea, Johanna nu putu suporta privirea sumbră a ochilor lui oblici. Se temea de el ; cu teamă își lăsă capul jos. Cînd, în sfîrșit, ea se încumetă din nou să-l privească, Ragnar își lăsase iar capul pe pernă.

— Vai, cum îmi zvîcnesc tîmplele ! zise el ; atunci Johanna îl recunoscu.

— Nu vrei să te las singur ? îl întrebă ea cu prudență.

— Poate ar fi mai bine, răspunse Ragnar.

Johanna se aplecă peste el pentru a netezi batista umedă de pe frunte ; se aplecă și mai mult și cu buzele atinse obrazul lui deasupra firelor de barbă, acolo unde pielea era întinsă de pomeții proeminenți.

— Micuța mea Johanna, zise el. Ce ai să faci tu acum ?

Niciodată nu-i fusese atît de drag. Pradă unui simțămînt cu totul nou, îl cuprindea în dragostea ei și pe băiețelul crud și suferind, pe somnambulul care se ruga pentru moartea tatălui său — pe cel care fusese. Inima ei se strînse, o durea pieptul de atîta violență nemiloasă.

— Trebuie să-i scriu mamei mele, zise ea. De mult ar fi trebuit s-o fac.

Johanna coborî ; lîngă sufragerie, descoperi un salon cu un birou lîngă o fereastră ce dădea spre un lac.

— Toate ferestrele acestei țări au vederea spre cîte un lac, cugetă Johanna, în timp ce-și pregătea hîrtia de scris.

Voi să-și înceapă scrisoarea cu „dragă mamă“, dar imaginea părinților lui Ragnar o acoperea pe cea a propriilor ei părinți. Cînd, în sfîrșit, izbuti printr-un efort de voință să-și aducă în fața ochilor imaginea bărbatului și a femeii care îi dăduseră viața, această viziune vădea o tristețe atît de cumplită, încît Johanna lăsă penița din mînă, ca paralizată.

Îl vedea pe tatăl ei în penumbra sufrageriei, șezînd la fereastră pe un scaun inconfortabil. Fața îi este buhăită, trasă, albă ca varul, ochii congestionați. Își trece degetul mare peste obrazul stîng și partea stîngă a bărbiei. Este nebărbierit. Firele de barbă blonde par a fi o peliculă de mucegai, o eczemă palidă extinsă peste bărbie și obraji. Un plictis fără margini îl apasă pe frunte, pe umeri, pe mîini. Amintirile, în care altădată își găsea alinarea, sînt ca uzate, vlăguite ; el nu le mai poate recupera ; pînă și ele, ultima comoară ce-i rămăsese, trezesc acuma în el un simțămînt de repulsie. Simte că este mai inutil decît un șobolan în această odaie, în acest oraș, pe acest pămînt. Vremea sa a apus, pe veci. Nu mai poate nutri nici o nădejde, nici una, nici una. El urăște puterea care astăzi domină, dar ceea ce își vestește apariția în viitor i-ar prii la fel de puțin. Totuși, el nu va avea curajul să-și curme zilele. Nu se poate nici măcar îmbăta, din lipsă de parale. În magazie putrezesc pînzele sale, executate cu o temeinică tehnică impresionistă — peisaje și portrete feminine — odinioară aveau succes ; azi nici dracu nu mai vrea să

știe de ele. Pe data de întîi, s-a mutat și ultimul său chiriaș, iar Felix, fiul lui, desigur foarte vulgar dar care și-a făcut un drum în viață, i-a refuzat cele zece mărci, pe care i le mai dădea din cînd în cînd. Totuși, nu va avea curajul să se omoare. Tatăl nu a auzit cum s-a deschis ușa. Soția lui spunîndu-i ceva, el își ridică încet capul somnoros. „Moțăi?“ îl întreabă ea, strîngîndu-și buzele. Este complet întuneric în odaie. „Nu, răspunde el, stau așa...“ Tac și unul și altul. Se urăsc. Se află amîndoi în aceeași situație disperată. Resimt unul față de altul aceeași ură și același dispreț, fiindcă fiecare l-a văzut pe celălalt decăzînd atît de cumplit ; fiindcă nu se pot ajuta unul pe altul ; fiindcă nici unul nu este mai breaz decît celălalt. „Ai aflat ceva despre Johanna ?“ întreabă el. „Ce-ți veni ? spune ea cu glas mușcător. Doar ai văzut scrisorile sosite.“ „M-am gîndit că poate a trimis o scrisoare“, zice el aproape fără grai. „Cum i s-a ascuțit bărbia !“ își spune el, scîrbit și mohorît. Soția nu-i mai răspunde, ci îi întoarce arogant spatele.

„Dragă mamă“ — sărmană mamă, nenorocită, blestemată mamă — copiii tăi și-au pierdut patria ; este chiar foarte posibil să nu-ți mai vezi copiii niciodată ; da, da, este foarte posibil ; de asemeni, vei primi scrisori din ce în ce mai rar ; dealtfel, ar fi primejdios pentru tine să primești prea des scrisori din partea unor trădători de țară, dușmani ai statului, elemente periculoase — copiii tăi. Ai putea avea cele mai mari neplăceri, te-ar putea chiar aresta. Trebuie să te împaci cu jalea monotonă, fără speranță, a vieții tale, dragă mamă, trebuie să te împaci cu ea, strîngîndu-ți buzele.

Vremurile sînt infame, păcătoase, ticăloase, şi nimic nu pare a prevesti altele, mai bune, pentru tine. Dimpotrivă. Te sărut, fiica ta Johanna.

Această scrisoare Johanna nu o scrise ; de fapt, nu scrise nici una ; se uita în gol. O voce suavă, cam înăbuşită, o trezi din cugetările ei mohorîte.

— Domnişoară, păreţi atît de tristă, zise un tînăr.

Era unul dintre cei doi fraţi blajini de familie bună. Johanna îşi ridică privirea : figura frumoasă şi molatecă a băiatului cu vestă vărgată era uşor desfigurată de o înţepătură de ţînţar pe pleoapa stîngă. Pleoapa umflată dădea figurii sale o expresie de durere ciudată.

— Ţînţarii sînt aici nespus de supărători, zise el cu un glas totodată jalnic şi afectat. Felul său moale de a pronunţa litera t era cît se poate de artificial. Toată fiinţa sa trăda intensitatea vieţii sale psihice, precum şi o sexualitate nesatisfăcută şi probabil invertită.

Johanna se întreţinu cîteva clipe cu el. Amîndoi fraţii erau originari din Viena ; „dintr-o întîmplare cu totul neaşteptată, am nimerit aici — am să vă povestesc“ zise el, aşezîndu-se lîngă Johanna, plin de încredere şi de dorinţa de a începe o conversaţie. Îi spuse o poveste lungă. De fapt, dorise să se facă dansator, „dar viaţa face din noi ce vrea“ zise şi încercă să ridice ochii cu graţie — încercare cam neizbutită din pricina pleoapei umflate.

— Nici la Viena, lucrurile nu stau prea bine„ spuse Johanna.

Blajinul nu o înţelese numaidecît, apoi însă declară că nu citea ziarele. „Politica nu mă interesează, zise el cu un ton aspru, apăsînd

pe fiecare t. Domeniul meu este cu totul altul. Mie îmi place muzica, poezia, toate acestea. Fratele meu îmi împărtăşeşte gusturile. Ne împăcăm de minune.

Johanna se informă despre plimbările ce se puteau face prin ţinut. Va fi o zi nesfîrşit de lungă, îşi spuse ea ; se temea de gîndurile pe care i le-ar putea aduce. Blajinul îi desenă pe o coală de hîrtie drumul spre locul cel mai frumos al regiunii.

— De acolo, veţi avea, într-adevăr, o privelişte încîntătoare, îi făgădui. Bineînţeles, să nu vă aşteptaţi la ceva excepţional.

Johanna răspunse că nu se aştepta la nimic excepţional. Blajinul era, fără îndoială, un băiat cumsecade, care desigur o ducea destul de greu. Dar o supăra pe Johanna faptul că avea unghii atît de ascuţite (care nici nu erau prea curate) ; şi, dealtfel, o cam enerva.

X

O ZI LUNGĂ TRECU şi ea. Johanna făcuse două plimbări lungi, stătuse de vorbă cu erudita şi cei doi blajini, frunzărise cîteva reviste, citise poeme de Rimbaud, jucase o partidă de morişcă cu Ragnar, observase sosirea autocarului şi prînzul grăbit al călătorilor — tot aşa cum, într-o localitate uitată de dumnezeu, localnicii se duc, spre seară, la gară pentru a asista la trecerea rapidului şi a savura scurta zarvă de pe peron — mai scrisese, în cele din urmă, mamei sale (desigur, numai cîteva rînduri anodine) şi se culcase devreme.

În timpul nopții, timpul se strică ; dimineața, cerul era acoperit și bătea un vînt rece. Ragnar se declară vindecat. Puteau porni. În clipa cînd se afla iar în mașină lîngă Johanna — cu gulerul hainei de ploaie ridicat și, pe obraz, cu masca fîlfîitoare ce-i dădea un aer atît de misterios — ea simți cum inima i se liniști ; ceea ce o cuprindea din nou era o liniște cam ciudată, nu lipsită de oarecare tulburare, ce o datora restabilirii unei stări de lucruri cu care se obișnuise, fără ca aceasta să-i pară mai puțin îndrăzneață, ba chiar scandaloasă. Deci își continuau drumul, drumul spre Nord. Departe, Johanna, departe de tot, acolo unde nu mai există nimic...

Și, într-adevăr, nu mai exista aproape nimic. Un vînt înfricoșător se năpustea pe podișul înalt cu desăvîrșire pustiu. Întinderea sumbră era întreruptă doar, din cîteva sute în cîteva sute de metri, de măgure colțuroase, scobite ca niște cratere negre, ca și cînd s-ar fi prăbușit acolo meteori sau bombe uriașe care, sub imperiul trufiei lor crîncene, ar fi sfîșiat platitudinea ținutului pentru a o însufleți cu sălbăticie.

— Cam așa cred că arată luna, remarcă Johanna cu glasul înăbușit de oroare sacră. Da, așa mi-am închipuit-o eu dintotdeauna.

Departe, Johanna, departe de tot. Nu ți-a fost dat să hotărăști țelul nici drumul acestei călătorii ; ai fost răpită ; erai ușor de dus, deoarece pluteai între cer și pămînt. O apatridă dusă într-un peisaj selenic. Aici, copacii dezrădăcinați de furtună stau, prăvăliți pe pămîntul sterp, și își întind crengile, aidoma unor brațe de schelet. Departe de tot, Johanna ; așa

a hotărît capriciul unui străin ; acum ești aici, nu te speria.

— Iarna, cred că este cumplit, zise ea, scuturîndu-se, înfiorată. Sub atingerea vîntului rece, încremenești, prefăcut în sloi de gheață ; iar cerul cade pe cratere... Uuu...

— Parcă văd, răspunse Ragnar, cu o voioșie amară.

Așa ca acum, nu-l văzuse Johanna nicicînd : sumbru și totodată bine dispus. Făcea proiecte de călătorie, cu un glas însă plin de răutate și de cruzime, ca și cînd ar fi plănuit un asasinat.

— Portul la care ajungem azi sau mîine este punctul cel mai îndepărtat al acestei țări, constată el cu o satisfacție sadică. Mai departe nu se poate merge. Acolo, vom fi *sus de tot*. De acolo însă, adăugă, privind-o pe Johanna cu străfulgerări în ochii lui oblici, ne putem îmbarca. Eu aș fi de părere să plecăm în Islanda, îi propuse cu dinamismul său ucigător. Am avea o traversare frumoasă, iar Islanda, pare-se, este înspăimîntătoare. Mama ar leșina dacă ar ști. Într-adevăr, ea ar fi voit să mă duc cu totul într-altă parte, acolo adică unde mă puteam logodi cu Nancy. Nu, nu, prefer de o mie de ori să mă duc să văd foci și munți de gheață. Nu găsești și tu că e bine să vedem foci și munți de gheață ? o întrebă pe Johanna cu un glas aproape amenințător.

— Mă duc oriunde, răspunse Johanna.

În ziua aceea nu mai ajunseră la port, ultimul loc al acelei țări. Ei părăsiră șoseaua principală pentru a vizita o mănăstire rusească, despre care Ragnar auzise în copilărie. Clădirile sfîntului lăcaș se ascundeau în spatele unor ziduri înalte. Intrarea se făcea pe o poartă

împodobită cu un arc bizantin. Jur împrejurul unei curți vaste, se înșirau căsuțele scunde ale călugărilor ; în centru se ridica biserica cu clopotniță bulbiformă îmbrăcată în emailuri aurii și verzi. Una din căsuțe era folosită de cuvioșii părinți drept hotel. Ragnar duse tratative cu un bărbos care, cu brațele încrucișate și miinile băgate în mînecile largi ale rasei lui sleioase, străbătuse curtea cu pași înceți în întîmpinarea noilor sosiți. Călugărul le arătă o cameră, nu fără a se fi interesat minuțios dacă partea feminină era într-adevăr cununată cu tînărul.

— Sîntem soț și soție exact de un an și jumătate, răspunse Ragnar cu glasul său solemn de bas.

În ochii naivi dar și vicleni ai preacuviosului scînteie o lucire amuzată — după cum i se păru Johannei.

În toată atitudinea și comportarea sa, preacuviosul avea ceva respingător, dar totodată fascinant. Deși cu totul neîngrijit, ba chiar jegos — rasa lui, dezgustător de murdară, se destrăma deasupra gleznelor și a sandalelor rupte — el vădea o anumită distincție. Pletele sale lungi și unsuroase erau împletite într-o coadă pe ceafă ; această coafură caraghioasă ca și barba ondulată serveau, fără îndoială, drept adăpost celor mai felurite insecte — fapt de care s-ar fi putut convinge oricine, chiar dacă el nu s-ar fi scărpinat, din clipă în clipă, în creștet, dînd astfel naștere unui zgomot grețos. Avea o figură de țăran șiret, un nas lat cît un cartof, ochi mici scînteietori sub hățișul sprîncenelor. Johannei, care îl observa cu mult interes îi păru a fi un Rasputin vulgar. Deodată, ea remarcă în privirea călugărului luciri atît de impudice, încît întoarse capul înfricoșată.

Înainte de cină vizitară biserica și tezaurul mănăstirii. Lăcașul sfînt ortodox oferea privirii bogății care, în acea pustietate, păreau tulburătoare. Fulgera splendoarea barbară a altarului cu coloane aurii ; în jurul icoanelor scînteiau nestematele. Respirînd cu voluptate miresmele de tămîie cu care era saturată penumbra maroniu-aurie a bisericii, jegosul preacuvios cu codiță evolua printre atîtea minuni ca în elementul său predestinat. Mîna sa enormă și negricioasă pipăia sclipitoarele comori de parcă acestea ar fi fost un trup de femeie. Le dădea lămuriri într-un jargon neinteligibil, cu sonorități moi, alcătuit din cuvinte rusești, suedeze și germane.

Din spusele lui, ce sunau parcă a propuneri obscene, se înțelegea că majoritatea acestor neprețuite frumuseți sfinte fuseseră aduse odinioară de la Moscova, atunci cînd comunitatea se stabilise în această sălbăticie pentru a propovădui cuvîntul Domnului. Fiecare silabă a cuvîntului Moscova, rostită apăsat și terminîndu-se moale, suna candid și totodată necuvios, ca o rugăciune și țipăt de rut. Prin acele trei silabe — Moscova — bărbatul cu plete împletite evoca o lume de maternă vastitate, cruzime, incomensurabile splendori, dor de divinitate, lenevie, voluptate și răbdare... În timp ce urcau scara îngustă și întunecoasă ce ducea la tezaurul și cămara mănăstirii, fiul eternei și măreței mame se strădui să le explice tinerilor străini cu cîtă rușine diabolică fusese copleșit, în aceste vremuri blestemate, cel mai sfînt din-

tre locaşuri, oraşul cel cu nenumărate cupole, vlăstarul cel mai iubit al Domnului.

— Anticristul ! strigă el cu un glas ce suna înăbuşit între pereţii sumbri şi înguşti. Acum Anticristul domneşte acolo, duhnind spre jalea mămuchii ; cu ciocanul şi secera s-a urcat pe tron ! Dar Mămuca îl va prăvăli, căci are putere în trup !

În tezaurul de sub acoperiş, neaerisit, sufocant, mirosea îngrozitor a mucegai, praf şi insecticid. Acel Rasputin pletos deschise cu un gest larg, pătruns de gravitate, dulapurile din perete. Apărură învelişuri de mătase spălăcite, pe care el le dădu precaut la o parte. În sfîrşit, se iviră în toată strălucirea lor preţioasele odăjdii de ceremonie, coroanele episcopale, patrafirele. În cămăruţa aceea urît mirositoare, se îngrămădeau nenumărate minuni : brocart de aur şi argint, saten violet, blănuri albe, castanii, argintii, negre ; hermină, samur, vizon ; feţe de altar din saten scrobit, sfeşnice de aur, castele de fildeş, volume legate în piele cu ferecături de aur, cruci bogat ornamentate, icoane încrustate cu nestemate. Totul sclipea, foşnea, îşi arăta valoarea nepreţuită. Ochiul privea, mai curînd cu uimire decît cu încîntare. Nu era oare o iluzie, carton, imitaţii ? Încăperea aceasta părea a fi totodată magazia de recuzite a unei opere şi tezaurul unui maharadjah, care stoarce o provincie întreagă, în folosul căruia trudesc sute de mii de paria, pentru ca el să poată scotoci prin mătăsuri şi să-şi prindă în turban diamante cît oul de porumbel ; iar el se lăfăie sub un baldachin, în timp ce sclavii gonesc muştele cu un evantai. Prea plăcut nu era în odăiţa cu splendori.

Singurul care se arăta entuziasmat era preacuviosul pletos, care mîngîia cu degete lacome toate aceste obiecte pestriţe, catifelate, giuvaerurile, odăjdiile, moaştele împodobite. Părea a fi pradă unui extaz erotic. Micii lui ochi cu priviri perfide fulgerau, în timp ce şoptea : „Moscova, Moscova..." ; căci Mămuca fusese cea care dăruise aceste splendori sfinte, ce nu reprezentau decît o firimitură fortuită din uriaşa ei comoară de podoabe.

Privindu-l pe călugăr cum plescăia din buzele lui umede şi se legăna încoace şi încolo, Johanna avu impresia că era martora unui act sexual oribil, a unei exhibiţii respingătoare. Totul îi inspira o cumplită repulsie. De aceea se bucură cînd ajunse împreună cu Ragnar în spaţioasa şi răcoroasa lor cameră.

— Ciudate sînt locurile prin care mă duci, zise cu un zîmbet vlăguit. Un hambar în care am dansat după o muzică asurzitoare ; un peisaj selenic, unde vîntul urlă prin cratere, iar acum, acest tezaur înfiorător ! Crezi că pot îndura atîtea ? îl întrebă pe Ragnar, foarte serios.

— Da, toate acestea le-am văzut împreună, zise Ragnar, cuprinzîndu-i capul cu un gest de tandreţe blîndă.

Cina le fu adusă în odaie de un alt călugăr ; ca şi celălalt avea părul împletit, purta barbă şi o rasă jegoasă ; figura sa însă părea mai cumsecade, căci era cu totul lipsită de indecenţă. Cina era deosebit de modestă, chiar prea modestă faţă de preţul destul de piperat. Se compunea din supă, pîine, brînză şi un măr.

Splendorile erau închise în dulapuri şi prezentate rareori spre desfătarea ochilor. În rest,

călugării ofereau, pentru banii primiţi, hotărît mai puţin decît în alte părţi — scopul sfînt fiind poate justificarea lor.

Tinerilor li se dăduse o cameră cu un imens pat dublu — erau doar soţ şi soţie, cununaţi de exact un an şi jumătate.

— Niciodată n-am avut poftă să mă căsătoresc, zise Johanna, aşezată îngîndurată la marginea patului, în spălăcita ei pijama băieţească. Acum însă mă bucur că ne ia drept tineri căsătoriţi. Îmi place. Sîntem soţ şi soţie.

Ragnar stătea în picioare în faţa ei. Ea îşi lipi fruntea de genunchii lui ; cu fruntea îi simţea rotula.

— Spune, te temi de moarte ? întrebă ea dintr-o dată.

Ragnar nu păru surprins de această întrebare.

— Nu ştiu, răspunse el, pierdut în gînduri, privind-o pe Johanna cum îi mîngîia genunchii cu capul ei.

— În copilărie, da, mă temeam îngrozitor de moarte ; mi s-a întîmplat să mă trezesc în toiul nopţii şi să strig, să urlu, ştii, pentru că îmi dăduse în gînd că trebuia să mor. Moartea avea un obraz şi mă fixa din întuneric. Din orbitele ei emana groaza. Dar parcă s-au schimbat toate. Moartea nu poate fi cruntă. Cruntă este viaţa, şi în aceasta constă surpriza. Nu sîntem pregătiţi, căci ne-o închipuisem mai uşoară ; cel puţin, umbrită de o tristeţe mai frumoasă. Acum însă sînt convins că surpriza agreabilă va fi moartea.

— Uneori, tare aş vrea să mor, zise Johanna, cu faţa lipită paşnic de genunchii lui. Niciodată nu am spus-o nimănui ; ţie însă îţi spun. Adesea rîvnesc la moarte mai mult decît la orice pe lume. Atunci îmi spun : de nu ar mai trebui să mişc mîna... Nu merită să lupţi pentru ceva în viaţă, deoarece imperfecţiunea nu este doar o latură a vieţii, ci viaţa însăşi este imperfectă. Aşa cuget eu în asemenea momente. Desigur, astfel de gînduri trebuie alungate cu toată puterea. Dar sînt oare eu de vină, dacă uneori mă copleşesc, aidoma unui uriaş val neguros ce întunecă totul ? Nu am spus-o niciodată nimănui...

— Aceasta ţi-e şi acum starea de spirit ? întrebă glasul profund al lui Ragnar.

— Dacă s-ar produce pentru amîndoi în aceeaşi clipă, răspunse ea. Dacă ne-ar fi dat, şi ţie şi mie, în aceeaşi clipă, să fim scutiţi de aceste mişcări stupide, lipsite de orice scop ; căci tot nu ne duc unul spre altul, adică nu ne apropie cu *totul* unul de altul — niciodată. Iar pe măsură ce trece timpul ne vor despărţi, chiar dacă acum ne-am duce împreună pînă la Polul Nord...

Aplecat peste ea, încercînd, atît de neputincios şi de zadarnic, să-i mîngîie sufletul, Ragnar îi spuse :

— Tu însă, Johanna, tu ştii foarte bine ceea ce vrei pe acest pămînt. Tu ai un ţel. Dar ce să spună unul ca mine ?

— Nu ştiu dacă mai am un ţel... nu ştiu, şovăi... mărturisi ea, cu capul lipit de trupul lui, căci îi era ruşine. Ceea ce mărturisea era ruşinos. În clipa aceasta parcă nu mai am nici un ţel. Şi-a pierdut toată puterea, nu mai mă ademeneşte, nu-l mai iubesc. Găsesc chiar că nici nu merită să fie iubit.

Şi Johanna îl îmbrăţişează, îl imploră, Johanna, care şi-a pierdut patria, care a pornit la luptă, supunîndu-se unor legi pe care le cunoaşte şi le aprobă :

— Ragnar, Ragnar, mai bine moartea... Nu pot pleca de lîngă tine, mai bine moartea !

Ce-i putea da el drept răspuns ? Mereu aceleaşi gesturi ale ceremonialului de tandreţe, mereu aceleaşi sărutări. Mereu — pentru a cîta oară ? — jocul deznădăjduit de mîngîieri. Nu le rămînea altceva de făcut, decît să se arunce în îmbrăţişări, după cum nişte îndrăgostiţi disperaţi se aruncă în faţa unui tren spre a fi zdrobiţi de el sau, mînă în mînă, fiecare ameţit de prezenţa celuilalt ca şi de cea a morţii, se aruncă în gol de pe un turn, sau în apă de pe un pod, sau dintr-un hublou de avion, fără ca unul să-l privească pe celălalt ; căci, în acea clipă de înfricoşătoare contopire, îşi sînt străini unul altuia ; au amuţit, nu există nici o ieşire ; şi astfel se reped în moarte ca într-o noapte de dragoste ; şi astfel se reped într-o noapte de dragoste ca şi în moarte.

În timp ce, a doua zi, îşi luau micul dejun modest adus de călugărul cu aerul mai puţin fatal şi diabolic decît celălalt — vorbea ruseşte şi le adresă un zîmbet blînd pentru că nu-l înţelegeau ; probabil că îi întrebase doar cum se simt — în timp, deci, ce îşi amestecau crema de fulgi de ovăz şi beau cafeaua insipidă (dulceaţa de cireşe fiind singurul fel ce le plăcu), Johanna spuse, ca după o lungă şi anevoioasă chibzuire :

— Odată şi odată trebuie să o fac.

— Ce ? întrebă Ragnar mestecînd

Avea obiceiul să bage prea multă mîncare în gură.

— S-ar putea să-mi fi venit o scrisoare, zise Johanna cu o linişte aparent artificială. În tot cazul, trebuie să-i telegrafiez Karinei adresa mea.

În ghidul pe care uneori îl consulta, Ragnar găsise hotelul la care aveau să tragă în port. Hotelul se numea „Grand Hôtel de Paris et de Londres“.

— Dacă nici ăla nu o fi grozav ! exclamase Ragnar.

Johanna scrise telegrama destinată Karinei pe o coală de hîrtie şi o remise administratorului mănăstirii, căruia Ragnar îi achită nota. El făgădui că o va transmite numaidecît prin telefon.

— Este o telegramă foarte importantă, zise Johanna.

În drum spre port, era să se producă un accident dintre cele atît de des repetate ; Ragnar însă dobîndise mai multă prezenţă de spirit şi ştiu să frîneze în momentul potrivit. De data aceasta, nu le taie drumul un biciclist cu barbă roşie, ci un tînăr murg de o rară frumuseţe, care se ivi subit în peisajul lunar şi, sălbatic, eliberat, porni a juca în faţa maşinii. Apărut ca prin vrajă — din care grajd misterios, de pe care pajişte minunată scăpase pînă aici ? Miraculos de zvelt, îşi scutura bogata coamă ce flutura în vînt ; descumpănit la vederea automobilului — care şi oprise din pricina sa — păru a fi cuprins ca de o ameţeală, de un adevărat extaz de teamă ; zburdînd într-o parte şi alta, azvîrlind cu picioarele dinainte, dansa, necheza strident, ţipa, purtat de nebunia

sa înflăcărată, îmbătat de propria-i mișcare, desăvîrșit de frumos în nobila sa neajutorare. Această viziune admirabilă, ar fi putut să o plătească cu prețul vieții : cu un nechezat triumfător, calul se năpustește asupra mașinii, mașina se rostogolește, Ragnar, Johanna și calul mor. Dar Ragnar și Johanna priveau împreună acest spectacol de o frumusețe sălbatică și primejdioasă. Aveau prilejul să-l contemple unul lîngă altul. Cuprinsă de emoție la această vedere, Johanna cugeta : „De ce nu poate fi aceasta ultima imagine ce mi-ar fi dată să văd ? De ce nu s-a produs un accident de data asta ? Un accident de mașină în Nord ? Altădată, puteam să mă încred în neîndemînarea lui Ragnar ! Aș vrea să mor. Frate Georg, tu care ești atît de sever și de deștept, iartă-mă că gîndesc așa, că simt așa — că gîndesc, că simt așa cu totul și cu totul. Veți învinge și fără ajutorul meu. Nu e nevoie să fiu și eu printre voi. Nu vreau să fiu de față. Nu ar mai fi victoria mea. Vreau să mor. Îmi doresc moartea. Nu mai vreau să iau parte la evenimentele ce se prevestesc. Vor fi cumplite — dar și mărețe, știu prea bine. Dar nu mai vreau să particip la ele. Ragnar, dragul meu Ragnar, viața mea e în mîinile tale. De ce nu o azvîrli ? Am și plecat împreună foarte departe ; departe, în afara lumii... De ce nu ne-am cufunda în adîncimi, împreună, dragule ? Doamne, nu mai vreau să particip la nimic... De ce nu este calul acesta superb ultima imagine ce aș lua-o cu mine în liniștea cea fără de margini ? în pace...

Cu un salt admirabil, murgul sări într-o parte. Scuturîndu-și coama, fugi, cuprins de o panică sălbatică, într-un galop nebunesc, peste

acel peisaj selenic. Ragnar porni mașina. Își continuară drumul.

— Ei, acum putem spune că ne aflăm în cel mai nordic dintre orașele europene, declară mîndru Ragnar, cînd opriră în fața acelui Grand Hôtel de Paris et de Londres — un han mizerabil și murdar. Cel mai nordic dintre orașele europene făcea, dealtfel, o impresie lamentabilă, ca și cînd continentul ar fi voit să fie reprezentat în avanpostul său prin solii săi specifici : Sărăcia și Jalea.

Într-un patetic și melancolic decor alcătuit din stînci și mare, orășelul pustiu moțăia, învăluit în funingine cenușie. Drept fundal, se ridica, amenințător, muntele scund și colțuros. Dinspre mare, se vedea golful. Cu greu își putea închipui mintea liniștea glacială, parcă funebră ce domnea acolo în timp de iarnă — judecînd după animația atît de redusă din vară. În port, se afla, gata de drum, un vaporaș de pasageri, ce urma să pornească chiar în seara aceea pentru a face faimoasa excursie în jurul Capului Nord ; el purta numele „Dronning Maud".

Se aduceau tocmai bagajele unor englezoaice ; nu era exclus ca, dintr-un moment într-altul, să apară și cele două doamne cu pince-nez de la hotel. În port nu domnea veselia. Flăcăii și femeile care hoinăreau ici și colo, în speranța de a cîștiga un ban cu transportul bagajelor, arătau răutăcioși și flămînzi, iar funcționarii companiei de navigație îi goneau cu cuvinte brutale.

— Ce oraș trist ! exclamă Johanna. Totul pare acoperit cu funingine. Totul e învăluit în negreală.

— Probabil că este vreo industrie pe aici. Dar înfloritoare nu pare a fi.

Se duseră la o mică agenție de voiaj din apropierea portului, pentru a se informa de vapoare spre Islanda. Ragnar se interesă de toate amănuntele, precum și de preț.

— N-or să-mi ajungă banii, constată el, îngîndurat. Va trebui să cer bani de acasă. Mama o să facă un mare tărăboi, poate chiar va fi nevoită să vîndă cîteva acțiuni, dar nu-mi pasă, n-are decît !

— Vrei într-adevăr să mergem în Islanda ? întrebă Johanna, după ce ieșiră din agenția de voiaj.

— Țin neapărat să mergem în Islanda !

— E o nebunie, Ragnar ! Dacă stai să te gîndești, este nebunie curată !

Ragnar avea mutra sa îmbufnată : ochii mai oblici ca niciodată, buzele scoase în afară.

— E foarte simplu : vreau să rămîn cu tine, aș vrea să fiu cu tine într-un loc cît se poate de îndepărtat de grijile care mereu îți întunecă fruntea. Asta, nebunie ? Nu-mi dau seama ! Să fi ajuns lumea într-un asemenea hal, încît simplul fapt că vrei să petreci măcar o perioadă de timp cu ființa căreia îi aparții să pară o nebunie ? Dorința de a avea parte de puțină fericire pe acest pămînt să fie oare o crimă și o nebunie ? întrebă Ragnar, mînios.

Se oprise în mijlocul străzii, al acelei străzi cenușii, murdare, în cel mai nordic dintre orașele europene.

— *Merde alors !* exclamă, duduind. Nu mai am cuvinte ! În cazul acesta, lumea e o porcărie fără seamăn, o ticăloșie !

Ca și cînd nu ar fi auzit decît unul singur dintre cuvintele sale, Johanna zise :

— Spune, Ragnar, vrei într-adevăr să rămîi cu mine ? Te-ai gîndit bine ? Spui drept ?

— De fapt, nu mi-am închipuit niciodată că aș putea conviețui cu cineva, declară Ragnar nu fără solemnitate. Nici atunci cînd am trecut prin accese de dragoste mai acute poate decît acesta, continuă el cu strictă obiectivitate, nu mi-am închipuit că ar putea fi de durată. Eu nu am fost un partener potrivit pentru legături de durată ; am prea multe însușiri imposibile, iar majoritatea celorlalți oameni au și ei prea multe însușiri imposibile. Astfel, înseamnă că am chibzuit foarte bine înainte de a spune : *noi* trebuie să rămînem împreună. Simt că aceasta este sentința pronunțată de o instanță hotărîtoare. Așa că nu mă înșel. O simt cu toată firea mea.

Un simțămînt copleșitor de fericire și de spaimă o făcu pe Johanna să stea în loc și să închidă ochii. Aceasta, ea nu o știuse. Pentru aceasta nu fusese pregătită. Nu găsea nici un răspuns. Simțea doar — dar avea oare dreptul să se plîngă ? — că fericirea care acum îi strîngea inima avea să ascută nespus durerea de care nu va fi scutită, căci omul nu este scutit de nimic. Această fericire neașteptată, nemeritată, prea mare, ea o primea cu spaimă ; vai, pierduse deja fericirea aceasta cuprinsă în inevitabila pierdere ! Pierdută, e pierdută ! Aș vrea să mor, Ragnar al meu. Instanța hotărîtoare însă nu-mi vrea moartea. Ea voiește ca eu să îndur pierderea la nesfîrșit, să o trăiesc din plin, să-i aflu fiecare amănunt — pe cîtă vreme ne este îngăduit să gustăm fericirea doar în treacăt.

Aceasta este ceea ce voiește instanța hotărîtoare — aceasta și nimic altceva. Vai, Ragnar, îi sîntem lăsați pradă, sîntem pierduți, pierduți. Văd un fluviu de lacrimi, Ragnar, suferință multă, dă-mi mîna, dragă Ragnar, unde a rămas dorința de fericire, din suferință sîntem plămădiți, așa voiește instanța hotărîtoare, ce rost are să ne revoltăm, dă-mi mîna.

— Deci, plecăm în Islanda, zise Johanna.

Luară cina într-un mic restaurant întunecos de lîngă port. Erau singurii clienți. Aproape nu schimbau o vorbă. Între ei se stabilise un acord mîngîietor și tandru, ca niciodată de cînd se cunoșteau. Pe o cale ascunsă simțeau că erau legați unul de altul, că aparțineau unul altuia.

— Te bucuri de noua călătorie ? întrebă Ragnar.

Johanna dădu din cap.

— Să sperăm că mama și Karin nu se vor supăra, zise ea.

După o clipă, adăugă :

— Karin se va bucura că noi doi rămînem împreună. Sînt sigură că se va bucura.

După cină, Johanna cumpără la gară cîteva ziare germane vechi de patru zile.

— N-am mai citit porcăriile astea de cînd am plecat de la Berlin, explică ea.

Nerăbdătoare să le citească, îl rugă pe Ragnar să intre în primul local întîlnit în drum — un dancing destul de ordinar, dar aproape pustiu la acea oră. Se așezară pe taburetele înalte și inconfortabile de la tejghea. Johanna deschise numaidecît un ziar.

— Comandă mai întîi o băutură, zise Ragnar. Chiar așa de nerăbdătoare ești să citești aceste drăcii ?

Johanna și începuse să citească. Fruntea i se întunecă, ochii îi fulgerau ; strivea un chibrit între dinți. Ragnar comandă încă un rachiu și se uită plictisit în jur.

Într-o parte, localul se prefăcea într-un fel de coridor lung și îngust, unde se dansa. De-a lungul coridorului erau instalate banchete, pe care însă nu stătea nimeni, în afară de două bătrîne prostituate diforme, purtînd una o bluză roșie, iar cealaltă una verde aprins. Aceasta îi făcu lui Ragnar cu ochiul. Pe o estradă mică dintre tejghea și fereastră, un moșneag începu să cînte din acordeon. Instrumentul, enorm și somptuos, părea din aur și sidef. La picioarele vîrstnicului proprietar al frumosului și prețiosului acordeon, zăcea un cîine lup bătrîn și rîios, care îl privea pe stăpînul lui cu ochi expresivi și triști. Ragnar îl fluieră pe cîine, și cîinele se apropie încet. Ragnar îl bătu ușor pe cap și pe spate și îi dădu să mănînce zahăr. Cele două prostituate grăsune dansau împreună în coridorul întunecos ; despărțite de voluminoasele lor burți și piepturi, încercau să se legene după melodia cîntată de acordeon.

— Este îngrozitor ! exclamă Johanna. E îngrozitor ce fac !

— Cine ? Bătrînele prostituate ?

— Nu, dragă, răspunse Johanna cu fața înflăcărată de indignare. Cei din Germania. La Magdeburg li se intentează comuniștilor un nou proces.

— Tot nu știi că sînt niște porci ? zise Ragnar și îi întinse cîinelui o bucată de zahăr. De fapt, ai rupt cu ei total.

Johanna deschise un alt ziar.

Bufetul dinapoia tejghelei prezenta ochiului tot felul de minunății de privit și de admirat. Ragnar privi și admiră. În centrul unui ansamblu de preafrumoase obiecte, atîrnau două poze înfățișînd una Veneția, iar a doua Neapole, amîndouă scăldate în roșeața asfințitului. Ambele erau înrămate în cadre albe în formă de colac de salvare. Între poze se aflau două statuete reprezentînd boxeri în poziție de luptă : doi pitici puternici, a căror musculatură era scoasă în relief, în ciuda micilor dimensiuni. Se mai putea vedea și un vas de sticlă folosit drept acvariu, umplut cu un lichid tulbure în care înotau melancolic cîțiva peștișori de un roșu murdar și galben murdar. De peretele din fața tejghelei atîrnau vreo opt gravuri artistice înrămate, pe care erau reprezentate naufragii : vapoare în primejdie sau chiar eșuate, bărci de salvare jucînd pe talazuri, căpitani luptîndu-se curajos cu valurile : toți pasagerii erau salvați — ei însă aveau probabil să se scufunde. Acest subiect îngrozitor cunoștea variațiuni iscusite. Apoi mai era o mare fotografie de familie înfățișînd, după toate probabilitățile, pe proprietarul localului împreună cu strămoșii și urmașii lui, precum și cu rubedenii îndepărtate ; toată familia era adunată în fața ușii unei case : în centru, o tobă, iar de fiecare parte, copii urîți și țepeni. Deasupra fotografiei se arăta un monstru marin, combinație nelămurită dintre o broască țestoasă și o xifie. Alăturat, o fotografie de familie de un format mai mic, așezată între două coarne de cerb. Pe soclul său propriu, se înălța piesa cea mai de seamă a colecției : o statuetă colorată înfățișînd un bețiv care se agață de un felinar ; toate amănuntele erau extrem de naturaliste și de hazlii ; nasul omului era purpuriu, iar hainele lui păreau veritabile ; în felinar se aprindea un bec.

— E de neînchipuit ! exclamă Johanna. Nu-mi dau seama cum un popor poate îndura asemenea mîrșăvie.

Ragnar ajunsese la al cincilea pahar de rachiu.

— Nu vrei să mergem într-un alt local ? propuse el. Cred că aici am inspectat fiecare amănunt.

Înaintau acum, cot la cot, pe strada îngustă și murdară.

— Ziarul publică și despre țara voastră un articol plin de mîndrie și nădejde, zise Johanna. În Germania lumea pare a se aștepta la minuni în privința evoluției fascismului la voi.

— N-am auzit așa ceva, zise Ragnar, ursuz. La noi, banda asta nu prea se face remarcată. Aici nu le vom da nas.

Trecură pe lîngă un local din care veneau sunete de muzică.

— Un pian electric ! exclamă Ragnar. Vreau neapărat să ascult !

Intrară și luară iarăși loc la tejghea.

Mai în fund era o masă de biliard, unde jucau cîțiva flăcăi. Ragnar comandă rachiu. Bufetul, hotărît mai somptuos decît în primul bar, era lăcuit și împodobit cu mici coloane spiralate, în spatele cărora se vedeau oglinzi. Nici aici nu lipseau curiozitățile ; de pildă, se putea admira o lebădă roșie, ce purta pe spate niște flori artificiale strînse într-un fel de cuib ; demnă de remarcat era și o pasăre cu irizări mai ales trandafirii — dar și albastre și galbene — tro-

nînd, în apropierea bufetului, pe un piedestal. Johanna se pregătea să redeschidă ziarul.

— Dă-le încolo de porcării ! o rugă Ragnar.

— De atîta vreme nu mai știu nimic din ceea ce se întîmplă în Germania.

— Să nici nu știi nimic despre aceasta. Nu vreau să auzi ceva despre ceea ce se petrece în Germania. Nu ești în stare să uiți ? o întrebă cu mînie.

Johanna îl privi cu o expresie uluită.

— Uneori, mă tem că am uitat prea mult, răspunse ea încet.

— Rupe-te, în sfîrșit, de această țară ! strigă Ragnar, lovind așa de tare cu pumnul în masă că paharele zăngăniră. Mă scîrbește cînd văd că i-ai rămas atît de atașată. Chiar și dușmană, îi ești așa de atașată că mă supără nespus.

Vorbea tare, ochii îi fulgerau; băuse cam prea mult rachiu.

— Doamne, cît mă apasă această țară blestemată cu toate trăsăturile ei crîncene ! exclamă el din străfundul inimii. E, fără îndoială, cea mai pretențioasă și cea mai mîrșavă din toate țările lumii. Germanii mereu vor să fie mîntuiți, să joace opere de Richard Wagner ! Și mîntuirea se preface la ei mereu în gogomănie brutală ! Extaz mistic, lovituri de gong, vraja Vinerii Mari, da, iar în spatele acestor maimuțării se ascund defilări, antisemitism, generali bătrîni travestiți în semizei. Ce mai, ăștia nici nu știu să trăiască, nici nu participă la viața civilizată. De aceea se simt atît de nesiguri pe ei, de aceea tot agită sabia și zbîrnîie, și poruncesc, și vor să intimideze cu vocile lor oribile. și tot pregătesc revanșa ! Poporul ăsta, cu problematica sa înfumurată și cu totul specială

e atît de caraghios nepregătit pentru viață, încît niciodată, niciodată nu a pătruns în sfera civilizației. Iată motivul, singurul motiv, pentru care amenință o civilizație la care nu are acces. Acum își înalță iar capul și vrea să nimicească tot, și toată lumea trebuie să tremure, și să-și facă griji, și să se poarte cu mănuși cu acești dementi nemernici ! Ce popor. Ți-e scîrbă numai să ți-l închipui, ți-e scîrbă să-i evoci priceperea, o pricepere care dintotdeauna s-a pus în slujba mîrșăviei ; ți-e scîrbă să te gîndești la acea sumă de talente, lipsite de orice demnitate morală. Iar cînd mă gîndesc la profesorii și ziariștii lor, parcă mi-e și mai greață decît atunci cînd îmi amintesc de generalii și călăii lor, cărora tocmai acești profesori le livrează cîte o „concepție despre lume“ utilizabilă și frumos ambalată. Iar acum, cînd acest popor se leapădă, în sfîrșit, de haina subțire sub care își ascundea, numai de formă, înspăimîntătoarea diformitate, acum cînd se arată în toată jalnica sa neobrăzare, de ce să ne prefacem că ne mirăm ? Cine a avut ochi să vadă nu poate fi surprins. Te rog, Johanna, te rog ! Învață să renunți cu totul la acest popor !

I se adresa Johannei cu nespusă violență ; toată puterea ce o exercita asupra ei o punea în mînia vorbelor sale înflăcărate. Iubita lui se făcuse albă ca varul.

— Dar eu fac parte din acel popor — zise ea aproape fără glas — îi vorbesc limba.

— Te poți elibera ! replică el. Ești deșteaptă, nu ai prejudecăți naționaliste, te vei putea exprima și în alte limbi.

O expresie de chin cumplit se așternu pe fața Johannei.

— Dar eu văd lucrurile cu totul altfel decît tine, zise ea, oprindu-se între cuvinte — degeaba, n-am să-l pot lămuri niciodată — Nenorocirea lumii, eu nu o văd provocată de un anume popor, ci de dominarea egoistă a unei clase ! Nu trebuie niciodată să-ţi îndrepţi ura împotriva unui popor — te rog să mă înţelegi ; Ragnar — ci numai şi numai împotriva unui regim economic pustietor. Atîta vreme cît va domni capitalismul, nenorocirea nu va fi curmată, nicăieri ! O Germanie socialistă nu ar mai reprezenta o ameninţare pentru glob.

— Te înşeli ! răspunse Ragnar, înfierbîntîndu-se. Raţionamentul tău este tipic german. Este tipic german să faci dintr-o chestiune economică o concepţie despre lume. Celelalte popoare ar găsi o soluţie problemei regimului economic, fără a cădea pradă extazului. Toate s-ar putea dezlega cu forme civilizate. Spiritul prusac însă, numai spiritul prusac — latura cea mai respingătoare a asianismului — va avea grijă să prefacă logica în catastrofă, într-o catastrofă tipic germană, nemernic de germană. Vor aduce un război, vor izbuti să distrugă, să corupă, să otrăvească şi pentru celelalte popoare ceea ce era firesc, necesar : reforma economică. Atunci nu va mai rămîne nici un păcat pe care germanii să nu-l fi comis !

Ragnar suflă, vlăguit ; înflăcărata lui mînie îl istovise.

— Dumnezeu ştie că eu nu am un temperament de militant, adăugă mai încet, dar îi doresc Germaniei o înfrîngere de proporţii uriaşe. Trebuie să fie dărîmată într-atît încît să nu mai poată mişca nici un deget. Altminteri, nu va fi pace niciodată. Data trecută a scăpat prea ieftin.

Nu a înţeles nimic din darul ce i se făcuse : înfrîngerea. Ascultă-mă pe mine : Germania trebuie controlată, supravegheată de statele civilizate ! Trebuie să depindă întru totul de voinţa lor, să le fie ca o colonie, căci de nu, ea va nimici statele civilizate.

Johanna şedea cu capul plecat.

După o tăcere, Ragnar vorbi din nou.

— Johanna, te-am jignit ? N-am vrut să te jignesc, o ştii. Porcăriile astea de ziare m-au adus în halul ăsta de mînie.

Şi cu o mişcare dispreţuitoare a capului arătă spre ziarele de pe masă.

— Nu m-ai jignit, zise Johanna, dar nu ştiam că în tine mocneşte o ură atît de neîmpăcată împotriva poporului meu — căci este poporul meu, Ragnar, să nu ne ascundem după degete ; de ar fi să învăţ zeci de limbi, tot sînt legată de el prin nenumărate fire. Desigur, nu mi-ar fi greu să găsesc mii, zeci de mii de argumente ca să te contrazic. Tot ceea ce ai spus tu ar fi de îndreptat, cuvînt cu cuvînt. Dar eu nu am nici un motiv, nici un drept să-mi apăr ţara — aşa cum se arată ea la ora actuală. Nici nu i-aş aduce un serviciu, apărînd-o, cruţînd-o, în momentul de faţă.

Şi fata numită Johanna grăi cu solemnitate :

— Nouă ne este dat să luptăm pentru a-i oferi acestei ţări un viitor care să contrazică tot ceea ce ai spus tu astăzi. Pînă atunci, să nu răspundem la nici un afront, pentru ca acesta să ne fie zi de zi un imbold !

Părăsiră localul şi se întoarseră încet la hotel. Cerul era luminos. Această luminozitate o făcu dintr-o dată pe Johanna să sufere, ca izbită de un prelung sunet argintiu şi ascuţit care ar fi

încremenit în aer. De săptămîni de zile, eu nu am mai văzut un cer întunecos, gîndi ea. Şi atunci se născu în sufletul ei dorul de un cer care i-ar fi oferit întunericul precum un dar mîngîietor. În faţa lor se ivi marele Hôtel de Paris et de Londres. Intrară. Portarul îi dădu Johannei o telegramă.

Ea o deschise cu degete tremurînde. Ragnar stătea lîngă ea. Telegrama fusese expediată în urmă cu două zile de la Paris şi trimisă mai departe de Karin. În timp ce citea, Johanna îl simţea pe Ragnar în preajma ei. Telegrama spunea : „Bruno împuşcat ieri la Köln pe cînd încerca să fugă stop vino la Paris avem nevoie de tine Georg"

Johanna se clătină o secundă, căută un sprijin în spatele ei, nu-l găsi, rămase în picioare.

— Este foarte grav ? întrebă Ragnar, speriat.

Abia atunci dispăru încordarea de pe faţa ei împietrită. Gura i se strîmbă ca la un copil, lacrimi îi curseră încet pe obraji, se opriră în colţurile gurii, o făcură să simtă gustul lor sărat, coborîră pînă la bărbie. Johanna trecu pe lîngă Ragnar, apoi pe lîngă portar, urcă scara încet. Ragnar o urmă în tăcere.

În odaie, îi vorbi din nou :

— Sărmana mea dragă, ce s-a întîmplat ?

— Trebuie să plec, zise Johanna.

— Dar ce s-a întîmplat, mai întrebă el o dată.

— Acum, trebuie să plec, răspunse Johanna, întinzîndu-i telegrama.

— Vrei să te duci la fratele tău ? întrebă el. Cînd te întorci ?

— Nu, zise Johanna. Nu mă întorc.

— Ce vrei să faci ?

— Acum nu mai am de ales, zise Johanna — nu mai plîngea. — Acum mi se înfăţişează un exemplu. Probabil că, murind, Bruno m-a dispreţuit, adăugă ea după această tăcere.

— Poate a dat un exemplu greşit, spuse Ragnar. Sau un exemplu absurd. Martirii nu dovedesc nimic.

Johanna ridică fruntea, privindu-l. Pe faţa ei ceva se modificase : trăsătura moale de sub gură dispăruse ; deodată, toate liniile feţei erau în armonie cu fruntea atît de frumoasă şi de îndrăzneaţă.

— Nici o jertfă mare nu este inutilă, zise. Nici un crez măreţ nu se risipeşte în zadar.

— Greşeşti, spuse Ragnar — Stăteau faţă în faţă — Istoria lumii este făcută din jertfe inutile şi din crezuri risipite în zadar.

— Nu astfel se cuvine să chibzuim noi, cei vii, răspunse Johanna. Nu mai avem dreptul să chibzuim aşa. Noi nu mai avem de ales. Eroismul nostru va consta în a accepta destinul nostru. Eroismul nostru va consta în a nu ne lăsa doborîţi înainte ca destinul nostru să o ceară.

Ragnar păstră o tăcere lungă.

— Nu te mai gîndeşti la mine, zise el în cele din urmă. Cu mine ai şi terminat. Oare nu mai sînt aici ? Ai şi uitat totul ?

Johanna se apropie şi mai mult de el, dar nu-l atinse. Ochii ei întunecaţi, măriţi de intensitatea contemplării, îi sorbiră încă o dată chipul : părul şi fruntea, sprîncenele stufoase, ochii oblici, nasul, bărbia şi multiubita gură. Te iubesc, Ragnar, atît de mult, atît de tare, Ragnar — acesta este adevărul.

Stau faţă în faţă fără a rosti un cuvînt, în această cameră de hotel atît de urîtă. Johanna,

cea care ar fi preferat să moară... trebuie însă să accepte ceea ce astăzi, cu fruntea semeață, ea numește destinul ei — care va fi oare destinul ei ? Johanna, fată cu fruntea semeață, care va fi destinul acesta, în favoarea căruia te vezi acum silită să jertfești tot, astfel încît inima ta atît de adînc rănită nu se va vindeca niciodată, niciodată ? Vei repurta oare o vietorie, iar aceasta va arăta oare așa cum ne închipuim victoria — atunci cînd, în sfîrșit, îți va fi dată ? Odăițe de hotel la Paris, la Praga, la Zürich — acolo ți se va desfășura destinul. Vei lua cuvîntul la întruniri și vei scrie în ziare ; vei fi folosită drept curieră ; poate vei distribui în Germania manifeste clandestine, poate vei fi în curînd împușcată, dar nu înainte de a fi fost torturată și batjocorită. Poate vei apuca războiul mondial, poate chiar îi vei supraviețui — ipoteză totuși puțin probabilă. Multă, multă vreme, vei fi fără patrie, nicidecum însă liberă, ci vei depinde de sărăcia ta precum și de poruncile partidului pe care l-ai ales — toate acestea de dragul crezului tău, Johanna, de dragul unui viitor pe care tu nu-l vei vedea, ba pe care nici nu l-ai recunoaște chiar dacă l-ai vedea. Dar nu ai de ales, Johanna, ești nevoită să accepți ; doarece moartea nu te vrea, du-te, asumă-ți răspunderea, pleacă la luptă, ești curajoasă, ferește-te de îndoieli, nu le lăsa să-ți pătrundă în suflet, căci te-ai prăbuși. Fii cuvioasă și tare.

Scrisorile ce le vei scrie lui Ragnar — lungi scrisori, redactate noaptea după o zi de trudă primejdioasă și monotonă — scrisorile acestea le vei rupe ; nici un cuvînt al tău nu va mai ajunge pînă la el. Ragnar se va căsători cu Nancy, pentru că așa vrea ea ; astfel va putea salva încă o dată o situație grav primejduită. Va călători și va trăi aventuri noi ; dar și lui i se va fura partea de fericire ce o revendică, *merde alors*, va dobîndi tot mai multă știință în risipirea sentimentelor ; va fi și el un om matur și zdrobit de tristețe atunci cînd va fi azvîrlit în marea catastrofă căreia nu-i va scăpa nimeni, la marginea căreia viața noastră este doar un joc, catastrofa care o va găsi pe Johanna luptînd și apărîndu-se ; Ragnar însă, Ragnar cel mult iubit va vădi vechea sa nonșalanță, căci, în pofida melancoliei, va fi rămas ușuratec.

O, Johanna și Ragnar, pentru ultima oară vă vedem ridicînd mîinile pentru o mîngîiere, iar obrazul unuia stă lipit de obrazul celuilalt. Pentru ultima oară buzele voastre se ating. Dar ele nu se mai deschid. În loc de sărutări, nu mai aveți decît un plîns mut, unul pentru altul, fiecare legat de gura, strînsă de deznădejde, a celuilalt.

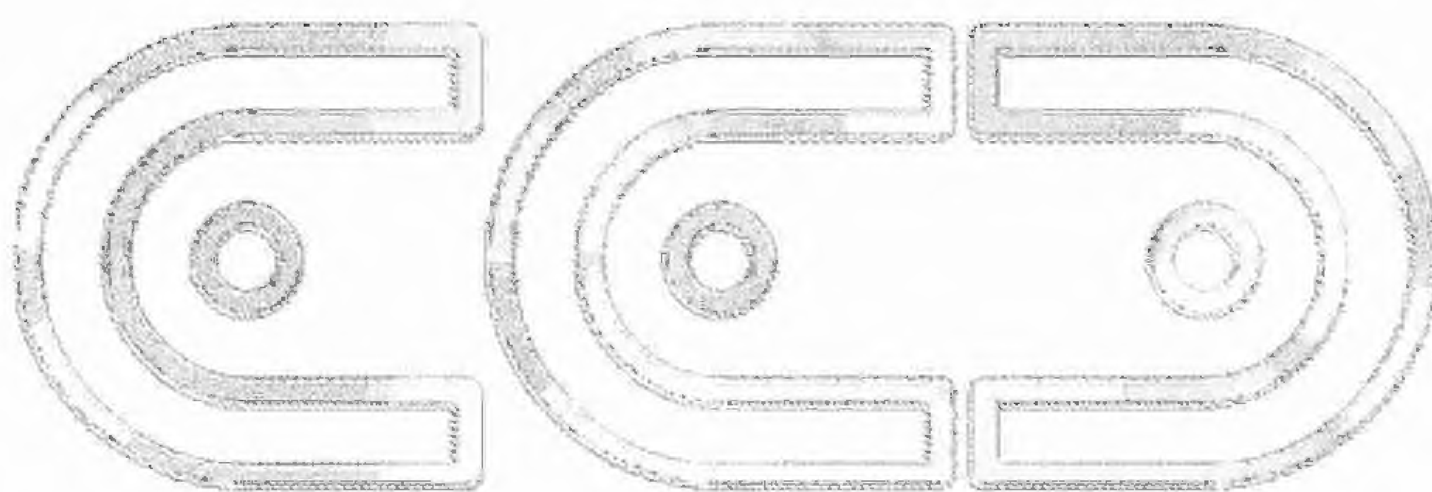
Lector : ONDINE CRISTINA DASCĂLIȚA
Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 25.01.1983.
Coli tipar: 9.

Comanda nr. 20 418
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

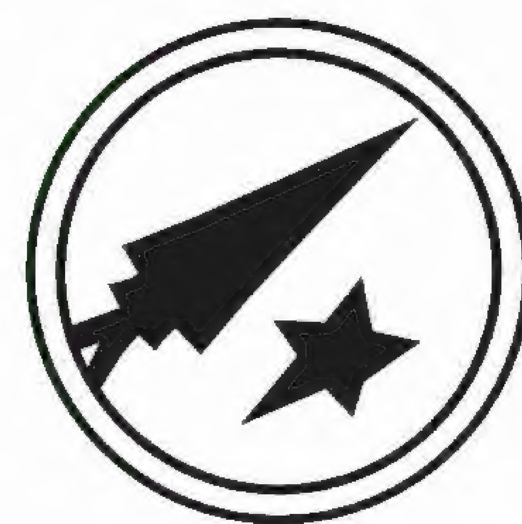

Anonim

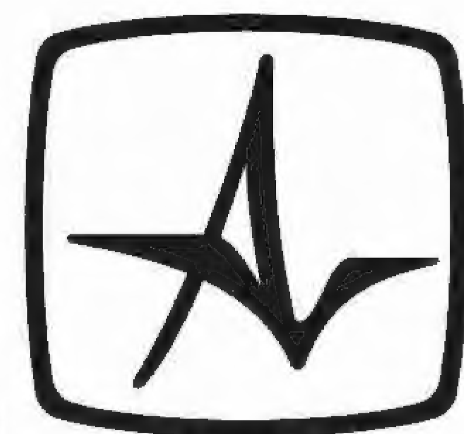

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

